müfredatı MEB-AÖF-AÖL esas alınmıştır

TÜM SINAVLARA YÖNELİKTİR

PDF Eraser Free

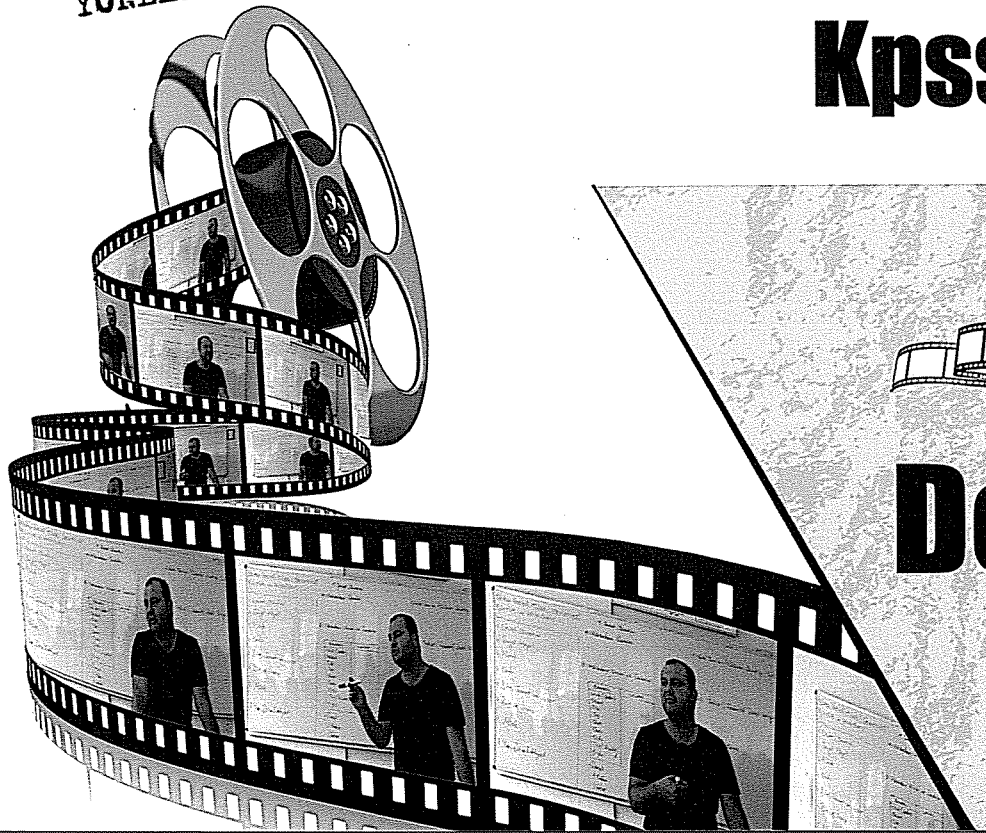
2017

BENİM HOCAM

HTTP://NOTLARİ.ORG

Ramazan YETGİN

Kpss - Tarih

video

Ders Notları

HOCAM

PDF Eraser Free

TARİH VİDEO DERS NOTLARI

HTTP://NOTLARİ.ORG DAHA FAZLA İÇERİK İÇİN SİTEYİ ZİYARET EDİNİZ

Yazar ve Editör
Ramazan YETGİN

ISBN
Benim 978-605-83257-0-8

Dizgi Tasarım
Benim Hocam Dizgi Birimi

Öneri ve Düşünceleriniz İçin
Tel: 0530 185 4 044
benimhocamyayinevi@gmail.com
Ostim Mah. 1219 Sk. No: 23
Ostim / Yenimahalle / ANKARA

Yayın ve Dağıtım
BENİM HOCAM YAYINCILIK
Ostim / Yenimahalle / ANKARA

Baskı Tarihi
Ağustos 2016

Basım Yeri
Öz Baran Ofset Matbaacılık
Abdülkadir Geylani Cad. 1423 Sk.
No:18/A Ostim
Yenimahalle - Ankara
Tel: 0312 394 45 60 - 71
Belgeç: 0312 394 27 42

Matbaa Sertifika No
13264

Bu kitabın her hakkı saklıdır. Bu kitabın basım-yayın satış hakları Benim Hocam Yayınları'na aittir. Hangi amaçla olursa olsun yayıncı kuruluşun izni olmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı, mekanik, elektronik, manyetik, fotokopi ya da başka yöntemlerle basılması ve çoğaltılması yasaktır.

PDF Eraser Free

SUNU

Sınava hazırlanan değerli arkadaşlarım,

2014 yılında dersaneye gidemeyen, gitse de verim alamayan öğrencilerimiz için başlattığım ücretsiz video ders anlatımı 2016 senesinde ülkemizin her yerinde ses getirmiş, bilhassa ilçelerde, köylerde veya bazı illerde dersaneye gidemeyen, maddi olanakları kısıtlı veya gitse de verim alamayan sınava hazırlanan arkadaşlarımız tarafından beğeni ile takip edilmiştir. Bu video derslerden sadece KPSS'ye değil, YGS, LYS, ÖABT, E-KPSS, Askeri Sınavlar, Adli ve İdari Yargı Hakimliği, Avukatlıktan Hakimliğe Geçiş Sınavı gibi sınavlara hazırlanan arkadaşlarımız da yararlanmıştır. Bu beğeni şahsıma olan ilgiyi artırırken bizlerden de beklentiyi aynı oranda artırmıştır.

Bu sebeple "Benim Hocam" adıyla yeni bir oluşuma giderek ücretsiz videoları genel kültür, genel yetenek, eğitim bilimleri ve ÖABT'nin bazı branşlarını da içine alarak genişletme kararı aldık. Özel sınıf, akıllı tahta, yaka mikrofonu, full hd üç kamera ile çekim bu senenin geçen sene için çektiğimiz videolara göre artılarıdır.

Amacımız vatanını seven, özverili, dürüst ve çalışkan bireyleri kamu hizmetine girmelerine yardımcı olmak, destek vermektir.

"Bizlere her zaman dualarını eksik etmeyen yurtiçi ve yurtdışından ilgi ile çalışmalarımızı takip eden tüm öğrencilerime teşekkür eder, girecekleri tüm sınavlarda başarılar dilerim."

Ramazan YETGİN
Tarih Öğretmeni

PDF Eraser Free

PDF Eraser Free

İÇİNDEKİLER

İslamiyet Öncesi Türk Tarihi 7

İslamiyet Öncesi Türk Devletleri Kültür ve Medeniyeti 15

İlk Türk - İslâm Devletleri 22

İlk Müslüman Türk Devletleri Kültür ve Medeniyeti 28

Anadolu (Türkiye) Selçuklu Devleti (1075 - 1308) 36

Osmanlı Devleti Kültür ve Medeniyeti 40

Bilim ve Teknoloji Tarihi 55

Osmanlı Devleti Kuruluş Dönemi (1299 - 1453) 95

Osmanlı Devleti Yükselme Dönemi (1453 - 1579) 99

XVII. Yüzyılda Osmanlı Devleti (Duraklama Dönemi) (1579 - 1699) 103

XVIII. Yüzyılda Osmanlı Devleti Siyasi Tarihi 108

XIX. Yüzyılda Osmanlı Devleti Siyasi Tarihi 112

Osmanlı Devleti'ni Dağılmaktan Kurtarma Fikirleri 121

İnkılap Tarihi 123

XX. Yüzyılda Osmanlı Devleti 123

PDF Eraser Free

Yararlı Cemiyetler ve Zararlı Cemiyetler 132
Kurtuluş Savaşı Hazırlık Dönemi 134
I. TBMM Dönemi (1920 - 1923) 139
Kurtuluş Savaşı Muharebeler Dönemi 143
Atatürk'ün Hayatı 150
Atatürk Dönemi İç Politika 153
Atatürk İlkeleri 156
Atatürk Dönemi İnkılapları 158
Atatürk Dönemi Türk Dış Politikası 185
Cumhuriyet Dönemi Kültür ve Medeniyet 188
XX. Yüzyılın Başlarında Dünya 192
II. Dünya Savaşı (1939 - 1945) 200
Soğuk Savaş Dönemi 209
Yumuşama Dönemi 214
Küreselleşen Dünya 224

PDF Eraser Free

İSLAMİYET ÖNCESİ TÜRK TARİHİ

a) Türk Adının Anlamları

Ziya Gökalp	Nizam sahibi, töreli
Kaşgarlı Mahmut	Olgunluk çağı
İran kaynakları	Güzel insan
Çin kaynakları	Miğfer

Anav: Orta Asya'nın en eski kültür merkezidir.

Afanesyova: Orta Asya'nın en eski Türk kültür merkezidir.

Tagar: Orta Asya'nın en gelişmiş kültür merkezidir.

Andronova: Türklerin atalarının yaşadığı kültür merkezidir.

Karasuk: Orta Asya'da ilk demirin işlendiği yerdir.

Kelteminar: Orta Asya'da yerleşik yaşamın görüldüğü kültür merkezidir.

NOT

"Türk" adı ilk defa Çin kaynaklarında geçerken "Türkiye" adı ise ilk defa Bizans kaynaklarında geçmektedir.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

b) Türk Göçlerinin Nedenleri

- Kuraklık ve kar fırtınaları
- Çin ve Moğol baskısı
- Yeni yerler görme isteği (Merak duygusu)
- Türk Cihan hakimiyeti iddiası (Tüm dünyayı Türkler yönetsin anlayışı)
- Hayvan hastalıkları
- Boylar arası mücadele (Kaybeden boyun göç etmesi)

c) Türk Göçlerinin Sonuçları

- Türk kültürü geniş alanlara yayıldı.
- Türklerin din ve dil yapıları değişti.
- Türk tarihinin bir bütün içinde incelenmesi zorlaştı.
- Yeni Türk devletleri kuruldu.

NOT

İslâm öncesinde Kuzey Batı Afrika'ya bir Türk göçü yoktur.

PDF Eraser Free

d) İskitler (Sakalar)

- Bilinen ilk Türk boyudur.
- İlk bilinen ve en önemli hükümdarı **Alper Tunga**'dır.
- İlk kadın hükümdar **Tomris Hatun** bu boyu yönetmiştir.
- Ordusunda **Amazon** adı verilen kadın savaşçılar yer almıştır.
- Atı evcilleştirip bundan bir savaş aracı olarak yararlanmışlardır.
- Üzengi'yi ilk defa kullanmışlardır.

NOT

Üzengi: Ata binerken ayak basılan yerdir.

- Maden işlemeciliğinde ustalaştıkları için **"Bozkırın Kuyumcuları"** olarak adlandırılmışlardır.
- İlk defa balbal dikmişlerdir.
- Sanat eserlerinde hayvan üslubunu kullanmışlardır.

Günümüzde Rusya Federasyonu'nun içinde **Yakut Türkleri** olarak yaşamlarını sürdürmektedirler.

e) Asya Hun Devleti (Büyük Hun Devleti)

- Hun, kelime manası olarak insan ve koyun anlamına gelirken Hun Çin kaynaklarında yazılışı **Hiugn-nu** olarak geçmektedir.
- Kurucusu Teoman'dır.
- En önemli hükümdarı Metehan'dır.
- Başkenti Ötüken'dir.

NOT

Ötüken, birden fazla Türk devletine başkentlik yapmıştır. O yüzden **toprak ana** veya **kutsal bölge** diye anılır.

- Orta Asya'da tüm Türk boylarını bir arada toplayarak ilk defa siyasi birliği sağlayan Türk devletidir.

DİKKAT

Metehan **Şanyü** unvanıyla tahta çıkmıştır. Ayrıca kendisi Tunguzlar'a toprak vermeyerek vatan sevgisinden ilk bahseden Türk hükümdarı olmuştur.

- Metehan orduda Onlu sistemi bularak ilk defa düzenli orduyu kurmuştur. Bu düzenli ordu sayesinde Çin üzerine yaptığı seferlerde başarılı olmuştur. Ancak asimile olmamak için Çin'i kendi sınırlarına katmak istememiş ve Çin'i devamlı vergiye bağlamıştır.
- Mete'den sonra başa geçen Kiok zamanında Çin'in yaşam tarzına karşı bir özenti başlamıştır.
- Çin entrikaları, boylar arası mücadele ve halkın kağanlara karşı itaatsizliği gibi sebeplerden dolayı devlet ikiye ayrılmıştır.

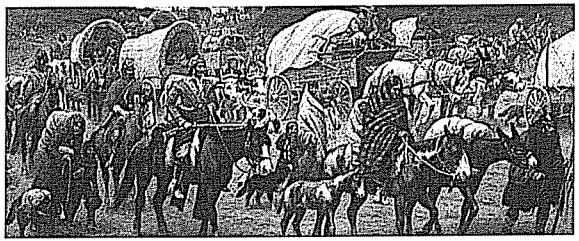
BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

PDF Eraser Free

UYARI

Batı Hun hükümdarı Çiçi "**İstiklali feda etmeyi gülünç ve utanç verici bulurum.**" demiştir.

- Çin baskısından dolayı Kuzey Hun lideri Balamir ikiyüz bin kişiyle Karadeniz'in üzerinden Avrupa'ya göç etmiştir. Bu göç sırasında Barbar kavimler olarak nitelendirilen Gepit, Vandal, Sakson, Frank, Got, Ostrogot gibi kavimler yerlerinden olmuştur. Tarihte bu olaya **Kavimler Göçü** denilmiştir. Bu göçün sonuçları ise şunlardır;
  - Roma İmparatorluğu ikiye ayrıldı.
  - Avrupa Hun Devleti kuruldu.
  - Avrupa'da feodalite (derebeylik) ortaya çıktı.
  - Kilise güçlendi, skolastik düşünce ortaya çıktı.
  - Avrupa'nın bugünkü devletleri ortaya çıktı.
  - Hristiyanlık yayıldı.
  - İlk çağ kapandı, Orta çağ açıldı.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

AVRUPA'YA GÖÇ EDEN TÜRK BOYLARI VE KURULAN TÜRK DEVLETLERİ

1. Avrupa Hun Devleti (374 - 469)

- Kurucusu **Balamir**'dir. Macaristan topraklarında kurulmuştur.

NOT

Macarlar ataları olarak Hunları ve özellikle Attila'yı kabul eder. Macaristan Devleti'nin yazılışının **Hungary** olmasının temel sebebi de budur.

- Uldız zamanında Anadolu'ya ilk defa ayak basılmıştır.
- Uldız Trakya üzerine sefer düzenlemiş ve barış isteyen Trakya valisine "**İstersem güneşin battığı yere kadar her yeri zapt edebilirim.**" demiştir.
- Attila ise Doğu Roma üzerine düzenlediği seferler sonucunda Doğu Roma'yı **Margos Barışı** ve **Anatolyus Antlaşmaları** ile vergiye bağlamıştır. Attila daha sonra Batı Roma'ya yönelerek Galya ve İtalya seferleri ile Roma'ya kadar gelmiştir. Ancak;
  - Papa I. Leon'un ricası,
  - Roma'nın Hristiyanlarca kutsal olması,
  - Attila'nın Batı Roma'nın gücünü kırdığına inanması,
  - Atilla'nın Sasani Devleti üzerine bir sefere çıkmak istemesi

gibi nedenlerden dolayı Roma'yı almaktan vazgeçmiştir.

HTTP://NOTLARİ.ORG DAHA FAZLA İÇERİK İÇİN SİTEYİ ZİYARET EDİNİZ

PDF Eraser Free

UYARI

Attila'ya bu olaydan sonra Hristiyanlar tarafından **"Tanrı'nın Kamçısı (Flagellum Dei)"**, **"Cesur Kavimlerin Efendisi"** unvanı verilirken Attila Almanların ünlü destanı **Nibelüngen**'de ise ismi **Etzel** olarak geçmektedir.

2. Avarlar (562 - 805)

- Kurucusu **Bayan Han**'dır.
- Çin kaynaklarında **"Juan-Juan"**, Köktürklerde ise **"Apar"** olarak adlandırılmıştır.
- 619 ve 626 yıllarında Sasaniler ile birlikte İstanbul'u iki defa üst üste kuşatmıştır.

NOT

İstanbul'u kuşatan ilk Türk devleti Avarlar'dır.

- Hunlar ile birlikte üzengiyi Avrupa'ya taşımışlardır.

3. Bulgarlar (583 - 1237)

- Bulgar **"karışık"** demektir.
- Kubrat yönetiminde Büyük Bulgar Devleti'ni kurmuşlardır. Zamanla ikiye ayrılmışlardır.

a. Tuna Bulgarları

- **Boris Han** zamanında Hristiyanlığı kabul etmişlerdir.
- Han unvanını terk edip, Çar unvanını kullanmışlardır.
- Çar unvanını ilk kullanan Türk hükümdar **Simon**'dur.

b. İtil (Volga) Bulgarları

- **Almış Han** zamanında İslamiyeti kabul etmişlerdir.
- Ünlü seyyah İbni Fadlan **"Rihle (Yolculuk)"** adlı eserinde İtil Bulgarlarından bahsetmiştir.

İtil Bulgarları hakkında devlet kitaplarında geçen üç ifade şöyledir;

İslamiyeti kabul eden ilk Türk devletidir.	Avrupa'nın Kuzeyinde kurulmuş ilk Müslüman Türk devletidir.	İslamiyeti devletin resmi dini haline getiren ilk Türk devletidir.

4. Macarlar

- Bilinen ilk liderleri Arpad'dır.
- Türk tarihinde ilk defa **"Türkoloji Enstitüsü"** kurmuşlardır.
- Soylarını Attila'ya dayandırmışlardır.
- 2008 yılından itibaren Macaristan'da **Türk kurultayı** düzenlenmektedir.

5. Peçenekler

- Devlet kuramamış boy halinde yaşamışlardır.
- Bizans ordusunda ücretli askerlik yapmışlardır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

PDF Eraser Free

- 1071 Malazgirt Savaşı sırasında taraf değiştirerek Selçuklu tarafına geçip savaşın kazanılmasını sağlamışlardır.

6. Uzlar

- Oğuz'un Müslüman olanına Türk veya Türkmen, Hristiyan olanına "**Uz**" denir.
- Bizans ordusunda ücretli askerlik yapmışlardır.
- Malazgirt Savaşı sırasında taraf değiştirmişlerdir.
- Günümüzde Romanya'nın Dobruca bölgesinde ve Moldova'da "**Gagavuz Türkleri**" olarak yaşamlarını sürdürürler.

7. Sibirler (Sabarlar - Sabirler)

- Sibir'in kelime manası "**yoldan sapan**" demektir. Günümüzde "Sibirya"ya ismini veren Türk boyudur.

8. Kıpçaklar (Kumanlar) (1000 - 1303)

- Kuman; "**sarı saçlı, öfkeli**" denmektir.
- Oğuzlar ile yaptıkları mücadeleler Dede Korkut hikâyelerine, Ruslar ile yaptıkları mücadeleler ise İgor destanına konu olmuştur.
- Kendilerine ait "**Codex Cumonicus**" adlı sözlük oluşturmuşlardır.
- Altınordu Devleti'nin Türkleşmesinde önemli rol oynamışlardır.
- Dilleri ve dini törenleri ile de Romenleri etkilemişlerdir.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

9. Hazarlar (630 - 968)

- Hazar kelime manası olarak "**barış ve güven**" demektir.
- Museviliği kabul eden ilk ve son Türk devletidir.
- **Kürk Yolu**'nu kullanarak zenginleşmişlerdir.
- Emevilerle mücadele ederek Maveraünnehir'in İslamlaşmasını bir süreliğine engellemişlerdir.

NOT

Bu mücadelede etkin olmak isteyen Hazarlar ordularına ücretli askerler almışlardır. Türk tarihinde ordusuna **ücretli asker** alan ilk Türk devleti Hazarlar'dır.

- Hazarların içinde yaşayan Müslümanlar Emevi-Hazar Savaşı'nda Hazarların yanında yer almışlardır. Bu yüzden Hazar hakanı Müslümanların daha iyi yönetilmesi için Müslümanların başlarına **Hazz** adı verilen yöneticiler atamıştır.
- Yaşadıkları döneme **Pax Hazarika** yani "**Hazar Barış Çağı**" denilmiştir.
- Günümüzde Polonya'da yaşayan Karaim veya Karay Türkleri Hazarların devamıdır.

NOT

Hazarlar en çok Rusları etkilemiştir. Ayrıca **İbni Havkal** Seyahatnamesi'nde Hazarlar hakkında bilgiler vermiştir.

PDF Eraser Free

Orta Asya'da Kalan Diğer Türk Boyları ve Kurulan Türk Devletleri

1. Köktürkler (552 - 659)

- Türk adıyla kurulan ilk Türk devletidir.
- Asya Hunlarından sonra Orta Asya'da siyasi birliği sağlayan ikinci Türk devletidir.
- Kurucusu **Bumin Kağan**'dır. Merkezi Ötüken'dir.

NOT

Bumin Kağan "**İl Kağan**" unvanıyla tahta çıkmıştır.

- Köktürkler İpek Yolu'na hakim olabilmek için önce Sasaniler ile anlaşıp Akhunlar'a, daha sonra ise Bizans ile anlaşıp Sasanilere saldırmıştır.

NOT

Orta Asya'dan Bizans'a ilk elçi gönderen devlet Köktürkler'dir. Köktürk elçisi "**Maniech**", Bizans elçisi ise "**Zemarkhos**"dur.

- Köktürkler en parlak zamanlarını **Mukan Kağan** zamanında yaşamıştır.
- Tapo Kağan'ın Budizm'e (bazı kaynaklarda Maniehizm) girmesi sonucunda halkıyla arası açılmıştır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

- Zamanla Çin entrikaları, Kağanların idari tecrübesizliği ve halkın itaatsizliği gibi sebeplerden dolayı Doğu ve Batı Köktürk olarak ikiye ayrılmıştır. İkisine de Çin son vermiştir.

NOT

50 sene Çin esareti altında kalan Türkler önce **Kürşat** sonra da **Nişufu** önderliğinde millî istiklal ayaklanmaları başlatmışlardır.

2. Kutluklar (682 - 744)

- Kurucusu **Kutluk Kağan**'dır. Merkezi Ötüken'dir.

NOT

Kutluk Kağan "**derleyen, toplayan**" manasına gelen "**İlteriş**" unvanıyla tahta çıkmıştır.

- Bu devletin kuruluşunda Vezir Tonyukuk'un rolü büyüktür. Kendisi Çin esareti sırasında kavgalı ve kan davalı olan Türk boylarını barıştırarak Kutluk Kağan önderliğinde Çin'e karşı isyan etmelerini sağlamıştır. O yüzden kendisine "**Apa Tarkan**" ve "**Türklerin Bismarcı**" unvanı verilmiştir.
- **Kutluklar**, **Karluk**, **Basmil** ve **Uygur** saldırıları sonucunda yıkılmıştır.

3. Uygurlar (744 - 840)

- Uygur'u "**akraba, müttefik**" anlamına gelirken, Çin kaynaklarında ise "**Şahin gibi dolaşan, hücum eden**" anlamında kullanılmıştır.

PDF Eraser Free

- Kurucusu **Bilge Kül Kağan**'dır.
- Merkezi Ötüken'dir. Daha sonra ise merkez Karabalgasun'a taşınmıştır.
- Bögü Kağan zamanında **Maniheizm** dininini kabul ettiler. Bu dinin etkisiyle;
  - Hayvansal gıdaların yenilmesinin yasaklanmasıyla savaşçılık özelliklerini yitirmeye başladı.
  - Sulama kanalları açıldı, tarım yapıldı ve böylece yerleşik yaşama geçildi.

NOT

Türklerin tanımış olduğu ilk bitki **yonca**, ilk ürettikleri ise **darı**dır.

- Şehirler kuruldu, tapınak ve saraylar yapıldı.

ÖNEMLİ

Uygurların yapmış oldukları saray ve tapınak mimarisi ilerde Selçuklu ve Osmanlı Devleti'nde **külliyelerin** kaynağını teşkil etmiştir.

NOT

Uygurlar'da yapılan şehirlere **balıg** adı verilmiştir.

- Mani, ışık anlamına gelir. O yüzden Uygur hükümdarlarının isimlerinin başlarına **ay** veya **kün** unvanları verilmiştir.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

- Mani'nin mesleği ressamdır. Bu yüzden Maniheizm dininin etkisiyle **resim sanatı** gelişmiştir.

NOT

Uygurlar'da resim sanatıyla uğraşanlara **bedizci** denirken yapılan duvar resimlerine ise **fresko** denilmiştir.

- Bu dinde duaların yazılı olma zorunluluğundan dolayı Çin'den **harf hareketli matbaa** getirilmiştir.

- Türk tarihinde ilk defa **kütüphane**ler kurmuşlardır.
- Türk tarihinde ilk kez **örgün eğitim** kurumlarını oluşturmuşlardır.

DİKKAT

Türk tarihinde ilk kez eğitim faaliyetlerine Asya Hunları'nda başlanmıştır.

- Orta oyununu bularak **Türk tiyatrosu**nun temelini atmışlardır.
- Pandomim, şan ve operayı bulmuşlardır.
- Töreleri yazılı hâle getirmişlerdir.
- İlk defa **minyatür** sanatını kullanmışlardır.
- Türk tarihinde ilk defa **kağıt para** kullanmışlardır. Bu paraya **çav** adı verilmiştir.
- Türk tarihinin ilk **vakıf**larını oluşturmuşlardır.

PDF Eraser Free

- Faizle borç para vererek Türk **bankacılık** sisteminin temellerini atmışlardır.
- **Nişadır** adı verilen madeni Çin'e ihraç etmişlerdir. (Bu maden Çin kaynaklarında **Uygur tuzu** veya **Tatar tuzu** olarak geçmektedir.)
- Uygurların yapmış oldukları sanat eserleri, Talas Savaşı sonucunda batıya taşınmıştır.
- Uygurlar en çok Moğollar'ı etkilemiştir. Moğollar Uygurlar'a hitap ederken "**benim hocam**" demişlerdir.

4. Kırgızlar (840 - 1207)

- Uygurları yıkarak merkezi Ötüken olmak üzere devletlerini kurmuşlardır.
- Cengiz Han'a itaat eden ilk Türk devleti olmuşlardır.
- Manas Destanı ve Yenisey Kitabeleri'ni oluşturmuşlardır.

ÖNEMLİ

Dünya tarihinde **milletlerarası ilk yarışma düzenleyen** devlet Kırgızlar'dır. Yunanlılar ise kendi aralarında yarışmalar düzenlemiştir. Yunanlıların bu durumu milletlerarası yarışmaya örnek olarak gösterilemez.

5. Türgişler (659 - 766)

- En bilinen hükümdarları **Baga Tarkan**'dır.

NOT

Baga Tarkan kendi adına para bastıran ilk Türk hükümdarıdır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

- **Sulu Kağan** zamanında Emevilerin Orta Asya'da ilerlemesi bir süreliğine engellenmiştir.

6. Akhunlar (Eftalitler) (367 - 557)

- Afganistan'da kurulan ilk Türk devletidir.
- Sasaniler'de çıkan Mazdek İsyanı'nın bastırılmasında önemli rol oynamışlardır.
- Köktürk-Sasani işbirliği sonucu yıkılmışlardır.

7. Tabgaçlar

- Kuzey Çin'e ikiyüz sene egemen olan Türk devletidir.

8. Karluklar (627 - 1212)

- İslamiyeti kabul eden ilk Türk boyudur.
- 751 yılında Çin'liler ile Abbasiler arasında yapılan Talas Savaşı'nda Abbasileri desteklemişlerdir.
- Cengiz Han'a itaat eden ilk Müslüman Türk topluluğu olmuşlardır.
- Hükümdarlarına **Atasagun** unvanı verilmiştir.

NOT

Karluklar çok kısa bir süre de olsa kendi devletlerini kurmuşlardır.

9. Oğuzlar

- Oğuz kelime manası olarak "**boy, kabile veya kalabalık**" anlamına gelir.

HTTP://NOTLARİ.ORG DAHA FAZLA İÇERİK İÇİN SİTEYİ ZİYARET EDİNİZ

PDF Eraser Free

- X. yüzyılın sonlarına doğru İslamiyeti kabul eden Oğuzlar, Büyük Selçuklu, Anadolu Selçuklu ve Osmanlı Devleti'ni kurmuşlardır.

10. Başkırtlar (Başkurtlar)

- 1730 - 1736 yıllarında Rusya'ya baş kaldırmışlardır. Günümüzde Rusya Federasyonu'na bağlı **"Başkurdistan"** devleti olarak yaşamlarını sürdürürler.

11. Kimekler

- Başlarda Köktürk Devleti'nin egemenliği altında yaşamışlardır.
- Yöneticilerine **tutug** adı verilmiştir.

İSLAMİYET ÖNCESİ TÜRK DEVLETLERİ KÜLTÜR VE MEDENİYETİ

1. Devlet Yönetimi

a. Hükümdarın Görevleri

- Ordunun başında sefere çıkmak.
- Ülkenin bağımsızlığını korumak.
- Töreleri uygulamak.
- Kurultay'a başkanlık etmek.
- Açı doyurup, çıplağı giydirmek. (Bu durum Türkler'de sosyal devlet anlayışını göstermektedir.)

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

Hükümdar Sembol ve Unvanları

SEMBOL		UNVAN	
Otağ (Çadır)	Kamçı (Berge)	Han	İlteriş
Nevbet (Davul)	Ordu	Hakan	İdikut
Kılıç	Toy (Ziyafet)	Yabgu	Erkin
Yay	Örgin (Taht)	Kağan	Tanhu
Kemer (Kur)	Kotuz (Sorguç)	İlteber	Şanyü
Tuğ (Sancak)	Kama (Bıçak)	İlig	İlber

b. Göktanrı'nın Hükümdarı Donattığı Yetkiler

Kut (Siyasi) — Küç (Güç) (Askeri) — Ülüş (Ekonomik)

Kut: Göktanrı'nın bir hükümdara ve onun ailesine devleti yönetme yetkisi verdiğine inanılan anlayıştır. Yani ülke hükümdar ve ailesinin ortak malıdır. Bu anlayış veraset sistemini düzensiz hâle getirmiştir. Bu da taht kavgalarına sebep olup Türk devletlerinin kısa süre içinde yıkılmalarında etkili olmuştur.

c. İkili Teşkilat

Batı	Doğu	
↓	↓	Merkez Doğu'dur. Batı'da ise Kağan'ın kardeşi oturur.
Yabgu	Kağan	

PDF Eraser Free

NOT

İkili teşkilat Türk devletlerinin yıkılmasında etkilidir. Ancak bu teşkilatı ilk olarak hangi devletin uyguladığına dair Milli Eğitim Bakanlığı ve Açıköğretim Fakültesi ders kitaplarında çelişkili ifadeler bulunmaktadır.

d. Kurultay (Toy / Kengeş)

- Sadece danışma meclisi değildir. Bazen danışma, bazen de karar organıdır.
- Her türlü mesele konuşulur. (Dini konularda dahil)
- Hakanın isteği ile töreleri değiştirir.
- Törelere uymayan hakanı görevden alır yeni hakanı seçer.
- Katılan tüm üyelere "**Toygun**" denir. Üyeleri Hakan, Hatun, Boy Beyleri, ileri gelenler komutanlar ve hanedan üyeleridir.

DİĞER MECLİSLER	
Tabgaçlar	Nazırlar Meclisi
Hazar Devleti	İhtiyarlar Meclisi
Peçenekler	Komenton
Tuna Bulgarları	Millet Meclisi
Avrupa Hunları	Seçkinler Meclisi

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

e. Devlet Görevlileri

Apa	Sivil yönetici
Aygucı	Vezir
Tarkan	Hun Komutanı
Böri	Köktürkler'de kağan muhafız alayı
Ağılığ	Hazineden sorumlu
Otacı	Hekim / Tabip
Yargucu	Yargıç
Şad	Hanedan üyesi komutan
Buyruk	Bakan
Tudun	Vergi memuru
Tutuk	Askeri Vali
Subaşı	Oğuzlar'da ordu komutanı
Nazır	Bakan
Bitikçi (Tamgacı)	Yazıcı
Yarlıg	Hakan'ın emri
Tigin	Hükümdar oğlu
İnanç/İnal/Ataman	Tigin eğitmeni

HTTP://NOTLARİ.ORG DAHA FAZLA İÇERİK İÇİN SİTEYİ ZİYARET EDİNİZ

PDF Eraser Free

2. Sosyal Hayat

- Anneye **ög**, babaya **kang** denir.
- **Monagami** tipi evlilikler mevcuttur. (Tek eşlilik)
- Düğünlere **törün** denir.
- Halk eğlencelerine **şölen** denir.
- Halkın kaldığı çadırlara **yurt** denir.
- İçeceğe **kımız** denir.
- Toplumsal sıralama ise hiyerarşik (alttan üste doğru) açıdan şöyledir;

Oğuş	Urug	Boy	Budun	İl
Aile	Sülale	Boy	Millet	Devlet

3. Hukuk

- Yazısız hukuk kurallarına "**töre**" denir.
- Töreler hakanın isteği kurultayın kararı ile değişir.
- Törelerin değişmez dört kuralı vardır.
  - Adalet (Könilik)
  - Uzluk (İyilik)
  - Tüzlük (Eşitlik)
  - İnsanlık

ÖNEMLİ

Devlet ile vatandaşın karşılıklı görevlerini bildiren yazısız sözleşmeye "**tüz**" denir.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

4. Ordu

- Ordu-millet anlayışı vardır. (Herkes savaş zamanı askerdir.)
- Ordular ücretsizdir. (Hazarlar istisna)
- Metehan'ın tahta çıktığı tarih Kara Kuvvetleri Komutanlığı'nın kuruluş yıldönümü olarak günümüzde kutlanır. (MÖ 209)

NOT

İslam öncesinde düşmanın durumunun öğrenilmesi amacıyla gönderilen keşif birliğine "**yelme**" denir.

- Türkler dünyayı en çok askerlik alanında etkilemiştir. Dünya'ya askeri alanda etkilerimiz şunlardır;
  - Onlu Sistemin bulunması

ONLU SİSTEM		
Onbin	Tümen	Tümenbaşı
Bin	Tabur	Binbaşı
Yüz	Bölük	Yüzbaşı
On	Takım	Onbaşı

  - Et konservesi yapımı
  - Üzengi yapımı
  - Ceket, pantolon ve çizme giyilmesi
  - Savaş taktikleri

PDF Eraser Free

KULLANILAN SAVAŞ TAKTİKLERİ				
Hilal	Turan	Sahte ricat	Kurt kapanı	Pusu

5. Bilim, Sanat ve Spor

a. Bilim

- Türklerin bilimle uğraştığının en büyük kanıtı takvim yapmasıdır.
- Türklerin tarih boyunca kullandığı takvimler şunlardır;

12 Hayvanlı Türk Takvimi Hicri Takvim Celali Takvimi Rumi Takvim Miladi Takvim	**NOT** Bu takvimler arasında tek ay yılı esaslı takvim Hicri Takvim'dir.

b. Sanat Dalları

- Dokumacılık
- Çadırcılık
- Kilim ve halıcılık (Pazırık halısı dünyanın en eski halısıdır.)
- Madencilik (Altın elbiseli adam Asya Hunları'na aittir.)
- Minyatür
- Heykel (Balbal taşının yontulması sonucu ortaya çıkmıştır.)
- Ahşap işlemeciliği, oymacılığı ve kakmacılığı
- Resim
- Duvar resmi (Fresko)

NOT

İskitlere ve Hunlara ait sanat eserleri Rusya'da bulunan Hermitaj (Ermitaj) müzesinde sergilenmektedir.

c. Spor

- Yaya yarışlarına **seğirtme** denir.
- Ayak topuna **tepük** denir.
- Güreşe **kureş** denir.
- İslam öncesinde oynanan oyunlar ise şunlardır;
  - Gökbörü (oğlak), Beyge, Cirit, Çöğen (çevgen) ve Kızbörü'dür.

6. Din ve İnanış

a. Dinler

- Türklerin tarih boyunca inandığı dinler şunlardır;
  - Göktanrı
  - Şamanizm
  - Budizm
  - Maniheizm
  - Musevilik

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

PDF Eraser Free

- Hristiyanlık
- İslamiyet

b. İnanışlar

- Atalar Kültü (Mezar ziyareti)
- Doğalar Kültü (Ağaç, güneş, ırmağın insan üzerindeki etkisine inanılır.)
- Totemizm (Ongunluk) (Bazı bitki ve hayvanların uğuruna inanılır.)

c. Kavramlar

- **Yuğ:** Cenaze töreni
- **Kurgan:** Mezar
- **Balbal (Bengütaş):** Mezar taşı
- **Eşük:** Kefen
- **Kam (Baksı):** Göktanrı'da din adamı
- **Tamu:** Cehennem
- **Uçmağ:** Cennet
- **Kült:** İnanç

NOT

Balbal dikme geleneği Akkoyunlar'da ve Karakoyunlar'da devam etmiştir.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

UYARI

Yuğ törenleri ölümden sonra yaşamı göstermez. Yuğ aşı ise cenaze günü dağıtılan yemektir. Ayrıca yuğ törenlerinde yüzün çizilip kanatılması İslâm öncesi Türkler'de bir gelenektir.

7. Müzik

- Türklerin İslam öncesinde kullandığı müzik aletleri şunlardır;
  - Kitara (Türk Kanunu), Kopuz (Saz), Çevgan (Müzik aleti).
  - Ayrıca Ir; **Beste**, Küg ise **melodi** demektir.

DİKKAT

"Çevgan" İslâm öncesinde ayrıca bir spor türüdür.

8. Ekonomi

- İslam öncesinde parayı ticarette bir değişim aracı olarak kullanan ilk Türk devleti **Köktürkler**'dir.
- Türk tarihinde kendi adına ilk para bastıran ise Türgiş hükümdarı Baga Tarkan'dır.
- Kullanılan para birimleri ve cinsleri şunlardır;

Paranın Adı	Cinsi
Yarmak	Madeni
Kamdu	Bez
Kuanpoyu	Bez
Böz	Bez
Çav	Kağıt

PDF Eraser Free

9. Yazı, Dil ve Edebiyat

- Türklerin tarih boyunca kullandığı alfabeler şunlardır;

○ Kök Türk (Orhon) ○ Uygur ○ Soğd (İran) ○ Çin ○ Kiril ○ Fars ○ Arap ○ Latin	Köktürk (Orhon) ve Uygur alfabeleri Türklerin millî alfabeleridir.

Göktürk Alfabesi

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

Edebiyat

a. Sözlü Edebiyat

SÖZLÜ
Sav: Atasözü
Koşuk: Şiir
Sagu: Ağıt
Hikaye: Dede korkut hikâyeleri
Destan: Kahramanlık hikâyeleridir.

Başlıca destanlar şunlardır;

Destan	Kime ait?
Alper Tunga	İskitler
Oğuz Kağan	Asya Hunları
Ergenekon - Bozkurt	Köktürkler
Türeyiş - Göç	Uygurlar
Attila - Sihirli Geyik	Avrupa Hunları
Manas	Kırgızlar
Şan Kızı	Bulgarlar
Yaratılış	Altay (Yakut) Türkleri

PDF Eraser Free

NOT

Asya Hunları'na ait Oğuz Kağan Destanı'nda Oğuz Kağan olarak geçen Türk hükümdarı **"Mete Han"**dır.

b. Yazılı Edebiyat

YAZILI

1. Yenisey Kitabeleri

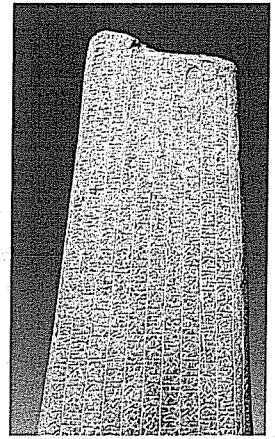
- Kırgızlar'a aittir.
- Türklerin bilinen en eski kitabesidir.

2. Bugut Yazıtları

- Köktürklere ait en eski kitabedir.

3. Orhun Abideleri

- Kutluklar zamanında Çin'ce ve Orhun'ca yazıldı.
- Moğolistan'da bulunur.
- Hükümdarın görevleri ve Çin entrikaları anlatılır.
- Halkın devlete karşı olan sorumlulukları anlatılır.
- Türk tarihinin ilk siyasetnamesi özelliğini taşır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

- Runik yazı çeşidiyle yazılmıştır.
- İlk çözülen kelime **"Tengri"**dir.
- Kitabelerdeki yazıyı çözen filolog W. Thomsen'dır.
- Vezir Tonyukuk, Kültigin ve Bilge Kağan adına dikilmiştir.

DİKKAT

- İlk Türk tarihçisi ve yazar, **Vezir Tonyukuk**'tur.

4. Terhin (Taryat) Yazıtı

- Uygurlar'a aittir.

5. Moyençur (Sine Usu) Kitabesi

- Uygurlar'a aittir.
- Köktürk harfleri ile yazılmıştır.
- 1818'de Ramstedt tarafından yayınlanmıştır.

6. Karabalasagun Yazıtı

- Uygurlar'a aittir.
- Türkçe, Soğdca ve Çince yazılmıştır.
- Uygurların Maniheizm'e geçişi anlatılmıştır.

PDF Eraser Free

İLK TÜRK - İSLÂM DEVLETLERİ

TALAS SAVAŞI (751)

- Diğer adı Atlık Savaşı'dır.
- Çin ile Abbasiler arasındaki bu savaşı Karlukların yardımıyla Abbasiler kazanmıştır.
- Bu savaş sonunda Abbasilerin hoşgörüsünden etkilenen Karluklar topluca İslamiyet'e geçmiştir.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

NOT

Savaş sonunda kağıt ilk defa Çin dışında Semerkant şehrinde (Şehirlerin Şahı) üretilmiştir.

Mevali: Emevilerin Arap olmayan Müslümanları ikinci sınıf vatandaş gibi görme politikasıdır. Yıllarca bu politikadan dolayı Türkler İslamiyet'e girmeye sıcak bakmamıştır.

1. ORTA ASYA'DA KURULAN İLK TÜRK-İSLAM DEVLETLERİ

a. Karahanlılar (Afrasiyapoğulları) (İlig Hanlar) (840 - 1212)

- Kurucusu **Kül Bilge Kadir Han**'dır.
- Yönetici ve halkı tamamen Türkler'den oluşur.
- Karahanlılar Karluk, Yağma, Çigil ve Tuhsi adı verilen Türk boylarından oluşmaktadır.
- Resmi dilleri Türkçe'dir.
- İlk Türk İslam medresesini (Semertkant Medresesi) inşa etmişlerdir.

PDF Eraser Free

- Dünya tarihinin ilk burslu öğrencilik sistemini başlatmışlardır.
- İlk Türk-İslam yazılı edebi eserlerini vermişlerdir.

NOT

MEB lise ders kitabında "Gulam sistemi Karahanlılar'dan başlayarak diğer Türk-İslâm devletlerinde uygulanmıştır." yazmaktadır. Ancak bir çok akademik kitaplar Gulam Sistemi'ni Gazneliler ile başlatmıştır.

- Ribat adı verilen kervansaraylar inşa etmişlerdir.
- Ribatın kervansaraylardan farkları ise şunlardır;
  - Güvenlik
  - Dini yayma merkezi
  - Gazilerin sığınak merkezi
  - Yol emniyeti

NOT

İslamiyet'i devletin resmi dini olarak kabul eden İslam olan ilk **büyük** Türk-İslam devleti Karahanlılar'dır.

b. Gazneliler (963 - 1187)

- Kurulduğu yerin ismini almıştır.
- Kurucusu **Alp Tigin**'dir.

NOT

Dünya tarihinde ilk padişah unvanını kullanan Türk hükümdar Alp Tigin'dir.

- En önemli hükümdarı Gazneli Mahmut'tur.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

- Gazneli Mahmut Abbasileri Şii Büveyhoğulları baskısından kurtardı. Bunun üzerine halife Gazneli Mahmut'a **"Zamanın Yeganesi, Alemin Aslanı ve Sultan"** unvanlarını vermiştir.

NOT

Dünya tarihinde **Sultan** unvanını kullanan ilk hükümdar Gazneli Mahmut'tur.

- Hindistan'a 17 sefer yaparak İslamiyet'i yaymıştır.
- Bu seferlere Biruni'de katılmıştır. Gazneli Mahmut Biruni için **"Sarayımın en kıymetli hazinesi"** demiştir.
- Çok uluslu toplum ve ordu yapısı yıkılışını hızlandırmıştır. Ayrıca Selçuklular ile yaptıkları;
  - 1035 Nesa,
  - 1038 Serahs,
  - 1040 Dandanakan

  savaşlarını kaybederek yıkılış sürecine girmişlerdir.
- Gaznelileri Gurlular (Afganlılar) yıkmıştır.

c. Büyük Selçuklu Devleti (1040-1157)

- 1040 Dandanakan Savaşı sonunda İran'da kuruldu.

NOT

İran'da kurulmalarından dolayı resmi dilleri **Farsça** olmuştur.

PDF Eraser Free

- 1048'de Bizans'ı, Pasinler Savaşı'nda mağlup ettiler.
- 1055'te Tuğrul Bey Bağdat Seferi'ni yaparak Şii Büveyhoğulları'na son verdi. Bunun üzerine halife Tuğrul Bey'e **"Doğu'nun ve Batı'nın hükümdarı"** unvanını verdi.
- 1064'te Sultan Alparslan Hristiyanlar için kutsal kabul edilen **"Ani"**yi feth etti. Bunun üzerine halife kendisine **"Fetihlerin Babası"** anlamına gelen **"Ebul Feth"** unvanını verdi.
- 1071'de Sultan Alparslan Malazgirt'te Romen Diyojen'i mağlub etti.
- Malazgirt Savaşı'nın sonuçları ise şunlardır;
  - Anadolu'nun kapısı Türklere açıldı.
  - Anadolu'da ilk Türk-İslam devletleri kuruldu.
  - İlk defa bir Bizans İmparatoru Müslüman bir Sultan'a esir düştü.
  - Türkleri tek başına yenemeyeceğini anlayan Bizans İmparatorluğu Avrupa'dan yardım isteyerek Haçlı Seferleri'nin başlamasına neden oldu.
  - Türklerin Batı'ya ilerleyişleri hızlandı.

ÖNEMLİ

Malazgirt Savaşı sırasında Peçenekler ve Uzlar Büyük Selçuklu Devleti tarafına geçerek savaşın kazanılmasında rol oynamışlardır.

- Büyük Selçuklu Devleti en parlak zamanını Sultan Melikşah döneminde yaşamıştır.

Büyük Selçuklu Devleti'nin Yıkılma Nedenleri;

- Hasan Sabbah'ın başlatmış olduğu Haşhaşilik hareketi sonucunda Selçuklu devlet adamlarının suikastle öldürülmesi
- Abbasilerin gizli faaliyetleri
- Oğuzların devlete küsmesi
- Taht kavgaları
- Melik ve Atabeylerin bağımsızlık çalışmaları
- 1141'de Karahitaylar ile yapılan **Katvan Savaşı**'nın kaybedilmesi (Yıkılmasının en önemli nedenidir.)

2. MISIR'DA KURULAN TÜRK-İSLAM DEVLETLERİ

T	İ	E	M
Tolunoğulları	İhşidiler	Eyyubiler	Memlükler

a. Tolunoğulları (868 - 905)

- Mısır'da kurulan ilk Türk İslam devletidir.
- Tolun; **dolunay** demektir. Kurucusu Tolunoğlu Ahmet'tir.
- Tevaif-i Mülük devletidir. (Abbasilerin zayıflamasıyla kurulan ufak devletçiklere **Tevaif-i Mülük** denir.)
- **Maristan** adı verilen hastaneler inşa etmişlerdir.

b. Akşitler (İhşidiler) (935 - 969)

- İhşid **prens** demektir.
- Mısır'da kurulan ikinci Türk İslâm devletidir.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

PDF Eraser Free

- Kurucusu; **Muhammed bin Togaç**'tır. (Ferganalı Muhammed)
- Hicaz bölgesine sahip olan ilk Türk İslam devletidir.

NOT

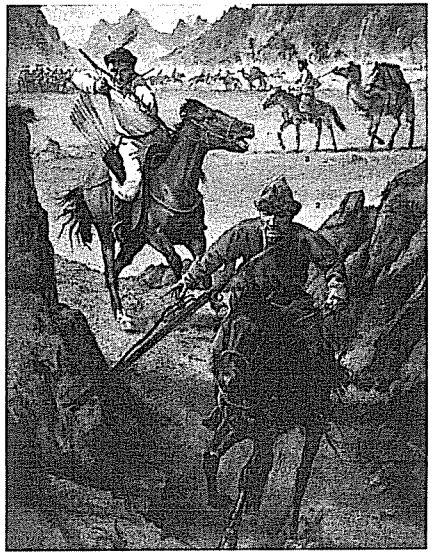
Halife Mekke ve Medine'ye sahip olunmasından dolayı Muhammed bin Togaç'a **nur yüzlü, güneş gibi parlak** anlamına gelen **"Akşit"** unvanını vermiştir.

c. Eyyubiler (1171 - 1252)

- Kurucusu **Selahaddin Eyyubi**'dir.
- 1187 **Hıttin Savaşı** ile Haçlıları mağlup edip Kudüs'ü Haçlılar'dan geri almışlardır.
- Ünlü Musevi hekim ve filozof İbni Meymun Eyyubiler'de bilime hizmet etmiştir.
- Avrupalı şövalyeler arma sistemlerini Eyyübileri örnek olarak oluşturmuşlardır.

d. Memlükler (Devlet-i Türkiyye) (1250 - 1517)

- Kelime manası **Köle, Kölemen** demektir.
- Veraset sistemi diğer Türk devletlerinden farklıdır. Başarılı komutanlar da başa geçebilmektedir.
- 1258'de İlhanlılar Abbasiler'e son verince halife kaçarak Memlükler'e sığındı. Böylece halifelik Memlükler'e geçmiştir.
- 1260 Ayn Calud ve 1277 Elbistan savaşlarıyla Moğolları dünya tarihinde ilk defa mağlup etmişlerdir.

- 1516 Mercidabık ve 1517 Ridaniye Savaşları sonucu Osmanlı Devleti'ne yenilerek yıkılmışlardır.
- Günümüze kadar kalan en önemli eserleri şunlardır;
  - Sultan Baybars Cami, Kayıtbay Cami ve Kalavun Cami'dir.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

PDF Eraser Free

3. ANADOLU'DA KURULAN İLK TÜRK İSLAM DEVLETLERİ

DİLMAÇOĞULLARI	DANİŞMENTLİLER	SALTUKLAR	MENGÜCEKLER	ARTUKLAR	ÇAKA DEVLETİ
◦ **Bitlis Ulu Cami** Türk cami sanatının en eşsiz örneklerinden biridir.	Sivas-Tokat-Malatya civarında Danişment Bey tarafından kuruldu. Günümüze; ◦ Kayseri Ulu Cami ◦ **Yağıbasan Medresesi** (Anadolu'da yapılan ilk medrese) ◦ Çukur Medrese gibi eserler bıraktılar. ◦ Anadolu Selçuklu Devleti tarafından yıkılmışlardır.	Erzurum ve çevresinde kuruldu. Anadolu'da kurulan İlk Türk-İslam devletidir. Günümüze; ◦ **Kale Cami,** ◦ **Tepsi Minare,** ◦ **Üç kümbetler,** ◦ **Mama Hatun Türbesi** gibi eserler bıraktılar. ◦ Anadolu Selçuklu Devleti tarafından yıkılmışlardır.	◦ Divriği ve Erzincan'da Mengücek Gazi tarafından kurulmuştur. ◦ **Divriği Ulu Cami** (1985 yılından beri UNESCO tarafından koruma altına alınmıştır.) ◦ Erzincan depremleri yüzünden günümüze çok fazla eseri gelmemiştir. ◦ Fizik ve tıp alimi **Muvaffakidün Abdüllatif** Erzincan Sarayı'nda bilime hizmet etmiştir. ◦ Anadolu Selçuklu Devleti tarafından yıkılmışlardır.	Diyarbakır-Batman-Mardin civarında üç şube şeklinde Artuk Bey tarafından kuruldu. Günümüze; ◦ **Hasankeyf** ◦ **Malabadi Köprüsü** ◦ **Hatuniye Medresesi** ◦ **Necmettin Külliyesi** ◦ **Koçhisar Ulu Cami** ◦ **Semanın Medresesi** gibi eserler bıraktılar. ◦ Ünlü Seyyah **Marco Polo** Artuklular'a da uğrayarak eserinde özellikle Mardin'de dokumacılığın çok gelişmiş olduğundan bahsetmiştir. ◦ Robotik ve Sibernetik biliminin kurucusu **"El-Cezeri"** (İbnül İzz) (Robotların Babası) Artuklular'da bilime hizmet etmiştir. ◦ Anadolu Selçuklu Devleti tarafından yıkılmışlardır.	◦ İzmir'de Çaka Bey tarafından kuruldu. ◦ İlk Türk denizcisi **Çaka Bey**'dir. ◦ Çaka Bey'in 1081 yılında kurduğu donanma günümüzde Deniz Kuvvetleri Komutanlığı'nın kuruluş yıl dönümü olarak kutlanmaktadır.

PDF Eraser Free

4. ORTA ÇAĞ VE YAKIN DOĞU'DA KURULAN DİĞER TÜRK DEVLETLERİ

a. Akkoyunlular (1350 - 1502)

- Şii karakterli bir Türk devletidir.
- En önemli hükümdarı **Uzun Hasan**'dır.

NOT

Avrupa saraylarında Uzun Hasan'ı Fatih Sultan Mehmet'ten ayırmak için kendisine **Küçük Türk** unvanı verilmiştir.

- Kur'an-ı Kerim'i Türkçe'ye çevirdiler.
- 1402 Ankara Savaşı'ndan sonra güçlenerek Osmanlı Devleti'ne rakip oldular.
- 1473 Otlukbeli Savaşı ile Osmanlı Devleti'ne yenilerek yıkılma sürecine girdiler.
- Ali Kuşçu, Celaleddin Devvani ve İsa Savcı Akkoyunlular'da yetişen önemli bilim insanlarıdır.

b. Karakoyunlar (1365 - 1469)

- Akkoyunlular son vermiştir.

c. Safeviler

- İran'da kurulan Şii karakterli bir devlettir.
- 1514 Çaldıran Savaşı'nda Osmanlı Devleti'ne yenilip yıkılmışlardır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

d. Babür İmparatorluğu (1526 - 1858)

- Hindistan'da kurulmuştur.
- Babür Şah hayatını **"Vekayi"** (Babürname)'de toplamıştır.
- Cihan Şah eşi Mümtaz Sultan (Ercüment Nur Banu Sultan) için **Taç Mahal**'i yaptırmıştır.
- 1858'de İngiltere tarafından yıkılmıştır.

e. Harzemşahlar (1097 - 1231)

- Kendilerini Büyük Selçuklu Devleti'nin devamı olarak görmüşlerdir.
- Cengiz Han Harzemşahlar'a **Otrar Faciası**'nı yaşatmıştır.
- 1230'da Yassıçimen Savaşı'nı Anadolu Selçuklu Devleti'ne karşı kaybetmişlerdir.
- İlhanlılar tarafından yıkılmışlardır.

f. Timur Devleti (1369 - 1507)

- Timur'un kendisi Türk, yönettiği halk Moğol'dur.
- Timur Türk tarihine iki defa zarar vermiştir. Bunlar;
  - 1402 Ankara Savaşı sonucu Osmanlı Devleti'ni Fetret Devri'ne sokarak yıkılma tehlikesi ile karşı karşıya bırakmıştır.
  - Altınordu Devleti'ni parçalayarak Rusların güçlenmesini sağlamıştır.
- Bu dönemde Ali Kuşçu, Hüseyin Baykara, Uluğ Bey ve Ali Şir Nevai gibi bilim insanları yetişmiştir.

PDF Eraser Free

g. Cengiz (Moğol) İmparatorluğu

- Cengiz Han Türk töresini kendisine ilham alarak **Yasaname-i Büzürg**'ü (Büyük Cengiz Yasaları) oluşturmuştur. Cengiz ölmeden önce devleti torunları ve oğulları arasında paylaştırmıştır.

MOĞOL (CENGİZ) İMPARATORLUĞU			
Altınorda	**Çağatay**	**İlhanlı**	**Kubilay**
○ Karadeniz'in Kuzeyi ○ Timur saldırıları sonucu parçalanmıştır.	○ Azerbaycan	○ İran ve çevresi ○ 1258'de Abbasiler'e son vermişlerdir.	○ Çinde kuruldular. Budizm'i benimseyerek asimile oldular. ○ Seyyah Marco Polo bu ülkeyi ziyaret etmiştir.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

İLK MÜSLÜMAN TÜRK DEVLETLERİ KÜLTÜR VE MEDENİYETİ

1. DEVLET YÖNETİMİ

a) Hükümdar

Hükümdar	
Sembol	**Unvanları**
Kılıç	Han
Yay	Hakan
Örgin	İlig
Otağ	Erkin
Hutbe	Bey
Tıraz (Elbise)	Padişah
Hilat (Hediye)	Sultan
Çetr (Şemsiye)	Sultan-ı Azam
Sikke (Para)	Melik
Asa (Baston)	Şah

b) Saray Görevlileri

Candar: Padişahı korur.

Alemdar: Bayrağı taşır.

Silahdar: Hükümdarın silahları ile ilgilenir.

Camedar: Hükümdarın kıyafetleriyle ilgilenir.

PDF Eraser Free

Taştdar (Abdâr): Hükümdarın temizlik işlerine bakar.

Şarapdar: Hükümdarın içecekleriyle ilgilenir.

Hansalar: Hükümdarın sofrasıyla ilgilenir.

Emir-i Şikar: Hükümdarın av partilerini tertip eder.

Çaşnigir: Padişahın yiyecekleriyle ilgilenir.

Hacip: Hükümdar ve vezirden sonra gelen en yetkili kişidir.

- Hükümdar ile devlet, hükümdar ile halk arasındaki ilişkileri düzenler. Elçileri kabul eder. Törenleri düzenler. Uygun gördüklerini Divan-ı Mezalim'e çıkarır.
- En bilgilisine **Has Hacip, Uluğ Hacip, Hacibülhüccab** Gaznneliler'de ise **Hacib-i Bozorg** denilirdi.

c. Devlet Görevlileri

Amid: Sivil yönetici

Amil: Vergi toplayan görevli

Yuğruş: Karahanlılar'da vezir

Melik: Hükümdarın oğlu

Atabey: Melik eğitmeni

Şıhne: Askeri vali

Muhtesip: Belediye işlerinden sorumlu (Çarşı ve pazarı da denetler.)

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

d. Divan-ı Saltanat

ADI	GÖREVİ	GÖREVLİSİ
Divan-ı istifa	◦ Ekonomi ile ilgilenir.	Müstevfi
Divan-ı Arz (Ceyşül Arz)	◦ Askerlik ile ilgilenir.	Emir-i Arz
Divan-ı İşraf	◦ Ülkeyi denetler.	Müşrif-i Memalik
Divan-ı Tuğrai (İnşa)	◦ Yazışma işleri ile ilgilenir.	Tuğrai
Niyabet-i Saltanat	◦ Sultan olmadığı zamanlarda toplanır.	Naib
Divan-ı Mezalim	◦ Haksızlığa uğrayanlar başvurur. Devlet memurları hakkındaki şikayetleri inceler. Siyasi suçları görüşür. Katipleri aracılığı ile vakıfları denetler. Muhtesibin yerine getiremediği kararları uygular.	Sultan

NOT

Müstevfi'nin Osmanlı Devleti'ndeki karşılığı **"Defterdar"**dır.

PDF Eraser Free

2. Hukuk

- İlk Türk-İslam hukukunun oluşmasında;
  - İslamın getirdiği esaslar,
  - Oğuzların kabile gelenekleri,
  - Köktürk, Uygur, Sasani ve Akhun gelenekleri etkili olmuştur.

MAHKEMELER	
ŞERİ	**ÖRFİ**
○ Evlenme ○ Boşanma ○ Hırsızlık ○ Miras ○ Savaş ○ Ticaret ○ Mürted olma (Dinden çıkma) ○ Zinâ gibi davalara bakar. ○ Davalara bakana **kadı**, kadıları atayan baş kadıya ise **Kadi'ül Kudat** denir.	○ Sosyal, güvenlik davalarına bakılır. ○ Davalara **Emir-i Dâd** bakar.

NOT

Askeri davalara ise **Kadıasker** (Kadıleşker) denir.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

3. Ordu

- **Gulamlar**
  - **Gulaman-ı Saray**
    - Sarayı korur.
  - **Hassa Ordusu**
    - Tamamı Türklerden oluşur.
- **Bağlı Beylik ve Devletlerin Ordusu**
- **Eyalet Askerleri**
- **Melik ve Atabeylerin Ordusu**
- **Yardımcı Kuvvetler**

NOT

Hassa ordusunun Osmanlı Devleti'ndeki karşılığı **Kapıkulu Ocağı**'dır. Burada yapılan karşılaştırma birinin ikta diğerinin direk maaş alması değil, ordunun niteliği (en iyi ordu karşılaştırma) ile ilgilidir.

4. Sosyal Hayat

İmarethane: Aşevi

Tabhane: Misafirhane

Debbahhane: Deri işleri yapılan yerdir.

Kapan: Tek bir cins malın satıldığı yerdir.

PDF Eraser Free

Bedesten: Her cins ticari malın satıldığı yerdir.

Sebil: Çeşme

Tutmaç: XI. yy'da Türklerin milli yemeğidir.

Kümbet: Siyasiler, eşleri ve komutanlar için yapılan anıt mezardır.

Türbe: Dini şahsiyetli kişilerin mezarıdır.

Külliye: Cami etrafına yapılan toplu yapılardır.

Arasta: Çarşı

Bargah: Saray

Tekke: Din öğretilen kurumdur.

Zaviye: Tekkelerin küçüğüdür.

Darülafiye / Darüşşıhha / Maristan / Bimaristan: Hastane

5. Toprak Yönetimi

Miri	Mülk	
○ **Has:** Geliri Sultan'a ayrılır. ○ **Vakıf:** Geliri dini ve sosyal kurumlara ayrılır. ○ **İkta:** Geliri devlet memuru ve komutanlara ayrılır.	○ Öşri (Müslüman)	○ Haraci (Gayrimüslim)

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

İkta Sistemi'nin faydaları;

- Toprağın boş kalması engellenmiştir.
- Düzenli vergi toplanmıştır.
- Memurun maaşı ödenmiştir.
- Masrafsız bir ordu kurulmuştur.
- Bölgelerin güvenliği sağlanmıştır.

NOT

İkta sistemi ile yetişen askere barış zamanı "**Sipahi**" savaş zamanı "**Cebelü**" denir.

6. Eğitim

Devlet	Medrese	Özelliği
Karahanlılar	Semerkant	İlk Türk-İslam medresesidir.
Danişmentliler	Yağıbasan	Anadolu'da kurulan ilk medresedir.
Büyük Selçuklu Devleti	Nişabur	Büyük Selçuklu Devleti'nin ilk medresesidir.
Büyük Selçuklu Devleti	Nizamiye	Büyük Selçuklu Devleti'nin en ünlü medresesidir.

PDF Eraser Free

NOT

Nizamiye Medreseleri'nin ilki Nişabur'da Sultan Alparslan tarafından açılmıştır. Ancak en çok Bağdat'ta açılanı ünlenmiştir. Nizamiye Medreseleri'nin açılma nedenleri ise şunlardır;

- Bilim insanı yetiştirmek,
- Devlet memuru ihtiyacını karşılamak,
- Zararlı fikir akımlarına karşı fikir ile karşılık vermek.

NOT

Medreselerde öğrenciye **Danişment**, öğretmene **Müderris**, alınan diplomaya ise **İcazetnâme** adı verilir.

Bilinmesi Gerekli Bazı İşler ve Yapan Kişiler

Eser	Telif
Yazar	Müellif
Ciltleyen	Mücellit
Çoğaltan	Müstensih
Mühür sanatı ile uğraşan	Hakkâh

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

Medreseler'de Okutulan Dersler

Akli (Pozitif)		Nakli (Dini)	
Cebr	Matematik	Hadis	Hz. Muhammed'in sözleri
Riyaziye	Matematik	Sünnet	Hz. Muhammed'in davranışları
Hesap	Muhasebe	Siyer	Hz. Muhammed'in hayatı
Hendese	Geometri	Megazi	Hz. Muhammed'in savaşları
Müsellesat	Trigonometri	Fıkıh	İslam Hukuku
Simya	Kimya	Kelam	İslam Felsefesi
Heyet	Astronomi	Kıraat	
Nücum	Astroloji	İcma	
Sosyoloji		Kıyas	
Mantık		Tefsir	
		Tecvid	

NOT

Hadis ilmiyle uğraşana **Muhaddis**, tefsir işiyle uğraşana ise **Müfessir** denir.

PDF Eraser Free

7. Mimari ve Sanat

a) Mimari

UYARI

Selçuklular'da minarelerin çift yapılmasının nedenleri; barış zamanı Müslümanları namaza çağırmak, savaş zamanı ise gözcülük yapmaktır.

NOT

Minareler devletin gücüyle alakalıdır. Çift minareli camilere Selçuklu'da, dört ve altı minareli camilere ise Osmanlı Devleti'nde rastlanır.

Karahanlılar'dan Günümüze Kalan Eserler

- Arap Ata Türbesi
- Ayşe Bibi Türbesi

Gazneliler'den Günümüze Kalan Eserler

- Zafer Kuleleri
- Leşker-i Bazaâr Cami

Büyük Selçuklu Devletin'den Günümüze Kalan Eserler

- Diyarbakır Ulu Cami
- Büyük Selçuklu Devleti eserlerinin bulunduğu yerler; Tebriz, Nişabur, İsfahan, Rey ve Tahran'dır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

b. Sanat

Hat	○ Arapça'yı güzel yazma sanatıdır. ○ Hat sanatıyla uğraşanlara **Hattat** denir. ○ İlk büyük Türk hattatı **Amasyalı Yakut**'tur.
Minyatür	○ Perspektife dikkat edilmez. ○ Kişiler statülere bağlı olarak büyük veya küçük çizilir. ○ Tasvir sanatıdır. Uğraşana **Musavvir** veya **Nakkaş** denir. ○ Cezeri yapmış olduğu mekanik tasarımları **Otomoto** adında kitabında toplamıştır.
Tezhip	○ Altınlamak, yaldızlamak anlamına gelir. ○ Kitap süslemesinde kullanılır. ○ Uğraşana **müzehhip** denir.

Telkari: Gümüş İşleme sanatıdır.
Malakari: Duvar süsleme sanatıdır.
Vitray: Cam süsleme sanatıdır.
Çinicilik, Ebru, Ahşap işlemeciliği, oymacılığı ve kakmacılığı Çadırcılık, Dokumacılık, Kilimcilik, Halıcılık ise diğer gelişen sanat dallarıdır.

PDF Eraser Free

8. Türk-İslam Bilim İnsanları

BİLİM ADAMI	LAKABI	ÖNEMİ
Farabi	Muallim-i Sani Al-Phoribius	○ **Kitabül Musiki** (Dünya tarihinin ilk modern müzik kitabıdır.) (Hava ve ses titreşim olayını buldu.) ○ **İhsaül-Ulüm** (İlimleri sınıflandırdı.) ○ **El Medinet'ül Fazıla** (Erdemli Şehir anlamına gelir.) ○ Birleşmiş Milletler fikrini savundu. ○ Türk İslam devletlerinde pozitif bilimleri başlatmıştır. Eserleri Avrupa'da ders kitabı olarak okutulmuştur.
Gazali	Huccet-ül İslâm	○ Zararlı fikir akımlarına karşı (Haşhaşilik) fikir üretmiştir. Bağdat'taki Nizamiye Medresesi'nin rektörlüğünü yapmıştır. İhyaül Ulumuddin (Dini İlimlerin İhyası) adında eseri yazmıştır.
Biruni	El-Üstad	○ Yer çekiminin varlığını Newton'dan önce söylemiştir. Gazneli Mahmut, Biruni için "**Sarayımın en kıymetli hazinesi.**" demiştir. Ayrıca Asyalı milletlerin tarihini anlattığı **Asarül Bakiye** adlı eseri yazmıştır. Jeodazi ilmini bulmuştur. Dünya'nın çapını hesaplamıştır.
İbni Sina	Avicenna	○ "**İnsanın içinde bir kurt vardır. Bu kurt, insanı hasta eder. Bu kurdu günümüzde görmek mümkün değildir.**" diyerek mikrobun tanımını yapmıştır. **El-Kanun Fit Tıb** ve **Kitabüş Şifa** kitaplarını yazmıştır.
Zekeriya Er-Razi	Rhazes	○ Çiçek ve kızamık hastalığının farkını buldu. **El-Havi Ansiklopedisi**'ni yazmıştır.
Fezari		○ İslam dünyasından astronomi ile uğraşan ilk bilim insanıdır. **Usturlab** adı verilen bir aletle güneş ve ay tutulmalarını hesaplamıştır.
Cabir bin Hayyan	Geber	○ Modern kimyanın kurucusudur. **Kitabul Kimya** adında ilk modern kimya kitabını yazmıştır. Hassas teraziyi kullanmıştır. Yapay altın elde etmeye çalışmıştır. Atomun parçalanabileceğini önce sürmüştür.
Harezmi	Algorisma	○ Cebrin kurucusudur. (İbni Türk'de uğraşmıştır.) **Hisabül Cebr Vel Mukabele** adında eser yazmıştır. Ondalık sayı sistemini bulmuştur.
İbni Rüşt	Avereos	○ Her zaman aklı ön planda tuttu. Aristo'yu Avrupalılara anlattı.
İbni Nefs		○ Romalı Galen'in bulduğu küçük kan dolaşımını doğru tespit etmiştir.
İbni Heysem		○ **Fotoğraf makinesi mucididir.** Fiziğin ışık bilimi (optik) sahasında günümüzde temel olarak ne görülüyorsa ilk ortaya koyan bilim insanıdır.

PDF Eraser Free

9. İlk Türk-İslam Yazılı Eserleri

YAZAR	ESERİ	ÖNEMİ	KİME SUNULDUĞU
Yusuf Has Hacip	Kutadgu Bilig	○ Mutluluk veren bilgi anlamına gelen ilk yazılı Türk-İslam eseridir. Türü siyasetnamedir.	Tamgaç Buğra Han (Uluğ Kara Buğra Han)
Kaşgarlı Mahmut	Divan-ı Lügatit Türk	○ Toplum bilimci, Etnograf ve haritacıdır. Eserinde Türk dünyasına ait harita bulunur. Eserinde Türkçe'nin Arapça'dan daha zengin bir dil olduğunu göstermeyi amaçlamıştır. Eserini Arapça yaptırmıştır.	El Muktedi-billah (Ebul Kasım Abdullah)
Edip Ahmet Yükneki	Atabetül Hakayık	○ Hakikatlerin eşiği anlamına gelir.	Emir Sipahsalar
Ahmet Yesevi	Divan-ı Hikmet	○ **"Piri Türkistan"** olarak bilinir. Türkistan bölgesinin İslamlaşmasını sağladı. İlk Türk mutasavvıfıdır. Mezarını Timur yaptırmıştır.	Satuk Buğra Han
Utbi	Tarihi Yemin	○ Gazneli Devleti'ni anlatmıştır.	Gazneli Mahmut
Firdevsi	Şehname	○ İran-Turan mücadelesini anlatır. Alper Tunga Şehnâme'de **Afrasiyap** olarak geçmiştir.	Gazneli Mahmut
Ali Şir Nevai	Muhakemetül Lügateyn	○ Türkçe'nin Farsça'dan daha zengin bir dil olduğunu belirtmek amacıyla bu eseri yazmıştır. Çağatay Türkçesi'nin en büyük şairidir.	
Nizamülmülk	Siyasetname	○ "Devlet nasıl yönetilir?" sorusuna cevap aramıştır.	Sultan Melikşah
Ömer Hayyam	Rubai	○ Matematik ve Astronomi ile uğraşmıştır. Aşk, doğa, ahiret üzerine sözlerini Rubai'de toplamıştır. Sultan Melikşah'a Celali Takvimi'ni hazırlamıştır.	
Sebük Tegin	Pendname	○ Çocuklarına ve askerlerine bıraktığı öğüt şeklindeki eserdir.	

PDF Eraser Free

ANADOLU (TÜRKİYE) SELÇUKLU DEVLETİ (1075-1308)

- Kutalmışoğlu Süleyman Şah tarafından İznik alınarak başkent yapıldı.
- I. Haçlı Seferi sonunda başkent İznik'ten Konya'ya taşındı.
- Zamanla Danişmentliler, Saltuklar, Mengücekler ve Artuklar'a son vererek Anadolu'da ilk defa Türk siyasi birliğini sağlamıştır.
- 1176'da Miryakefalon (Yurt Tutan veya Kumdanlı) Savaşı sonunda Anadolu kesin olarak Türk yurdu haline geldi.
- 1230'da Harzemşahlar ile yapılan Yassıçimen Savaşı kazanıldı.
- 1240'da Türk tarihinin ilk dini nitelikli toplumsal ayaklanma olan **Baba İshak İsyanı** çıktı.
- 1243 Kösedağ Savaşı'nı İlhanlılar'a karşı kaybetti.

Kösedağ Savaşı sonuçları şunlardır;

- Anadolu Türk siyasi birliği bozuldu.
- Anadolu Selçuklular'ı İlhanlılar'a bağımlı hâle geldi.
- Anadolu'da Türk nüfusu arttı. (Olumlu sonuç)
- Anadolu tahrip edildi.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

ÖNEMLİ

Kösedağ ve Ankara Savaşı'nın ortak sonucu; Anadolu Türk siyasi birliğinin bozulmasıdır.

Anadolu Selçuklu Devleti'nde ticareti geliştirmek için:

- Suğdak, Sinop, Samsun, Antalya ve Alaiye alındı.
- Sigortacılık sistemi başlatıldı.
- Kervansaraylar yapıldı.
- Kıbrıs ve Venedik devletleriyle ticari antlaşmalar yapıldı, vergiler düşürüldü.

NOT

- Anadolu Selçuklular'da Kayseri ve Sivas (İstasyon Merkezi) şehirlerinde ticaret gelişmiştir.
- Alanya, Konya örnek alınarak yeniden inşa edilmiştir.
- Anadolu Selçuklu Devleti, Türkiye'de denizciliğin öncüsü olmuştur.
- Antalya'da Hristiyan mahallelerine **Minâ** adı verilmiştir.

PDF Eraser Free

UYARI

Anadolu Selçuklularında Kayseri'de milletlerarası bir fuar niteliği taşıyan **"Yabanlu Pazarı"** kurulmuştur.

KÖSEDAĞ SAVAŞI'NDAN SONRA ANADOLU'DA KURULAN II. TÜRK DEVLETLERİ

DENİZCİ	ADI	KURULDUĞU YER	ÖNEMİ
✗	Osmanoğulları	Söğüt-Domaniç	○ Merkezi otoritesi en güçlü Türk-İslam devletidir.
✗	Karamanoğulları	Karaman-Konya	○ Anadolu Selçuklu Devleti'nin devamı olduklarını ileri sürdüler. Osmanlı Devleti'ni en çok uğraştıran devlettir. ○ 1277'de Karamanoğlu Mehmet Bey **Türkçe'yi resmi dil ilan etmiştir.**
✓	Karesioğulları	Balıkesir - Çanakkale	○ Osmanlı Devleti'ne katılan **ilk** devlettir.
✗	Dulkadiroğulları	Maraş	○ Osmanlı Devleti'ne katılan **son** devlettir.
✓	Hamitoğulları	Isparta-Antalya	○ Osmanlı Devleti'ne **para** yoluyla katılmıştır.
✗	Germiyanoğulları	Kütahya	○ Osmanlı Devleti'ne **çeyiz** yolu ile katılmıştır.
✓	Aydınoğulları	Aydın	○ 1348'de Venedik'e Türk tarihinde ilk kez kapitülasyon vermiştir.
✓	Menteşeoğulları	Muğla	○ Güneybatı Anadolu'nun Türkleşmesinde etkili olmuştur. Rodos'u bir süreliğine elinde tutmuştur.
✓	Candaroğulları	Sinop-Kastamonu	
✗	Kadı Eretna	Sivas	
✓	Saruhanoğulları	Manisa	
✗	Sahipataoğulları	Afyon	

PDF Eraser Free

ANADOLU SELÇUKLU DEVLETİ KÜLTÜR VE MEDENİYETİ

1. Devlet Yönetimi

Hükümdar

Semboller	Unvanlar
Büyük Selçuklu Devleti ile aynıdır.	Keyhüsrev Keykavus Keykubat

NOT

Key Farsça'da **Sultan** veya **Padişah** anlamına gelir.

Divanı Âla: Tüm devlet meselelerinin konuşulduğu yerdir.

Divan-ı Pervâne: İkta topraklarını dağıtan divandır. Görevlisine **Pervâneci** denir.

Divan-ı Berid: Haberleşme teşkilatıdır.

Meliküs Sevahil: Deniz kuvvetleri komutanıdır.

Şurta: Jandarma teşkilatıdır.

2. İlim İnsanları

Hz. Mevlana: Kebir ve Mesnevi

Hacı Bektaşi Veli: Makalat

Yunus Emre: Risalettin'i Nushiye

Aşık Paşa: Garipname

Muhyiddin Arabi: Lakabı **Şeyh Ekber**'dir. Mezarını buldurup üstüne türbe yaptıran Osmanlı padişahı Yavuz Sultan Selim'dir.

Hacı Paşa: Anadolu'nun İbni Sinası'dır.

Ravendi: Selçuklu Tarihi adlı eserini Gıyaseddin Keyhüsrev'e sunmuştur.

Gülşehri: Mantık'ur Tayr (Kuşların dili) adlı eseri yazmıştır.

3. Ekonomi

Ahilik

- Ahi Evran (Şeyh Nasrettin) tarafından kuruldu.
  - Ahi Evran Ahiliğin amaç ve felsefesini **"Letaif-i Hikmet"** adlı eserinde anlatmıştır.
  - Gayrimüslimler bu teşkilata alınmamıştır.

NOT

Avrupa'da yer alan Gild ve Hansa teşkilatlarına da Müslümanlar alınmamıştır.

- Esnafların başında olana **Şeyh** veya **Pir** adı verilmiştir.
- Esnaflar Fütüvvetname'ye uymuşlardır.
- İhtiyaca göre mal üretmişlerdir.
- Mesleki eğitim verilmiştir. Bitirene diploma yani **icazetname** verilmiştir.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

PDF Eraser Free

- Esnaflar arasında dayanışmayı artırmıştır.
- Orta sandıklarda para toplanarak yeni dükkan açacaklara verilmiştir.
- Esnaf gerektiğinde cihata da katılmıştır.
- Ahi Evran'ın eşi olan Fatma Bacı'da esnaf eşlerini eğitmek ve meslek kazandırmak için **Bacıyan-ı Rum** (Anadolu Kadınları) teşkilatını kurmuştur. Bu teşkilat **"Aşına, eşine, işine dikkat et"** prensibi ile çalışmıştır.

4. Mimari ve Sanat

Anadolu Selçukluları'nda;

İlk han: Alay Han

İlk cami: Alaaddin Cami

İlk medrese: Kayseri Kocahasan Medresesi

İlk hastane: Gevher Nesibe Darüşşifası

- Anadolu Selçuklular'dan günümüze kadar kalan en önemli eserler şunlardır;
  - **Tokat:** Pervane Hamamı
  - **Ankara:** Ak Köprü ve Arslanhane Cami
  - **Sivas:** Gök Medrese
  - **Kırşehir:** Cacabey Medresesi
  - **Kayseri:** Hunad Hatun Türbesi, Koca Hasan Medresesi ve Gevher Nesibe Darüşşifası
  - **Erzurum:** Çifte Minareli Medrese
  - **Konya:** İnce Minareli Medrese, Alaaddin Cami, Taş Mescid, Kubadabad Sarayı ve Karatay Medresesi

Anadolu'da Eser Bulmanın Kolay Yolu

- Edirne, Bursa, Çanakkale, Trabzon ve İstanbul'daki tüm eserler Osmanlı Devleti'ne aittir.
- Diyarbakır Ulu Cami Büyük Selçuklu Devleti'ne aittir.
- Dilmaçoğulları, Danişmentliler, Saltuklar, Mengücekler ve Artuklar'a ait olanlar eserler bilindiği taktirde geriye kalan tüm eserler (istisnalar hariç) Anadolu Selçukluları'na aittir.

NOT

Paşa, Sultan ve Yeşil kelimeleri ile başlayan eserler birkaç istisna hariç Osmanlı Devleti'ne aittir. Çifte ve Alaaddin kelimeleri ile başlayan eserler ise Anadolu Selçuklu Devleti'ne aittir.

UYARI

Sultandağı Medresesi Anadolu Selçukluları'na, Erzurum'da bulunan **Yakutiye Medresesi** ise İlhanlılar'a aittir.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

PDF Eraser Free

OSMANLI DEVLETİ KÜLTÜR VE MEDENİYETİ

1. DEVLET YÖNETİMİ

a) Hükümdar

Semboller	Unvanlar	
Tüm semboller kullanılmıştır.	Bey Gazi Sultan	Padişah Han Hüdavendigâr

NOT

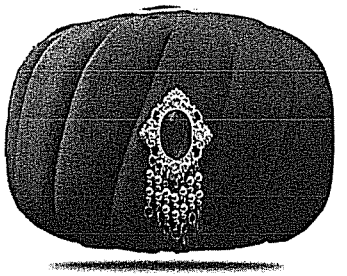
Osmanlı Devleti'nde ilk Sultan unvanını kullanan "**Orhan Bey**"dir. (Sultanül Guzat) (Gazilerin Sultanı).

b) Hükümdarın Görevleri

- Ordunun başında sefere çıkar.
- Herhangi bir konuda emir verir. (Ferman)
- Herhangi bir konuda yazılı beyan verir. (Hatt-ı Hümayun)
- Herhangi bir şeyi yasaklar. (Yasakname)
- Herhangi bir memurun mallarına el koyar. (Müsadere)
- Herhangi bir devşirmeyi öldürebilir. (Kulluk hakkı)
- Herhangi bir memuru görevden atar veya görevden alır. (Beratnâme)
- Herhangi bir bölgedeki haksızlığı giderir. (Adaletnâme)
- Divan-ı Hümayun'a başkanlık eder. (Fatih'e kadar)
- Herhangi bir kişiyi himayesi altına alır. (Amannâme)

c) Veraset Değişiklikleri

- **Osman Bey:** Ülke hükümdar ve ailesinin ortak malıdır.
- **I. Murat:** Ülke hükümdar ve oğullarına aittir. (İlk değişiklik)
- **Fatih Sultan Mehmet:** Ülke padişahındır.

- **I. Ahmet:** Ülke en büyük (Ekber) ve en akıllı (Erşet) erkek üye tarafından yönetilir.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

PDF Eraser Free

d) Şehzade Eğitimi

- 7 yaşında eğitime başlar.
- 12 yaşında sancağa gönderilir.
- Şehzadeler sancağa gönderildiklerinde **"Çelebi Sultan"** unvanını alırlar.

Önemli Şehzade Sancakları			
Manisa Amasya Çorum	Bolu Kütahya Çankırı	Trabzon Antalya Kefe (Kırım)	Isparta Kastamonu

e) Başkentler (Merkezler)

Söğüt - Domaniç kurulduğu yerdir.		
Karacahisar	1298	Kuruluş Dönemi
Bilecik	1302	
Bursa	1326	
İznik	1329	
Edirne	1353	
İstanbul	1453	Yükselme Dönemi

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

İstanbul'daki Görevliler

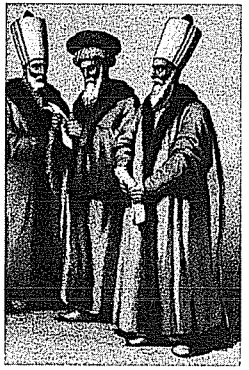
Boğazlar	Kaptanı derya
Adalet	Taht Kadısı
Güvenlik	Yeniçeri Ağası
İmar İşleri	Mimarbaşı
Belediye İşleri	Şehremini
Genel	Sadrazam

f) Saraylar

- **Bey Sarayı:** Bursa'da Orhan bey zamanı açılan ilk saraydır.
- **Topkapı Sarayı:** Fatih Sultan Mehmet zamanında açıldı. Osmanlı Devleti'nin en uzun yönetim merkezliği yapan saraydır.
- **İshak Paşa Sarayı:** Ağrı Doğubeyazıt'ta bulunur. İlk ısıtmalı saraydır. Yapıda Batı etkisi bulunur. (Barok - Rokoko)
- **Dolmabahçe Sarayı:** Batı sarayları örnek alınarak yapılan ilk saraydır.
- **Yıldız Sarayı:** Yapımına III. Selim döneminde başlanan ve II. Abdülhamit'in yönetim merkezi olarak kullandığı saraydır.
- **Diğer Saraylar:** Galata, Beylerbeyi ve Çırağan Sarayı'dır.

PDF Eraser Free

g) Divan-ı Hümayun

- Orhan Bey kurmuştur. II. Mahmut kaldırmıştır.
- Fatih'e kadar padişahlar, Fatih'ten sonra sadrazamlar başkanlık etmiştir.
- Alınan kararlara **"Hüküm"**, hükümlerin yazıldığı deftere **"Mühimme"** denir.
- Kararları; Tahvil, Rüus, Amedi ve Beylikçi kaleme alır.
- Son söz padişahındır.
- Alınan kararları Şeyhülislam dini açıdan inceler.
- Müslüman-Gayrimüslim fark etmeden herkes temyiz için Divan-ı Hümayun'a başvurabilir. Bu özelliği ile Türk-İslam tarihindeki Divan-ı Mezalime benzer.

h) Divan Üyeleri

a) Padişah: Fatih Sultan Mehmet'e kadar divana padişahlar başkanlık etti. Son söz padişahındır.

b) Sadrazam: Padişahın mührünü taşır. Padişah sefere çıkmazsa **"Serdar-ı Ekrem"** unvanıyla ordunun başında sefere katılır. Sadrazamın yerine ise **"Sadaret Kethüdası"** (Kaymakamı) bakar. Ayrıca Sadrazamın verdiği emirlere ise **"Buyruldu"** denir.

c) Kubbe altı veziri: Günümüz bakanına denktir. İlk vezir **"Alaaddin Paşa"**dır. Sayıları zamanla artmıştır.

d) Kazasker (Kadıasker): Doğuştan Müslüman ve medrese çıkışlıdır. Günümüzde Milli Eğitim Bakanı'na ve Adalet Bakanı'na denktir. Kadı ve müderris ataması yapar. Tuttuğu deftere Ruzname denir. Sayıları iki tanedir. (Rumeli ve Anadolu)

e) Nişancı: Dirlik (tımar) topraklarının dağıtımından sorumludur. Herhangi bir bölgenin sosyo ekonomik yapısını **"Tahrir defteri"**ne kaydeder. Örfi hukukun divandaki temsilcisidir. Belgelere padişahın tuğrasını çeker. Tapu ve kadastro işlemlerine bakar.

f) Reisülküttab: XVII. yy. da Nişancı'dan ayrılarak dış işlerinden sorumlu hale gelmiştir. Divan'ın toplantı gündemini belirler.

g) Defterdar: Günümüzün maliye bakanıdır. Hesap tutar, bütçe yapar. Sayıları iki tanedir. (Rumeli ve Anadolu)

h) Kaptanı Derya: Denizcilikle ilgili kanunların çıkmasını hızlandırır.

- XVI. yüzyılda Kanuni Sultan Süleyman zamanında divana üye olmuştur.
- Divana ilk üye olan Kaptanı Derya Barbaros Hayreddin Paşa'dır.

ı) Yeniçeri Ağası: Rütbesi vezirse divan toplantılarına katılır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

PDF Eraser Free

i) Seyhülislam (Müftü): Atamasını padişah yapar. İlk Şeyhülislam **Molla Fenari**'dir. Protokolde sadrazama denktir. Divan'da alınan kararların dine uygun olup olmadığı hakkında **ifta** ya da **fetva** verir.

Divan'a sonradan üye olanlar
○ **XVI:** Kaptanı Derya
○ **XVII:** Reisülküttab
○ **XVIII:** Şeyhülislam

Sayıları zamanla artanlar
○ Vezir
○ Kazasker
○ Defterdar

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

i) Yönetici Grupları

i) Topkapı Sarayı

Birun (Dış Kısmı)	Enderun (İç Kısmı)	Harem (Kız Kısmı)
○ Dışardan gelen elçiler kabul edilir. ○ Divan toplantıları bu bölümün **Babüssaade** kapısında yapılır.	○ Kelime manası iç, içeridir. ○ Okuldur. ○ Devşirme çocukları alınır. ○ Yahudiler devşirilmez. ○ 1363'te I. Murat tarafından Edirne'de kurmuştur. ○ Sadrazam vezir gibi üst düzey yöneticiler yetiştirilir. ○ II. Mahmut zamanında önemi azalan Enderun'dan memur alınmamış, memur ihtiyacı **Mekteb-i Maarifi Adliye**'den karşılanmıştır. ○ II. Meşrutiyet zamanında ise tamamen kapatılmıştır.	○ Kelime anlamı **"yasak"**tır. ○ Padişah ve ailesinin özel yaşantısını geçirdiği yerdir. ○ Okuldur. ○ Erkek çocuk doğuran kadına **Haseki** unvanı verilir. ○ İlk kadın Haseki Sultan Nilüfer Hatun'dur.

PDF Eraser Free

j) Taşra Teşkilatı

1840'a Kadar Uygulanan Vilayet Nizamnamesi

Birim	Adalet	Güvenlik	Yönetici
Eyalet	Kadı	Subaşı	Beylerbeyi
Sancak	Kadı	Subaşı	Sancakbeyi
Kaza	Kadı	Subaşı	Kadı
Köy	Naib	Yiğitbaşı Subaşı Tımarlı Sipahi	Kethüda

1840 Vilayet Nizamnamesi

Eyalet	Müşir (Vali)
Sancak	Mutasarrıf (Kaymakam)
Kaza	Kaza müdürü
Köy	Muhtar

1871 Değişikliği

Eyalet	Vali
Liva	Kaymakam
Kaza	Kaza müdürü
Nahiye	Nahiye müdürü
Köy	Muhtar

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

k) Eyaletler

a) Saliyaneli eyaletler

- Salyane; maaş demektir.
- Tımar sistemi uygulanmaz.
- Merkeze uzak yerlerdir. (Mısır, Trablusgarp, Fas, Tunus, Habeş (Etiyopya), Yemen, Cezayir)
- **İltizam** usulü ile vergi toplanır.
- İltizamı kazanan kişiye **Mültezim** denir.
- Bu sistemin bir defa yerine ömür boyu verilmesine ise **Malikane** denir.
- İhaleyle girerken, devlete verilen paraya **Muaccele** denir.
- İltizam sistemi kaldırıldığında vergi toplayan devlet memuruna ise **Muhassıl** denilir.

b) Saliyanesiz eyaletler

- Maaş verilmez, tımar uygulanır.
- Merkeze yakın eyaletlerdir. (Anadolu, Rumeli, Musul, Erzurum, Diyarbakır, Karaman, Dulkadir, Menteşe, Kilikya)

c) Yurtluk - Ocaklık

- Aşiretlerin yoğun olduğu yerlerdir.
- Aşiret liderlerinin bir takım yönetimsel hakları vardır.
- Kendi içlerinde özerktir. Dersim (Tunceli), Çölemerik (Hakkari) gibi.

PDF Eraser Free

d) İmtiyazlı eyaletler

- Ayrıcalıklı bölgelerdir.
- Bazıları asker verir, vergi vermez.
- Bazıları vergi verir, asker vermez.
- Hicaz ne vergi ne de asker verir.
- Eflak - Boğdan - Erdel = Yöneticilerine **Voyvoda** denir.
- Kırım = Yöneticilerine **Han** unvanı verilir.
- Hicaz = Yöneticilerine **Emir** unvanı verilir.

  - Mekke
  - Medine
  - Taif
  - Hayber

  } Hicaz

2. HUKUK

Osmanlı Devleti'nin hukuk sistemini oluşturmasında;

- Fethedilen bölgelerdeki uygulamalar,
- İslam'ın getirdiği esaslar,
- Orta Asya Türk gelenekleri etkili olmuştur.

Taht Kadısı

- İstanbul, Bursa, Edirne kadılarının atamasını Padişah yapar.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

Mevleviyet Kadısı

- İstanbul, Edirne ve Bursa dışındaki kadıların atamasını Kazasker yapar.

NOT

İlk kadı Osman Bey zamanında ataması yapılan **Dursun Fakih**'tir.

Mahkemeler

Tanzimat Öncesi (Klasik dönem)	Tanzimat Mahkemeleri
○ Şeri (Müslümanların davalarına bakar.)	Ticaret
○ Konsolosluk (1535'te kurulmuştur. Fransız tüccarların davalarına bakar.)	Nizamiye (Karma)
○ Cemaat (Gayrimüslimlerin davalarına bakar.)	

NOT

- II. Mahmut zamanında **"kanunsuz suç ve ceza olmaz ilkesi"** yürürlüğe girmiştir.
- 17 Şubat 1926'da çıkan Medeni Kanun ile bu mahkemeler kaldırılmıştır.

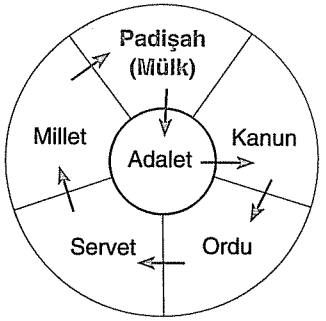
PDF Eraser Free

Osmanlı Devleti'nde Kanun Çıkma Sırası

Türkiye Cumhuriyeti	Osmanlı Devleti
Resmi gazete	Ferman
Cumhurbaşkanı	Padişah
Kanun	Mühimme defteri
Genel Kurul	Divanı Hümayun
Komisyon	Divan Üyeleri

3) SOSYAL HAYAT

- Osmanlı Devleti toplumu din veya mezhepsel şekilde örgütleyerek yönetir. Buna "**millet sistemi**" denir.
- Hakkaniyet çemberi = Adalet - Kanun - Ordu - Servet - Millet - Padişah

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

VAKIF	
Vakıf	**Avarız Vakıfları**
Olağan	Olağanüstü

- Türk tarihinde ilk vakıf teşkilatını Uygurlar oluşturmuştur.
- Osmanlı Devleti'nde ilk vakıf teşkilatını Orhan bey kurmuştur.
- Vakıf yöneticilerine **Mütevelli** denmiştir.

Sosyal Kurumlar

Darülaceze: Yoksullar evi

Darüşşafaka: Çocuk yurtları

Darüleytam: Yetimler yurdu (I. Dünya Savaşı'ndan sonra önemi artmıştır.)

Darülbedayi: Tiyatro

Darülelhan: Konservatuvar

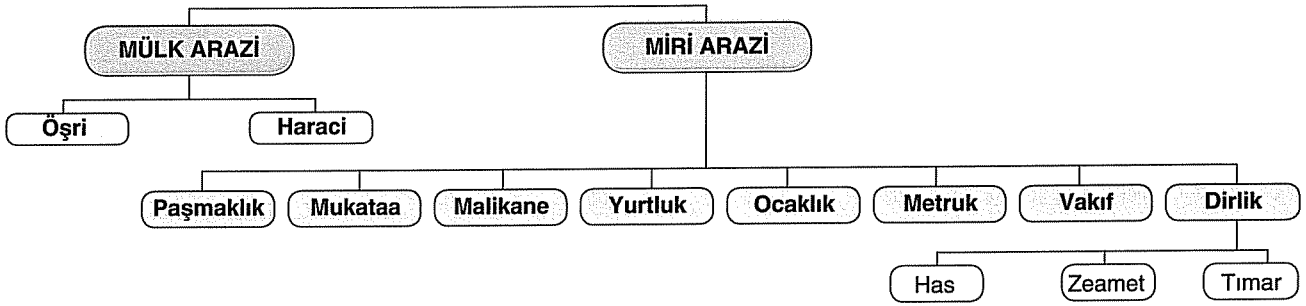
Hamidiye Etfal: Çocuk hastanesi (İlk çocuk hastanesini II. Abdülhamit açtırmıştır.)

Vakıf Gurebâ: Kimsesizler hastanesi

Donanma Cemiyeti: Yetim çocuklar için piyango uygulamasını hayata geçirmiştir. Elde edilen gelir hayır kurumlarına aktarılmıştır.

PDF Eraser Free

5) TOPRAK YÖNETİMİ

MİRİ	MÜLK	
◦ **Paşmaklık:** Geliri padişahın annesi ve kızlarına ayrılır. ◦ **Mukataa:** Geliri doğrudan hazineye ayrılan topraklardır. İltizam sisteminin uygulandığı topraklardır. ◦ **Malikane:** Geliri devlete yararlılık gösterenlere ayrılan topraklardır. ◦ **Yurtluk:** Geliri sınır boylarında oturanlara ayrılan topraklardır. ◦ **Ocaklık:** Kale muhafızlarına ve tersanecilere ayrılan topraklardır. ◦ **Metruk:** Halkın ortaklaşa kullandığı topraklardır. (otlak-yaylak gibi) ◦ **Vakıf:** Kamu yararı için ayrılan topraklardır. ◦ **Dirlik:** Geliri devlet memurlarına ve komutanlara ayrılan topraklardır. – **Has:** Geliri; 100.000 akçeden fazla olan topraklardır. Padişah ve divan üyelerine ayrılır. – **Zeamet:** Geliri 20.000 akçe ile 100.000 akçe arasındaki topraklardır. Müderris, tabip ve muidlere ayrılır. – **Tımar:** Geliri en alt düzeydeki memurlara ayrılır.	**Müslüman** Öşri	**Gayrimüslim** Haraci

PDF Eraser Free

6) EĞİTİM

MEDRESELER

Osmanlı Devleti'nin ilk medresesi Orhan Bey zamanında açılan **İznik Medresesi** veya **İznik Orhaniyesi**'dir.

NOT

Süleyman Paşa Medresesi ise Osmanlı Devleti'nden günümüze kalan en eski medresedir.

- Medrese'ye atanan ilk müderris **Davud-u Kayser**'dir.
- Fatih zamanı **Sahnı Seman** (İlahiyat Fakültesi) Medresesi açılmıştır.
- Bu medreseye öğrenci yetiştirmek amacıyla'da **Tetimme Medresesi** açılmıştır.
- Kanuni zamanında ise **Süleymaniye Medresesi** açılmıştır.

XVII. Yüzyılda Medreselerin Bozulma Nedenleri

- Müfredattan pozitif bilimlerin çıkarılması.
- Beşik ulemalığı sisteminin getirilmesi. (Alimin oğlu alimdir)
- Avrupadaki gelişmelerin takip edilmemesi.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

İznik Medresesi

PDF Eraser Free

7) BİLİM İNSANLARI

Kadızadei Rumi	Kuruluş / Yükselme	Uluğ Bey ve Ali Kuşçu'nun hocasıdır. Matematik ve astronomi ile ilgilenmiştir.
Davud-u Kayser	Kuruluş Dönemi	Osmanlı Devleti'nin ilk müderrisidir.
Molla Fenari	I. Murat	Osmanlı Devleti'nin ilk Şeyhülislamı'dır.
Altuncuzade	Fatih Sultan Mehmet	İdrar yolları hastalıkları (Bevliye) ve tedavisi ile uğraşmıştır.
Akşemseddin	Fatih Sultan Mehmet	Mikrobun varlığı ile ilgili çalışmalar yapmıştır. Fatih Sultan Mehmet'in hocasıdır.
Sabuncuoğlu Şerafettin	Fatih Sultan Mehmet	Deneysel farmakoloji ile uğraşmış Osmanlı Devleti'nin ilk ve en ünlü cerrahıdır. **Kitabül Cerrahiyetül Haniye** ve **Mücerrebname** adlı eserler yazmıştır.
Ali Kuşçu	Fatih Sultan Mehmet	Astronomi ve matematikçidir. Ayasofya Medresesi'nin müderrisliğini yapmıştır. İstanbul'un enlem ve boylamını hesaplamıştır. Fatih'e **Fethiye** eserini sunmuştur.
Molla Lütfi - Sinan Paşa	Fatih Sultan Mehmet	Fatih devrinin ünlü Matematikçileri'dir.
Piri Reis	Yavuz Sultan Selim Kanuni Sultan Süleyman	İlk dünya haritasını çizmiştir. İlk haritasını Yavuz Sultan Selim'e sunmuştur. **Kitab-ı Bahriye**'yi yazmıştır. Bu eserinde Amerika'nın keşfinden ve bilinmeyen kıta ve bölgelerden bahsetmiştir.
Seydi Ali Reis	Kanuni Sultan Süleyman	**Miratül memalik** (Ülkelerin aynası) ve **Kitab-ül muhit** (Yön haritası) adlı eserleri yazmıştır.
Ebu Suud Efendi	Kanuni Sultan Süleyman	Osmanlı Devleti'nin en ünlü Şeyhülislam'ıdır. Fıkıhla ilgilenmiştir.
Takuyiddin Mehmet	III. Murat	Osmanlı Devleti'nin ilk rasathanesini kurmuştur. Osmanlı Devleti'nde otomatik makineler üzerine ilk eseri yazan bilim insanıdır.
Evliya Çelebi	17. yüzyıl	Osmanlı Devleti'nin en önemli seyyahıdır. Seyahatname'yi yazmıştır. "**Seyahat ya resulallah**" diyerek yolculuğa çıkmıştır.

PDF Eraser Free

Katip Çelebi	17. yüzyıl	○ Hacı Halife veya Hacı Kalfa olarakta bilinir. Bibliyograftır. Seyyahtır. En ünlü eserleri; **Keşfüz zünnun** (Merak edilen şey) ve **Cihannüma** (Coğrafya)'dır.
Hazerfen Ahmet Çelebi	IV. Murat	○ İnsanlık tarihinin ilk başarılı uçuşunu yapmıştır.
Lagari Hasan Çelebi	IV. Murat	○ Dünya tarihinin roketle uçan ilk insanıdır.
Koçi Bey	IV. Murat	○ IV. Murat'a ünlü risalesini sunmuştur.
Naima	18. yüzyıl	○ İlk resmi tarih yazarıdır. (Vakanüvist) Son vakanüvist ise Abdurrahman Şeref Efendi'dir.
Humbaracı Ahmet Paşa	I. Mahmut	○ Gerçek adı Comte de Bonneval'dir. Humbara Ocağı'nı batı tarzında ıslah etmiştir.
Ayaşlı Şifai	18. yüzyıl	○ Hekim'dir.
Marco Paşa	19. yüzyıl	○ Hastalarını sabırla dinlediği için "Git derdini, Marco Paşa'ya anlat" deyiminin ortaya çıkmasını sağlayan hekimdir.
Mehmet Fatih Gökmen	19. yüzyıl / 20. yüzyıl	○ Takvim çalışmaları ile ünlüdür. Hem Osmanlı Devleti hem de Türkiye Cumhuriyeti'nde bilime hizmet etmiştir.
Mustafa Behçet Efendi	19. yüzyıl	○ Tıbbiye-i Şahane'nin baş hekimliğini yapmıştır.
Ahmet Cevdet Paşa	Sultan Abdülmecit	○ **Kısas-ı Enbiya** (Peygamberler tarihi), **Mecelle** (Medeni hukuk) ve **Tarihi Cevdet** (Sultan Abdülmecit'e sunmuştur.) adında eserleri bulunur.

PDF Eraser Free

NOT

Türk tarihi hakkında bilgi veren ünlü seyyahlar şunlardır;
İbn-i Fadlan: İtil Bulgarları hakkında bilgi verir.
İbn-i Bibi: Selçuklu Devleti hakkında bilgi verir.
İbn-i Batuta: Orhan Bey dönemi ile ilgili bilgi verir.
Evliya Çelebi: Osmanlı Devleti'nin şehirleri hakkında bilgi verir.

8) EKONOMİ

a) **İaşecilik:** Bir malın ülkede kalite ve uygun fiyata bulundurulmasıdır.

b) **Gelenekçilik:** Malın arz-talep dengesince üretilmesidir.

c) **Fiskalizm:** Devletin gelirlerinin en üst düzeye, giderlerinin ise en alt düzeye indirilmeye çalışıldığı ekonomik anlayıştır.

d) **Merkantilizm:** 15. ve 16. yüzyılda Avrupa'da gümüş ve altının zenginlik aracı sayıldığı ekonomik anlayıştır. Osmanlı Devleti'ne zarar vermiştir.

e) **Narh Sistemi:** Eksik rekabet şartlarından dolayı devletin fiyatlara müdahale etmesidir.

f) **Lonca Teşkilatı:** Orta ve büyük kuruluşların birliğidir. Başındakilere **Şeyh** veya **Pir** denir.

g) **Derbent Teşkilatı:** Geçitlerin bakım-onarımını yapan, vergisini toplayan teşkilattır. Bölge güvenliğini de sağlamışlardır.

h) **Hirfet Teşkilatı:** Osmanlı Devleti'nde küçük esnafın üye olduğu esnaf teşkilatıdır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

ı) **Menzil Teşkilatı:** Kervanlar arası haberleşmeyi sağlamıştır.

i) **Mekkari Taifesi:** Mekkar; at, eşek ve devenin ortak ismidir. Günümüzün kargo veya nakliyat şirketleridir.

j) **Gedik:** İş yeri açma ruhsatıdır.

k) **Tağşiş:** Paranın değerini düşürmeye denir.

l) **Ehli Hibre:** Malın kalitesini kontrol eden görevlidir.

Vergiler

Öşür: Müslüman olanların ürünlerinden genellikle 1/10 oranında peşin olarak alınan vergidir.

Haraç: Gayrimüslim olanların ürünlerinden genellikle 2/10 oranında alınan vergidir.

Cizye: Gayrimüslimlerin askerlik yapmadıkları için ödedikleri vergidir.

Ağnam: Küçükbaş hayvanlardan alınan vergidir.

Ağıl: Küçükbaş hayvanların barınaklarından alınan vergidir.

Çitfhane: Bir köylünün bir çift öküz ile devlete ait tarlayı sürdüğü kadar ödediği vergidir.

Çitfbozan: İki yıl boyunca tarlayı ekmeyenlerden alınan vergidir.

Geçit: Sürü sahiplerinin İstanbul'dan geçerken ödedikleri vergidir.

İhtisab: Panayırlar'dan alınan vergidir.

İltizam: Muaccele bedelinin alındığı vergidir.

Maden: Madenler'den alınan vergidir.

PDF Eraser Free

İmdadiye Seferiye: Sefer zamanı alınan vergidir.

İmdadiye Hazariye: Barış zamanı alınan vergidir.

İane-i Cihadiye: Cihat zamanı alınan vergidir.

Derbent: Geçitlerden alınan vergidir.

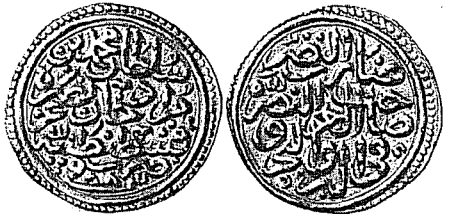
Kürekçi: Kürekçiler ve aileleri için toplanan vergidir.

İzni Sefine: Boğazlar'dan geçen gemiler için alınan vergidir.

Avarız: Olağan üstü hallerde alınan vergidir.

Paralar

Adı	Cinsi	Padişahı
Akçe	Bakır	Osman Bey
Sikke-i Hasene (Sultani)	Altın	Fatih Sultan Mehmet
Kaime	Kağıt	Sultan Abdülmecit
Mecidiye (Guruş)	Demir	Sultan Abdülmecit

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

Bankalar

Adı	Özelliği
Bank-ı Dersaadet	○ İlk açılan Osmanlı bankasıdır. Açan Galatalı bankerlerdir.
Bank-ı Osman-i (Şahane)	○ Osmanlı Devleti'nin paralarını basmaya yetkili olan İngiliz bankasıdır.
Memleket Sandıkları	○ Çiftçiye ucuz kredi verebilmek için kurulmuştur.
Ziraat Bankası	○ 1888'de Memleket Sandıkları ismini değiştirmiştir. Kurulmasında Mithat Paşa'nın rolü büyüktür.
İtibar-ı Milli Osmanlı Bankası	○ İttihatçıların bankasıdır. 1924 senesinde İş Bankası ile birleştirilmiştir.

9) MİMARİ VE SANAT

1) Mimari

Sivil: Ev, Hamam, Çeşme, Darüşşifa, Kervansaray, Saray, Kütüphane.

Askeri: Kale, Sur, Burç, Nizamiye, Garnizon, Kışla.

Dini: Medrese, Cami, Mescit, Külliye, Tekke, Zaviye, Türbe.

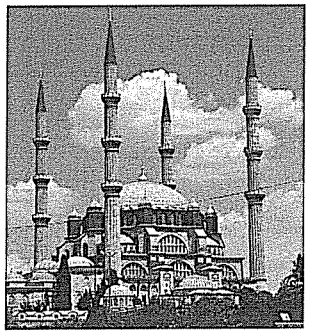
Camiler

- Osmanlı Devleti'nin ilk camisi İznik'te yapılan **Hacı Özbek Cami**'dir.
- Mimar Sinan'ın yaptığı camiler ise şunlardır;
  - **Çıraklık:** Şehzade Cami

PDF Eraser Free

- **Kalfalık:** Süleymaniye Cami
- **Ustalık:** Selimiye Cami
- Selimiye Cami 2011'de UNESCO tarafından koruma koruma altına alınmıştır.

- Osmanlı Devleti'nin ilk altı minareli camisi Sedefkar Mehmet Ağa tarafından yapılan **Sultan Ahmet Cami**'dir.
- İlk batı tarzında yapılan cami ise **Nur-u Osmaniye Cami**'dir.

2) Sanat

a) Hat

- En büyük Osmanlı hattatı **Şeyh Hamdullah**'tır. (Kıbletül Hattatin)
- Ahmet Karahisari ve Hafız Osman önemli hattatlar arasındadır.
- Hatları günümüze ulaşan tek Osmanlı padişahı **II. Mustafa**'dır.

b) Minyatür (Tasvir Sanatı)

- Bu sanat dalıyla uğraşanlara **Musavvir** veya **Nakkaş** denir. Levni, Matrakçı Nasuh ve Nakkaş Sinan Bey bilinen musavvirlerdir. Nakkaş Sinan Bey, **"Gül Koklayan Fatih"** eseriyle, minyatür sanatını portre görünümüne geçirmiştir.

c) Tezhip

- Bu sanatla uğraşana **Müzehhip** denir.
- **Kara Mehmet** en ünlü temsilcisidir.

d) Resim

- Resmini yaptıran ilk Osmanlı padişahı Fatih Sultan Mehmet'tir.
- Resmini devlet dairesine astıran Osmanlı padişahı II. Mahmut'tur.
- İlk resim sergisini açan ise **Şeker Ahmed Paşa**'dır.
- Kaplumbağa Terbiyecisi ve Silah Tacirleri gibi tablolarıyla ünlenen ressam **Osman Hamdi Bey**'dir.

e) Müzik

- **Itri** (müzik ilminin şeyhi), Hacı Arif Bey, Tamburi Cemil Bey, Dede Efendi önemli bestekarlardır.
- II. Mahmut zamanı Mızıkayı Hümayun kurulmuştur.
- Osmanlı Devleti'nin ilk milli marşı **Mahmudiye Marşı**'dır.
- Osmanlı tarihinde batı tarzında müzik dersi alan ilk padişah Sultan Abdülmecit'tir.

NOT

III. Selim ise **Suzi Dilara** makamını bulmuştur.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

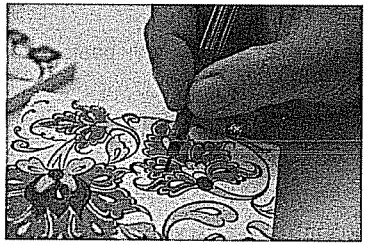
PDF Eraser Free

f) Kalem işi

- Duvar süsleme sanatıdır.

g) Çinicilik

- İstanbul, İznik, Kütahya ve Diyarbakır en önemli merkezleridir.

Çinicilik

h) Halıcılık

- Uşak, Bünyan, Isparta ve Hereke en önemli merkezleridir.

ı) Telkari

- Gümüş işlemeciliğidir.

i) Malakari

- Duvar süsleme sanatıdır.

j) Vitray

- Cam süsleme sanatıdır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

10) YAZI DİL VE EDEBİYAT

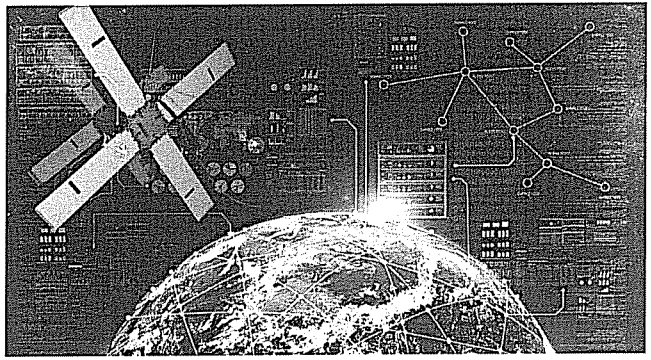
Sözlü	Yazılı
Köroğlu	Nabi
Dadaloğlu	Baki
Karacaoğlan (Mezarı 2014'te Karaman'da bulundu.)	Nefi **"Siyamı Kaza"** adlı eseri ünlüdür.)
Bayburtlu Zihni	Nedim (Lale Devri'nin ünlü şairidir.)
Kul Emrah	Fuzuli

PDF Eraser Free

BİLİM VE TEKNOLOJİ TARİHİ

1. BİLİM VE TEKNOLOJİ TARİHİ'NE GİRİŞ

- Bilimsel düşünmenin ve icat etmenin özünde dünyayı anlama merakı ve diğerinde ise yaşamı rahat ve güvenli kılma iki ihtiyaç yatmaktadır.
- Bu ihtiyaçlardan ilki, insanlığın tarihinde kuşaktan kuşağa aktarılan çeşitli yaşantı ve beceri biçimlerini kapsayan bir teknik geleneği, ikincisi insanoğlunun duygu inanç ve düşüncelerini içinde toplayan bir ruhsal geleneği oluşturmuştur.
- Bu iki gelenek başlangıçta ve uzun süre farklı ellerde birbirinden ayrı kalmış bunun sonucunda da karşılıklı etkileşme olanağı bulamamıştır. Bu iki geleneğin birleşmesi ve karşılıklı etkileşmesi sonucunda modern anlamda bilim ortaya çıkmaya başlamıştır.
- Bilim ve Teknoloji Tarihi Nedir? Kısaca; bilim ve teknolojinin doğuş ve gelişme öyküsüdür.
- Bilim ve Teknoloji Tarihinin Amacı Nedir? Nesnel bilgi ve tekniğin ortaya çıkmasını yayılmasını ve kullanılma koşullarını incelemek bir bakıma niteliği belli bir yöntemin, bir düşünme türünün ve bakış açısının oluşmasını sağlamaktır.
- Bilimin gelişimi ne tek başına kuramsal görüş ne de yalnızca birbirine eklenen sürekli buluşlar zincirinden ibarettir. Bu iki süreç sürekli birbirini tamamlar.
- Bilim evrenin yapısını ve davranışlarını deney ve gözlem yardımıyla sistematik bir şekilde incelenmesini ve yasalar biçiminde açıklamaya çalışan düzenli bilgi bütünüdür.

PDF Eraser Free

2. TARİH ÖNCESİ ÇAĞLARDA BİLİM VE TEKNOLOJİ

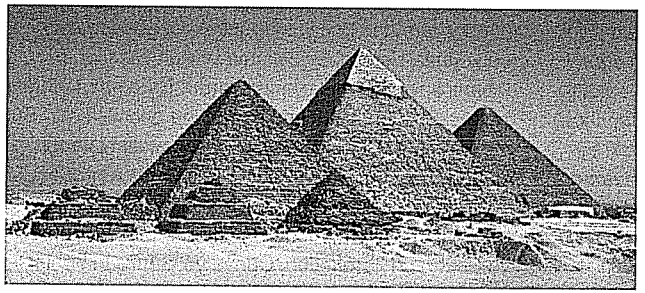
a. Yontma taş (Eskitaş çağı) M. Ö. (2.500.000 – 10.000)	b. Cilalı taş (M.Ö. 10.000-6.000)	c. Maden çağında (M.Ö. 6000–600)
Güç koşullar altında yaşamak zorunda kalan insanoğlunun elinde araç olarak yalnızca yontulma taşı vardı ancak, zaman içinde biriken gözlemlerinden yararlanarak taşa çeşitli biçimler verdi; avladığı hayvanların derisinden giysi, kemiğinden alet yaptı; etiyle beslendi. Ateşi keşfettikten sonra doğaya egemen olmaya başlayan insan, çevresini gözlemleyerek elde ettiği bilgiler üzerinde düşünmeye başladı ve düşündüklerini başkalarına aktardı, yani dili buldu. Yontma taş devrinden önce insan mağaralarda barınıyordu.	İnsanlar taştan yapmış oldukları taşları cilalamaya başladılar. Balta, keser, ok ve yay gibi yeni aletler eskilerine eklendi. Bu dönemde tarım ve hayvancılık gelişti ve yavaş yavaş göçebelikten yerleşik yaşama geçildi.	Nil, Dicle, Fırat, İndus ve Sarı ırmak kıyılarında toplumlar şekillenmeye başladı; yazıya da ilk kez bu bölgelerde rastlandı. Şu halde, uygarlıkların tarih sahnesine çıkmaya başladığı bölgeler, tarıma elverişli büyük nehirlerin kenarlarıydı. Maden çağında, insanlar önce bakır, daha sonra demir ve altın madenlerini keşfettiler, onları kullanmayı öğrendiler ve bu madenlerden süs eşyası, çeşitli silahlar ve aletler yaptılar. Bu çağda yazıyı icat oldu ve ticaret başladı. Özellikle büyük nehir ve deniz kenarlarına tarıma elverişli bölgelerde, şehirler oluştu.

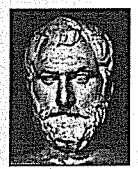
PDF Eraser Free

d. Orta Asya'da Bilim ve Teknoloji	e. Çin'de Bilim ve Teknoloji	f. Hint'te Bilim ve Teknoloji
Asya'da bilime ilk kez önem veren milletleden birisi de Türklerdir. Yapılan kazılarda, taş devirlerine ait, birçok eşya ve aletler ortaya çıkmıştır. Bunlar arasında oyalı çanak-çömlek, çakmak taşından uçları topuz şeklinde sivrilmiş kesici aletler, buğday ve arpa tarımının yapıldığını gösteren araçlar bulunmuştur. Bakır ve kurşunu karıştırarak alaşım olarak bronzu ilk kullananlar Türkler'dir. Bugünkü pantolon dediğimiz giysinin ilk örneklerini Türkler icat etmişlerdir, çünkü at biniciliği ile şöhret kazanan Türkler için bu tür giysi, en uygun giysiydi. Orta Asya'da yaşayan Türkler takvimi ilk kullanan milletlerden birisidir. Ziraatla uğraşan Uygurlar, yetiştirdikleri pamuğu, dokumacılık ve kâğıt yapımında kullanmışlardır. Doğu Türkistan'daki Turfan kenti ve çevresinde yapılan arkeolojik kazılar sonucunda, MS 8. yüzyıla ait, Uygurca dinî ve resmî belgelerle yıllık takvimlerin çoğunlukta olduğu binlerce kitap ele geçirilmiştir.	Çin uygarlığında bilimsel faaliyetin başlangıcı M. Ö. 2500'lere kadar götürülebilir. Zaman zaman ise sadece Sarı ırmak civarında ufak bir devlet şeklinde görülen Çin, ilk insan kalıntılarının (sinantropus pekinensis) bulunduğu yerlerden biridir. Çin'de kullanılan sayı sistemi on tabanlıdır. Ayrıca, işlem yapmalarını kolaylaştıran, abaküs ve çarpım cetveli gibi bazı basit aletler de kullandıkları bilinmektedir. Çin astronomisinde, Galileo'dan önce güneş lekeleri konusunda bilgi verildiği görülmektedir. (M. Ö. I yüzyıl) Çin tıbbı, evren, doğa ve insan arasında sıkı bir ilişkinin bulunduğu anlayışına dayanır. Çinliler, Tıp'ta ileri bir durumda olup doğa ve insan arasında çok sıkı bir ilişkinin olduğunu kabul etmekteydi. Tedavide doğal yöntemler kullanmışlar, bitkisel ilaçları tercih etmişlerdir.	Hint bilimi, daha sonra Yunan ve İslam dünyasındaki bilimsel gelişmelere etki etmiştir. Hindistan'da bilimsel çalışmaların tarihini M.Ö. 3000-2500 yıllarına kadar götürebiliriz. Gerçi Hindistan'da bu tarihten öncede bilimsel faaliyetler vardı. Bu yaklaşık olarak M.Ö. 5000 yıllarına kadar götürülmektedir. Ancak bilim gibi düzenli bir bilgi topluluğunun oluşumu için yaklaşık M.Ö. 2500'leri beklemek gerekmiştir. Erken dönemlere ilişkin bilgileri vedik metinlerinden ve daha geç tarihli olan siddhantalar'dan edinmek olanaklıdır. M.Ö. 3000 yıllarından önce, bilim süreklilik göstermeyip bu konuda sistemli bir çalışma yoktur. Hintliler, on tabanlı sayı sistemi kullanmışlardır. Erken bir tarihten başlayarak konumsal sayı sistemine geçmişlerdir. Bu yüzden aritmetikte önemli gelişme kaydetmişlerdir. Hintlilerin evreni yer merkezlidir ve astronomiden söz eden metinlerde Ay ve Güneş'in hareketleri ve tutulmaları, Dünya, Merkür, Venüs, Mars, Jüpiter ve Satürn'ün hareketleri, Dünya ve Güneş'in birebir uzaklıkları hakkında ayrıntılı bilgiler verilmiştir.

PDF Eraser Free

g. Eski Mısır'da Bilim ve Teknoloji	h. Anadolu ve Ege Havzasında Bilim (Girit, Miken, Minos)	i. İyonya ve Antik Yunan'da Bilim ve Teknoloji
Eski Mısır uygarlığında bilim M. Ö. 3000 yılları civarında oluşmaya başlamıştır. Mısırlılar, özellikle matematik, astronomi, kimya ve tıp bilimlerinde parlak bir gelişme göstermişlerdir. On tabanlı sayı sistemini kullanmışlardır. Rakam ve sayılar hiyeroglif harfler ve sembollerden meydana gelmekteydi. Sıfırı bilmiyorlardı. Dört işlemi biliyorlardı. Astronomi ve takvim yapmak, Eski Mısır'da oldukça ileriydi. Birçok gezegeni biliyorlardı. Gezegen ile yıldız arasındaki farkı bildikleri sanılmaktadır. Bir günü 24 saat kabul etmişler ve dolayısıyla geceyi de günden saymışlardır. 	Anadolu ve Ege Havzaları, İlkçağlardan beri birçok uygarlığın beşiği olmuştur. Yunanlıların, Anadolu ve Ege Havzası'nı egemenlikleri altına almalarından önce, buralarda M. Ö. 13. ve 10. Yüzyıllar arasında kurulan ve haklarında bilgimiz olan en önemli uygarlıklar, Urartu, Hitit, Frigya, Lidya, Girit ve Miken uygarlıklarıdır. Bakır ve tunç gibi bazı madenleri kullanmasını iyi bilen Hititler, bunlardan çok çeşitli ev eşyası yapmışlardır. Hititler, iki tekerlekli savaş arabasını ilk yapan ulustur. Ölçü ve tartı aletleri de yapmışlardır.	İlk çağ uygarlıklarından, hakkında en çok bilgi sahibi olduğumuz uygarlık, İyon ve Eski Yunan uygarlığıdır. İyonya, özellikle, Çanakkale ve Muğla arasındaki sahil kuşağından oluşan bölgedir. İyonyalıların soyca, Yunanlı olup olmadıkları tartışmalıdır. fakat dil ve kültürel bakımdan Grek (eski yunan) oldukları kabul edilmektedir.

PDF Eraser Free

3. ANTİK YUNAN VE HELENİSTİK ÇAĞDAKİ BİLİM VE TEKNOLOJİ		
BİLİM ADAMI	**ESERİ**	**ÖNEMLİ ÖZELLİKLERİ**
THALES (TALES) (MÖ.624 – MÖ. 548) 	Elimize ulaşmış hiçbir metni yoktur.	◦ Matematik, astronomi ve doğa felsefesi ile uğraşmıştır. ◦ Dünya ile gökyüzü arasındaki ilişkiyi açıklamayı çalışması astronomi biliminin doğmasına yol açmıştır. ◦ Evrende olan bitenleri doğaüstü mitolojik güçlere dayandırarak açıklamaya son vermiştir. ◦ Geometriye ispat kavramını getirmiştir.
PLATON (Eflatun) (MÖ.428 – MÖ.347) 	◦ Cumhuriyet ◦ Devlet Adamı ◦ Kanunlar	◦ Antik klasik Yunan filozofu, matematikçi ve Batı dünyasındaki ilk yüksek öğretim kurumu olan Atina Akademisi'nin kurucusudur. Bu akademi aynı zamanda günümüzdeki modern üniversite oluşumunun başlangıcı olarak da kabul edilir. ◦ Platon, akıl hocası Sokrates ve öğrencisi Aristoteles ile birlikte bilim ve Batı felsefesinin temellerini attı. Platon, aynı zamanda Sokrates'in öğrencisiydi. Sokrates'e dair bilgilerin çoğu Platon'un diyaloglarından edinilmiştir. ◦ Palton'a göre evren küreseldir ve merkezinde küresel ve hareketsiz olan yer bulunur. Yer, merkezinden geçen eksen etrafında 24 saatte bir dönüş yapar.
PYTAGORAS (MÖ.580 – MÖ.500) 	Bildiğimiz kadarıyla Pisagor, öğretilerini sözle yaymıştır.	◦ Evreni matematik yasaları idare eder. ◦ Ruh bedenden ayrılınca öbür dünyaya gittiği için ölümün kurtuluş olduğunu ifade etmiştir. ◦ En iyi bilinen önermesi, kendi adıyla anılan Pisagor önermesidir. "Sayıların babası" olarak bilinir. Pisagor ve öğrencileri her şeyin matematikle ilgili olduğuna, sayıların nihai gerçek olduğuna, matematik aracılığıyla her şeyin tahmin edilebileceğine ve ölçülebileceğine inanmışlardır.

PDF Eraser Free

HEKATAEOS (MÖ.6. Yüzyıl) 		◦ Hekataeos'a göre, Thales, Anaximander ve Anaximanes'in evrenin yapısıyla ilgili tartışmaları boşuna idi. Evrenin yapısını araştırmadan önce, yerin gezilmesi ve bilgi toplanması gerektiğini düşünmekteydi. Bu düşüncenin sonucu olarak ilk coğrafya kitabını yazmıştır. Bu nedenle, kendisine "Coğrafya'nın kurucusu" unvanı verilmiştir. Matematiksel coğrafya ile de ilgilenmiş olan Hekataios'un coğrafyaya olan katkısı, yeryüzü şekilleri bakımından olmuştur.
EMPEDOCLES MÖ.495 – MÖ.435) 	Doğa Üzerine ve Arınmalar	◦ O, Her şeyin temelinde ateş, hava, toprak ve su şeklinde dört ögenin bulunduğunu söylemiştir. ◦ Bilim tarihinde ilk su saati deneyi onun tarafından yapılmıştır.
ARİSTOTELES (MÖ.384 – MÖ.322) 	Mantık, Doğa, Etik-Politika, Estetik üzerine yazıları vardır.	◦ Yaşamı süresince astronomi, fizik ve biyoloji ile ilgilenmiştir. ◦ Ona göre evren küre biçimindedir. Kürenin merkezinde yer küre bulunur. ◦ Bütün gezegenler, harekesiz duran yerin etrafında dolanırlar. Evren ayüstü ve ayaltı olarak iki bölgeye ayrılır.
HEREDOTOS (MÖ.484 – MÖ.425) 	Herodot Tarihi	◦ O, ömrü boyunca gezip gördüğü yerleri "Tarih" adlı kitabında toplamıştır. Bu eserinde Avrupa, Asya, Afrika kıtalarına yapılan seyahatlerde edinilen bilgiler ile Yunan ve Yakın Doğu ile ilgili kültürel ögeler de yer alır. ◦ Ünlü Cicero tarafından tarih yazarlarının babası veya ilk tarih yazarı olarak tanımlandı. ◦ "Tarihin Babası" olarak bilinmektedir.

PDF Eraser Free

ARCHİMEDES (MÖ.287 – MÖ.212) 	◦ Denge üzerine ◦ İkinci Derecede Paraboller ◦ Küre ve Silindir Yüzeyi Üzerine (2 cilt) ◦ Spiraller Üzerine. ◦ Konoidler Üzerine ◦ Yüzen Cisimler Üzerine ◦ Dairenin Ölçülmesi ◦ Sandreckone. Arşimed'in sayı sistemleri üzerine ◦ Mekanik Teoremlerin Yöntemi.	◦ Fizikçi ve matematikçi düşünürdür. Denge prensiplerini ilk olarak ifade eden bilim adamıdır. ◦ Antik dünyanın ilk ve en büyük bilim adamı olarak kabul edilir. Hidrostatiğin ve mekaniğin temelini atmıştır. ◦ Bir hamamda yıkanırken bulduğu iddia edilen suyun kaldırma kuvveti bilime en çok bilinen katkısıdır. Bu kuvvet cismin batan hacmi, içinde bulunduğu sıvının yoğunluğu ve yerçekimi ivmesinin çarpımına eşittir. Ayrıca, pek çok matematik tarihçisine göre integral hesabın kaynağı da Arşimet'tir.
SOCRATES (MÖ.470 – MÖ.399) 		◦ Socrates'in amacı gerçeği aramaktır. Aynı zamanda iyi, akıllı, adil insan yetiştirmektir. ◦ Kehanet anlatısı, genellikle Sokrates'in, bilgelikleriyle ünlenenlere yöneltip onları bunalttığı soruları akla getirir. Bu tür yaklaşımlar "çürütme" (elenchos) denen belli bir kalıp içerisinde sergilenirler. Bu yöntem felsefe tarihinin ilk yöntemi olması bakımından son derece önemlidir. Eski Yunanca'da "sınamadan geçirmek" ya da "çürütme" anlamına gelen elenchos yöntemi, doğruluğundan şüphe duyulmayan bir sava karşı yöneltilen çeşitli sorularla, yapılan açıklamalarla, savın kapsamının olabildiğince genişletilmesiyle, en sonunda savın kendi içine taşıdığı çelişki ve tutarsızlıkların kanıtlanmasıyla doğruluk savlarının çürütülmesinin amaçlandığı düşünsel diyalektik bir süreçten oluşmaktadır.
HİPOCRATES (MÖ.460 – MÖ.370) 	◦ Ünlü eseri "Kutsal Hastalık"tır.	◦ İnsan bedeni kan, balgam, kara safra, sarı safra gibi dört sıvıdan meydana geldiği ve hastalık sırasında bu sıvıların gözle görünür hale geldiğini ifade etmiştir. ◦ Kendisine göre tıbbın ilk kuralı "Primum non nocere" (Önce zarar verme!) ilkesidir.

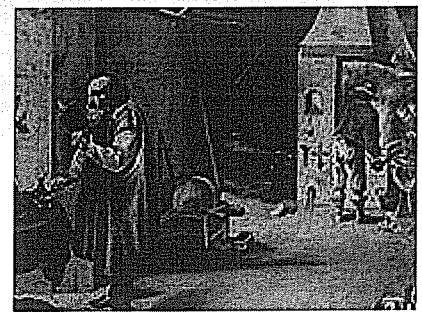
PDF Eraser Free

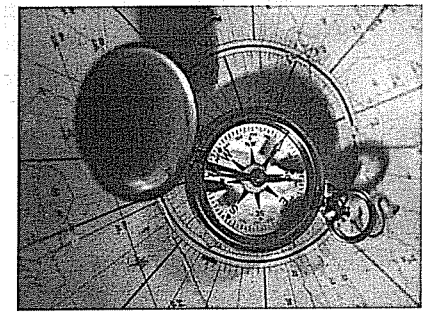
4. ROMA DÖNEMİNDE BİLİM VE TEKNOLOJİ

BİLİM ADAMI	ESERİ	ÖNEMLİ ÖZELLİKLERİ
BATLAMYUS (MS.85 – MS.165) 	○ Büyük Bileşim ○ Coğrafya	○ İskenderiye'de yaşamış olan Batlamyus astronomi, matematik, coğrafya ve optik dallarında çalışmalar yapmıştır. Almagest isimli eserinde dünyayı çevreleyen gökyüzü ile ilgili olguları tanıtmak için gereken geometrik bilgileri vermektedir. Ay, Güneş, Merkür, Venüs, Mars, Jüpiter, Satürn ve sabit yıldızlar yerin etrafında, dairesel yörüngeler üzerinde sabit hızlarla dönmektedir. Sabit yıldızlar ise evren sonunda yer almaktadır. Batlamyus evren modelinde, yeri evrenin merkezinden biraz uzaklaştırmıştır. Bu modele klasik astronomide dış merkezli düzenek modeli denir. Batlamyus'un Coğrafya isimli kitabında, iklim doğal bitki örtüsü gibi fiziki coğrafya ile ilgili bilgiler yoktur. Ayrıca bugünkü sıfır meridyeni Greenwich yerine başlangıç meridyenin hatalı çizmesi nedeni ile kitapta geçen bütün enlem boylam değerleri hatalıdır. Yerkürenin büyüklüğü yanlış verilmiştir. Fakat yinede Kristof Kolomb'a batıdan doğuya giderek tekrar batıya ulaşma cesaretini bu kitap vermiştir ve böylece Amerika'nın keşfedilmesi mümkün olmuştur.
AMASYALI STRABON (MÖ.64 – MS.24) 	○ Coğrafya	○ Amasya'da çalışma yapmış ünlü coğrafyacıdır. ○ Anadolu ve çevresinde yapmış olduğu geziler sırasında edindiği bilgileri on yedi bölümden oluşan **"Coğrafya"** isimli kitabında toplamıştır. Bu eserinde "Dünya'da bir okyanus bulunduğunu ve daima batıya gidildiğinde Hindistan'a varılabileceğini" anlatmıştır.

PDF Eraser Free

5. ORTAÇAĞ'DA BİLİM VE TEKNOLOJİ

- Antik çağ ve modern çağ arasında yer alan MS. 395 ile MS. 1453 arasındaki döneme Rönesans düşünürleri tarafından Ortaçağ adı verilmiştir.
- Ortaçağ felsefesi, Hristiyan düşünürlerin, antik dönem felsefesi karşısında yer alarak onu yok etmek şeklindeydi.
- İslam dünyasındaki bilimsel gelişmelerin yaşandığı üç önemli kurum, Beytü'l Hikme (Bilgelik Evi), gözlemevleri ve hastahanelerdir.
- Beyt'ül Hikme veya Bilgelik Evi bir araştırma ve eğitim kurumu olup, Abbasi halifesi el Mamun tarafından Cundişapur'daki Akademi örnek alınarak kurulmuştur.
- İlk gözlemevleri, Orta Çağ İslam dünyasında kurulmuştur.
- İslam dünyasındaki ilk hastane, Emeviler Dönemi'nde Şam'da kurulmuştur.
- XIII., XIV., XV. Yüzyıllarda, İtalya ve Fransa'da kurulan hastanelerle karşılaştırıldıklarında, aynı zamanda eğitim verilen bu hastahanelerin daha örgütlü ve düzenli oldukları görülmüştür. Hastalıklar için farklı koğuşlar oluşturulması, temizliğe dikkat edilmesi, tedavi hizmetlerinin toplumun bütün kesimlerine yaygınlaştırılması ve vakıflarca desteklenmesi, bu kurumları Avrupa'daki benzerlerine göre üstün kılmıştır.

PDF Eraser Free

ROGER BACON (1214-1294) 		○ Empirik fikrininin ilk savunucusu olduğu kabul edilir. ○ Bilimsel bilginin elde edilmesinde deneysel yöntemi ifade eden ilk kişidir. ○ Özgür fikirleri yüzünden otorite ve din adamlarıyla sürekli tartışmalar yaşadığı için 14 yıl hapis yattı. Hıristiyan olmayanlardan (özellikle Araplardan) birçok şey öğrenilebileceğini söyledi. Ona göre İbn-i Sina Aristoteles'den sonraki en büyük filozoftu.
ABDÜLHAMİT İBN TÜRK 830-910 	○ Kitab el jame Fi'l Hesap (Kapsamlı Hesap Kitabı) altı kitaptan oluşan bir eserdir, fakat günümüze ulaşmamıştır. ○ Kitap el Muamelat (İşlemler Kitabı) Kayıp olan eserlerinden birisidir. ○ Nawader al Hesab wa Kawas al a'dad (Hesaplama ve Sayıların Özellikleri ve Çeşitleri Kitabı) Kayıp olan eserlerindendir. ○ Kitab al Jabr wa'l Moqabala (Katışık Denklemlerde Mantıksal Zorunluluklar)	Abdülhamit İbn Türk (830-910), dokuzuncu yüzyılda yaşamış, sayılar teorisi ve cebir alanında çalışmalar yapmış bir Türk Müslüman matematikçidir. Onun geçmişi ile ilgili çok az bilgi günümüze ulaşmıştır. Meşhur matematikçi Harezmî'nin çağdaşıdır. Eserlerinden bazıları aşağıdaki gibidir: ○ Kitab el jame Fi'l Hesap (Kapsamlı Hesap Kitabı) altı kitaptan oluşan bir eserdir, fakat günümüze ulaşmamıştır. ○ Kitap el Muamelat (İşlemler Kitabı) kayıp olan eserlerinden birisidir. ○ Nawader al Hesab wa Kawas al a'dad (Hesaplama ve Sayıların Özellikleri ve Çeşitleri Kitabı) kayıp olan eserlerindendir. ○ Kitab al Jabr wa'l Moqabala (Katışık Denklemlerde Mantıksal Zorunluluklar)
ÖMER HAYYAM (1048-1131) 	○ Risale-i Cebr ○ Zic-i Melikşahi	○ Sultan Melikşah adına Celali Takvimi'ni hazırlamıştır. ○ İsfahan'da gözlemevi kurmuştur. ○ "Türk Üçgeni" ve "Hayyam Üçgeni"ni bulmuştur.

PDF Eraser Free

FERGANİ 805-870 	○ Astronomi Esasları	○ Memun döneminin önemli astronomu olan Fergani, astronomi üzerine kapsamlı eser yazan ilk bilim adamıdır. ○ 833 yılında yazılan "Astronomi Esasları" isimli eserinde, evrenin ve gezegenlerin büyüklükleri, gezegenlerin ve sabit yıldızların uzaklıkları, çapları konusundaki bilgileri içermektedir. Bu bilgiler, kendinden sonraki Müslüman astronomlar tarafından da doğrulanmıştır. ○ Bu eser, onikinci yüzyıldan onbeşinci yüzyıla kadar olan dönemde bir çok kez Latince'ye çevrilerek, Avrupa'da astronominin gelişiminde etkili olmuştur. ○ Ünlü İtalyan şair Dante Alighieri (1261-1321), Fergani'den çok etkilenmiş ve dört kitaptan oluşan felsefe, siyaset ve ahlakla ilgili "Convivio" isimli eserinin ikinci kitabını astronomiye ayırmıştır.
SABİT İBN KURRA 826-901 		○ Sabit İbn Kurra (826-901), Harran'da doğmuş olup döneminin önde gelen matematikçi ve astronomlarındandır. Yunanca ve Süryanice bilen Kurra Apolonnius, Archimedes, Euclides ve Batlamyus gibi bir çok Yunan bilim adamlarının eserlerini Arapça'ya çevirmiştir. Batlamyus'un Almagest isimli eseri hakkında yaptığı yorumda, Sinüs Teoremi'nin tanımını vererek astronomiye uygulanması üzerinde durmuştur. Biri diğerinin çarpanlarının toplamına eşit olan sayılar yani dost sayılar üzerine yaptığı incelemeler, Pisagorcular'ın sayılar teorisi çalışmalarından haberdar olduğunu göstermektedir. Bunun yanı sıra cebirin geometriye uygulanması ile ilgili çalışmalar da yapmıştır.
BATTANİ 858-929 	○ Zic-i Sabi	○ Battani'nin astronomideki en çok bilinen başarılarından biri Güneş Yılını 365 gün, 5 saat, 46 dakika ve 24 saniye olarak ölçmüş olmasıdır.

PDF Eraser Free

İBN'ÜL HEYSEM 965-1040 	○ Kitab el Menazir	○ Işık ve ışıkla ilgili olguların incelendiği optik veya o zamanki adıyla, görme bilimi, tüm zamanlar içindeki en büyük gelişimini İslam Dünyası'nda gerçekleştirmiştir."Tüm zamanların en büyük optikçisi" kabul edilen İbn el Heysem (965-1040), bu bilim dalını gerçek kimliğine kavuşturmuştur. Kitab el Menazir (Görüntüler Kitabı) isimli eserinde, doğrudan görme, yansımayla görme ve kırılmayla görme gibi geleneksel olarak yapılandırılmış konuları, modern bilim çağına kadar aşılamayacak şekilde ayrıntılı biçimde irdelemekle birlikte, renk, gökkuşağı oluşumu, karanlık oda gibi konuları da bilim dünyasının gündemine taşımıştır. ○ İbn-i Sina'nın yoğun eleştirileriyle karşılaşan Gözışın Teorisi, İslam Dünyası'nda benimsenmemiş ve İbn el Heysem'in fiziksel gözlemleri ve matematiksel ispatıyla çürütülmüştür. İbn el Heysem'in Gözışın Teorisi'ni çürüten ve Nesneışın Teorisi'ni geçerli kılan, kanıtları üç deney ve gözleme dayanmaktadır.
NASURUDDİN TUSİ 1201-1274 	○ Şerh-i İşârât	○ Ünlü Merâgâ Rasathanesi'ni kurdu ve bu kurum en büyük İslam bilim kurumlarından biri olarak yer aldı.
İBN-İ SİNA 980-1037 	○ El Kanun Fit-Tıb	○ Tıp ve Felsefe alanına ağırlık verdiği değişik alanlarda 200 kitap yazmıştır. Batılılarca, Orta Çağ Modern Bilimi'nin kurucusu ve hekimlerin önderi olarak bilinir ve "Büyük Üstad" ismi ile tanınır. Tıp alanında yedi asır boyunca temel kaynak eser olarak süre gelen "El-Kanun fi't-Tıb" (Tıbbın Kanunu) adlı kitabı ile ünlenmiş ve bu kitap Avrupa üniversitelerinde 17. asrın ortalarına kadar tıp biliminde temel eser olarak okutulmuştur.

PDF Eraser Free

GAZALİ 1058-1111 	○ El Kıstasü'l Müstakim ○ Fedâih-ul-Bâtınîyye	○ Gazâlî'nin öğrenme merakı onun çok sayıda dini ve fikrî akımları araştırmasına neden oldu. Yaşadığı dönemde hakikati bulmak isteyen insanların dört kısıma ayrıldığını ve her birinin hakikati kendi yolunda aradığını gördü. Bunlar; felsefeciler, kelâmcılar, sûfiler, bâtınîlerdi. Hepsinin görüşlerini inceleyerek; kelâm, felsefe ve Bâtınîlik yolunu kitaplarında ayrıntılarıyla tenkit etti ve sûfilerin yolu olan tasavvufa yönelerek hakikati bu yolda aradı. ○ Gazâlî'ye göre El Kıstasü'l Müstakim (doğru ölçü) adını verdiği disiplin "Mantık"tır. ○ Huccet al-İslâm rakablyle tanınan Ebu Hamid al-Gazzali al-Kıstas al-Mustakim adlı eserinde mantık kurallarının Kur'an'da da bulunduğunu anlatarak Batınilere karşı çıkmıştır.
CABİR İBN HAYYAN 721-815 	○ Kitab al-Kimya	○ Modern kimyanın kurucusu olarak kabul edilir. ○ Nitrik asit, Hidrojen klorür ve Sülfürik asit'in rafine ve kristalize yöntemlerini bulduğu Kral Suyu'nu icat ettiği ve Sitrik asit, Asetik asit, Tartarik asiti keşfettiği düşünülmektedir. "İmbik" geliştirmiş ve kendisinin ortaya attığı Baz kavramıyla Kimya'nın gelişmesine katkıda bulunmuştur. ○ Ayrıca zehirlilerin zehirlisi olan arsenik tozunu elde eden ilk kişidir.
CEZERİ 1136-1233 	○ El Cami Beynel İlim ve El-Amel El Nafi Fi (Sınaat El Hiyel) - (Makine Yapımında Yararlı Bilgiler ve Uygulamalar)	○ Anadolu'da Cizre'de yaşamıştır. ○ İslam'ın Altın Çağında çalışmalar yapan Müslüman bilim adamı ve mühendistir. Sibernetiğin ilk adımlarını attığı ve ilk robotu yapıp çalıştırdığı kabul edilen Ebû'l İz El Cezeri'nin Leonardo da Vinci'ye ilham kaynağı olduğu düşünülür. ○ Dünya bilim tarihi açısından bugünkü sibernetik ve robot biliminde çalışmalar yapan ilk bilim adamı olan Cezeri'nin yaptığı otomatik makineler günümüz mekanik ve sibernetik bilimlerinin temel taşlarını oluşturmaktadır. ○ Fizikçi ve mekanikçi El Cezeri'nin diğer bir eseri de Diyarbakır Ulu Camii'nin ünlü Güneş Saati'dir. ○ Fil su saati Cezeri'nin en ünlü aracıdır.

PDF Eraser Free

HAREZMİ 780-850 	○ "El'Kitab'ül-Muhtasar fi Hısab'il Cebri ve'l-Mukabele" (Cebir ve Denklem Hesabı Üzerine Özet Kitap) ○ Hint Hesabı (Aritmetik Kitabı)	○ Cebir sözcüğü de Harezmi'nin "El'Kitab'ül-Muhtasar fi Hısab'il Cebri ve'l-Mukabele" (Cebir ve Denklem Hesabı Üzerine Özet Kitap) adlı eserinden gelmektedir. Bu eser aynı zamanda doğu ve batının ilk müstakil cebir kitabı olma özelliğini taşımaktadır. ○ Harezmi sıfır rakamını (0) ve x bilinmeyenini kullandığı bilinen ilk kişidir. ○ Usturlabın yapımı ve kullanımı ile ilgili iki eser kaleme almıştır fakat bunlar günümüzde kayıptır.
FARABİ 870-950 	○ Boşluk Üzerine (Risale fi el Hala) ○ El-Medinetü'l Fâzıla ○ İhsa'ül Ulûm ○ Kitabü'l Musiki	○ İslam'ın Altın Çağı'nda yaşamış ünlü filozof ve bilim adamıdır. Aynı zamanda gökbilimci, mantıkçı vemüzisyendir. ○ Aristotales'in fiziğinin yetersiz olduğunu ileri sürmüş ve onu düzeltmeye çalışmıştır. ○ Yorumları ve incelemeleri sayesinde Farabi Ortaçağ İslam aydınları arasında Muallim-i Sânî ya da Hace-i Sâni (İkinci Üstad / Magister secundus) olarak bilinir. Hace-i Evvel (Birinci Üstad / Magister Primus) ise Aristo'dur. ○ Farabi'nin çok sayıda eseri büyük filozofların eserlerini tanıtma ve açıklama niteliğindeki metinlerdir. Farabi'den önce çok sayıda felsefe kitabı Yunanca ve diğer dillerden Arapça'ya çevrilmiş olmasına karşın, bu çeviriler yetersizdi ve çeviriyi yapanlar da yaptıkları çevirilerin içeriklerini tam anlayamamışlardı. Örneğin İbn-i Sina, Aristo'nun Metafizik'ini (Mâba'd-et-tabîa) 40 defa okuduğunu ancak anlayamadığını, tam ümidini kaybettiği sırada Farabi'nin bu konudaki eserini okuyunca anlayabildiğini anlatır.
KAŞGARLI MAHMUT 1008-1105 	○ Divan-ı Lügatit Türk	○ Türk dilleriyle ilgili çalışmalarıyla tanınmış 11. yüzyıl leksikografı. ○ Divânu Lügati't-Türk isimli dünyaca bilinen eserin yazarıdır. Eseriyle Arapların Türkçe bilmesinin gerekliliğinden bahsetmiştir. Eserinin arkasına bir de Türk dünyası haritası koymuştur. ○ Kaşgarlı Mahmud'un, "Kitabu Cevahirü'n Nahv Fi Lugati't Türk" adlı bir eser daha kaleme aldığı biliniyor. Türk dilinin ilk gramer kitabının nerede ve nasıl kaybolduğu belirlenememiştir. Bu eser günümüze ulaşmamıştır.

PDF Eraser Free

BİRUNİ 973-1048 	○ El-Âsâr'il-Bâkiye an'il-Kurûni'i-Hâli-ye ○ El-Kanûn'ül-Mes'ûdî ○ Kitâb'üt-Tahkîk Mâ li'l-Hind ○ Tahdîd'ü Nihâyeti'l-Emâkin li Tas-hîh-i Mesâfet'il-Mesâkin ○ Kitâbü'l-Cemâhir fî Mâ'rifet-i Cevâ-hir ○ Kitâbü't-Tefhîm fî Evâili Sıbaâti't-Tencîm ○ Kitâbü's-Saydele fî Tıp	○ Bütün zamanların en büyük bilginlerinden biridir. Gökbilim, matematik, doğa bilimleri, coğrafya ve tarih alanındaki çalışmalarıyla tanınır. ○ "Sahte Bilim" diye adlandırdığı astroloji, sihir ve büyüye karşı tutum geliştirmiştir. ○ Biruni akla ve bilime önem vermiştir. ○ El Âsâr'ul Bâkiye adlı kitabını Ziyârîlerin sarayında yazmıştır. İki yıl da burada çalıştıktan sonra memleketine geri döndü ve Ebu'l Vefâ ile gök bilimi üzerine çalışmaya başladı. ○ 1017'de Gazneli Mahmut, Harezm Devleti'ni yıkınca Birûnî de Gazne şehrine gelerek burada Gazneliler'in himayesine girdi. Sarayda büyük itibar gördü ve Gazneli Mahmut'un Hindistan seferlerine katıldı.
YUSUF HAS HACİB 1017-1077 	○ Kutadgu Bilig	○ Doğu Karahanlı Devleti'nin ilk hükümdarı sayılan Tabgaç (Uluğ Kara) Buğra Han, âdil bir yönetim uygulamıştır. Yusuf Has Hacip, "Kutadgu Bilig" adlı eserini Ebu Ali Hasan İbn Süleyman Arslan Hakan'a (Tamgaç (Uluğ) Buğra Han) takdim etmiştir.
EDİP AHMET YÜKNEKİ 12. Yüzyıl 	○ Atabetü'l Hakayık	○ Edip Ahmet Yükneki 12. yüzyılda yaşamış bir şairdir. Semerkand yöresinde bir köy olan Yüknek köyünde doğmuştur. ○ Atabetü'l Hakayık adlı eserini Uygur alfabesi ile yazmıştır. "Gerçeklerin Eşiği" anlamına gelen ahlakî değerleri anlatan eğitici ve öğretici bir eserdir. ○ Atabetü'l Hakayık adlı eserini Emir Sipehsâlâr'a sunmuştur. Kitabın arkasına sonradan Aslan Hoca Tarkan tarafından yazılan takrizde, şâirin anadan doğma kör olduğu, bu eser sayesinde sevgi ve saygı kazandığı bildirilmiştir.

PDF Eraser Free

HOCA AHMET YESEVİ 1093-1166 	○ Divân-ı Hikmet	○ Eser Türk Tasavvuf Edebiyatı'nın ilk eseri, yazarı da ilk Türk mutasavvıfı olarak bilinir. ○ Dinî ve ahlakî öğütler içermektedir. ○ Türkçe'nin "Tarikat Dili" olarak kabul edilmesi ve yayılmasını sağlamıştır.
FİRDEVSİ 940-1020	○ Şehname ○ Hicviye	○ Eserde İran-Turan Savaşları anlatılır. ○ Gazneli Sultan Mahmut'a sunulmuştur. ○ Firdevsî bu eserinde İran'ı övgülerle anlatmış, bu yüzden Sultan Mahmut'un kendisine vaat ettiği parayı alamamıştır. Bunun üzerine Firdevsî, Gazneli Mahmut için meşhur "Hicviye" adlı eserini kaleme almıştır.
NİZAMÜLMÜLK 1018-1092 	○ Siyasetname	○ Eserde devlet yönetimi ile ilgili öğütler vardır. ○ Büyük Selçuklu Sultanı Melikşah'a takdim edilmiştir.
ÇAĞMİNİ (ö. 618/1221 [?])	○ El Mulahhas fi el-Hey (Astronomi Seçkisi)	○ Çağmini, İslam Dünyası'nda çok tanınmış bir gökbilimci olmasına karşın hayatı hakkında yeterli bilgi yoktur. Harizm bölgesinde bulunan Çağmin'de doğmuş ve astronomi alanındaki başarılı çalışmaları nedeniyle kendisine "Astronomların Babası" lakabı verilmiştir. ○ Kadızade-i Rumi'nin üzerine yorum yazdığı eseri döneminin üniversitelerinde astroloji ders kitabı olarak okutulmuştur.
CEVZİ 1200'ler	○ Kitap el Lukat el Menafi fi el-Tıb	○ Hastalıklar ve onların kısa tedavileri hakkında bilgiler vermiştir.

PDF Eraser Free

6. RÖNESANS VE AYDINLANMA DÖNEMİNDE BİLİM VE TEKNOLOJİ		
MİKOLAJ KOPERNİK 1473-1543 		○ Rönesans matematikçisi ve Dünya yerine Güneş'in merkezde bulunduğu Güneş merkezli evren modelini formülleştiren astronomdur. ○ Kopernik Kulesi olarak adlandırılan kulesine yerleştirdiği birkaç gözlem aracıyla gözlem yaptı ve güneşi merkeze alan yeri de bir gezegen gibi güneş çevresinde dolandıran bir sistem kurmuştur. ○ Evren ve yerin küresel olduğunu söylemiştir. ○ O gök cisimlerinin sıralanışını Güneş, Merkür, Venüs, Yer, Mars, Jüpiter ve Satürn olarak söylemiş Ay'ın da Yer'in etrafında döndüğünü belirtmiştir.
TYCHO BRAHE 1546-1601 		○ 777 yıldızın bir ya da iki dakikadan fazla hata içermeyecek şekilde hesaplamış ve bir katologda toplamıştır. ○ Yer merkezli evren sistemini benimsemiş bir astronomdur.
BARTOLOMEU DİAS 1450-1500 		○ Portekizli denizci ve kâşif. Afrika kıtasının güney ucu olan Ümit Burnu'nu ilk kez gemiyle dolaşan kişidir. ○ Dias'ın keşif gezilerinden önceki hayatı tam olarak bilinmemektedir. Büyük ihtimalle Gil Eanes ile 1434 yılında Kap Bojador'u dolaşan Joao Dias'ın ve tüccar, kâşif olan 1444 yılında Afrika'nın en batı ucunu keşfeden, bugünkü Senegal kıyılarına ulaşan, Terra dos Guineus'un kâşifi Diniz Dias ile akrabalığı olduğu tahmin edilmektedir.

PDF Eraser Free

VASCO DA GAMA 1469-1524 		◦ Avrupa'dan çıkıp doğrudan Hindistan'a giden ilk kişi olarak bilinen, Portekizli denizcidir. ◦ 1513'te Çin ve Japonya'ya ulaşmıştır.
KRİSTOF KOLOMB 1451-1506 		◦ Cenovalı denizci ve kaşiftir. 1492'de Atlantik Okyanusu'nu aşarak Kuzey Amerika'ya ulaşan ilk Avrupalı'dır. Bu yolculuğunu İspanyol bayrağı altında yapmıştır. ◦ Kristof Kolomb, Amerika kıtasının bulunmasına ve Avrupa'ya açılmasına öncülük etmiştir.
FERDİNAND MACELLAN 		◦ İlk defa dünyayı dolaşan kişidir. ◦ Macellan son yolculuğunu tamamlayamadan Filipinler'deki Mactan Savaşı'nda öldürüldü. Ancak daha önce ziyaret ettiği Baharat Adaları'nın ötesine giderek tüm meridyenlerden geçen ilk insanlardan olmayı başardı. Büyük Okyanus'a seferi esnasında okyanusu çok sakin gördüğü için "Pasifik" (sakin) ismini veren, ayrıca Güney Amerika'da keşfettiği boğaza kendi ismi verilen Portekizli denizci Macellan, Büyük Okyanus'u aşan bir araştırma gezisi yapmış ilk insandır.
FRANCİS DRAKE 1540-1596 		◦ Yeryüzünü ikinci kez dolaşan kişidir.

PDF Eraser Free

JAMES COOK 1728-1779 		○ İngiliz denizci ve kâşif. Özellikle Büyük Okyanus'da yaptığı seyirleri ve bu seyirlerde yaptığı ada keşifleri ile ünlüdür. ○ James Cook'un yaptığı seyahatlere Charles Darwin de katılmış ve Gallapagos Takım Adalarında Evrim Kuramı'nı geliştirmiştir.
LEONARDO DA VİNCİ 1452-1519 		○ Leonardo da Vinci 1452 yılında doğmuş, seçkin bir filozof, çok büyük bir mucit ve bilim adamıdır. ○ En tanınmış yapıtları Mona Lisa (1503-1507) ve Son Akşam Yemeği'dir. (1495-1497). ○ Rönesans sanatını doruğuna ulaştırmış, yalnız sanat yapısına değil, çeşitli alanlardaki araştırmaları ve buluşlarıyla da tanınan, dünyanın gelmiş geçmiş en büyük sanatçılarından ve dehalarından biri kabul edilir. ○ Basit makinelerle ilk uçma planını Leonardo da Vinci yapmıştır.
RENE DESCARTES 1596-1650 		○ Matematiğin öne çıkmasında öncü kişi ve modern felsefenin kurucusudur. ○ Cebir işlemlerini geometriye uygulamış ve analitik geometriyi kurmuştur. ○ Özellikle "İlk Felsefe Üzerine Düşünceler" adlı eseri günümüzde çoğu üniversitenin felsefe bölümünde standart bir kaynak olarak kabul edilir. ○ Descartes genellikle doğa bilimlerini geliştirmek için aklın kullanılması gerektiğini vurgulayan ilk düşünce insanı olarak tanınır.

PDF Eraser Free

BLAİS PASCAL 1623-1666 		◦ Fransız matematikçi, fizikçi ve düşünürdür. ◦ 1642 yılında hesap makineleri üzerinde bazı çalışmalara öncülük etmiştir. Üç yıllık uğraştan ve elli prototipten sonra, mekanik hesap makinesinin ilk iki mucitlerinden biri olmuştur. Daha sonraki on yıl içinde, Pascal hesap makinesi daha sonra da Pascaline adı verilen bu makinelerden 20 tane daha yapmıştır. ◦ 1654 yılında "Olasılık Hesabını" kurmuştur. ◦ İnsanoğlunun ilk hesap makinesi abaküslerdir. Abaküse benzer ilk araçlar bundan 3000 sene önce kullanılmaya başlanmıştır. Otomatik hareketlerden yararlanarak ilk toplama yapan makineyi bulan bilim adamı yine Blaise Pascal'dır.
LEİBNİZ 1646-1716 		◦ 1685'te çarklı hesaplayıcıyı ilk tanımlayan insan oldu ve aritmometre (ilk toplu üretilen mekanik hesaplayıcı) kullanarak Leibniz çarkını icat etti. Ayrıca ikili sayma sistemini rafineleştirdi ve bu çalışması tüm dijital hesaplayıcıların soyut temelini oluşturdu.
JHON KEPLER 1571-1630 	"Astronoma Nova" "Harmonik Mundi" "Kopernik Astronomi Özeti"	◦ 17. Yüzyılın bilimsel devriminde, "Astronoma Nova", "Harmonik Mundi" ve "Kopernik Astronomi Özeti" adlı çalışmalarına bağlı olarak, şahsen ortaya çıkardığı Kepler'in gezegensel hareket yasaları ile tanınır. ◦ "Kepler tipi teleskop" adıyla anılan bir "kırıcı teleskop"un geliştirilmiş bir tipini icat etti ve kendi ile aynı dönemde yaşamış olan Galileo Galilei'nin teleskopik buluşlarında da ismen bahsedildi. ◦ Gezegenlerin dairesel değil elips yörüngede döndüğünü keşfetti. ◦ Dünyanın hızının Güneş'e olan uzaklığı ile ters orantılı olduğunu buldu. ◦ Gezegenlerin güneşten uzaklaştıkça hareketlerinin yavaşladığını da keşfetti.

PDF Eraser Free

GALİLEO 1564-1642 		○ Rönesans'ın bilimsel devrimine büyük katkıda bulunan bilim insanına "gözlemsel astronominin babası", "modern fiziğin babası" ve "bilimin babası" gibi isimler takılmıştır. ○ Gözlemsel astronomiye katkılarının arasındaVenüs'ün evrelerinin teleskopik kanıtı, Jüpiter'in en büyük dört uydusunun keşfi (Galileo'nun uyduları adı verilmiştir) ve güneş lekelerinin gözlemi ve analizi bulunmaktadır. Galileo ayrıca uygulamalı bilim ve teknoloji alanında da çalışmış ve geliştirilmiş bir askeri pusula ve başka aletler icat etmiştir. ○ Teleskob'u astronomik amaçla kullanan ilk bilim adamıdır. ○ Ay'ı gözlemlemiş ve Ay'daki kraterleri gözlemlemiştir.
WİLLİAM HERSCHEL 1738-1822 		○ Almanya doğumlu, İngiliz astronom, teleskop üreticisi ve besteci, Almanya'da doğmuştur. On dokuz yaşında İngiltere'ye göç edene kadar, Hanover Askeri Bandosu bünyesinde çalışmıştır. Güneş Sistemindeki 7. gezegen olan Uranüs'ü, Uranüs'ün iki büyük uydusu Titania ve Oberon'u ve Satürn'ün iki uydusu olan Enceladus ve Mimas'ı, kızılötesi radyasonu keşfetmesi ve yazdığı 24 adet senfoni sayesinde ünlenmiştir.
ISAC NEWTON 1642-1727 		○ 1687'de yayınlanan kitabı Philosophiæ Naturalis Principia Mathematica, klasik mekaniğin temelini atmıştır ve tarihin en önemli bilimsel kitaplarından biri olmuştur. Bu çalışmasında Newton evrensel kütle çekimini ve hareketin üç kanununu ortaya koymuş ve sonraki üç yüzyıl boyunca bu bakış açısı bilim-dünyasına egemen olmuştur. Newton dünyadaki nesnelerin hareketleri ile gökyüzündeki nesnelerin aynı doğal yasalar ile yönetildiklerini kendi kütle çekim kanunu ile Kepler'in gezegen hareketleri kanunu arasındaki tutarlılıklar ile göstermiştir. Newton ilk yansıtmalı teleskobu geliştirmiş, beyaz ışığın bir prizmaya tutulduğunda farklı renklerden bir tayf yapması gözlemi sonucu bir renk kuramı oluşturmuştur.

PDF Eraser Free

LİPPERSHEY 1570-1619 		◦ Hans Lippershey, (1570–Eylül 1619), Almanya'da doğup Hollanda'da yaşamını devam ettirmiştir. Teleskobu bulan kişi olarak kabul edilir. **NOT** Diğer taraftan Osmanlı Devleti'nde 1574'te teleskoba benzer bir aletin Takiyüddin Mehmet tarafından kullanıldığı bilinmektedir.
DENİS PAPİN 1647-1712 		◦ 1681'de düdüklü tencereyi icat eden Fransız bilim adamıdır. ◦ 1708'de ilk buhar makinesini icat etmiştir. ◦ Buharı bir enerji varlığı olarak kullanan ilk bilim insanıdır.
BENJAMİN FRANKLİN 1706-1790 		◦ Elektrikten etkilenmeleri sebebiyle kendisinin kurtulmasına rağmen iki yardımcısının öldüğü bu deneyden yola çıkarak Paratoner'i keşfetti ve güneş ışığından daha fazla yararlanmak için saat uygulamasını başlattı. ◦ Yıldırımın elektrikten başka bir şey olmadığını ve atmosfer elektriğinin depo edilebileceğini ilk defa ortaya koydu.

PDF Eraser Free

VOLTA 		○ Volta İtalya'nın bir ili olan Como'da doğdu. 1774'te, Royal Okulu'nda fizik profesörü oldu. Bir yıl sonra, statik elektrik üretebilen elektroforu icat etti ve tanıttı. ○ İlk elektrik pilini icat etti.
CARL F. GAUSS 1777-1855 	○ Aritmetik Araştırmaları	○ İlk telgrafı icat etti. ○ XIX. yüzyılda cebir alanında en önemli gelişme Karl Friedrick Gauss'un (1777-1855) Aritmetik Araştırmaları adlı eserinde modern sayılar kuramını geliştirmesidir. Gauss, sekizinci derece denklemleri yardımıyla 1801'de bulunan Ceres gezegenciğinin (asteroit) yörüngesini belirlemiştir.
ALEXANDER GRAHAM BELL 1847-1922 		○ İlk telefonu icat etti.

PDF Eraser Free

GUGLİELMO MARCONİ 1874-1937 		○ İtalyan mucit ve elektrik mühendisidir. Uzun mesafeli radyo iletişimi, Marconi yasası, telsiz telgraf sistemi üzerine yaptığı çalışmalarıyla ünlüdür. Marconi, radyonun mucidi olarak bilinir ve kablosuz telgrafın gelişimine katkılarından ötürü Karl Ferdinand Braun ile 1909 Nobel Fizik Ödülü'ne layık görülmüştür.
THOMAS ALVA EDİSON 1847-1931 		○ İlk elektrik ampülünü icat etti.

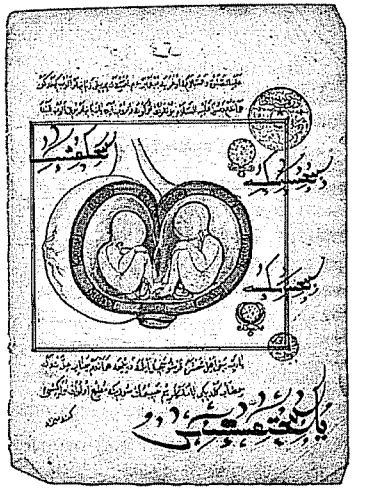
PDF Eraser Free

7. OSMANLILARDA BİLİM VE TEKNOLOJİ

- Osmanlı bili, kendisinden önce Selçuklu Devletinin bilim mirası ve o dönemde Anadolu şehirlerin kurulmuş olan eğitim bilim müesselerinin temeli üzerine kurulmuştur. Osmanlılar ayrıca dönemin en ileri gelen kültür ve bilim merkezlerinden olan Mısır, Suriye, Irak ve Türkistan'daki bilim adamlarının faaliyetlerinden de istifade etmişlerdir. Osmanlılar İslam dünyasının kültür ve bilim mirasını koruyup zenginleştirerek ona yeni canlılık kazandırmışlardır. Böylece İslam medeniyetinin eski merkezlerinin yanı sıra Bursa, Edirne, İstanbul, Üsküp ve Saray Bosna gibi bilim ve kültür merkezleri ortaya çıkmıştır. Bu dönemde ortaya çıkan Osmanlı kültür ve bilimi günümüz Türkiyesi'ni ve birçok Ortadoğu Kuzey Afrika ve Balkan ülkesinin kültürel kimliğini ve bilim mirasını oluşturmuştur.
- Osmanlılarda din kültür ve bilim faaliyetlerinin kaynağını oluşturan ve aynı zamanda devlet ve toplumun ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde teşkilatlanmış olan en önemli müessese medreselerdir. Osmanlı medreseleri devletin kuruluşundan 20. Yüzyılın başlarına kadar faaliyetlerini sürdürmüştür.
- Orhan Bey'in 1331'de İznik'te kurduğu ilk medreseden başlayarak bütün medreselerin çalışmalarını destekleyen vakıfları vardı. Fatih ile Kanuni'nin kurdukları medreselerin vakfiyelerinde daha öncekilerden farklı olarak dini ilimlerin yanında akli ilimlerin de okutulması şart koşulmuştur. Medreselerde din, ilim ve eğitim hizmetlerini yürütenlerin yanında bürokraside ve yargıda ihtiyaç duyulan idari ve adli personel eğitilirdi. Osmanlı toplumunu dini ilmi ve kültürel müessesesine yani ilmiyeye mensup olan sosyal ve resmi hayatın her yönünde önemli rol oynayan ulema medreselerde yetişiyordu. Bu medreselerde yetişen alimler müderrislik, müftülük, kadılık, kazasker ve şeyhülislamlık vazifelerinde bulunuyorlardı.
- 16.yüzyılda Kanuni'nin Süleymaniye medreselerini kurmasıyla medreselerin gelişmesinde son safhaya ulaşılmıştır. Bu dönemde Süleymaniye külliyesi bünyesinde Darültıp adıyla bir ihtisas medresesi kurulmuştur. Böylece Osmanlı tarihinde ilk defa şifahanelerin dışında tıp eğitimi veren bağımsız bir müessese kurulmuş oluyordu. Osmanlıların kurduğu diğer ihtisas medreseleri "darülhadis" ve "darülkurra" idi.
- Darülhadis bütün medrese hiyerarşisinde en yüksek mertebeye sahipti.
- Osmanlı medreselerinde riyazi ve tabii bilimlerin okutulduğuna dair bilgiler, bu medreselerden bazılarının, son dönemlerde iddia edildiği gibi "fen" veya "mühendislik" medreseleri olduğunu gösterecek durumda değildir. Klasik dönemde akli ve nakli ilimlerin bir bütün olarak tahsil edildiği medreseler arasında eğitiminin tabii ilimlerden tıpta yoğunlaşması açısından tek istisnası Süleymaniye tıp medresesidir.
- Osmanlı padişahları Avrupalı bilim adamları ile bizzat ilgilenmişlerdir. Müslüman bilim adamlarını himaye eden Fatih Sultan Mehmed, eski Yunan ve Avrupa'da gelişen kültür ile de ilgilenmiştir. Mesela, Trabzonlu Rum âlimi Georgios Amirutzes (Ö. 1475) ve oğluna Batlamyus'un coğrafyasını Arapça'ya tercüme ettirmiş ve bir dünya haritası yaptırmıştır.
- Klasik dönemde askeri ve sivil teknik eleman ihtiyacını karşılayacak insan gücünün yetiştirtmesi, sivil ve askeri meslek zümrelerinin içinde usta-çırak geleneğine bağlı olarak, yenileşme döneminde görüleceği gibi Avrupa'dan yeni müesseselerin kurulmasına kadar devam etmiştir.

PDF Eraser Free

- Klasik dönem bilim literatürü, başta astronomi, matematik ve tıp sahalarında olmak üzere, büyük çoğunluğu ders kitabı olan telif ve tercüme eserler ile küçümsenmeyecek ölçüdeki orijinal çalışmadan meydana gelmektedir. Osmanlı müderrislerinin umumiyetle iyi bildiği "elsine-i selase" denilen üç dilde, yani Arapça, Türkçe ve küçük bir kısmı Farsça dillerinde hazırlanmış olan bu eserlerin çok azı incelenmiştir.
- Osmanlılarda pratik ihtiyaçları karşılamaya yönelik uygulamalı bilim müesseselerinin başında sağlık hizmeti veren müesseseler gelmektedir. Genellikle "darüşşifa", "şifahane" veya "bimaristan" olarak adlandırılan bu müesseseler aynı zamanda tıp eğitimi verme fonksiyonunu da icra etmiştir. Osmanlı öncesinde Selçukluların Konya, Kayseri ve Sivas gibi büyük şehirlerde kurmuş oldukları darüşşifalar gibi Osmanlılarda sırasıyla Bursa, Edirne ve İstanbul gibi başkentlerinde, çok sayıda darüşşifa tesis etmişlerdir.

- 1470'te II. Mehmet tarafından kurulmuş olan Fatih Darüşşifası 1481'de II. Bayezid'in emriyle Edirne'de kurulan Bayezid Darüşşifası ve 1550'de tesis edilen Süleymaniye Darüşşifası ile aynı dönemde kurulan Haseki Darüşşifası (1550), Sultan I. Selim'in hanımı Hafsa Sultan'ın Manisa'da kurmuş olduğu Hafsa Sultan Darüşşifası bu çeşit önemli yapılardan bazılarıdır.
- Bahsi geçen ve kendi özel vakıflarınca desteklenen müesseseler dışında devletin resmi müesseseleri içinde bulunan daha çok padişahın, hanedan mensuplarının ve saray görevlilerinin işleri ile ilgili olan iki müessese daha vardır. Bunlardan biri hekimbaşılık diğeri ise müneccimbaşılık idi. Hekimbaşı, bata padişah ve ailesi olmak üzere saray halkının sağlığı ile ilgilenen doktordu. İlmiye sınıfının iyi yetişmiş kimseleri arasından seçilen müneccimbaşılık aynı zamanda imparatorluğun tabip, eczacı, cerrah, kehhal (göz hekimi) ve sağlıkla ilgili bütün müesseselerinden sorumluydu. Hekimbaşılık makamının sona ermesine kadar (1844) bazıları bir kereden fazla olmak üzere toplam 42 kişi bu vazifeye tayin edilmiştir.
- Osmanlı modern tıp eğitimine yön veren iki büyük şahsiyetin yetişmiş olduğunu görüyoruz. Bunlardan ilki Osmanlı tıp literatüründe mühim bir yer işgal eden ve modern Avrupa anatomi bilgisini aktaran Şânîzâde Mehmed Atâullah Efendi (D.1825-Ö.1826)'dir. Şânîzâde çok yönlü bir bilim adamı olup, Avrupa lisanlarına vâkıf, özellikle tıp, matematik, mekanik, astronomi, mûsikî ve tarih konularında bilgili ve tam bir ansiklopedist olarak tanınmaktadır. Hamse-i Şânîzâde, adlı beş bölümlük meşhur tıp eseri Osmanlı tıp literatüründe modern anatominin girişini sağlaması bakımından önemlidir. İkinci şahsiyet ise, Osmanlı İmparatorluğu'nda modern tıp eğitiminin kurucusu olan Hekimbaşı Mustafa Behçet Efendi'dir.

PDF Eraser Free

TAKİYÜDDİN MEHMET 1521-1585 	◦ Sidratü Müntehal Efkar ◦ Alâtü'r-Rasadiye li Şehinşâhi	◦ İstanbul'da II. Selim tarafından Müneccimbaşılığa tayin edilen Takiyüddin Mehmet III. Murat'ın emriyle geniş bir kütüphanesi olan rasathane inşa etmiştir. ◦ 1580 yılında topa tutularak yıkılmıştır. Özellikle trigonometri alanındaki çalışmaları ile meşhurdur. Takiyüddin sinus, kosinus, tanjant ve kotanjantın tanımlarını vermiş, ispatlarını sergilemiş ve cetvellerini hazırlamıştır. ◦ Ekliptik ile ekvator arasındaki 23° 27' lik açıyı, 1 dakika 40 saniye farkla 23° 28' 40" şeklinde bularak o tarihte ilk kez gerçeğe en yakın ve doğru dereceyi hesaplamıştır.
KADIZÂDE-İ RUMÎ 	Muhtasâr-ı Fi'l-Hisab	◦ Semerkant'taki Uluğ Bey Rasathanesi'nde öğrenim görmüş önemli bir matematik ve astronomi bilginidir. ◦ En önemli eseri Muhtasâr-ı Fi'l-Hisab'dır.
ALİ KUŞÇU 	Risâletü'l-Fethiye Risale fi'l-Hisab	◦ Fatih döneminde davet üzerine İran'dan gelmiştir. Sahn-ı Seman Medreselerinde hocalık yapmıştır. Osmanlı'da matematiğin temelini atmıştır. En önemli eseri Risâletü'l-Fethiye'dir. ◦ Astronomi ve matematik konusunda on iki kitap yazan ve bu eserleri arasında Uluğ Bey Zici'ne yapmış olduğu Farsça şerh, Farsça kaleme aldığı Risale fi'l-Hisab isimli eseri ile de tanınır.
MATRAKÇI NASUH 	Cemâlü'l-Küttap Kemâlü'l-Hisab	◦ XV. yüzyılın önemli matematik ve astronomi uzmanı, ayrıca ünlü bir minyatür sanatçısıdır. Dört işlem, kesirler, ölçüler ve geometri konularında çalışmaları vardır. Cemâlü'l-Küttap ve Kemâlü'l-Hisab önemli eserleri arasındadır.

PDF Eraser Free

SİNAN PAŞA	Tazaarûnâme Nasihatnâme	◦ Önemli bir matematikçidir. Özellikle geometri alanında çalışmaları vardır. Tazaarûnâme ve Nasihatnâme önemli eserleri arasında bulunmaktadır.
MOLLA LÜTFİ 	Taz'ifü'l-Mezbah Harnâme	◦ Ünlü matematikçi Ali Kuşçu'nun öğrencilerinden biri olup, matematik dışında mantık ve kelâm konuları üzerinde de çalışmaları vardır. Taz'ifü'l-Mezbah önemli eserleri arasındadır. Molla Lütfi, "Harnâme" (Eşek Kitabı) isimli ünlü hicviyesini yazarak dönemin yöneticilerini eleştirmiş, bu da hayatına mâl olmuştur.
HEZARFEN AHMET ÇELEBİ 		◦ Yapay kanat takıp uçuş denemesi yapan ilk insandır. Galata Kulesi'nden Üsküdar'daki Doğancılar'a kadar uçmuştur.
LAGARÎ HASAN ÇELEBİ 		◦ Osmanlı Devleti'nde ilk roket uçuşu denemesini yapan bilim adamıdır. Ateşlediği barut bitene kadar uçmuş, barut bittiğinde de kanatlarını açıp sarayın damına düşmüştür.

PDF Eraser Free

SABUNCUOĞLU ŞERAFEDDİN 	Cerrahiyetü'l-Hâniyye Mücerrebnâme	○ Fatih döneminin önemli tıp bilginlerinden birisidir. Cerrahi alanındaki çalışmaları nedeniyle "Türk Plâstik Cerrahisinin Babası" olarak kabul edilmektedir. "Cerrahiyetü'l-Hâniyye" ve "Mücerrebnâme" adlı eserleri önemlidir.
AKŞEMSEDDİN 		○ Fatih Sultan Mehmet'in hocalarındandır. Tarihte mikroorganizmalardan bahseden ilk kişidir. ○ "Mikrobiyolojinin Babası" sayılmaktadır.
CELÂLEDDİN HIZIR 	Şifâü'l-Eskâm Kitâbü't-Tâlim	○ Yıldırım Bayezid tarafından açılan ilk darü'ş-şifaya tabip olarak tayin edilmiş önemli bir tıp bilginidir. ○ "Şifâü'l-Eskâm" ve "Kitâbü't-Tâlim" adlı eserleri önemlidir.
ALTUNÎZÂDE 		○ Fatih döneminin önemli tıp bilginlerinden birisidir. ○ Üroloji alanında çalışmalar yapmıştır.

PDF Eraser Free

AHİ ÇELEBİ	Fâide-Hasat	○ Fatih döneminde yaşamış bir tıp bilginidir. ○ Böbrek taşları için bir risâle yazmıştır. ○ "Fâide-Hasat" adlı eseri önemlidir.
HALEPLİ MUSTAFA NÂİMÂ EFENDİ 		○ Osmanlı Devleti'nde ilk vak'anüvistir. ○ İlk resmî tarih yazdırma geleneğinin II. Bayezid döneminde başladığı Osmanlı Devleti'nde, resmî tarih yazarlarına ise vak'anüvis denirdi. Vak'anüvisler, sarayda görevlendirildikleri dönemin gelişmelerini yazmışlardır. Vak'anüvislik görevi XVIII. yüzyılda başlamıştır.
ABDURRAHMAN ŞEREF 	Tarih-i Devlet-i Osmâniyye	○ Osmanlı Devleti'nde son vak'anüvistir. "Tarih-i Devlet-i Osmâniyye" adlı eseri önemlidir.
AHMET CEVDET PAŞA 	Tarih-i Cevdet'	○ XIX. yüzyılda yaşamış ünlü devlet adamı ve tarihçidir. İlk medenî kanun olan Mecelle'yi hazırlayan komisyonun başkanlığını yapmıştır. Osmanlı'nın yetiştirdiği en büyük vak'anüvis olarak kabul edilen müellifin en önemli eseri Tarih-i Cevdet'tir.

PDF Eraser Free

ÂŞIK PAŞAZÂDE 	Tevârih-i Âl-i Osman	◦ Osmanlı kuruluş dönemine ilişkin bilgiler veren bir eser olan "Tevârih-i Âl-i Osman" adlı kitabıyla bilinen ünlü tarihçidir.
PİRÎ REİS 	Kitâb-ı Bahriye	◦ Kanuni döneminin ünlü denizcisi ve bilim adamıdır. Haritacılık alanındaki çalışmaları oldukça önemlidir. İlk dünya haritasını çizmiş, ayrıca "Kitâb-ı Bahriye" adlı önemli bir eser kaleme almıştır. Eser, Damat İbrahim Paşa aracılığı ile Kanuni'ye takdim edilmiştir.
NEŞRÎ	Cihannümâ	◦ Osmanlı kuruluş dönemine ilişkin bilgiler veren "Cihannümâ" adlı eseriyle ünlü tarihçidir
HOCA SADETTİN 	Tâcü't-Tevârih	◦ Osmanlı tarihiyle ilgili bilgiler veren "Tâcü't-Tevârih" adlı eseriyle ünlü tarihçidir.
SEYDİ ALİ REİS 	Mirâtü'l- Memalik Muhit	◦ Kanuni döneminin ünlü denizcisi ve coğrafyacısıdır. En önemli eserleri Mirâtü'l- Memalik ve Muhit'tir.

PDF Eraser Free

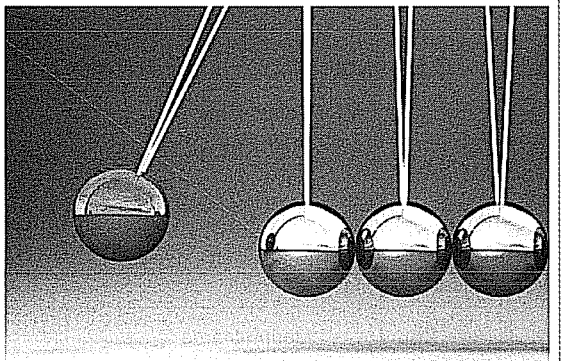
EVLİYA ÇELEBİ 	Seyahatnâme	◦ XVII. yüzyılda yaşamış ünlü bir seyyahtır. En ünlü eseri "Seyahatnâme"dir.
KÂTİP ÇELEBİ 	Keşfü'z-zünûn Cihannümâ	◦ XVII. yüzyılda yaşamış ünlü bir seyyahtır. "Hacı Halife" ya da "Hacı Kalfa" adıyla bilinir. En önemli eserleri; Keşfü'z-zünûn, Fezleke ve Cihannümâ'dır.
TAŞKÖPRÜLÜZÂDE AHMET	Miftahü's-Sa'ade Misbahü's Siyâde	◦ Osmanlı Devleti'nin ilk bilim tarihçisidir. En önemli eseri "Miftahü's-Sa'ade ve Misbahü's Siyâde"dir.
MOLLA FENARÎ 	Aynü'l Âyan	◦ Osmanlı'da ilk şeyhülislâm olarak kabul edilir. (1425 – II. Murat dönemi) En önemli eseri "Aynü'l Âyan"dır.
ZEMBİLLİ ALİ CEMÂLÎ EFENDİ 	El-Mutahharat	◦ II. Bayezid, Yavuz Sultan Selim ve Kanuni dönemlerinde şeyhülislâmlık yapmıştır. En önemli eseri "El-Mutahharat"tır.

PDF Eraser Free

KEMAL PAŞAZÂDE	Kemal Paşazâde Tevârih-i Âl-i Osman	◦ XVI. yüzyıl Osmanlı toplumunun düşünce hayatına önemli katkıları olmuş, tıp, tarih ve felsefe alanlarında çalışmalar yapmıştır. Aynı zamanda şeyhülislâm olan Kemal Paşazâde'nin en ünlü eseri "Tevârih-i Âl-i Osman"dır.
EBUSSÛ'UD EFENDİ	Kanunnâme Duanâme	◦ Kanuni döneminin ünlü şeyhülislâmıdır. Din ve hukuk alanında çalışmaları vardır. En önemli eserleri "Kanunnâme" ve "Duanâme"dir.
ERZURUMLU İBRAHİM HAKKI 	Maarifetnâme	◦ XVIII. yüzyıl din ve astronomi alimlerinden birisidir. ◦ En önemli eseri "Maarifetnâme"dir. (1756)
TURSUN BEY	Tarih-i Ebû'l-Feth	◦ Fatih Sultan Mehmet ve II. Bayezid dönemlerini anlatan "Tarih-i Ebû'l-Feth" adlı eseriyle ünlü tarihçidir.
HÜSEYİN RIFKI TAMANİ	Usulu Hendese Telhisül Eşkal Mecmuatül Mühendisin İmtihanül Mühendisin	◦ Osmanlı Devleti'nde Mühendishane-i Berri Hümayün'ün baş hocalığını yapan kişidir. ◦ Usulu Hendese, Telhisül Eşkal, Mecmuatül Mühendisin, İmtihanül Mühendisin önemli eserleri arasındadır.

PDF Eraser Free

8. XX. VE XXI. YÜZYILDA TÜRKİYE'DE BİLİM

Cumhuriyet döneminde yaratılan olumlu koşullara bağlı olarak, üstün nitelikli, bilimin pek çok dalında yaptıkları çalışmalarla katkıda bulunmuş ve bu katkılarından dolayı, uluslararası bilim ödüllerine lâyık görülmüş çok sayıda Türk bilim adamı yetişmiştir. Cumhuriyet'in kurulmasıyla birlikte büyük önder Mustafa Kemal Atatürk'ün kalkınma stratejisiyle başlayan canlılık bir süre sonra kendini bilim alanında da hissettirmeye başlamış, dönemin yarattığı ivmelenmeyle, Cahit Arf, Ahmet Cemal Eringen, Ratip Berker, Mustafa İnan, Turhan Onat, İhsan Ketin, Sırrı Erinç, Feza Gürsey, Asım Orhan Barut, Behram Kurşunoğlu, Oktay Sinanoğlu, Gazi Yaşargil gibi dünya bilimine damgasını vuran çok önemli bilim insanı yetişmiştir. Özellikle kuramsal fizik ve atom-molekül fiziği sahalarında yukarıda adı geçen Türk fizikçileri, dünya fiziğinde çok önemli bir yer işgal etmişler, yaptıkları çalışmalarla büyük yankılar uyandırmışlardır. Özellikle Feza Gürsey, Asım Orhan Barut, Cavid Erginsoy ve Oktay Sinanoğlu fizikte temel problemlerle uğraşan en önemli bilim insanları arasına girmişlerdir. Bu fizikçilerimiz, Türk fiziğinin en parlak devrini yaşadığı 1960-1973 döneminde yaptıkları kuramsal çalışmalarla adlarının bilim dünyasına yerleşmesini sağlamışlardır. Feza Gürsey SU6 Kuramı, Asım Orhan Barut Dinamik Simetriler-Dinamik Gruplar Kuramı, Cavid Erginsoy katı hal fiziğinde Kanallama Kuramı, Oktay Sinanoğlu atom-molekül fiziği ve kuantum kimyasında Çok Elektron Kuramı ile haklı bir ün elde etmişlerdir. Kuramsal fizikteki bu başarıların benzeri ne yazık ki, deneysel fizik sahasında elde edilememiştir. Bunun yanında, cumhuriyetin ilk kuşak fizikçilerinin elde ettiği bu büyük başarılar daha sonraki genç kuşak fizikçiler tarafından aynı ölçüde tekrarlanamamıştır.

PDF Eraser Free

HULUSİ BEHÇET 1889-1948 		◦ 1937 yılında, bir kan damarı enflamasyonu (vaskülit) hastalığı olan ve bugün kendi adıyla anılan Behçet hastalığını tarif eden ilk bilim insanı olmuştur. ◦ Sayısız uluslararası Dermotoloji toplantılarına katılmıştır. Veba hastalıklarının modern şekilde tedavi, edilmesi için olağanüstü çalışmalar yapmıştır.
KERİM ERİM 1894-1952 		◦ 1933 yılında İstanbul Üniversitesi Reformunu hazırlayan heyette yer almıştır. İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi ve Mühendislik Mektebinde uzun yıllar dersler verdi. Dekanlık da yaptıysa da kısa zamanda bırakarak kendisini Matematik ve Mekanik alanında çalışmalara vererek bu iki bilimin ülkemizde daha çok gelişmesine çalıştı. Eistein ile görüşen ilk Türk Bilim adamımızdır. Türkiye'yi bir çok uluslararası toplantıda temsil ederek Uluslararası dergilerde yazılar yazarak Ülkemizin Matematik alanında tanınmasına öncülük etti.
GAZİ YAŞARGİL 1925-..... 		◦ 1925 Lice doğumludur. Dünyaca tanınan bir beyin cerrahımızdır. Babası Lice Kaymakamıdır. 1940 yılında kendi biriktirdiği parayla yurt dışına okumaya gitti. Zürih'te Akademik Kariyer yaparak oraya yerleşti. Mikrocerrahi yöntemi ile 9 binden fazla ameliyat yapmıştır. "Yüzyılın adamı" gibi ünvanlar almıştır. TBMM Onur Ödülü ve Milli Egemenlik Onur Ödülleri almıştır.

PDF Eraser Free

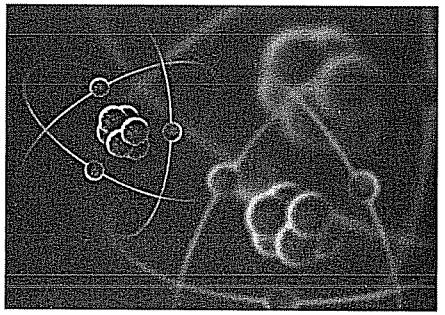
CAHİT ARF 1910-1997 		◦ Cahit Arf, cebir konusundaki çalışmalarıyla dünyaca ün kazanmıştır. Sentetik geometri problemlerinin cetvel ve pergel yardımıyla çözülebilirliği konusunda yaptığı çalışmalar, cisimlerin kuadratik formlarının sınıflandırılmasında ortaya çıkan değişmezlere ilişkin Arf değişmezi ve Arf halkaları gibi literatürde adıyla anılan çalışmaların yanı sıra "Hasse-Arf Teoremi" adı ile anılan teoremi matematik bilimine kazandırmıştır. ◦ Cahit Arf, matematiği bir meslek dalı olarak değil, bir yaşam tarzı olarak görmüştür. Öğrencilerine sürekli: "Matematiği ezberlemeyin, kendiniz yapın ve anlayın." demiştir.
ALİ FUAT BAŞGİL 1893-1967 		◦ Hukuk alanında büyük bir bilim adamımızdır. Ülkemizde ilk defa "İş Hukuku" dersi okutan hocadır. "Uluslararası Hukuk" alanında uzmanlaşmış ve ülkemizi pek çok Uluslararası Hukuk toplantılarında temsil etmiştir. Samsun Senatörlüğü yapmıştır. AP nin Cumhurbaşkanı adayı olmasına rağmen 27 Mayıs'çıların baskısı ile adaylıktan çekilerek yurt dışına gitti. Öldüğü zaman milletvekiliydi. "Gençlerle Başbaşa" adlı gençlere hayat tecrübelerini anlattığı kitabı Milli eğitim bakanlığı 100 Temel eserde yer almıştır. Bugün gençler tarafından okunan bir kitaptır.
OKTAY SİNANOĞLU 1935-2015 		◦ 1960'ta Yale Üniversitesi'nde öğretim üyesi oldu. 1 Temmuz 1963 tarihinde kimya alanında tam profesörlük ünvanı alarak, 20. yüzyılda Yale Üniversitesi'nde "tam profesörlük" ünvanını en genç yaşta kazanan öğretim üyesi olduğu açıklandı. ◦ 1964 senesinde, Yale Üniversitesi'nde teorik kimya bölümünü kurdu. Yale'deki görevi boyunca, "Atom ve Moleküllerin Çok-Elektron Teorisi" (1961), "Çözgeniter Kuramı" (1964), "Kimyasal Tepkime Mekanizmaları Kuramı" (1974), "Mikrotermodinamik"(1981) ve "Değerlik Kabuğu Etkileşim Kuramı" (1983) çalışmalarını gerçekleştirdi. 1988 senesinde, laboratuvar ortamında birleştirilecek olan kimyasalların, birleştirmenin ardından nasıl tepki vereceklerini öngörebilmek amacıyla, kendi geliştirdiği matematik teorilerine dayanan devrimsel bir yöntem olan ve "Sinanoğlu İndirgemesi" olarak adlandırılan yöntemini yayınladı. Yale'de 37 sene çalıştıktan sonra, 1997'de emekli oldu.

PDF Eraser Free

MAZHAR OSMAN 1884-1951 		◦ Türkiye'de akıl hastalıklarının çağdaş yöntemler ile tedavi edilebilmesi için büyük çaba harcamıştır. Bu konuda ilk Modern Hastaneleri Kurmuştur. Ülkemizin halen en büyük akıl hastalıkları hastanesi olan Bakırköy Akıl Hastalıkları Hastanesini kurarak uzun yıllar başhekimliğini yapmıştır. Hayatının çoğu savaş cephelerinde doktorluk yaparak geçti. Gülhane Tıp Akademisinde doktordu. Yeşilay cemiyetini kuran insandır. Tevfik Fikret, Abdülhak Hamit ve Neyzen Tevfik ile arkadaşlıklar kurmuştur. Abdulhak Hamit'in tedavisi ile ilgilenmiştir. 32 yıl boyunca " İstanbul Seririyatı" adlı dergiyi yayınlamıştır.
FEZA GÜRSEY 1921-1992 		◦ Feza Gürsey, 1961'de sağladığı uluslararası üne ve önünde açılan yurtdışı prestijli iş olanaklarına rağmen yurda döndü ve ODTÜ'nün sunduğu profesörlük unvanını kabul ederek ODTÜ 'Teorik Fizik Bölümü'nün kurulmasında önemli bir rol üstlendi. ◦ 1960'lı yıllarda Kiral Bakışım Kuralı'nı (SU 6) ortaya koyarak uzay-zaman bakışımı çalışmalarının genişletilmesine ön ayak olan Gürsey, kuantum renk dinamiği kuramı çerçevesinde çalışmalara imza atmıştır.

PDF Eraser Free

XIX. VE XX. YÜZYILDA DÜNYA'DA BİLİM

XIX. ve XX. yüzyılda teknolojik gelişmeler o kadar hızlı olmuştur ki bilim adamlarının bile hayal gücünü aşmıştı. Örneğin ilk lokomotiflerin yapıldığı 1850'lerde, saatte 50 kilometrelik bir hıza insan bünyesinin dayanamayacağını ve boğulma tehlikesi ile karşılaşacağı ileri sürülmüş, hatta uçak gibi havadan ağır olan bir cismin asla yükselemeyeceği, yükselse bile uzun süre havada kalamayacağı savunulmuştur. Ancak kısa bir süre içinde bilim adamları yanıldıklarını anladılar.

Uzaya seyahat edebilmek roketlerle mümkün olmuştur. Roketlerle uzaya seyahatin mümkün olacağını savunan ve bu konuda ilk bilimsel eseri (Kozmik Uzayın Tepkili Motorlarla Keşfi, 1903) yayınlayan kişi Constantin Tsiolkovsky (1857-1935) adlı bir Rus bilim adamıdır. Ancak bu çalışma ciddiye alınmamıştır. 1920'lerde Amerikalı Robert H. Goddard (1882-1945) ve Romanya asıllı bir Alman Hermann Oberth (1894-1989) modern roket biliminin temellerini attılar. Oberth Dünya'dan bir cismin uzaya gönderilmesi ile ilgili kuramlar ve formüller üretti ve bundan esinlenerek Almanya'da Uzaya Seyahat Kurumu kuruldu. 1919'da Goddard konuyla ilgili görüşlerini bir rapor olarak yayınladı. Raporda Ay'a gönderilecek bir roketten de söz edilmekteydi. Bu çalışmalar ışığı altında 1926'da bir deney roketi hazırlandı ve bu roket yaklaşık 60 metre kadar havalandı. Bundan 10 sene sonra Goddard, içinde barometre, termometre gibi ölçü araçlarının ve bir fotoğraf makinesinin bulunduğu ilk roketi havaya fırlatmayı başardı. Füzecilik ve uzay yolculuğu denildiğinde akla ilk gelen isim kuşkusuz Wernher Maximilian von Braun'dır (1912-1977). Goddard ve Oberth'in çalışmalarından haberdar olan von Braun Alman Uzaya Seyahat Kurumunda füze denemeleri yaptı. Von Braun'ın çalışmalarıyla almanlar V-2 roketlerini yapmayı başardılar. Ancak savaştan sonra von Braun Amerika'ya kaçtı ve Kaliforniya'da kurulan Cape Canaveral (şimdi Cape Kennedy) Uzay Araştırmaları Merkezi'nde çalışmaya başladı. 4 Ekim 1957 tarihinde ise Ruslar dünyanın ilk yapay uydusu olan Sputnik-1'i dünyanın yörüngesine oturtmayı başardılar. 31 Ocak 1958'de ilk Amerikan yapay uydusu yörüngeye oturtuldu. Bu çalışmalar soğuk savaş yıllarında Amerika ile Rusya arasında bir yarışa döndü. 1858 Ekim'inde Amerikalılar NASA'yı (Ulusal Havacılık ve Uzay Dairesi) kurdular. Ancak uzaya insanlı roket göndermeyi başaranlar Ruslar oldu. 12 Nisan 1961'de Vostok-1 adlı roketle birlikte uzaya çıkan bu ilk insan Rus Yuri Gagarin'dir. Sonraki başarı Amerikalılardan geldi. 21-27 Aralık 1968'de Frank Borman, James Lowel ve William Anders Ay çevresini Apollo-8 ile dolaştılar ve inişe uygun yerleri tespit ettiler. 20 Temmuz 1969 günü ise, Neil Armstrong, Edwin Aldrin ve Michael Collins idaresi altındaki Apollo-11 uzay aracı Ay'ın Sessizlik Denizi denilen ıssız bir düzlüğüne indirildi. Neil Armstrong Ay'a ilk ayak basan insan unvanını elde etti. Bu ba şarı, gezegenlere gönderilen insansız araştırma gemileri ve 1981'de uzay mekiğinin geliştirilmesiyle sürdü.

PDF Eraser Free

PDF Eraser Free

ALBERT EİNSTEİN 1879-1955 		◦ XX. yüzyılın büyük fizikçilerinden Einstein'ın fizik biliminin gelişimini gelecek yıllar boyunca yönlendirecek kuramsal çalışmalarının önemi çok büyüktür. Özellikle ışık da dahil her tür hareketin göreli olduğunu belirten "Görelilik Kuramı", XX. yüzyılın en devrimci kuramsal açıklama modelidir ve bu model bağlamında yapılan çalışmalar günümüz kuramsal fiziğindeki yüksek düzeyli bilgi birikiminin büyük kısmını oluşturmaktadır. Sadece bu kuramın anlaşılmasını sağlamaya yönelik çalışmaların bile büyük bir toplam oluşturduğu göz önüne alındığında bu gerçeği kavramak daha kolaylaşmaktadır.
EDWİN P. HUBBLE 1889-1953 		◦ Edwin P. Hubble (1889-1953), 1922 yılında, ABD'de Mount Wilson Gözlemevinde, pek çok galaksinin ve özellikle de Andromeda Galaksisinin hızını belirlemek üzere bir çalışma başlattı ve bu çalışmada galaksilerin farklı kısımlarının dönüş hızlarını ölmek için Doppler Etkisi'ni kullandı.
FERDİNAND VON ZEPPELİN 1938-1917 		◦ Alman mucit ve uçak üreticisidir. Zeppelin, şu an Almanya'nın Baden-Württemberg eyaletinin bir şehri olan Konstanz'da dünyaya gelmiştir. Ferdinand von Zeppelin; zeplini icat etmiş ve ona adını vermiştir.

PDF Eraser Free

OSMANLI DEVLETİ

OSMANLI DEVLETİ KURULUŞ DÖNEMİ (1299 - 1453)

a) Osman Bey

- 1298'de Karacahisar'ı aldı.
- 1302'de Koyunhisar Savaşı'nı kazandı. (İlk Osmanlı-Bizans Savaşı'dır.)
- Savaş sonrası Bilecik alındı ve merkez yapıldı. Buradaki demir madeni işlenerek ordunun silah ihtiyacı karşılandı.
- İlk defa **vergi** alındı.
- İlk **kadı** ataması yapıldı. (Dursun Fakih)
- İlk **para** basıldı.

Osmanlı Devleti'nin Kısa Sürede Büyümesinin Nedenleri

- Bizans'ın içindeki taht kavgaları.
- Bizans tekfurlarının (valilerinin) merkezi dinlememesi.
- Avrupa'da İngiltere ve Fransa arasında Yüzyıl Savaşları'nın yaşanması.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

- Merkezi otoritenin güçlü olması.
- Yetenekli padişahların tahta çıkması.
- Tımar, iskan ve istimalet politikasının uygulanması.
- Anadolu beylikleri ile başlarda iyi geçinilmesi.
- Müdara'nın uygulanması.
- Güçlü bir orduya sahip olunması.
- Balkanların siyasi ve dini açıdan bölünmüş olması.
- Gaza ve cihat faaliyetlerinin yoğun olması.

NOT

Osmanlı Devleti kuruluş yıllarında özellikle Bizans tekfurları ile "**görünüşte dostça geçinme**" anlamına gelen **Müdara**'yı uygulamıştır.

Osmanlı Devleti'ne Kurulurken Destek Verenler

- Gaziyan-ı Rum (Anadolu Gazileri)
- Abdalan-ı Rum (Dervişler-Ozanlar)
- Fakiyan-ı Rum (İlim insanları)

PDF Eraser Free

- Bacıyan-ı Rum (Anadolu kadınları)
- Ahiler
- Alperenler

b) Orhan Bey

- 1326'da Bursa feth edilerek başkent yapıldı.
- 1329'da Bizans ile Palekanon (Maltepe, Eskihisar) Savaşı yapılıp kazanıldı. İznik alınarak başkent yapıldı.

Orhan Bey Zamanında Yaşanan Diğer Gelişmeler

- İlk defa bir **beyliğe son verildi**. (Karesioğulları)
- İlk **tersane** açıldı. (Karamürsel)
- İlk **bedesten** açıldı. (Bursa)
- İlk **saray** yapıldı. (Bey Sarayı) (Bursa)
- İlk **medrese** açıldı. (İznik Medresesi)
- İlk **Müderris** ataması yapıldı. (Davud-u Kayser)
- İlk **cami** yapıldı. (Hacı Özbek Cami) (İznik)
- İlk **gayrimüslim Haseki Sultanla** evlenildi. (Nilüfer Hatun)
- İlk defa **kul sistemi** uygulandı.
- İlk **bütçe** yapıldı.
- İlk defa **Rumeli'ye geçildi**. (Çimpe Kalesi)
- İlk **gümüş para** basıldı. (Akçe)
- İlk **ordu** kuruldu. (Yaya ve müsellem)

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

- İlk **Divan** kuruldu.
- İlk **vezir** ataması yapıldı. (Alaaddin Paşa)
- İlk defa **iskan** politikası uygulandı.
- İlk defa **tımar** sistemi uygulandı.
- İlk defa **güreş** tekkesi açıldı.

c) I. Murat

- Ahiler'den Ankara'yı aldı. (Ankara Orhan Bey döneminde de alınmış ancak kısa bir süre sonra tekrar kaybedilmiştir.)
- Germiyanoğulları'nın toprakları çeyizle, Hamitoğulları'nın toprakları ise parayla satın alındı.
- 1363'te Sazlıdere Savaşı ile Edirne feth edilip başkent yapıldı.
- 1364'te ilk Osmanlı-Haçlı Savaşı olan Sırp Sındığı (I. Çirmen) yapılıp kazanıldı.
- 1371'de Sırplar, II. Çirmen'de mağlup edildi.
- 1388'de Ploşnik'te Osmanlı öncü birliği bozguna uğradı.
- 1389'da ilk defa büyük bir haçlı ordusuna karşı I. Kosova Savaşı kazanıldı.

NOT

Bu savaş sonunda I. Murat şehit edildi. Bu olay Osmanlı tarihinde ilk ve sondur. Ayrıca bu olaydan sonra Osmanlı protokol kanunları değişerek padişahlara belirli bir mesafeye kadar yaklaşmak yasaklanmıştır.

PDF Eraser Free

I. Murat Zamanında Yaşanan Diğer Gelişmeler

- İlk defa Enderun Mektebi (Edirne) kuruldu.
- **Kazaskerlik, defterdarlık** ve **sadrazamlık** makamları kuruldu.
- İlk defa **Kapıkulu Ocağı** kuruldu. Bu ocağa bağlı Yeniçeri, Topçu ve Acemioğlanlar Ocağı kuruldu.
- **Sistemli tımar** ve **iskan** politikası uygulandı.
- İlk defa **veraset sisteminde değişiklik** yapıldı.
- Manastır merkezli Rumeli Beylerbeyliği kuruldu.

d) Yıldırım Bayezit

- Anadolu Türk siyasi birliğini geniş ölçüde sağlayan ilk Osmanlı padişahıdır.
- İlk defa Bursa'da hastane açtırmıştır.
- İstanbul'u kuşatan ilk Osmanlı padişahıdır.
- Kuşatmaya yardımcı olması için Anadoluhisarı (Güzelce Hisar) yapılmıştır. Dört kuşatmanında başarısız olmasında;
  1. Karamanoğulları'nın iki kez isyan etmesi.
  2. 1396'da Haçlılar ile Niğbolu Savaşı'nın yapılması.

NOT

Haçlılar ile yapılan bu savaşı Osmanlı Devleti kazandı. Bu savaşın ganimetleri ile Bursa Ulu Cami'nin inşaatına başlanmıştır. (Bursa Ulu Cami'nin mimarlığını Ali Neccar yapmıştır.)

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

NOT

Niğbolu Savaşı sonunda halife Yıldırım Bayezid'e Anadolu Diyarı'nın Sultanı anlamına gelen "**Sultan-ı İklimi Rum**" unvanını vermiştir.

1402 Ankara Savaşı

Nedenleri

- Anadolu beyliklerinin ve Akkoyunluların Timur'u Anadolu'ya gelmesi konusunda kışkırtması.
- Timur'dan kaçan beylerin Osmanlı Devleti'ne sığınması
- İki liderin birbirlerini savaşa tahrik eden mektuplaşmaları.
- İkisinin de Türk dünyasının lideri olmak istemesi.
- Timur'un Sivas'ı işgal etmesi.

Sonuçları

- Anadolu Türk siyasi birliği bozuldu.
- İstanbul'un alınması 50 yıl gecikti.
- Anadolu tahrip edildi.
- İlk defa bir Osmanlı padişahı düşmana esir düştü.
- Fetret Devri'ne girildi. (Fasıla-ı Saltanat) (1402-1413)
- Mustafa Çelebi, Timur tarafından Semerkant'a götürüldü.

e) Çelebi Mehmet

- Fetret Devri'ni sona erdirdiği için Osmanlı Devleti'nin ikinci kurucusu olarak adlandırılır.

PDF Eraser Free

- Venedik ile ilk deniz savaşı (Çalı Bey Savaşı) yapılmıştır.
- İlk dini nitelikli toplumsal ayaklanma olan **Şeyh Bedrettin** isyanı çıkmıştır.
- Düzmece Mustafa isyanı çıkmıştır. İsyanı bastırılan Mustafa Bizans'a sığındı ve II. Murat zamanında bir kez daha isyan etti. II. Murat Mustafa'yı yakalatıp idam ettirdi.

f) II. Murat

- Macarlar'la Kuruluş Dönemi'nin en kötü antlaşması olan Edirne Segedin Antlaşması'nı imzaladı. Bu antlaşmaya göre Osmanlı Devleti ile Macaristan arasında on yıl boyunca savaş yapılmayacak kararı alındı. Bunun üzerine II. Murat tahtı 12 yaşındaki oğlu II. Mehmet'e bıraktı.
- İlk yeniçeri isyanı olan **Buçuktepe İsyanı** çıktı.
- 1444'te Osmanlı Devleti Haçlıları **Varna Savaşı**'nda mağlub etti.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

- 1448'de Osmanlı Devleti Haçlıları **II. Kosova Savaşı**'nda bir kez daha mağlub etti. Bu savaşın sonuçları ise şunlardır;
  - Balkanlar kesin Türk yurdu haline gelmiştir.

NOT

II. Kosova Savaşı ile Miryakefalon Savaşı sonuçları açısından benzerlik gösterir.

  - Türkler 1683'e (II. Viyana Kuşatması) kadar taarruza, Avrupalılar ise savunmaya geçmiştir.

Kuruluş Dönemi Osmanlı Devleti - Haçlı Savaşları Şifresi			
1364	**S**	ırpsındığı	**Dikkat** Ankara Savaşı Haçlılar ile değil Timur ile yapılmıştır.
1389	**I**	Kosova	
1396	**N**	iğbolu	
1402	**A**	nkara	
1444	**V**	arna	
1448	**II**	Kosova	

NOT

Osmanlı Devleti'nin Kuruluş Dönemi'nde Haçlılar ile yaptığı savaşlar **SINAV II** olarak kodlanır.

PDF Eraser Free

OSMANLI DEVLETİ YÜKSELME DÖNEMİ (1453 - 1579)

1) FATİH SULTAN MEHMET

a) İstanbul'un Fethi'nin Nedenleri

- Toprak bütünlüğünü sağlamak.
- Boğazlara ve İpek Yolu'na hakim olmak.
- Bizans ve Anadolu beyliklerinin iş birliği içinde olması.
- Bizans'ın Haçlı Seferlerine sebep olması, şehzadeleri kışkırtması.
- İstanbul'un bilim ve kültür merkezi olması.
- Hz. Muhammed'in hadisi.

b) Fetih İçin Osmanlı Devleti'nin Yaptığı Hazırlıklar

- Şahi topları döküldü.
- Mancınık ve hareketli kuleler inşa edildi.
- 400 parçalık donanma hazırlandı.
- Avrupa devletleri ve Anadolu beylikleriyle saldırmazlık antlaşmaları imzalandı.
- Boğazkesen (Rumelihisarı) yapıldı.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

c) Bizans İmparatorluğu'nun Aldığı Önlemler

- Grejuva ateşi çoğaltıldı.
- Haliç'e zincir çekildi.
- Avrupa'dan yardım istendi.
- İstanbul surları güçlendirildi.

NOT

Fetih öncesi Bizanslı yüksek dereceli devlet memuru Grivas Notaras **"İstanbul'da Kardinal külahı görmektense, Osmanlı sarığı görmeyi tercih ederim"** demiştir.

d) Fethin Sonuçları

- II. Mehmet Fatih unvanını aldı.
- Kuruluş Dönemi bitti, Yükselme Dönemi başladı.
- Anadolu ve Rumeli arasındaki toprak bütünlüğü sağlandı.
- Boğazlar ve İpek Yolu Osmanlı Devleti'nin eline geçti. Bunun üzerine Avrupalı devletler Coğrafi Keşifleri başlattı.
- Ortaçağ kapandı, Yeniçağ başladı.
- Feodalite zayıflamaya başladı.
- İstanbul'dan kaçan bilim adamları İtalya'ya giderek Rönesans'ın başlamasına neden oldu.

PDF Eraser Free

e) Diğer Fetih Hareketleri

Anadolu	Balkanlar	Denizler
○ Candaroğulları'ndan ○ Sinop ve Samsun alındı.	○ Sırbistan alındı. ○ (Belgrad hariç)	○ Ege Adaları ○ Yunan Adaları alındı.
○ Karamanoğulları'ndan ○ Konya ve Karaman alındı.	○ Bosna-Hersek ve Arnavutluk alındı.	○ Bozcaada-Gökçeada alındı.
○ Trabzon Rum İmparatorluğu'na son verildi. (Bizans'ın tekrar dirilme umutları sona erdi.)	○ Mora Yarımadası alındı.	○ Rodos kuşatıldı ancak alınamadı.
○ Cenevizlilerden Amasra alındı.	○ Eflak ve Boğdan alındı.	○ Kırım alındı. (Karadeniz Türk Gölü haline geldi.)

ÖNEMLİ

Fatih'e yaptığı bu seferlerden dolayı **"Sultanül Bahreyn ve Hakanül Berreyn"** unvanı verilmiştir. (İki denizin ve iki karanın hükümdarı.)

ÖNEMLİ

Fatih döneminde Hicaz su yolları sorunu yüzünden Memlükler ile ilişkiler gerilmiştir.

ÖNEMLİ

Fatih Sultan Mehmet Akkoyunlular'ı Otlukbeli Savaşı'nda mağlub ederek Doğu Anadolu'yu egemenliği altına almıştır.

f) Diğer Gelişmeler

- Topkapı Sarayı yapıldı. Ayasofya Kilisesi, camiye çevrildi.
- İlk **altın para** (Sikke-i Hasene) basıldı.
- İlk defa **iltizam** sistemi uygulandı.
- İlk defa **müsadere** sistemi uygulandı.
- Cülus bahşişi yasalaştı.
- Divan'a Nişancı atandı.
- Örfi hukuk kuralları yazılı hâle getirildi. (Kanunname-i Ali Osman)
- Sahn-ı Seman Medreseleri ile Tetimme Medreseleri açıldı.

ÖNEMLİ

Osmanlı Devleti ilk defa Venedik'e imtiyaz vermiştir.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

PDF Eraser Free

2) II. BAYEZİT (1481-1512)

- Cem Sultan olayı döneme damgasını vurdu. Osmanlı Devleti'nde ilk defa bir iç sorun bir dış sorun haline geldi.
- Karamanoğulları'na tamamen son verildi.
- 1511'de Şah Kulu isyanı çıktı.

NOT

Bir isyan, "**şah, şeyh, baba** ve **derviş**" gibi kelimeler ile başlıyorsa bu isyanlar dini niteliklidir.

NOT

Bu dönemde **Küçük kıyamet** olarak adlandırılan İstanbul depremi yaşanmıştır.

- Rönesans sanatçısı Leonarda da Vinci Haliç'i boğaziçine bağlayan bir köprü yapma isteğini II. Beyazıt'a mektupla bildirdi.
- Kemal Reis İspanya'ya giderek zulüm gören Yahudi ve Müslümanları İstanbul'a getirdi.
- II. Bayezid dönemi yaşanan sorunlardan dolayı yükselmenin içinde bir duraklama dönemi olarak tarihe geçti.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

3) YAVUZ SULTAN SELİM (1512-1520)

- Tarihçiler tarafından **8 yıla 80 yıllık iş sığdırmış padişah** olarak nitelendirilir.
- İlk defa Bozoklu Celal tarafından Tokat'ta, Celali isyanları başlamıştır.
- Yavuz Sultan Selim Doğu siyaseti için Heşt Behişt adlı kitabın yazarı İdris-i Bitlisi'yi okumuştur.
- 1514'te İran (Safevi) ile Çaldıran Savaşı yapıldı. Savaşın başarılı olmasından tüfekli askerlerin etkisi büyük olmuştur.
- 1515'te Turnadağ Savaşı ile Dulkadiroğulları'na son verildi. Böylece Anadolu Türk siyasi birliği kesin olarak sağlandı.
- 1516'da Memlüklerle Mercidabık Savaşı yapıldı. Halife esir alındı. Ayrıca Yavuz Sultan Selim Şam'da Muhyiddin Arabi'nin mezarını buldurup üzerine türbe ve külliye yaptırdı.
- 1517'de Memlüklerle Ridaniye Savaşı yapıldı. Savaşın sonuçları ise şunlardır;
  - Halifelik Osmanlı Devleti'ne geçti. Böylece teokratik devlet anlayışı güçlendi.
  - Baharat yolu Osmanlı Devleti'nin eline geçti.
  - Kutsal emanetler İstanbul'a getirildi.
  - Mısır'ın hazineleri İstanbul'a getirildi.

NOT

Ridaniye Savaşı devam ederken Avrupa'da yaşanan eş gelişme; **Reform**'dur.

PDF Eraser Free

4) KANUNİ SULTAN SÜLEYMAN (1520-1566)

- Kanuni tahtının ilk yıllarında Canberdi Gazali, Ahmet Paşa, (Memlük Devleti'ni tekrar diriltmek için yapılan isyanlar) Baba Zünnun, Kalender Çelebi isyanları ile uğraştı.
- 1521'de Belgrad alındı.
- 1526'da Osmanlı Devleti Mohaç Meydan Muhaberesi'yle Macaristan'ı mağlup etti. (Dünya'nın en kısa süren ova savaşıdır.)
- 1529'da ilk defa Viyana kuşatıldı.
- 1532'de Alman seferine çıkıldı ancak Osmanlı Devleti'nin önüne bir kuvvet çıkamadı. Roma- Germen İmparatoru Şarlkenin elindeki Fransa Kralı I. Fransuva serbest bırakıldı.
- 1533'de Avusturya Kralı (Arşidük) ile Osmanlı Devleti arasında İstanbul Antlaşması imzalandı. Bu antlaşmayla Avusturya Arşidükü Osmanlı Devleti'nin sadrazamına eşit sayıldı. Böylece Orta Avrupa'nın siyasi üstünlüğü Osmanlı Devleti'nin eline geçti.

NOT

Osmanlı Devleti 1606 Zitvatorok Antlaşması'na kadar Orta Avrupa'nın siyasi üstünlüğünü devam ettirdi.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

- 1535'te Fransa'ya kapitülasyon verildi.
- 1538'te Haçlılarla Preveze Deniz Savaşı yapıldı. Böylece Akdeniz bir Türk gölü haline geldi. (28 Eylül 1538)

NOT

Preveze Deniz Savaşı'nın yıl dönümü (28 Eylül 1538) ülkemizde **"Donanma Günü"** olarak kutlanmaktadır.

- 1555'te ilk defa İran'la Amasya Antlaşması imzalandı.
- 1560'da Haçlılarla Kuzey Afrika egemenliğini pekiştiren Cerbe Deniz Savaşı yapılıp kazanıldı.
- 1566'da Zigetvar Seferi yapıldı. (Kanuni'nin son seferidir.)

5) SOKULLU MEHMET PAŞA DÖNEMİ

- Kanuni, II. Selim ve III. Murat dönemlerinde Sadrazamlık yaptı.
- 1571'de Kıbrıs alındı. Kıbrısın alınmasına tepki gösteren Haçlılar İnebahtı'da Osmanlı Devleti'nin donanmasını yaktı. Don Kişot'un yazarı Cervantes'de bu savaş sırasında elini kaybetti.

NOT

- II. Selim ordunun başında sefere çıkma geleneğini terk eden ve İstanbul'da ölen ilk padişahtır.

PDF Eraser Free

Sokullu Mehmet Paşa'nın Projeleri;

1) Don ve Volga Irmakları'nı Birleştirme Projesi

Amaçları

- Rusların Güney'e inmesini engellemek
- Kırım'ı korumak
- Orta Asya Türkleriyle bağlantı kurmak
- İran'ı kontrol etmek

NOT

Irmakları birleştirme projesi Mimar Sinan'a verildi. Ancak vefatı nedeniyle ve Kırım Hanları'nın isteksizliği yüzünden bu proje yapılamadı. 1956'da Rusya tarafından Don ve Volga ırmakları birleştirildi.

2) Süveyş Kanalı Projesi

- Baharat Yolu'na tekrardan işlerlik kazandırmak amaçlandı.

NOT

Süveyş Kanalı Fransa ve İngiltere'nin iş birliği sonucu 1869'da açılmıştır.

3) Marmara - Karadeniz Projesi

- Bu proje ile Akdeniz ve Karadeniz birleştirilip donanma için alternatif bir yol amaçlanmıştır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

XVII. YÜZYILDA OSMANLI DEVLETİ (DURAKLAMA DÖNEMİ) (1579 - 1699)

Duraklama Dönemi'ne Girilmesi'nin Nedenleri

- Merkezi otoritenin bozulması.
- Küçük yaşta çocukların tahta çıkması.
- Saray kadınlarının devlet yönetimine karışması.
- Saray masraflarının artması.
- Rüşvet ve iltimasın artması.
- Ganimet gelirlerinin azalması.
- Savaşların uzun sürmesi ve mağlubiyetlerin artması.
- Beşik ulemalığı sistemini getirilmesi. (Alimin oğlu alimdir anlayışı)
- Medreselerden pozitif bilimlerin çıkarılması.
- Kapitülasyonların yaygınlaşması.
- Sık padişah değişikliği.
- Doğal sınırlara ulaşılması.
- Askerin "**Ocak devlet içindir.**" anlayışını terk etmesi.
- Avrupa'nın bilimsel ve teknolojik olarak gelişmesi.
- Tımar sisteminin bozulması.

PDF Eraser Free

Dönemin Padişahları

- III. Murat (1574 – 1595)
- III. Mehmet (1595 – 1603)
- I. Ahmet (1603 – 1617)
- I. Mustafa (1617 – 1618)
- II. (Genç) Osman (1618 – 1622)
- I. Mustafa (1622 – 1623)
- IV. Murat (1623 – 1640)
- Sultan İbrahim (1640 – 1648)
- IV. Mehmet (1648 – 1687)
- II. Süleyman (1687 – 1691)
- II. Ahmet (1691 – 1695)
- II. Mustafa (1695 – 1703)

NOT

Rusya ile 1700 yılında Karlofça Antlaşması'nın devamı sayılan **"İstanbul Antlaşması"** imzalanmıştır.

SİYASİ OLAYLAR		
1590	Ferhat Paşa	○ Osmanlı-İran → Doğu'da en geniş sınırlara ulaşıldı.
1606	Zitvatoruk	○ Osmanlı-Avusturya → Osmanlı Devleti'nin Orta Avrupada'ki siyasi üstünlüğü sona erdi.
1611	Nasuh Paşa	○ Osmanlı-İran.
1618	Serav Antlaşması	○ Osmanlı-İran.
1621	Hotin Seferi	○ Lehistan üzerine yapıldı. ○ Sefer sonunda II. Osman ilk defa Yeniçeri Ocağı'nı kaldırmayı düşündü.
1639	Kasr-ı Şirin	○ Osmanlı-İran → Günümüz İran sınırları hemen hemen belli oldu.
1645		○ Osmanlı-Venedik → Venedik'e ait Girit Adası kuşatıldı.
1664	Vasvar Antlaşması	○ Osmanlı-Avusturya → XVII. yüzyılda Avusturya'ya karşı son kazançlı antlaşma yapıldı.
1669		○ Osmanlı-Venedik → Girit Adası feth edildi. (24 senelik bir kuşatma sonucunda)
1672	Bucaş Antlaşması	○ Osmanlı-Lehistan → Osmanlı Devleti Batı'da en geniş sınırlarına ulaştı.
1683-1699	**L**ehistan **M**alta **V**enedik **A**vusturya **R**usya	○ Osmanlı-Kutsal İttifak ○ Osmanlı Devleti kaybetti.
1699	Karlofça Antlaşması	○ Osmanlı-Kutsal İttifak (Rusya hariç) ○ İlk defa Batı'da geniş ölçüde toprak kaybedildi.

PDF Eraser Free

XVII. YÜZYIL İSYANLARI

a) İstanbul (Merkez-Yeniçeri) İsyanları

Nedenleri

- **"Ocak devlet içindir."** anlayışının askerlerce değiştirilmesi (Devlet, ocak içindir anlayışının gelmesi)
- Cülus ve ulufelerin düşük ayarda verilmesi yada geç ödenmesi.
- Merkezi otoritenin bozulması.

Olayları

- Vaka-ı Vakvakiye (Çınar vakası) (IV. Mehmet zamanında 30'a yakın devlet adamının öldürülmesi.)
- II. Osman'ın öldürülmesi.

Sonuçları

- İstanbul'da can ve mal güvenliği kalmadı.

b) Celali (Anadolu) İsyanları

Nedenleri

- Köylünün ağır vergileri ödeyememesi.
- Devletin eyaletlerdeki merkezi otoriteyi kaybetmesi.
- Tımar sisteminin bozulması, iltizam sisteminin yaygınlaşması.
- Bölge yöneticilerin halka kötü davranması

İsyanlar

- Gürcü Nebi
- Kalenderoğlu
- Canbulatoğlu

Sonuçları

- Köyden kente göç arttı.
- Üretim düştü, vergi gelirleri azaldı.
- Boşalan köylere eşkıyalar yerleşti.
- Anadolu'da can ve mal güvenliği kalmadı.

c) Eyalet İsyanları

Nedenleri

- Eyaletlerde devlet otoritesinin kalmaması.
- Devlet yöneticilerinin halka kötü davranması.

NOT

Bu yüzyılda çıkan gayrimüslim ayaklanmaların XIX. yüzyılda çıkan Ulusçuluk isyanları ile bir ilgisi yoktur.

XVII.	XVIII.	XIX.
Sırplar	Ulusçuluk akımı	Sırplar
Kişiye	Fransız İhtilali	Ulusçuluk akımı

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

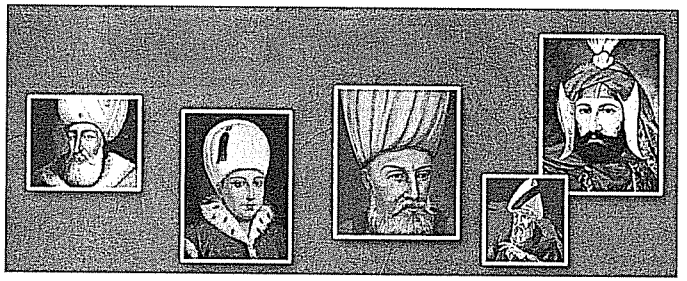
PDF Eraser Free

XVII. YY. ISLAHATLARI

Genel Özellikleri

- Kişilere bağlı kaldı.
- Sorunların köküne inilemedi.
- Saray, ulema ve asker karşı çıktı.
- Avrupa örnek alınmadı.
- Fatih ve Kanuni Sultan Süleyman örnek alındı. (Kanuni Kadim)
- Baskı ve şiddet yoluyla benimsetilmek istendi.

17. yy. Islahatçıları'nın Şifresi (Tokmak)					
Tarhuncu	**O**sman	**K**uyucu	**M**urat	**A**hmet	**K**öprülüler

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

1) TARHUNCU AHMET PAŞA

- IV. Mehmet'in sadrazamıdır. İlk modern bütçeyi yapmıştır. Devletin alacaklarını kişi ve kurumlardan tahsil etmiştir. Çıkar çevreleri tarafından idam edilmiştir.

2) GENÇ OSMAN (II. OSMAN)

- Osmanlı tarihinde ilk ıslahat yapan padişahtır. Harem dışından ilk defa evlilik yapmıştır. Yeniçeri Ocağı'nı kaldırmayı düşünmüştür. Başkenti İstanbul'dan Anadolu'ya taşımayı düşünmüştür. Şeyhülislam'ın yetkilerini kısıtlamıştır. Yedikule zindanlarında idam edilmiştir.

3) KUYUCU MURAT PAŞA

- I. Ahmet'in sadrazamıdır. Celali isyanlarını şiddetle bastırmıştır.

4) IV. MURAT

- Saray kadınlarını devlet yönetiminden uzaklaştırdı. Osmanlı tarihinde ilk defa Şeyhülislam idam ettirdi. Koçi Bey ve Katip Çelebi IV. Murat'a risalelerini sundu.

NOT

- IV. Murat zamanı Avrupa'da yaşanan eş gelişme otuz yıl savaşlarıdır.

PDF Eraser Free

ÖNEMLİ

IV. Murat ilk defa gece çıkma yasağı, içki ve tütün yasağı getirdi. Kanuni Sultan Süleyman zamanında açılan kahveleri kapattı. Bu yasakların temel sebebi İstanbul Yangınları'nın önüne geçmektir.

5) I. AHMET

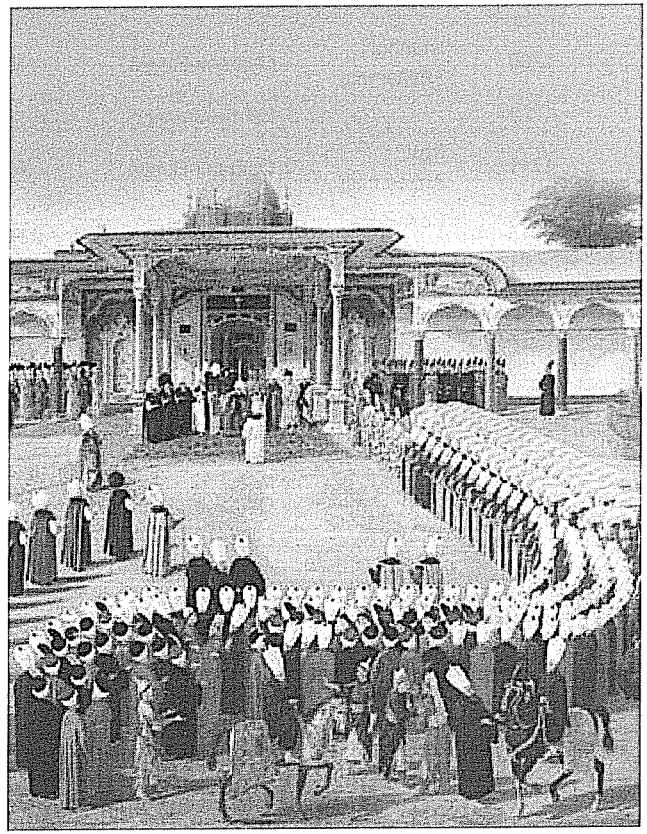
- Ekber ve Erşet sistemini getirdi. Osmanlı tarihinde veraset sisteminde son kez değişiklik yaptı.

6) KÖPRÜLÜLER DÖNEMİ

- Köprülü Mehmet Paşa saraya şartlar sürerek sadrazam oldu. Yeniçeriyi disiplin altına aldı. Venedik'in Çanakkale'ye uyguladığı ablukayı kaldırdı. Köprülü Mehmet Paşa'dan sonra;
- Köprülü Fazıl Ahmet Paşa
- Amcazade Hüseyin

ve Merzifonlu Kara Mustafa Paşa Köprülü ailesinden Sadrazam olmuştur. Köprülüler; Osmanlı Devleti'ne Duraklama Dönemi içinde bir Yükselme Dönemi yaşatmışlardır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

PDF Eraser Free

XVIII. YÜZYIL'DA OSMANLI DEVLETİ SİYASİ TARİHİ			
1700	İstanbul Antlaşması	Osmanlı-Rusya	○ Rusya ilk defa Karadeniz'e inme fırsatı yakaladı.
1703		Edirne Vakası	○ III. Ahmet başa geçti.
1711	Prut Antlaşması	Osmanlı-Rusya	○ Kaybedilen toprakları geri alma umudu doğdu.
1715-18	Pasarofça Antlaşması	Osmanlı-Avusturya	○ Petervaradin Savaşı kaybedildi. Lale Devri'ne girildi.
1724	İstanbul Antlaşması	Osmanlı-Rusya	○ Rusya ile ilk defa bir dostluk antlaşması imzalandı.
1736-39		Osmanlı-Rusya-Avusturya	○ Belgrad Savaşı yapıldı. Osmanlı Devleti kazandı.
1739	Belgrad Antlaşması	Osmanlı-Avusturya	○ Osmanlı Devleti her iki devlete de üstünlük sağladı.
1740	Kapitülasyon Antlaşması	Osmanlı - Fransa	○ I. Mahmut Belgrad Antlaşması'na arabuluculuk yapan Fransa'ya kapitülasyonları sürekli hale getirdi.
1746	Kerden Antlaşması	Osmanlı-İran	○ Osmanlı Devleti ile İran arasında imzalandı. (II. Kasr-ı Şirin)
1768-74		Osmanlı-Rusya	○ Rusya savaşı kazandı.
1774	Küçük Kaynarca Antlaşması		○ Kırım kaybedildi. (İlk defa tamamı Türk ve Müslüman olan bir bölge kaybedildi.) Kırım halkı halifeye bağlı kaldı. Osmanlı Devleti tarihinde ilk defa savaş tazminatı ödemek zorunda kaldı. Karadeniz Türk gölü olma özelliğini yitirdi. Rusya'nın kapitülasyonlardan yararlanmasına karar verildi. Rusya'nın İstanbul'da daimi elçilik açmasına izin verildi. Balkanlar'da Rusya'nın konsolosluk açması karara bağlandı. Ayrıca 1775 yılında orijinal metinde olmamasına rağmen "Ortodoksların dini lideri Rusya'dır." maddesi antlaşmaya eklendi.

PDF Eraser Free

1779	Aynalı Kavak Tenkihnamesi		○ Şahin Giray Han'ın Kırım Hanı olarak kabul edilmesi ile Kırım özerk hâle geldi.
1783			○ Rusya Kırım'ı ilhak etti.
1787-92			○ Osmanlı, Rusya-Avusturya arasında savaş başladı.
1791	Ziştovi Antlaşması	Osmanlı - Avusturya	○ Fransız İhtilali'nden etkilenen Avusturya savaştan çekilerek Osmanlı Devleti ile antlaşma imzaladı. Aldığı yerleri Osmanlı Devleti'ne geri verdi.
1792	Yaş Antlaşması		○ Kırım'ın Rusya'ya ait olduğu Osmanlı Devleti tarafından kabul edildi.

NOT

İlhak: Sınırına katmak anlamına gelir. Bir devlet başka bir devleti sınırına katması için sınır komşusu olmak zorundadır.

ÖNEMLİ

Dakya Projesi: Rusya ile Avusturya arasında Balkan topraklarını paylaşma projesidir.

ÖNEMLİ

Grek Projesi: Rusya'nın İstanbul'u alarak merkezi İstanbul olan bir devlet kurma projesidir.

ÖNEMLİ

Pan.....izm

Ortaya ne yazılırsa onun birliği anlamına gelir.

Pan**slav**izm

Pan**türk**izm

Pan**islam**izm vb.

PDF Eraser Free

XVIII. YÜZYIL ISLAHATLARI

Genel Özellikleri

- Batı (Avrupa) örnek alındı.
- Baskı ve şiddet yoluyla benimsetilmek istendi.
- XVII. yy.'a göre daha kalıcı oldu.
- Hukuk hariç her alanda ıslahat yapıldı. (En çok askeri alanda)
- Saray, ulema ve asker yapılan bu ıslahatlara karşı çıktı.

Islahatçılar'ın Şifresi				
3	1	3	1	3
Ahmet	Mahmut	Mustafa	Abdülhamit	Selim

1) III. AHMET DÖNEMİ

- Lale Devri 1718 Pasarofça Antlaşması ile başladı. 1730 Patrona Halil isyanı ile sona erdi.
- Bu devrin sadrazamı Nevşehirli Damat İbrahim Paşa'dır.
- Minyatürcüsü **Levni**, Şairi **Nedim**'dir.
- Islahatlarda Avrupa ilk kez örnek alınmıştır.
- Lale Devri'nde askeri ıslahat yapılmamıştır.

Lale Devri (1718 - 1730)

- Macaristan'dan matbaa getirildi. (İbrahim Müteferrika ve Said Efendi tarafından) Matbaa Osmanlı Devleti'ne getirilen ilk teknik yeniliktir.Bu matbaada dini eserlerin basımı yasaktır. İlk basılan eser Vani Mehmed Efendi'ye ait **"Van Kulu Lugatı"**dır.
- İlk defa geçici elçilikler (Paris, Moskova, Viyana, Varşova) açıldı.
- 28 Mehmet Çelebi Paris Seferatnamesi'ni yazdı. (Batı'ya açılan ilk pencere kabul edilir.)

NOT

Seferatname'nin diğer adları
- Havadisname
- Risale
- Seyahatname
- Takrir'dir.

- Tercüme Encümenliği kuruldu.
- İran'dan çiçek aşısı getirildi.
- Tulumbacılar ocağı kuruldu. (İtfaiye)
- Barok, Rokoko ve Gotik tarzı mimari eserler yapıldı.

NOT

Batı tarzında yapılan ilk eser, **III. Ahmet Çeşmesi**'dir. İlk Cami ise **Nuru Osmaniye Cami**'dir.

2) I. MAHMUT

- Ülke içinde kütüphaneler açtırdı. El yazması eserleri toplattı.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

PDF Eraser Free

- İlk defa batı tarzı ıslahatlar yaptı.
- İlk defa batıdan bir uzman getirdi. (Comte de Bonneval) (Humbaracı Ahmet Paşa.)

NOT

Osmanlı Devleti'nde Batı tarzında ıslahat edilen ilk kurum Humbara Ocağı'dır.

- Batı tarzında ilk teknik okul olan Hendesehane açıldı.

3) III. MUSTAFA

- Sadrazam'ı Koca Ragıp Paşa'dır.
- Deniz Mühendishanesi kuruldu. (Bahri Hümayun)
- Esham sistemi uygulandı. (Bu senetler kağıt paraya geçişin ilk aşaması sayılmıştır.)
- Sürat Topçuları Ocağı kuruldu.

4) I. ABDÜLHAMİT

- Cülus bahşişi verme geleneğini kaldırdı.
- Ulufe alım-satımını yasakladı.
- İstihkam okulunu açtı.
- Bilim insanlarının kendi kıyafetleriyle ve kendi dinlerinde kalarak çalışmasına izin verdi.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

5) III. SELİM

- Yaptığı tüm ıslahatlara **Nizam-ı Cedit** denir.
- Islahatlarında **Fransa**'yı örnek aldı.
- Osmanlı tarihinde radikal yönde ilk ıslahatlar yapan Osmanlı padişahıdır.
- Dönemi **Kabakçı Mustafa İsyanı** sona ermiştir.
- İlk kalıcı elçilik açıldı. (İlk kalıcı (daimi) elçi Londra'ya atanan **Yusuf Agah Efendi**'dir. Ayrıca Avusturya'ya ise Ebubekir Ratıp Efendi atanmıştır.)
- İlk defa devlet matbaası kuruldu. (Matbaayı Amire)
- Mühendishane-i Bahri (Deniz) ve Mühendishane-i Berri Hümayun (Kara) açıldı.
- **Fransızca** (sadece askeri okullarda) zorunlu ilk yabancı resmi dil ilan edildi.
- Levent ve Selimiye kışlaları yapıldı.
- Şeyhülislam'ın yetkileri kısıtlandı.
- Yerli malı teşvik edildi.
- Nizamı Cedit adıyla yeni bir ordu kuruldu. Bu ordunun masraflarını karşılamak için de **İrade-i cedit** hazinesi kuruldu.

ÖNEMLİ

Nizam-ı Cedit'in ilk ve son başarısı Fransa'ya karşı Akka Kalesi'ni savunmasıdır.

PDF Eraser Free

XIX. YÜZYIL'DA OSMANLI DEVLETİ SİYASİ TARİHİ

1798	○ Napolyon Mısır'ı işgal etti. Cezzar Ahmet Paşa Nizam-ı Cedit ordusuyla Akka'da Fransa'yı mağlup etti.
1801	○ El Ariş Antlaşması ile Fransa Mısır'dan çekildi.
1802	○ Paris Paktı ile Mısır'ın Osmanlı Devleti'ne ait olduğu kabul edildi.
1804	○ **Kara Yorgi** önderliğinde Sırplar isyan etti ancak isyan bastırıldı.
1806-12	○ Osmanlı-Rus Savaşı başladı.
1809	○ Osmanlı Devleti İngiltere ile Kale-i Sultaniye (Çanakkale) Antlaşması'nı imzaladı.
1812	○ Rusya ile **Bükreş Antlaşması** imzalandı. Sırplar bu antlaşmayla Osmanlı Devleti'nden ilk imtiyaz elde eden toplum oldu.
1815	○ Eflak'ta Rumlar ayaklandı ancak isyan bastırıldı.
1820	○ Mora'da Yunan (Rum) isyanı başlayınca Osmanlı Devleti Mısır Valisi Mehmet Ali Paşa'dan yardım istedi.
1827	○ Navarin Olayı yaşandı. 1815 Viyana Kongresi ile başlayan "**Restarasyon Dönemi**" sona erdi.
1827-28	○ Osmanlı-Rus Savaşı başladı.
1829	○ Rusya ile Osmanlı Devleti arasında Edirne Antlaşması imzalandı. Bu antlaşmasıyla Sırplar özerk hale gelirken Yunanlar bağımsız hâle geldi.
1833	○ Mehmet Ali Paşa'nın ordusu Kütahya'ya kadar geldi. Mehmet Ali Paşa ile Osmanlı Devleti arasında Kütahya Antlaşması imzalandı. İngiltere ve Fransa'ya güvenmeyen Osmanlı Devleti Rusya'dan yardım istedi. Bunun üzerine Rusya ile **Hünkar İskelesi Antlaşması** imzalandı. **Böylece Osmanlı Devleti Boğazlar üzerinde son kez egemenlik hakkını kullandı.**

PDF Eraser Free

1839	○ Osmanlı Devleti Mehmet Ali Paşa ile Nizip Savaşı'nı yaptı ancak yine kaybetti.
1840	○ Mısır Sorunu için **Londra Konferansı** toplandı. Böylece Mısır sorunu bir iç sorunken bir dış sorun hâline geldi.
1841	○ Boğazlar Sorunu için Londra Konferansı toplandı. Böylece Boğazlar uluslar arası bir sorun haline geldi.
1853-56	○ İngiltere ve Fransa'yı arkasına alan Osmanlı Devleti ile Rusya arasında Kırım Savaşı başladı. Savaşın nedenleri şunlardır; ▪ Osmanlı donanmasının Sinop'ta yakılması. ▪ Rus elçisi Menşikof'un istekleri. ▪ Mülteci Sorunu'nun ortaya çıkması (Lehler ile Macarlar'ın Osmanlı Devleti'ne sığınması) ▪ Kutsal Yerler Sorunu'nun ortaya çıkması. ▪ Rusya'nın Boğazlardaki kaybettiği hakkı geri almak istemesi.
1856	○ Savaş sonunda Paris Barış Konferansı toplandı. Konferansta etkili olmak isteyen Osmanlı Devleti Islahat Fermanı'nı ilan etti. Alınan karlar şunlardır; ▪ Osmanlı Devleti'nin toprak bütünlüğünü Avrupa devletleri koruyacak. ▪ Osmanlı Devleti Avrupa devletlerinin hukukundan faydalanacak. (Böylece Osmanlı Devleti bir Avrupa devleti sayılmıştır.) ▪ Hem Osmanlı Devleti, hem de Rusya Karadeniz'de tersane kuramayacak, donanma bulunduramayacak.
1875	○ Balkan Bunalımı ortaya çıktı.
1876	○ Balkan Sorunu'nu çözmek için İstanbul'da Tersane Konferansı toplandı.
1877-78	○ 93 Harbi (Osmanlı-Rusya Savaşı) başladı.
1878	○ Osmanlı Devleti ile Rusya arasında Ayastefanos (Yeşilköy) Antlaşması imzalandı.

PDF Eraser Free

Berlin Antlaşması (1878)
• Sırbistan, Karadağ ve Romanya bağımsız olacak.
• Girit ve Doğu Anadolu'da Ermenilere yönelik Islahat yapılacak. (Böylece Ermeni sorunu uluslararası bir sorun hâline geldi.)
• Kars, Ardahan ve Batum Rusya'ya verilecek.
• Osmanlı Devleti Karadeniz'de gemi bulunduramayacak.
• Bulgaristan 3'e bölünecek. Bir kısmı Makedonya ve Doğu Rumeli olarak Osmanlı Devleti'ne bağlı kalacak. Diğer kısmında ise Bulgar Prensliği kurulacak ve Osmanlı Devleti'ne bağlı kalacak. Bulgar Prensliği'ni Avrupa devletleri koruyacak.

1878	• Giritli Rumlar ayaklandı. Osmanlı Devleti Halepa Fermanı'nı çıkardı.
1881	• Fransa Tunus'u işgal edildi.
1882	• İngiltere Mısır'ı işgal etti.
1897	• Yunanistan ile Dömeke Meydan Muharebesi yapıldı.

NOT

Osmanlı Devleti'nin Kuzey Afrika'da kaybettiği ilk toprak parçası Cezayir'dir.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

XIX. YÜZYIL ISLAHATLARI

- Tamamen Avrupa örnek alındı.
- Saray, ulema ve asker karşı çıktı.
- İlk defa halk yönetime katıldı.
- Her alanda ıslahat yapıldı.

1) II. MAHMUT ISLAHATLARI

Senedi İttifak (1808)
• II. Mahmut ile Ayanlar arasında imzalanmıştır.
• Ayanların varlığı ilk kez resmileşmiştir.
• İlk defa Osmanlı tarihinde padişahın yetkileri kısıtlanmıştır.
• Osmanlı Devleti'nin ilk demokratikleşme hareketidir.
• 1215 Magna Charta'ya (Büyük Şart) benzetilir.

a) Yönetim Alanındaki Islahatlar

- Ayanlığı kaldırdı. Köylere **muhtar**, eyaletlere **müşir** atadı.
- **Tımar** sistemini kaldırdı.
- **Müsadere** sistemini kaldırdı.
- Devlet dairelerine resmini astırdı. (Tasvir-i Hümayun)
- Evkaf Vekaleti (Vakıflar Müdürlüğü) kuruldu.
- Belediye işlerini düzenlemek için **İhtisab Nezareti** kuruldu.
- **Pasaport** uygulamasına geçildi.

PDF Eraser Free

- İstanbul'a gelenler için **Mürur Tezkeresi** düzenlendi.
- İdari işlemleri düzenlemek amacıyla **Dar-ı Şurayı Babıali** kuruldu.
- Memurların yargı ve terfi işlemleri için **Meclisi Valayı Ahkam-ı Adliye** kuruldu.
- İlk resmi gazete **Takvim-i Vekayi** çıkarıldı.
- Memurların ceket, pantolon ve fes giymesi zorunlu hâle geldi.
- Devlet memuru yetiştirmek için **Mekteb-i Maarif-i Adliye** açıldı.
- **Tercüme odaları** açıldı. (Yabancı dil bilen Müslüman diplomat yetiştirmek amaçlanmıştır.)
- Posta teşkilatı kuruldu.
- Divan-ı Hümayun kaldırıldı yerine **"Heyet-i Vükela"** (Bakanlar Kurulu)'yı kuruldu.
- Divan üyelerini nazırlığı (bakanlıklar) çevirdi.

b) Askeri Alanda Yapılan Islahatlar

- Sekban-ı Cedit ve Eşkinci Ocağı kuruldu.
- Yeniçeri Ocağı kaldırıldı. Yerine **Asakari Mansure-i Muhammediye** ordusu kuruldu. Ordunun ihtiyacının karşılanması için de **Mekteb-i Fünun-ı Harbiye** kuruldu.
- İlk nüfus sayımı yapıldı. (Askeri amaçlı)
- **Dar-ı Şura'yı Askeri** kuruldu. (Askerlik şubeleri)

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

- Mehterhane kapatıldı yerine Donizetti paşalar tarafından **Mızıkayı Hümayun** kuruldu.
- **Mektebi Şahane** (Harbiye) ve **Mektebi Tıbbiye** açıldı.

c) Eğitim ve Kültür, Sağlık Alanında Yapılan Islahatlar

- Avrupa'ya eğitim amaçlı ilk öğrenciler gönderildi.
- **Mekteb-i Ulum-u Edebiye** ve **Rüştiyeler** (ortaokullar) açıldı.
- Karantina uygulandı.
- Yurt içine geziler düzenlendi.
- İlk öğretimi zorunlu hale getirdi. (Sadece İstanbul'da)

d) Ekonomi Alanında Yapılan Islahatlar

- 1838 Balta Liman Antlaşması İngiltere ve Osmanlı arasında yapılmıştır.
- İngiltere'ye verilen kapitülasyonlar genişletildi. Yabancıların ödemiş oldukları gümrük vergi oranları düşürüldü. Osmanlı Devleti dışa bağımlı hale geldi. Esnaf battı, Lonca teşkilatı dağıldı. Osmanlı Devleti Avrupa'nın açık pazarı haline geldi.

TANZİMAT FERMANI (1839)

İlan Edilme Nedenleri

- Londra Konferansı kararlarında etkili olabilmek.
- Gayrimüslimlerin haklarını yükselterek devlete olan bağlılıklarını arttırmak.
- Fransız İhtilali'nin etkisini azaltmak.

PDF Eraser Free

- Avrupa devletlerinin azınlıkları bahane ederek Osmanlı Devleti'nin iç işlerine karışmasını önlemek.

Hazırlayan: Mustafa Reşit Paşa'dır.

Diğer adı: Gülhane-i Hattı Hümayun'dur.

Önemi: Padişah kendi gücünden hariç kanun gücünü kabul etmiştir. Bu ferman anayasacılığa geçişin ilk aşamasıdır.

ÖNEMLİ

Herkes kelimesi varsa Tanzimat Fermanı, Gayrimüslim ifadesi varsa Islahat Fermanı'nda yer almıştır.

Maddeleri

- Herkes mal ve mülk sahibi olabilecek. (Müsadere usulü tamamen kaldırılmıştır.)
- Herkes askere gidecek. (Askerlik vatan hizmetine dönüşmüştür.)
- Herkes gelirine göre vergi verecek.
- Mahkemeler herkese açık olacak kimse yargılanmadan cezalandırılmayacak.
- İşkence ve dayak kaldırılacak.

BENİM HOCAMBENİM BAŞARIM BENİM HOCAMBENİM BAŞARIM BENİM HOCAMBENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

UYARI

- Tanzimat Fermanı'nda etkili olan fikir akımı Osmanlıcılık'tır.
- Bu fermanın ilan edilmesinde Avrupa devletlerinin etkisi bulunmamaktadır.

ISLAHAT FERMANI (1856)

İlan Edilme Nedenleri

- Paris Barış Konferansı kararlarında etkili olabilmek.
- Tanzimat Fermanı'nın diğer ilan edilme nedenleri ile aynıdır.

Islahat Fermanı'nda Etkili Olan Fikir Akımı: Osmanlıcılık'tır.

Fermanı İlan Eden: Sultan Abdülmecit'tir.

Fermanın Önemi: Müslüman-Gayrimüslim eşitliği tam olarak sağlandı. Müslümanlar ise bu fermana tepki gösterdi.

Maddeleri

- Gayrimüslimleri küçük düşürecek sözler söylenmeyecek.
- Gayrimüslimler banka ve okul açabilecek.
- Gayrimüslimler bedelini ödeyerek askerlikten muaf tutulacak.
- Cizye vergisi ile iltizam usulü kaldırılacak.
- Gayrimüslimler devlet memuru olabilecek.
- Gayrimüslimler il genel meclisine üye olabilecekler. (Bu kazandıkları ilk siyasi haktır.)

PDF Eraser Free

TANZİMAT DÖNEMİ ISLAHATLARI (1839-1876)

Bu dönemin üç padişahı vardır. Sultan Abdülmecit, Sultan Abdülaziz ve V. Murat'tır. bu dönemde yapılan ıslahatlar ise şunlardır:

- Meclisi Ali Tanzimat açıldı. (1861'de Meclisi Ahkam-ı Adliye ile birleşti.) Meclisi Ahkam-ı Adliye açıldı.
- Şurayı devlet kuruldu. (Danıştay-Fransa örnek alındı.)
- Divan-ı Ahkam-ı Adliye kuruldu. (Yargıtay)
- Meclis-i Maarif-i Umumiye Nezareti kuruldu. (MEB)
- Maarif Nizamnamesi çıkarıldı. Fransa örnek alındı. (İptidai-Rüştiye-İdadi-Fünun) Encümen-i Daniş kuruldu. (Fen kitaplarının tercümesini yaptı. Redhouse ve Hammer burada çalışmalar yaptı.)
- Darülmuallim (erkek) ve Darülmuallimat (kadın) öğretmen yetiştirmek için) açıldı.
- Jandarma teşkilatı kuruldu. Polis teşkilatı kuruldu.
- Belediye teşkilatı kuruldu.
- İlk defa İzmir-Aydın arasına demir yolu yapıldı.
- Şirketi Hayriye kuruldu.
- Dünyanın en büyük 3. büyük deniz filosu oluşturuldu.
- İl genel meclisleri açıldı.
- İlk defa telgraf hatları çekildi. (Edirne - İstanbul - Şumnu arasına)
- Muhassıllık meclisleri açıldı.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

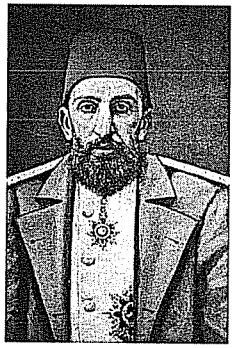
- İlk kağıt para bastırıldı. (Kaime)
- İlk banka açıldı. (Bank-ı Dersaadet)
- Bank-ı Osmani adında ilk defa yabancı sermayeli İngiliz bankası açıldı. Bu bankaya para basma yetkisi verildi.
- Çiftçiye kredi vermek için Ziraat Bankası'nın temelini oluşturan Memleket Sandıkları açıldı.
- Vekayi Tıbbiye adında ilk dergi basıldı. İlk özel gazete Tercüman-ı Ahval çıkarıldı. (Şinasi ve Agah Efendi tarafından)
- Yarı resmi bir gazete olan Ceride-i Havadis çıkarıldı.
- Mecmua-i Funun ve Düstur dergisi çıkarıldı.
- Güllü Agop ilk Osmanlı modern tiyatrosunu kurdu.
- İlk Türk kadın yazar Fatma Aliye Hanım ilk kadın dergisi Terakki Muhaderat (Kadınların Yükselişi) çıkardı.
- Ceride-i Mahakim gazetesi çıkarıldı. (Modern hukuka geçişin önemli bir adımı sayılmıştır.)
- Gedik usulüne son verildi. Matbuat Nizamnamesi çıkarıldı. Vilayet Nizamnamesi çıkarıldı. Arazi Kanunnamesi çıkarıldı.
- Diyojen adında ilk defa mizah dergisi çıkarıldı. (Teodor Kasap tarafından çıkarılmıştır.)
- Kız Rüştiyeleri açıldı. Galatasaray Sultani'si açıldı.
- Darülfünun açıldı. (Daha sonra Darulfününu Şahane'ye sonra da Türkiye Cumhuriyeti'nde ise İstanbul Üniversitesi'ne dönüştürülmüştür.)

PDF Eraser Free

- Devlet memuru ihtiyacını karşılamak için Mekteb-i Mülkiye açıldı.
- Mecelle yürürlüğe girdi. (Ahmet Cevdet Paşa Osmanlı Devleti'nin ilk Medeni Kanunu'nu hazırlamıştır.)
- İlk defa bir padişah yurt dışına çıktı. (Sultan Abdülaziz Fransa'ya davet edildi. Padişah Almanya, Belçika, Avusturya, Macaristan, İngiltere ve Fransa'yı ziyaret etti. Dönüşünden sonra da Mısır'ı ziyaret etti.)
- Islah-ı Sanayi Komisyonu kuruldu.
- Hilal-i Ahmer Cemiyeti kuruldu. (Kızılay)
- İlk Türk fuarı açıldı.

2) II. ABDÜLHAMİT VE ISLAHATLARI

- V. Murat'ın yerine tahta çıktı.
- Genç Osmanlıların baskısıyla Meşrutiyet'i ilan etti.
- Türk tarihinin ilk yazılı anayasasını ilan etti. (Kanuni Esasi)

II. Abdülhamit

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

Açılan Meclisler	
Ayan Meclisi	**Mebusan Meclisi**
Padişah atar. Ömür boyu görevde kalır.	Halk seçer. 4 senede bir göreve atanır.

NOT

I. Meşrutiyet ile Osmanlı tarihinde çift parlamentolu dönem başlamıştır.

1876 Kanun-i Esasiye

- Osmanlı Devleti Osmanoğulları ailesinden gelen en büyük ve en olgun erkek evlat tarafından yönetilir. (Ekberiyet sistemi.)
- Devletin dili Türkçe'dir.
- Devletin dini İslam'dır.
- Yasama yetkisi Ayan ve Mebusan Meclisi'ne aittir.
- Yürütme yetkisi Heyet-i Vükela'ya aittir.
- Hükümet yaptığı işlerden padişaha karşı sorumludur.
- Kanun yapma teklifini hükümet yapar.
- Padişah bir kanunu sınırsız veto edebilir.
- Padişah meclisi kapatabilir.
- Sürgün ve angarya cezasını padişah verir.

PDF Eraser Free

İSTİBDAT DÖNEMİ YENİLİKLERİ VE GELİŞMELERİ (II. ABDÜLHAMİT) (1878-1908)

- II. Abdülhamit camiden çok okul yaptırdığı için "**Maarifperver**" olarak bilinir.

ÖNEMLİ

Bir ilin adıyla başlayan lise (Türkiye Cumhuriyeti'nde sonradan il olanlar hariç) varsa genellikle II. Abdülhamit tarafından yaptırılmıştır.

- Ermeni isyanlarının bastırılması için **Hamidiye Alayları** kuruldu.
- Haber getirip götüren **Jurnal Teşkilatı** kuruldu.
- Büyük bir telgraf ağı kuruldu. (Öğrenci yetiştirmek içinde Telgraf Mektebi kuruldu.)
- İlk defa çocuk hastanesi **(Hamidiye Etfal)** açıldı.
- Çoban okulu, Baytar Mektebi, Dişçi Mektebi ve Orman Mektebi gibi mektepler açıldı.
- İlk defa müze açıldı. (Müzeihümayun adındaki bu müzenin başına Osman Hamdi Bey atandı. Müzenin adı Asar-ı Atika'dır.)
- Osman Hamdi Bey tarafından "**Sanayi Nefise Mektebi**" kuruldu. (Güzel Sanatlar Fakültesi)
- Ertuğrul Fırkateyni Japonya dönüşü battı.
- Tren sektörünün gelişmesi için "**Anadolu Osmanlı Şimendifer Kumpanyası**" kuruldu.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

- Dış politika olarak İslamcılık (Ümmetçilik) benimsendi.
- II. Willhelm başlattığı 3B projenin yapımına başlandı. (Berlin-Bosof-Bağdat demir yolu).
- Haydarpaşa tren garı yapıldı.
- Yayın kadrosu ve sahibi tamamı kadın olan **Şükefezar** (Çiçek Bahçesi) yayın hayatına başladı.
- Halide Edip Adıvar'ın önderliğinde kadınların mesleki açıdan sınırlandırılmaması hakkında yazılar yazan "**Demet**" gazetesi çıkarıldı.

1908 yılında yapılan Reval Görüşmeleri (Rusya - İngiltere) ile Osmanlı Devleti kağıt üzerinde parçalandı. Bunun üzerine Selanik ve Makedonya'da II. Abdülhamit'e karşı olarak kurulan İttihat ve Terakki parçalanmanın önüne geçmek için ikinci kez Meşrutiyet'in ilan edilmesi amacıyla Selanik ve Makedonya'da isyan başlattı. İsyanı engelleyemeyen II. Abdülhamit ikinci kez Meşrutiyet'i ilan etti. (1908) Tekrar Ayan ve Mebusan meclisleri açıldı. 1876'da ilan edilen Kanun-i Esasi bir kere daha yürürlüğe girdi. Ancak bu sefer de ülke içinde bulunan II. Abdülhamit taraftarları Meşturiyet'i kaldırıp tekrar Monarşi'yi geri getirebilmek amacıyla 13 Nisan 1909'da isyan etti. Bu olay Hicri Takvim'de ayın 31'ine denk geldiği için tarihe de **"31 Mart Vakası"** olarak geçmiştir.

PDF Eraser Free

ÖNEMLİ

- 31 Mart Olayı'na II. Abdülhamit ses çıkarmayınca Selanik'te bulunan ordu harekete geçti.
- 31 Mart Vakası Mahmut Şevket Paşa komutasındaki Hareket Ordusu tarafından bastırıldı. Bu orduda Kurbay Yüzbaşı olarak Mustafa Kemal'de yer aldı.
- Mustafa Kemal'in tarih sahnesine ilk çıkışı 31 Mart Vakası'nda görev almasıdır. Ayrıca kendisi isyanın bastırılması amacıyla hareket planını çizdi ve isyan bastırıldıktan sonra da halka sükunet çağrısı yapan bildiriyi de kaleme aldı.

NOT

31 Mart Vakası Osmanlı tarihinde rejim değişikliğine yönelik çıkan ilk ve son isyandır. İsyan sonucunda II. Abdülhamit Meclis kararı ile taht-tan indirilerek Selanik'e sürgüne gönderilmiştir. Yerine ise V. Mehmet Reşat tahta geçmiştir.

Bu Olaylar Sırasında;

- Bulgaristan bağımsızlığını ilan etti.
- Girit, Yunanistan'a bağlandı.
- Bosna-Hersek, Avusturya-Macaristan İmparatorluğu tarafından ilhak edildi.

BENİM HOCAMBENİM BAŞARIM BENİM HOCAMBENİM BAŞARIM BENİM HOCAMBENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

1909 KANUN-İ ESASİ DEĞİŞİKLİĞİ

- 1876 Anayasası'nın ilk beş maddesi aynen kaldı.
- Hükümet yaptığı işlerden Meclis'e karşı sorumludur.
- Mebuslar kanun yapmak için teklifte bulunabilir.
- Padişah bir kanunu bir kez veto edebilir.
- Meclisi kapatmak için padişahın isteği yeterli değildir.
- Sürgün ve angarya cezası kaldırıldı.
- Herkes siyasi parti kurabilir.

Osmanlı Devleti'nde Kurulan Siyasi Partiler

İttihat ve Terakki Fırkası
Ahrar Fırkrası
Osmanlı Demokrat Fırkası
Osmanlı Sosyalist Fırkasıı
Hürriyet ve İtilaf Fırkası
İttihadi Muhammediye Fırkası
Fedekaran-ı Millet Partisi

Bu partilerden bazıları 1912 yılında yapılan genel seçimlere katılmışlardır.
1912 seçimleri Osman-lı'da **"Sopalı Seçim"** olarak tarihe geçmiştir.

PDF Eraser Free

OSMANLI DEVLETİ'Nİ DAĞILMAKTAN KURTARMA FİKİRLERİ

a) Osmanlıcılık (İttihadi Anasır)

- Din-dil ve ırk farkı gözetmeksizin herkesi Osmanlı vatandaşı sayma anlayışına denir. Bu doğrultuda Tanzimat Fermanı, Islahat Fermanı ve I. Meşrutiyet ilan edilmiştir. Bu fikir akımı II. Mahmut ile başlamıştır. Arnavutluk'un elimizden çıkmasıyla önemini yitirmiştir. Savunucuları Ziya Paşa, Mithat Paşa, Namık Kemal ve Ali Suavi'dir.

b) Türkçülük

- Osmanlı içindeki Türkleri bir bayrak altında toplamayı amaçlayan fikir akımıdır. Cumhuriyet'in kuruluş felsefesidir. II. Meşrutiyet'in ilanında etkili olan bu fikir akımının savunucuları Yusuf Akçura, İsmail Gaspıralı ve Ziya Gökalp'dir.

Ziya Gökalp

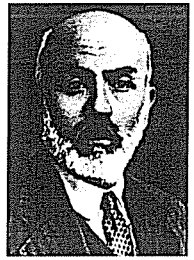
c) Batıcılık

- Lale Devri'nden beri uygulanan fikir akımıdır.

BENİM HOCAMBENİM BAŞARIM BENİM HOCAMBENİM BAŞARIM BENİM HOCAMBENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

d) Ümmetçilik (İslamcılık)

- II. Abdülhamit'in politikasıdır. II. Abdülhamit bu politikayla özellikle Orta Afrika'da İslamiyet'i yaymıştır. Bu politika Dünya Müslümanlarını halifenin sancağı altında toplamayı amaçlamıştır. İlk defa Balkan Savaşları sırasında Arnavutluk'un elimizden çıkması ile önemini yitirmeye başlamıştır.

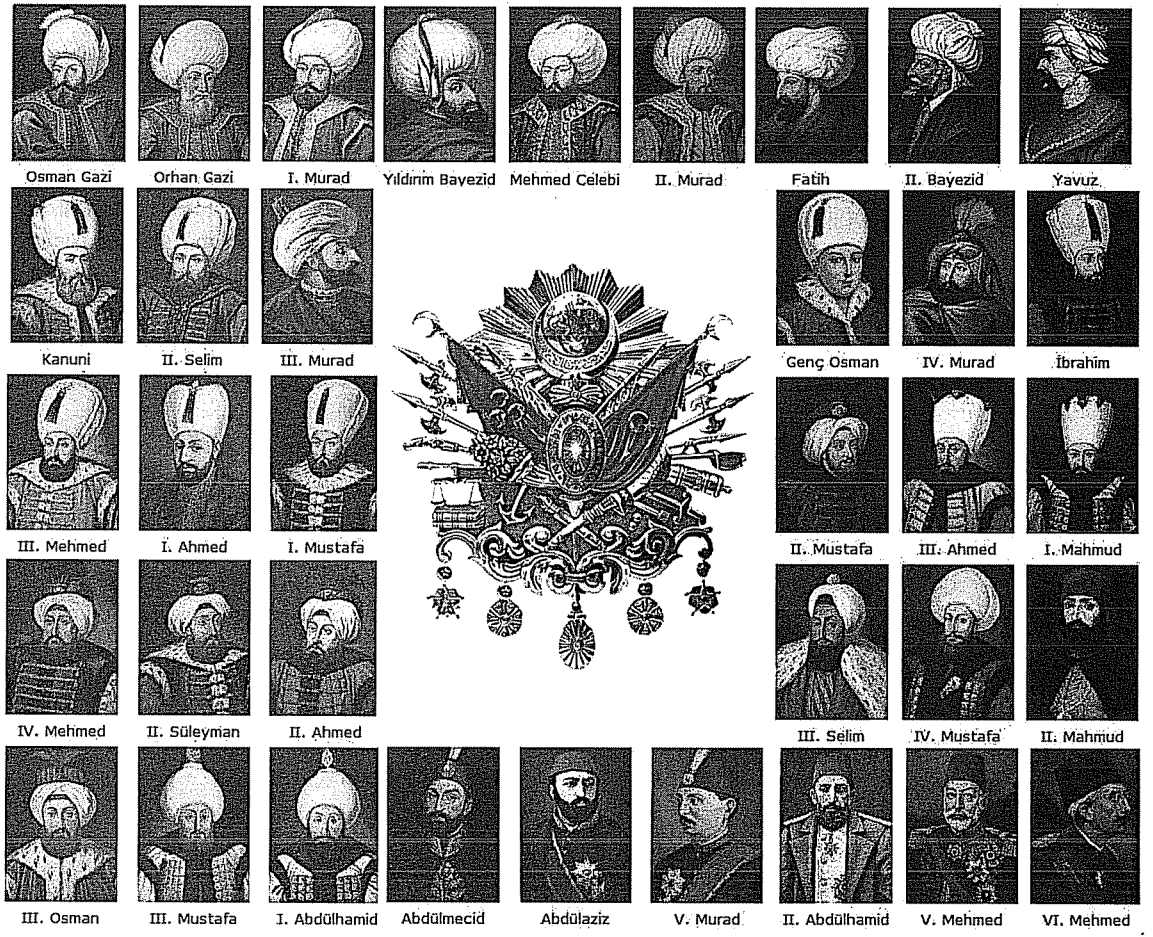
Mehmet Akif Ersoy

- I. Dünya Savaşı sırasında Arapların İngilizlerle iş birliği yapması sonucu önemini yitirmiştir.
- 3 Mart 1924'te çıkarılan bir kanunla Halifelik kaldırılmıştır. Savunucuları Sait Halim Paşa ve Mehmet Akif Ersoy'dur.

e) Federalizm (Ademi Merkeziyetçilik)

- Savunucusu Prens Sebahattin'dir. Merkezi yönetimin yetkilerini azaltıp yerel yönetimin yetkilerini artırmak amaçlanmıştır.

PDF Eraser Free

PDF Eraser Free

İNKILAP TARİHİ

XX. YÜZYILDA OSMANLI DEVLETİ

1) TRABLUSGARP SAVAŞI (1911-1912)

Nedenleri

- Bölgenin İtalya'ya yakın olması.
- Bölgenin Osmanlı Devleti açısından savunulamayacak durumda olması.
- İtalya'nın siyasi birliğini geç tamamlayıp sömürgecilik rekabetine girmesi.
- Trablusgarb'ın zengin hammadde yataklarına sahip olması.

NOT

Savaş öncesi Rusya ile İtalya arasında **"Racconigi Antlaşması"** imzalandı. Bu antlaşmayla Rusya, İtalya'nın Trablusgarb'ı işgaline onay vermiştir.

Savaşa Katılan Gönüllü Subaylar

- Mustafa Kemal (Dernek ve Tobruk) (Gazeteci Şerif Bey adıyla katılmıştır.)
- Enver Paşa (Bingazi) (Kuyumcu veya Halıcı Hamdi adıyla katılmıştır.)
- Nuri Conker
- Ali Çetinkaya
- Ali Fuat Cebesoy
- Ali Fethi Okyar

Uşi Antlaşması (1912)

- Trablusgarp ve Bingazi İtalya'ya bırakılacak.
  - Osmanlı Devleti'nin Kuzey Afrika'da toprağı kalmadı.
- Trablusgarp halkı dini açıdan halifeye bağlı kalacak.
  - Trablusgarp halkı ile kültürel bağlar koparılmak istenmemiştir.
- 12 Ada Balkan Savaşları'nın sonuna kadar İtalya'da kalacak.
- İtalya, Osmanlı Devleti'nin kapitülasyonları kaldırması konusunda kendisine yardım edecek.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

PDF Eraser Free

NOT

Dünya tarihinde ilk savaş uçağı Trablusgarp Savaşı'nda İtalya tarafından kullanılmıştır.

2) I. BALKAN SAVAŞI (1912-13)

Nedeni

- Osmanlı Devleti'ni Balkanlar'dan atmak.

Savaşa Katılan Devletler

Karadağ	Bu devletlerin arkasında Rusya vardır.
Yunanistan	
Sırbistan	
Bulgaristan	

1913 Londra Antlaşması

Osmanlı Devleti ile Bulgaristan arasındaki sınır **"Midye Enez"** hattı olacak, Osmanlı Devleti bu hattın batısından çekilecektir.

Osmanlı Devleti'nin Kaybettiği Yerler

- Doğu Trakya
- Batı Trakya
- Makedonya
- Selanik
- Ege Adaları
- Arnavutluk (Osmanlı Devleti'nden ayrılan son Balkan ülkesidir.)

Osmanlı Devleti'nin Savaşı Kaybetme Nedenleri

- Ordunun içine siyasetin girmesi. (Particilik/İkicilik)
- Altmış beş bine yakın askerin savaş öncesi ordunun gençleştirilmesi projesi kapsamında terhis edilmesi.
- Dört cephede birden savaşılması.

I. Balkan Savaşı'nın Sonuçları:

- Batı Trakya Azınlık Sorunu ortaya çıktı. (Bu sorun günümüzde de devam etmektedir.)
- Osmanlı Devleti'nin Balkanlar'da toprağı kalmadı.
- Balkanlar'dan Anadolu'ya Türk göçü başladı.
- Osmanlıcılık iflas etti. Türkçülük fikir akımı önem kazandı.
- Yenilgiden hükümeti sorumlu tutan İttihat ve Terakki Bab-ı Ali Baskını'nı gerçekleştirdi. (Hükümet darbesi)

NOT

Babı Ali Baskını'ndan sonra I. Dünya Savaşı'nın sonuna kadar geçen döneme **Üç Paşalar Dönemi** denilmiştir. (Cemal, Talat ve Enver Paşalar)

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIMBENİM HOCAM BENİM BAŞARIMBENİM HOCAM BENİM BAŞARIMBENİM HOCAM

PDF Eraser Free

1) II. BALKAN SAVAŞI (1913)

Nedenleri

- Bulgaristan'ın I. Balkan Savaşı sırasında daha fazla toprak alması.

- Savaşa katılan devletler şunlardır;

Sırbistan	Bulgaristan'a karşı
Karadağ	
Yunanistan	
Romanya	

NOT

I. Balkan Savaşı'nda olmayıp II. Balkan Savaşı'na katılan devlet **Romanya**'dır. Osmanlı Devleti bu durumdan yararlanarak sadece Doğu Trakya'yı Bulgaristan'dan geri almıştır.

BENİM HOCAMBENİM BAŞARIM BENİM HOCAMBENİM BAŞARIM BENİM HOCAMBENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

DİKKAT

Balkan Savaşları sırasında Yunan gemilerini batıran Rauf Orbay'a **"Hamidiye Kahramanı"**, Edirne'yi geri alan Enver Paşa'ya da **"Edirne Fatihi"** unvanı verilmiştir.

- Balkan ülkeleri kendi aralarında Bükreş Antlaşması'nı imzaladı. Bu antlaşmayla Bulgaristan elde ettiği kazanımları kaybetti. Bu zararını telafi etmek içinde ilerde I. Dünya Savaşı'na katılmıştır.

Osmanlı Devleti ile Balkan Devletleri arasında;

- Osmanlı-Yunanistan → Atina Antlaşması
- Osmanlı-Bulgaristan → İstanbul Antlaşması
- Osmanlı-Sırbistan → İstanbul Antlaşması (Taşınmaz mallar konusu görülmüştür.)

2) I. DÜNYA SAVAŞI (1914-1918)

Nedenleri

- İtalya ve Almanya'nın siyasi birliklerini geç tamamlayıp sömürgecilik yarışına girmesi.
- Devletler arası hammadde yarışı.
- Avusturya-Macaristan İmparatorluğu ile Rusya'nın Balkanlar'da nüfuz elde etme çabası.
- Devletler arasında bloklaşma ve silahlanma yarışı.
- Fransız İhtilali'nden yayılan Ulusçuluk akımı.

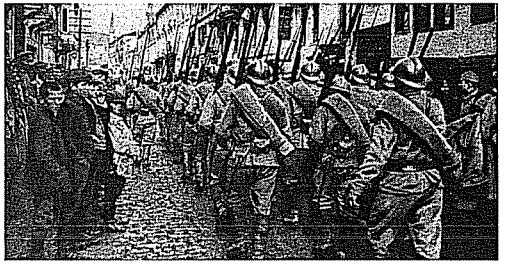
PDF Eraser Free

- Almanya ile Fransa arasındaki Alsace-Lorraine (Alsas-Loren) sorunu. (1871 Sedan Savaşıyla Almanların eline geçmiştir.)
- Gabriel Princip adında bir Sırp'ın Avusturya-Macaristan İmparatorluğu veliahdı Ferdinand'ı Saraybosna gezisi sırasında öldürmesi.

BLOKLAR		
İtilaf	**İttifak**	**ABD:** Savaşın süresini kısalttı. **Osmanlı Devleti:** Savaşın süresini uzattı. **İtalya:** Taraf değiştirdi. **Japonya:** Savaştan çekilen ilk devlettir. **Yunanistan:** Savaşa son katılan devlettir.
İngiltere	Almanya	
Fransa	İtalya	
Ç. Rusya	Avusturya-Macaristan	
ABD	Osmanlı Devleti	
Çin	Bulgaristan	
Japonya		
Hollanda		
İtalya		
Yunanistan		

Almanya'nın Osmanlı Devleti'ni Yanında Savaşa Girmesini İsteme Nedenleri;

- Yeni cephelerin açılmasını sağlayarak kendi savaş yükünü hafifletmek.
- Osmanlı Devleti'nin dini gücünden yararlanmak.
- Osmanlı Devleti'nin demografik (nüfus) gücünden faydalanmak.
- Osmanlı Devleti'nin jeopolitik gücünden faydalanmak.

Osmanlı Devleti'nin Almanya'nın Yanında Savaşa Girme Nedenleri

- Siyasi yalnızlıktan kurtulmak.
- Almanya ile yapılan gizli antlaşmalar.
- Kaybettiğimiz toprakları geri alma isteği.
- İttihat ve Terakki'nin Alman hayranlığı.
- Almanya'nın Türk ve Müslüman sömürgeye sahip olmaması.
- Almanya'nın savaşı kazanacağı düşüncesi.

Osmanlı Devleti'nin Savaşa Girmesi ve Sonuçları

İngiltere'den kaçan iki Alman gemisi (Goeben ve Breslav) Osmanlı Devleti'ne sığınmasıyla olaylar başladı. Osmanlı Devleti bu iki gemiyi daha önce İngiltere'ye sipariş verdiği (Genç Osman ve Reşadiye) gemilerin kendisine teslim edilmemesi üzerine satın aldığını

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

PDF Eraser Free

açıkladı ve bu gemilerin isimlerini Yavuz ve Midilli olarak değiştirdi. Amiral Souchan komutasında açılan bu gemiler Rusya'ya ait Sivastopal ve Odessa limanlarını bombaladı. Böylece Osmanlı Devleti'nde I. Dünya Savaşı'na girdi.

Osmanlı Devleti'nin Savaşa Girmesinin Sonuçları

- Almanya'nın savaş yükü hafifledi.
- Kapitülasyonları tek taraflı olarak kaldırdı.
- Savaşın süresi uzadı.
- V. Mehmet Reşat cihat ilan etti.
- Yeni cepheler açıldı.

CEPHELER

Taarruz	Savunma	Yardım
Kafkasya	Çanakkale	Galiçya
Kanal	Irak	Makedonya
	Suriye-Filistin	Romanya
	Hicaz-Yemen	

Cepheler

1) Taarruz Cepheleri

a) Kafkasya Cephesi

Açılma Nedenleri

- Kars, Ardahan ve Batum'u geri almak.
- Turancılığı (Pantürkizm) gerçekleştirmek.
- Bakü petrollerine ulaşmak.
- 1915 → Hasan İzzet Paşa'yı dinlemeyen Enver Paşa Sarıkamış Harekatı'nı başlattı.
- 1915 → Ruslar ilerleyerek Muş, Bitlis, Bayburt, Van, Erzincan, Erzurum ve Trabzon'u işgal etti.
- 1915 → Tehcir Kanunu ile Ermeniler Suriye, Lübnan ve Hatay'a gönderildi.
- 1916 → Bölgeye Mustafa Kemal atandı. Tuğgeneral, olduktan sonra Ruslar'dan Muş ve Bitlis'i geri aldı.
- 1917 → Rusya'da Ekim Devrimi yaşandı. Çarlık Rusya yıkıldı yerine Sovyet Rusya kuruldu.
- 1918 → Rusya savaştan Brest-Litovsk Antlaşması ile çekildi. Rusya işgal ettiği bölgelerden çekilirken Kars, Ardahan ve Batum'u Osmanlı Devleti'ne geri verdi.

NOT

- Osmanlı Devleti başarısız olduğu bir cephede toprak kazanmıştır.

b) Kanal Cephesi

Açılma Nedenleri

- Kaybedilen Mısır'ı geri almak
- İngiltere'nin sömürge yolları ile bağlantılarını kesmek

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

PDF Eraser Free

NOT

Bu cephe Almanların isteği üzerine açılmıştır. Buradaki Osmanlı komutanı Cemal Paşa'dır. Suriye Cephesi ise bu cephenin devamıdır.

2) Savunma Cepheleri

a) Çanakkale Cephesi

Bu cepheyi İtilaf Devletleri açmıştır. O yüzden saldıranın gözünden nedenlerine bakılmalıdır.

Açılma Nedenleri

- İstanbul'u alarak Osmanlı Devleti'ne son vermek ve savaşın süresini kısaltmak.
- Kararsız kalan Balkan ülkelerini kendi yanlarına çekmek.
- Rusya'ya boğazlar üzerinden yardım göndermek.
- Rusya'nın buğdayından faydalanmak.
- Osmanlı Devleti'nin Avrupa ve Asya'daki birlikleri arasındaki bağlantıyı kesmek.
- Mustafa Kemal savaş sırasında askerlere **"Ben size taarruzu değil, ölmeyi emrediyorum."** demiştir.
- Anafartalar, Conkbayırı, Arıburnu, Kanlısırt, Kocaçimen, Zığındere, Aslantepe, Kireçtepe, Seddülbahir, Kilitbahr mevkilerinde düşman mağlup edilmiştir.

Sonuçları

- Savaşın süresi en az iki yıl uzadı.
- Bulgaristan Osmanlı Devleti'nin yanında savaşa girdi. Böylece Almanya ile Osmanlı Devleti arasındaki kara bağlantısı sağlandı.
- Mustafa Kemal'in rütbesi **Albaylığa** yükseltildi.
- Mustafa Kemal Anadolu'da tanınan bir komutan haline geldi.
- Yaklaşık 500.000 insan hayatını kaybetti.
- Rusya'ya yardım gitmediği için Rusya'daki ekonomik kriz derinleşti.

NOT

Mustafa Kemal Çanakkale Savaşlarının kazanılmasından sonra **"Hamdolsun İstanbul'u kurtardık."** demiştir.

b) Irak Cephesi

Açılma Nedenleri

- Rusya'ya karadan yardım göndermek.
- Türklerin İran üzerinden Hindistan'a ulaşmasını engellemek.
- Musul ve Abadan petrollerini ele geçirmek.
- Bu cephenin komutanı, Süleyman Askeri Bey'dir. Daha sonra ise Halil Paşa'dır.
- Kutül Amare'de (Selman Paktı) 25.000 İngiliz askeri ve General Townshend'ı esir alındı.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIMBENİM HOCAM BENİM BAŞARIMBENİM HOCAM BENİM BAŞARIMBENİM HOCAM

PDF Eraser Free

NOT

Bu cephede başarı elde eden Halil Paşa'ya **"Kut'ül Amare Kahramanı"** unvanı verilmiştir.

c) Hicaz Yemen Cephesi

Açılma Nedenleri

- İngilizlerin kutsal bölgeleri ele geçirmek istemesi.
- İngilizlerin bölge petrolünü ele geçirmek istemesi.
  - Fahrettin Paşa Medine'de yaptığı savunmayla öne çıkmıştır.

NOT

Fahrettin Paşa'nın bu cephede yaptığı savunmadan dolayı kendisine **Çöl Ortasında Plevne Kahramanı, Çöl Aslanı** lakabları takılmıştır.

- Bu cephede;
  - İngiliz Ajanı → Arabistanlı Lawrence
  - Mekke Emiri → Şerif Hüseyin
  - İngiltere ile Arapların yaptığı gizli antlaşma → Mac Mahon Antlaşması

NOT

Bu cephede esir alınan Osmanlı askerleri Mısır'da bulunan Sidi Beşir Kampı'na götürülerek sistematik işkenceye tabi tutulmuşlardır. Bunun üzerine I. TBMM 1921'de yaptığı toplantıda İngiltere'yi kınamıştır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

d) Suriye-Filistin Cephesi

Açılma Nedenleri

- Kanal cephesinin devamıdır. İtilaf Devletleri'nin amacı Anadolu'ya güneyden girmek, Suriye petrollerini ve Kudüs'ü ele geçirmektir.

GİZLİ ANTLAŞMALAR

1) İstanbul Antlaşması

- İngiltere, Fransa ve Rusya arasında yapıldı.
- Boğazlar Çarlık Rusya'ya bırakıldı.

2) Londra Antlaşması

- İngiltere, Fransa, Rusya ve İtalya arasında imzalandı.
- İtalya'ya Konya ve çevresi verilince taraf değiştirdi.

3) Skyes-Picot Antlaşması

- İngiltere ve Fransa arasında imzalandı.
- Ortadoğu paylaşıldı.

4) Petrograd Protokolü

- İngiltere, Fransa ve Rusya arasında imzalanmıştır.
- Doğu Anadolu Rusya'ya verilmiştir.

PDF Eraser Free

5) Mac Mahon Antlaşması

- Şerif Hüseyin ile İngiltere arasında imzalandı.
- Buna göre;
  - Araplar İngiltere'nin yanında yer alacak.
  - İngiltere'de savaş sonunda Hicaz merkezli bir Arabistan Devleti'nin kurulmasına izin verecek.

6) Saint Jean de Maurienne Antlaşması

- İngiltere ve Fransa arasında imzalandı. Buna göre, Güneybatı Anadolu (İzmir ve çevresi) İtalya'ya verilmiştir.

NOT

Bu gizli antlaşmaları dünya kamuoyuna Sovyet Rusya açıklamıştır.

WİLSON İLKELERİ

- Yenen devletler yenilen devletlerden toprak ve savaş tazminatı almayacak.
  - Manda ve himaye anlayışı ortaya çıkmıştır.
- Gizli antlaşmalar yapılmayacak.
- Polonya devleti kurulacak.
- Devletlerin kendi aralarındaki sorunların çözümü için uluslar arası bir teşkilat kurulacak. (Cemiyet-i Akvam) (Milletler Cemiyeti)
- Her millet kendi geleceğine kendisi karar verecek.
- Alsas Loren Fransa'ya verilecek.
- Osmanlı Devleti içinde Türklerin çoğunlukta yaşadığı yerler Türklere; azınlıkların nüfusça çoğunlukla olduğu yerler ise azınlıklara bırakılacak.

Savaşın Sonuçları

- En karlı devletler İngiltere, Japonya, Fransa iken en zararlı çıkan devlet Almanya'dır.
- İmparatorluklar parçalandı. Yeni devletler kuruldu.
  - Sovyet Rusya
  - Türkiye
  - Polonya
  - Çekoslovakya
  - Yugoslavya
  - Estonya
  - Ukrayna
  - Finlandiya
  - Azerbaycan
- Parçalanan imparatorluklar ise;
  - Alman
  - Rus
  - Osmanlı
  - Avusturya-Macaristan'dır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

PDF Eraser Free

- 10 milyona yakın insan hayatını kaybetti.
- Sivil savunma teşkilatları kurulmaya başlandı.
- İlk defa denizaltı ve tank kullanıldı. İlk defa kimyasal silah kullanıldı. (NBC)
- Yeni rejimler ortaya çıktı. Bu rejimler şunlardır;

Almanya: Adolf Hitler → Nazizm

İtalya: Benito Mussolini → Faşizm

Sovyet Rusya: İlyiç Lenin → Komünizm

MONDROS ATEŞKES ANTLAŞMASI (30 EKİM 1918)

Osmanlı Devleti adına Rauf Orbay, İtilaf Devletleri adına ise Amiral Caltrophe arasında Limni Adası'nda Agamennon zırhlısında imzalanmıştır. Bu antlaşma ile Osmanlı Devleti fiilen sona ermiştir.

Maddeleri

- İtilaf devletleri güvenliklerini tehdit eden herhangi bir bölgeyi karışıklık çıkması halinde işgal edecek. (7. madde)

ÖNEMİ

Mondros'un 7. maddesi ile Anadolu işgale açık hâle getirilmiştir.

- Vilayet-i Sitte'de (Bitlis, Erzurum, Sivas, Van, Elazığ, Diyarbakır) bir karışıklık çıkarsa buralar işgal edilecek. (24. madde)

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

ÖNEMİ

Mondros'un 24. maddesi ile Megali Armenia'nın (Büyük Ermenistan) kurulması amaçlanmıştır.

- Toros tünelleri ve boğazlar işgal edilecek.
- Osmanlı Devleti elindeki esirleri derhal serbest bırakacak.
- Ulaşım ve haberleşme araçları İtilaf Devletleri'nin kontrolünde olacak.
- Osmanlı Devleti ihraç ettiği enerji ürünlerini dışarıya satamayacak.
- Osmanlı Devleti ordularını terhis edecek.
- Osmanlı Devleti'nin içinde bulunan Avusturya ve Almanya'ya ait subay ve diplomatlar sınır dışı edilecek.

Mondros'tan Sonra Başlayan İşgaller

- İzmir, çevresi ve Doğu Trakya Yunanlılar,
- Anadolu'nun Güneybatısı Konya'ya kadar İtalyanlar,
- Anadolu'nun Güney'i (önce İngilizler), Suriye ve Zonguldak Fransızlar,
- Doğu Anadolu'nun bir kısmı İngilizler,
- Trabzon ve çevresi İngilizler,
- Boğazlar ise İtilaf devletleri tarafından ortaklaşa işgal edilecektir.

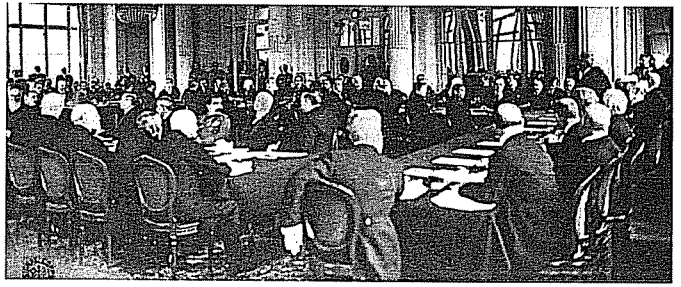
PDF Eraser Free

NOT

Yunanistan'ın İzmir ve çevresi ve Doğu Trakya'yı ilhak etme amacına **Megali İdea (Büyük Yunanistan)** denir.

PARİS BARIŞ KONFERANSI (18 OCAK 1919)

- Yenen devletler ile yenilen devletler arasında yapılacak barış antlaşmalarını belirlemek için toplanmıştır. Konferansın başkanlığını ABD yapmıştır.
- İtilaf Devletleri arasında ilk kez görüş ayrılığı yaşanmıştır. Daha önce İtalya'ya verilen İzmir ve çevresi İngiltere'nin de baskıları ile İtalya'dan alınıp Yunanistan'a verilmiştir. Konferans'ta Milletler Cemiyeti (Cemiyeti Akvam) kurulmuştur.
- Bu konferans sonucu Almanya ile Versay, Avusturya ile Sen Jermen, Macaristan ile de Triyanon barış antlaşmaları imzalanmıştır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

İZMİR'İN İŞGALİ VE AMİRAL BRİSTOL RAPORU (15 MAYIS 1919)

- Bu işgale karşı ilk kurşunu Hukuk-u Beşer Gazetesi Baş Yazarı Hasan Tahsin atmıştır. Albay Süleyman Fethi Bey ise **"Yaşa Venizilos"** demediği için şehit edilmiştir. İşgale ilk tepkilerden birini de Denizli Müftüsü Ahmet Hulusi Efendi cihat ilan ederek göstermiştir.

NOT

- İzmir'in işgalinin ilk protesto edildiği yer Havza'dır. Ayrıca işgal Kadıköy ve Sultanahmet Mitingleriyle protesto edildi.
- İşgalin haksız olduğunu belirten ilk uluslar arası rapor Amiral Bristol Raporu'dur. Ayrıca Doğu Anadolu'da incelemeler yapmak amacıyla da "General Harbourd" ABD tarafından bölgeye gönderilmiştir.

YARARLI CEMİYETLER

İzmir Müdafaa-ı Hukuk-u Osmaniye: İzmir'in ilhak edilmesini önlemek amacıyla kuruldu.

Reddi İlhak: İzmir'in ilhak edilmesini önlemek amacıyla kuruldu.

Trabzon Muhafaza-i Hukuk Cemiyeti: Trabzon ve çevresinde Pontus Rum Devleti'nin kurulmasını engellemek amacıyla kuruldu. Erzurum Kongresi'nin toplanmasında etkili olmuştur.

Şark Vilayetleri (Doğu Anadolu) Cemiyeti: Ermenistan Devleti'nin kurulmasını engellemek amacıyla kurulmuştur. Erzurum

PDF Eraser Free

Kongresi'nin toplanmasında etkili olmuştur. Bu cemiyet Le Pays (Vatan) Hadisat ve Albayrak gazetelerini çıkarmıştır.

Trakya Paşaeli Cemiyeti: Trakya'yı Yunan işgalinden kurtarmak için kuruldu. Osmanlı Devleti'nin yıkılması hâlinde "Trakya Cumhuriyeti"ni kuracaklarını ilan ettiler. Bu cemiyet yeni Edirne ve Ahali gazetelerini çıkarmıştır.

Kilikyalılar Cemiyeti: Adana ve çevresini Fransız ve Ermeni işgalinden kurtarmayı amaçladı.

Anadolu Kadınları Müdafa-i Hukuk Cemiyeti: Mustafa Kemal'in ve Sivas Valisi'nin eşinin gayretleriyle kuruldu.

Milli Kongre Cemiyeti: Kurucusu Dr. Esat Işık'tır. İşgalleri basın ve yayın yoluyla protesto etmiştir. Dr. Esat Işık yayınladığı raporunda işgallerin yetersiz kalması hâlinde Kuvay-ı Milliye'nin kurulacağından ilk defa bahsetmiştir.

Gizli Karakol (Mim-Mim): İstanbul'dan Anadolu'ya silah sevkiyatı yapmışlardır. İstihbarat faaliyetlerinde bulunmuşlardır. "**Zabitan**" adı verilen istihbarat teşkilatını kurmuşlardır.

Kars İslam Şurası: İlk yararlı cemiyettir. İngilizlerin Kars'ı işgal edeceği söylentisi üzerine kurulmuştur.

ZARARLI CEMİYETLER

a) Azınlıkların Kurdukları

Etnik-i Eterya: Mondros Ateşkes Antlaşması'ndan önce kuruldu. (Aleksander İpsilanti tarafından 1814'te kurulmuştur.) Amacı Megali İdea'yı (Büyük Yunanistan) gerçekleştirmektir.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

Mavri Mira (Kara gün): Megali İdea'yı gerçekleştirmeyi amaçlamıştır. Ayrıca Kardos Cemiyeti, Rum İzcilik okulu, Rum Göçmenleri Komisyonu ve Patrikhane tarafından desteklenmiştir.

Rum Pontus: Trabzon merkez "Pontus Rum Devleti" kurmayı amaçlamıştır.

Hınçak ve Taşnak: Megali Armenia'yı (Büyük Ermenistan) kurmayı amaçlamıştır.

Macabi Cemiyeti (Alyans İsrailit): Filistin topraklarında bir Yahudi devleti kurmayı amaçlamıştır.

b) Türklerin Kurdukları

Wilson Prensipleri: Kurtuluşu ABD'nin himayesine girmekte görmüşlerdir.

İngiliz Muhipleri (Sevenleri): Kurtuluşu İngiliz devletinin himayesine girmekte görmüşlerdir.

Sulh ve Selameti Osmaniye (Teali İslam): Kurtuluşu Padişah'tan gelecek emirlere bağlamıştır.

Hürriyet ve İtilaf: İttihat ve Terakki'ye karşı kurulmuştur. Milli Mücadele'nin yapılmasına karşı çıkmıştır. Nedeni ise Mustafa Kemal'in eski ittihatçı olması ve hayalperest olmasıdır.

Kürt Teali: Güneydoğu Anadolu'da bir Kürt devleti kurmayı amaçlamıştır.

PDF Eraser Free

KURTULUŞ SAVAŞI

KURTULUŞ SAVAŞI HAZIRLIK DÖNEMİ

A) Mustafa Kemal'in Samsun'a Çıkışı

- Yıldırım orduları grup komutanıyken İstanbul'a geri çağrıldı.
- İstanbul'a geldiğinde limana demirlenmiş İtilaf devletlerinin gemilerini görünce: "**Geldikleri gibi giderler**" demiştir.
- Şişli'de arkadaşlarıyla vatanın kurtuluşu üzerine toplantılar yaptı.
- Samsun'daki Türk-Rum çatışmasını önlemek amacıyla **9. Ordu Müfettişliği (3. Ordu Müfettişliği)** göreviyle Samsun'a çıktı. Amacı; bölgedeki Türk-Rum çatışmasını engellemekti.
- Yaptığı incelemeler sonucunda Samsun Raporu'nu yayımladı.
- Güvenlik gerekçesiyle Havza'ya geçti. Burada Türk milletinin milli bilincini uyandırmak amacıyla "**Havza Genelgesini**" yayınladı.

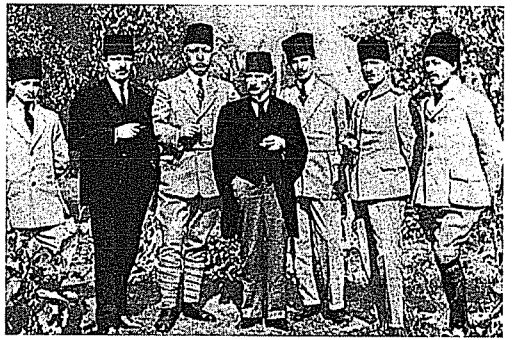
BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

HAVZA GENELGESİ (28/29 MAYIS 1919)

- Mustafa Kemal tarafından tek başına yayınlandı. Milli bilinci uyandırmak için hazırlandı.

Genelgenin maddeleri şunlardır:

- İzmir'in işgali her yerde protesto edilecek.
- Protestolar yapılırken masum azınlığa zarar verilmeyecek.
  - Haklı iken haksız duruma düşmemek için.
- Ordular dağıtılmayacak, silahlar teslim edilmeyecek.

PDF Eraser Free

NOT

İlk defa İzmir'in işgali Havza'da protesto edildi. Bu olay sonunda Mustafa Kemal ilk defa İstanbul'a geri çağrıldı.

AMASYA GENELGESİ (TAMİMİ) (21-22 HAZİRAN 1919)

Mustafa Kemal silah arkadaşlarıyla birlikte yayınladı.

Ali Fuat Cebesoy		**Amaç:** Milli Mücadeleyi kişiselleştirmekten çıkarmak.
Rauf Orbay		
Kazım Karabekir Cemal Paşa	(Telgrafla Onay Alındı)	
Cafer Tayyar Paşa		

Genelgenin Önemi

- Milli mücadelenin programıdır.
- Milli mücadelenin **gerekçesi, amacı** ve **yöntemi** belirlendi.
- Üstü kapalıda olsa ilk defa ulusal egemenliğe dayalı bir devlet rejimine geçileceğinden bahsedildi.

NOT

Genelgeden sonra Mustafa Kemal arkadaşlarına gönderdiği telgrafta: "Artık İstanbul Anadolu'ya hakim değil, tabii (bağlı) olmak zorundadır." demiştir.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

Maddeleri

- Vatanın bütünlüğü milletin istiklali tehlikededir.
  - Milli mücadelenin gerekçelerinden biri açıklanmıştır.
- İstanbul hükümeti üzerine aldığı sorumluluğu yerine getirememektedir.
  - Milli mücadelenin bir başka gerekçesi açıklanmıştır.
- Milletin bağımsızlığını yine milletin azmi ve kararı kurtaracaktır.
  - Milli Mücadele'nin amacı ve yönetimi belirlenmiştir.
- Erzurum'da toplanacak kongreye delege gönderilecektir.
- Sivas'ta ulusal bir kongre toplanacak. Bu kongreye her sancaktan halkın güvenini kazanmış belediye ve cemiyetlerce belirlenen üç kişi katılacaktır.
- İstanbul hükümeti görevini yapmamaya devam ederse yerine her türlü etki ve denetiminden uzak yeni bir kurul oluşturulacaktır.
  - Temsilciler Kurulu'nun (Heyet-i Temsiliye) (Temsil Heyeti) temelleri atılmış oldu.

PDF Eraser Free

ERZURUM KONGRESİ (23 TEMMUZ - 7 AĞUSTOS 1919)

Toplayan Cemiyetler

- Trabzon Muhafaza-i Hukuk Cemiyeti
- Şark Vilayetleri Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti

Kongre'de İstifa Edenler	İstifa Edenlerin Yerine Delege Seçilenler
○ Kazım Yurdalan	○ Mustafa Kemal
○ Cevat Dursunoğlu	○ Rauf Orbay

Önemi

- Toplanış amacı bakımından bölgesel aldığı kararlar açısından ulusaldır.

Alınan Kararlar

- Ulusal sınırlar içinde vatan bir bütündür, bölünemez.
  - Bu karar Misak-ı Milli'de de aynen kabul edilmiştir.
  - İlk defa vatan sınırlarından bahsedilmiştir.
- Manda ve himaye kabul edilemez.
  - İlk defa mandacılık reddedildi. Tam bağımsızlığa yönelik bir karar alındı.
  - Dış politikaya yönelik bir karar alınmıştır.
- Kuvayı Milliye'yi etkin, milli iradeyi hakim kılmak esastır.
  - Ulusal bağımsızlık ile ulusal egemenliğin birlikte gerçekleşeceği belirtilmiştir.
- Ulusal sınırlarda gözü olmayan herhangi bir devletten dış yardım alınabilir.
  - Milli Mücadele'ye en fazla desteği Sovyet Rusya vermiştir.
- Azınlıklara siyasi ve sosyal dengemizi bozucu ayrıcalıklar verilemez.
- Ulusal güçler padişahı ve saltanat makamını düştüğü bu durumdan kurtaracaktır.
  - Bu madde ulusal egemenlikle çelişse de amaç saltanat yanlılarını Milli Mücadele'ye çekmektir.
- Kapalı halde bulunan Osmanlı Mebusan Meclisi açılacak ve hükümet bu yolla denetlenecek.

BALIKESİR VE ALAŞEHİR KONGRELERİ

- Hacım Muhittin Bey toplamıştır.
- Batı Cephesi kurulmuştur.
- Gerektiğinde Yunanlılara karşı herhangi bir İtilaf devletinden yardım alınabileceği kararı alınmıştır.
- Mustafa Kemal bu kongreye **katılmamıştır**.

NOT

Batı Anadolu'da da **Galip Hoca** takma adıyla **Reşad-ı Sani** lakabıyla **Celal Bayar** kongreler düzenlemiştir.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

PDF Eraser Free

SİVAS KONGRESİ (4 - 11 EYLÜL 1919)

- Toplanış amacı ve aldığı kararlar açısından ulusaldır.

Kongre'ye Katılımın Az Olmasının Sebepleri

- Elazığ Valisi Ali Galib'in ve Ankara Valisi Muhittin Paşa'nın kongreye gidecek delegeleri engellemesi.
- Fransızların Sivas'ı işgal edeceği söylentisi.
- Kongre'yi gereksiz bulan bazı delegelerin kongreye katılmak istememesi.

Kongrede Tartışılan Konular

- Manda ve himaye
- Kongre Başkanlığı (Mustafa Kemal ile Rauf Orbay arasında başkanlık yarışı yaşanmıştır.)
- Saltanata bağlılık

Kongrede Alınan Kararlar

- Tüm Cemiyetler Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti adı altında birleştirilmiştir.
  - Milli Mücadele tek elden yürütülmeye çalışılmıştır.
- Halkın milli mücadeleden haberdar olması için bir gazete çıkarılacaktır.
  - Sivas'ta **İradeyi Milliye** adında bir gazete çıkarılmıştır.
- Batı cephesi komutanlığı **Ali Fuat Cebesoy** atanmıştır.
  - İlk defa Temsil Heyeti **yürütme yetkisini kullandı.**
- Manda ve himaye bir daha gündeme gelmemek üzere reddedilmiştir.
  - Manda ve himaye bu kararla kesin olarak reddedilmiştir.

Sivas Kongresi'nden sonra Mustafa Kemal İstanbul ile tüm haberleşmeyi kesti. Bunun üzerine Padişah Vahdettin olaylara sebep olduğu gerekçesiyle Damat Ferit'i görevinden alarak yerine Ali Rıza Bey'i getirdi. Bu durum **Temsil Heyeti'nin İstanbul Hükümeti'ne karşı kazandığı ilk siyasi zaferdir.**

AMASYA GÖRÜŞMELERİ (20 - 22 EKİM 1919)

İstanbul Hükümeti (Salih Paşa)	Temsil Heyeti (Mustafa Kemal)

Alınan Kararlar

- Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti İstanbul Hükümeti'nce resmi olarak tanınacak.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

PDF Eraser Free

- İleride yapılacak barış görüşmelerine gidecek olan heyeti Temsil Heyeti belirleyecek.
- Azınlıklara siyasi ve sosyal dengemizi bozucu ayrıcalıklar verilmeyecek.
- Sivas kararları İstanbul Hükümeti tarafından kabul edilecek, zararlı cemiyetler kapatılacak.
- Kapalı halde bulunan Osmanlı Mebusan Meclisi açılacak ve ülke genelinde seçimler yapılacak. Güvenlik sebebi ile Mebusan Meclisi İstanbul dışında açılacak.

ÖNEMLİ

Amasya Görüşmeleri ile Temsil Heyeti İstanbul Hükümeti'nce ilk defa resmi olarak tanındı. Seçimler yapıldı ve Mustafa Kemal **"Erzurum"**dan milletvekili seçildi. Hakkındaki idam kararından dolayı İstanbul'a gidemedi. Kendisi bu gelişmeler üzerine 27 Aralık 1919'da Ankara'ya geldi.

Ankara'yı Tercih Etme Sebepleri

- Ulaşım ve haberleşme imkanının olması
- Batı cephesine yakın olması.
- Mebusan Meclisi çalışmalarını yakından takip etme isteği.
- İşgale uğramamış güvenli bir bölge olması.
- Halkının Milli Mücadele yanlısı olması.
  - Mustafa Kemal'in İstanbul'a gidecek olan heyetten;
    - Kendisinin meclis başkanı seçilmesini,
    - Müdafaa-i Hukuk adıyla bir grub kurmalarını istemiştir.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

NOT

Son Osmanlı Mebusan Meclisi'nin ilk başkanı Reşat Hikmet Bey son başkanı ise **"Celaleddin Arif Bey"** dir.

MİSAK-I MİLLİ (MİLLİ YEMİN) (MİLLİ ANT) (12 OCAK 1920)

- Mustafa Kemal ve Mebusan Meclisi milletvekilleri ile birlikte hazırladı.
- Misak-ı Milli Mebusan Meclisi'nde kabul edilen son kanun oldu.

İçeriği

- Ulusal sınırlar içinde vatan bir bütündür, parçalanamaz.
- Boğazlar Marmara Denizi'nin güvenliği sağlandığı takdirde dünya ticaretine açılacaktır.
- Kars, Ardahan ve Batum'da (Elviye-i Selase) gerekirse bir halk oylaması yapılacak.

PDF Eraser Free

- Türklerin yoğun yaşadığı Batı Trakya'da halk oylaması yapılacak.
- Araplar kendi geleceklerine halk oylamasıyla karar verecek.
- Mali, adli, siyasi gelişmemizi engelleyen her türlü kısıtlamalar (kapitülasyonlar) kaldırılacak.
- Osmanlı Devleti'nden kalan dış borçlar eşit bir şekilde paylaştırıldığı taktirde ödenecek.
- Bir devlet içinde yaşayan Müslümanlara ne kadar hak verirse aynı hakta o devletin vatandaşına verilecek. (Azınlık Hakları)

ÖNEMLİ

Misak-ı Milli'de yer alan konular ilerde Lozan Antlaşması'nın temel konularını oluşturmuştur.

NOT

İstanbul bu kararlardan sonra İtilaf Devletleri tarafından 16 Mart 1920'de işgal edilmiştir.

İstanbul'un işgalini Mustafa Kemal'e haber veren Manastırlı Hamdi Bey'dir. Daha sonra Mustafa Kemal, Manastırlı Hamdi'ye Soyadı Kanunu çıktıktan sonra **Martonaltı** soyadını vermiştir.

Mustafa Kemal'in İstanbul'un işgaline karşı aldığı önlemler ise şunlardır:

- İstanbul Hükümeti ile tüm haberleşme kesildi.
- Geyve ve Ulukışla demiryolları tahrip edildi.
- Vergi toplamak için Anadolu'ya gönderilen memurlar geri gönderildi.
- İtilaf Devletleri'nin Osmanlı subaylarını tutuklaması üzerine Anadolu'daki İtilaf Devletleri subayları tutuklandı.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

I. TBMM DÖNEMİ (1920-23)

Açıldığında Düşünülen İsimler

- Kurultay
- Meslis-i Kebir
- Millet Meclisi
- Meclis-i Müessesian (Kurucu meclis)

Genel Özellikleri

- Kurucu meclistir. (Yeni bir devlet, ordu ve anayasa kurması)
- Demokratik bir meclistir. (Üyelerini seçimle belirlemesi)
- İhtilalci bir meclistir. (İstanbul Hükümeti ve İtilaf Devletlerine baş kaldırması)
- Savaşçı bir meclistir. (Tüm savaşları bu meclisin yapması)
- Güçler Birliği ilkesi ile hareket etmesi (Yasama - Yürütme - Yargı)
- İnkılapçı bir değildir. (Tek yaptığı inkılap saltanatı kaldırmasıdır.)

PDF Eraser Free

- Olağanüstü bir meclistir.
- Ulusçu bir meclistir. (Üyelerinin Türk milletinden olması)

İçinde Yer Alan Gruplar

- Müdafaa-i Hukuk (Mustafa Kemal yanlılarıdır)
- Tesanüt (Eski İttihatçılardır.)
- Yeşil Ordu (Çerkez Ethem yanlılarıdır. Yeni Dünya ve Seyyare adında yayınlar çıkarmıştır.)
- Halk zümresi (Bolşevik ihtilaline destek vermişlerdir.)
- İttihatçılar
- Reform (Islahat)
- İstiklal (Mustafa Kemal'i desteklemiştir.)

24 Nisan Önergesi

- TBMM'nin üzerinde hiçbir güç yoktur.
- Padişah veya göndereceği bir kişi hükümet başkanı olamayacaktır.
- Meclis sürekli olacaktır.
- Padişah kurtarıldıktan sonra TBMM'nin çıkaracağı bir kanunla yerini alacaktır.
- Hükümet kurmak zorunludur.

İlk Hükümet (İcra Vekilleri)

Başkanı: Mustafa Kemal

Maarif Bakanı (MEB): Dr. Rıza Nur

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

Sağlık (Sıhhiye) Bakanı: Adnan Adıvar

Milli Savunma Bakanı: Fevzi Çakmak

Adliye Bakanı: Celaleddin Arif Bey

İçişleri (Dahiliye) Bakanı: Cami Baykut Bey

Dışişleri (Hariciye) Bakanı: Bekir Sami Bey

İktisat Bakanı: Yusuf Kemal Tengirşenk

Maliye Bakanı: Hakkı Behiç Bey

Genelkurmay Bakanı (Başkanı): İsmet İnönü

Çıkardığı Önemli Kanunlar

- Ağnam Vergisi'nin arttırılması hakkındaki kanun (Çıkarılan ilk kanun)
- Düzenli ordu yasası
- Teşkilatı Esasiye Kanunu
- İstiklal Marşı'nın kabulü hakkındaki kanun
- Firariler kanunu
- İstiklal Mahkemeleri'nin kurulması hakkındaki kanun
- Başkomutanlık kanunu
- Hıyanet-i Vataniye Kanunu
- Nisab-ı Müzakere Kanunu (Meclisin çalışma prensipleri hakkında)
- Men-i İsrafat
- Men-i Müskirat (İçki içilmesinin yasaklandığı kanundur.)

PDF Eraser Free

I. TBMM DÖNEMİ VE AYAKLANMALAR

A) İstanbul Hükümeti tarafından doğrudan çıkarılanlar	B) İstanbul Hükümeti ile İtilaf Devletleri'nin ortaklaşa çıkardıkları	C) Eskiden Kuvayi Milliyeci olup da sonradan ayaklananlar	D) Azınlıkların Çıkardıkları
Nedenleri ○ TBMM'yi yok etmek ○ Kuvayi Milliyecilerin boğazlara yaklaşması ○ İstanbul Şeyhülislamı Dürrizade Abdullah Efendi'nin Milli Mücadele karşısı fetvası	**Nedenleri:** ○ TBMM'yi yok etmek ○ Halkın dini duygularını istismar edilmesi ○ Anadolu'daki bazı ailelerin bölgelerindeki otoriteyi kaybetmek istmemeleri.	**Nedenleri:** ○ TBMM'yi yok etmek ○ Düzenli orduya katılmamak	**Nedenleri:** ○ TBMM'yi yok etmek ○ Anadolu içinde devlet kurmak
○ Ahmet Anzavur (Kuvayı Muhammediye) ○ Kuvayi İnzibatiye (Hilafet ordusu)	○ Bolu ○ Bozkır (Zeynel Abidin) ○ Koçgiri (Erzincan) ○ Düzce ○ Delibaş Mehmet (Konya) ○ Yozgat (Çopanoğulları) ○ Hendek ○ Şeyh Eşref (Bayburt) ○ Zile (Tokat) ○ Adapazarı ○ Postacı Nazım (Sivas) ○ Ali Batı (Bayburt) ○ Çopur Musa (Afyon) ○ Milli Aşireti (Urfa) ○ Cemil Çeto (Batman)	○ **Çerkez Ethem** (I. İnönü Savaşı) sırasında isyan etmiştir. ○ **Demirci Mehmet Efe**	○ **Rum İsyanı** En uzun süren isyandır. ○ **Ermeni İsyanı** Doğu Anadolu'da devlet kurmayı amaçlamıştır. ○ **Haçin İsyanı** Anadolu'da çıkan bir başka Ermeni isyanıdır.

PDF Eraser Free

I. TBMM'nin Ayaklanmalara Karşı Aldığı Önlemler

- Asker kaçaklarının önlenmesi amacıyla Firariler Kanunu çıkarıldı.
- İstiklal Mahkemeleri kuruldu.
- Hıyanet-i Vataniye Kanunu çıkarıldı.
- İstanbul Hükümeti ile tüm haberleşmeler kesildi.
- Mehmet Rıfat Börekçi Milli Mücadele'yi destekleyen bir fetva yayınlandı.

SEVR BARIŞ ANTLAŞMASI (10 AĞUSTOS 1920)

- İtalya'nın San Remo kentinde yapılan konferansta antlaşmanın maddeleri belirlendi.
- Osmanlı devlet idarecileri 433 maddeden oluşan Sevr Antlaşması'nı başlarda kabul etmedi.
- Bunun üzerine Yunanlılar İngiltere'nin emriyle Sevr'in kabul edilmesi için "Milne hattını" geçerek Bursa ve Uşak'ı işgal etti.
- Bu gelişmeler üzerine Saltanat Şurası toplanarak antlaşmaya onay verdi.

NOT

Ancak bu antlaşma hukuken geçersizdir. Nedeni ise antlaşmanın Osmanlı Mebusan Meclisi'nin onayından geçmemesidir. Ayrıca Milli mücadele başarıya ulaştığı için de uygulanamamıştır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

- Osmanlı Devleti'nin imzaladığı son antlaşma Sevr'dir. İlerde Sevr'in yerine Lozan Barış Antlaşması imzalanacaktır.

UYARI

Sevr Antlaşması'nın taslağı İtalya'da hazırlanırken imzalanma Fransa'da gerçekleşmiştir.

Antlaşmanın Maddeleri

- İzmir, çevresi ve Doğu Trakya Yunanlılar'a bırakılacak.
- Güneybatı Anadolu, Konya Kulu'ya kadar İtalyanlar'a bırakılacak.
- Anadolu'nun güneyi, Suriye ve Zonguldak Fransa'ya bırakılacak.
- Musul (Irak) ve Filistin İngiltere'ye bırakılacak.
- Doğu Anadolu'da (Vilayetti Sitte) Ermenistan Devleti kurulacak.
- Trabzon ve çevresinde Pontus Rum Devleti kurulacak.
- İstanbul Osmanlı Devleti'nin başkenti kalmaya devam edecek ancak azınlık hakları korunamazsa elinden alınacak.
- Osmanlı Devleti kapitülasyon vermeye devam edecek.
- Osmanlı Devleti'nin ordusun sayısı 30.700'ü geçmeyecek. Ordusunda ağır silah ve savaş gemisi bulunduramayacak.
- Osmanlı Devleti savaş tazminatı ödeyecek.

PDF Eraser Free

- Boğazlar bir komisyon tarafından yönetilecek. Komisyon'un ayrı bir bayrağı ve bütçesi olacak.
- Komisyonda Türk üye olmayacak.

KURTULUŞ SAVAŞI MUHAREBELER DÖNEMİ

Kuvayi Milliye'nin Kaldırılma Nedenleri

- Düzensiz ve disiplinsiz olması
- İhtiyaçlarını halktan karşılaması
- Halkı kendi usullerince yargılaması
- Yunanlıları yurttan atacak gücünün olmaması
- Gediz Taarruzu'nda başarısız olması.

NOT

Kuvayı Milliye'nin ilk ve son başarısı Aydın ilini kısa bir süreliğine de olsa Yunanlılardan geri almasıdır.

Düzenli Orduya Geçiş Aşamaları

- Subay yetiştirme merkezleri açıldı.
- Seferberlik ilan edildi.
- Batı cephesi ikiye ayrıldı.

CEPHELER

A) Doğu Cephesi

- İlk açılan cephedir.
- Ermeniler ve Gürcüler ile savaşıldı.
- **Bu cephede 15. Kolordu savaşmıştır:** (Bu ordu Osmanlı Devleti'nden kalmıştır.)

NOT

Bu cephede Kazım Karabekir'in başarılarından dolayı kendisine **"Şark Fatihi"** denilmiştir.

- Bu cephede Gümrü, Batum, Moskova ve Kars antlaşmaları imzalanmıştır.

Gümrü Antlaşması

- Çıldır Gölü ve Aras Nehri sınır kabul edilecek.
- Ermeniler Sevr'deki isteklerinden vazgeçecek ve Misaki Milli'yi tanıyacak.
- 1915 Tehcir Kanunu ile göç ettirilen Ermeniler'den suça karışmamış olanlar Anadolu'ya geri gelebilecek.

Önemi

- TBMM'nin uluslar arası alanda imzaladığı ilk antlaşmadır.
- İlk defa bir antlaşma metninde **"Türkiye"** ifadesi kullanılmıştır.

NOT

Türkiye'yi resmi anlamda ilk tanıyan devlet **Ermenistan**'dır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

PDF Eraser Free

B) Güney Cephesi

- Düzenli ordu yoktur. Sadece Kuvayı Milliye savaşmıştır.
- Bu cephede birliği sağlamak amacıyla **"Pozantı Kongresi"** düzenlenmiştir.
- Fransız ve Ermenilere karşı savaşılmıştır. Bu cephede;
  - **Adana:** Tufan Bey (Yüzbaşı Osman)
  - **Maraş:** Sütçü İmam ve Rıdvan Hoca
  - **Antep:** Şehit Kamil, Şahin Bey ve Karayılan
  - **Urfa:** Ali Saip Bey ve Milli Aşireti bulundukları bölgelerde kahramanlaşmışlardır.

Milli Mücadele'de Türk Kadını	
○ Kara Fatma	○ Binbaşı Ayşe
○ Kılavuz Hatice	○ Gördesli Makbule
○ Tayyar Rahmiye	○ Onbaşı Halide (Halide Edip Adıvar)
○ Nakiye Hanım	

Bu cephede Sakarya Meydan Muharebesi'nden sonra imzalanan Ankara Antlaşması ile kapanmıştır. (1921/Fransa)

C) Batı Cephesi

I. İnönü Savaşı'nın Nedenleri

- Yunanlıların İngilizlerin verdiği desteği kaybetmek istememesi
- Yunanlıların Çerkez Ethem isyanından faydalanmak istemesi
- Yunanlıların Eskişehir ve Ankara'yı alarak Milli Mücadele'yi sonlandırmak istemesi

NOT

Savaşın kazanılmasında İsmet İnönü ve İzzettin Paşa'nın katkıları çok fazladır. Ayrıca bu savaş **Metristepe** mevkiinde yapılmıştır.

NOT

Yunanlılar I. İnönü'ye **Taarruzu Keşif** demişlerdir.

Savaşın Sonuçları

- Düzenli ordunun ilk zaferidir.
- TBMM'ye olan güven artmıştır.
- Teşkilatı Esasiye (1921) ilan edilmiştir.
- İsmet İnönü'nün rütbesi **generalliğe** yükseltilmiştir.
- İtilaf devletleri Sevr'de bir takım değişiklikler yaparak Türk tarafına sunmak için **Londra Konferansı**'nı toplamışlardır.
- Sovyet Rusya ile **Moskova Antlaşması** imzalanmıştır.
- Afganistan ile **Dostluk Antlaşması** imzalanmıştır.

NOT

Türkiye'yi tanıyan ilk İslâm ülkesi **"Afganistan"**dır. Ayrıca Afgan Kralı Amanullah Han Türkiye'yi ziyaret eden ilk resmi devlet adamıdır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

PDF Eraser Free

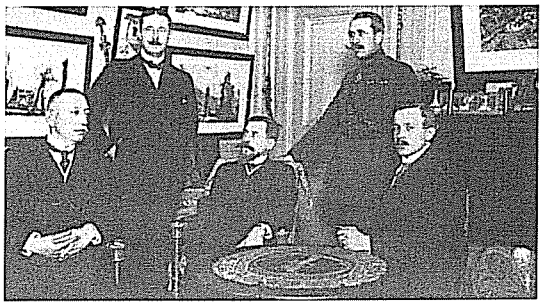
- İstiklal Marşı kabul edilmiştir. **Özellikleri şunlardır:**
  - İlk defa 1982 Anayasası'nda yer almıştır.
  - İlk defa İstiklal Marşı Açıksöz Gazetesi'nde yayınlanmıştır.
  - İlk bestecisi Ali Rıfat Çağatay'tır. Son bestecisi Osman Zeki Üngör'dür.

Yarışmayı Maarif Vekaleti düzenlemiştir. Kazım Karabekir'de bu yarışmaya katılmıştır. Hamdullah Suphi Tanrıöver tarafından meclis-te okunmuştur.

LONDRA KONFERANSI (21 ŞUBAT - 12 MART 1921)

Toplanma Nedenleri

- Sevr Antlaşması'nı Türk tarafına kabul ettirmek amacıyla toplandı.
- Konferansta TBMM adına Bekir Sami Bey ve Osmanlı Devleti adına ise Tevfik Paşa katılmıştır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

NOT

TBMM konferansa **İtalya**'nın davetlisi olarak katılmıştır.

ÖNEMLİ

Bu konferansla TBMM İtilaf devletleri tarafından resmen tanınmıştır.

TBMM'nin Konferansa Katılma Nedenleri

- Misak-ı Millîyi tüm dünyaya duyurmak.
- Resmi olarak tanınmak.
- **"Türkler barıştan kaçıyor."** propagandasının önüne geçmek.

MOSKOVA ANTLAŞMASI (16 MART 1921)

- TBMM ile Sovyet Rusya arasında imzalanmıştır.

Antlaşmanın Maddeleri

- Çarlık Rusya ile Osmanlı Devleti arasındaki tüm antlaşmalar geçersiz sayılacak.
- Kapitülasyonlar kaldırılacak.
- İki taraftan birinin tanımadığı bir antlaşmayı diğeri de tanımayacak.
- Batum, Gürcistan'a bırakılacak.

PDF Eraser Free

ÖNEMLİ

- Batum'un Gürcistan'a bırakılması ile Misak-ı Milli'den **ilk** defa taviz verildi.
- Bu antlaşmayla TBMM **ilk** defa büyük bir Avrupa devleti tarafından resmen tanınmıştır.

II. İNÖNÜ SAVAŞI (23 MART - 1 NİSAN 1921)

Nedenleri

- Yunanlıların İngiliz desteğini kaybetmemek istememesi
- Londra Konferansı'nın başarısız olması
- Yunanlıların I. İnönü Savaşı'nın öcünü almak istemesi
- Yunanlıların Eskişehir ve Ankara'yı alarak TBMM'ye son vermek istemesi

Savaş sonunda Mustafa Kemal, İsmet İnönü'ye gönderdiği telgrafta: "Siz orada sadece düşmanı değil bu devletin makûs tarihini de yendiniz. Ayrıca İnkılâp Tarihi'nin bir sayfası II. İnönü Zaferi ile yazılmıştır." demiştir.

Savaşın Sonuçları

- Fransa TBMM'ye ateşkes teklif etti.
- İngiltere Malta'da bulunan 40 Türk'ü serbest bıraktı.
- Fransa Zonguldak'tan çekildi.
- İtalya Anadolu'dan çekilme kararı aldı.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

ESKİŞEHİR-KÜTAHYA MUHAREBELERİ (1 - 24 TEMMUZ 1921)

Nedenleri

- Yunanlıların İngilizlerin desteğini kaybetmek istememeleri.
- Yunanlıların I. ve II. İnönü Savaşı'nın öcünü almak.
- Eskişehir ve Ankara'yı alarak TBMM'ye son vermek.

Savaşın Sonuçları

- Eskişehir, Kütahya ve Afyon kaybedildi.
- Ordu, Sakarya Irmağı'nın doğusuna çekildi.
- Meclisin Ankara'dan Kayseri'ye taşınması gündeme geldi.
- Üç aylığına Başkomutanlık Kanunu çıkarıldı. Böylece Mustafa Kemal askerlik mesleğine geri döndü.
- Başkomutan Mustafa Kemal ordunun ihtiyaçlarının giderilmesi amacıyla **"Tekalif-i Milliye"** emirlerini çıkardı.
- Fransa ateşkes teklifini geri çekti.
- İtalya Anadolu'yu boşaltma kararından vazgeçti.

NOT

Tekalif-i Milliye emirlerinden gelen yardımların bir kısmı Sakarya'da diğer kısmı ise Büyük Taarruz Savaşı'nda kullanılacaktır.

PDF Eraser Free

ÖNEMLİ

Savaş sırasında TBMM başkanı olarak görev yapan Mustafa Kemal Ankara'da öğretmenler ile biraraya gelerek **"I. Maarif Kongresi"**ni düzenlemiştir. Bu kongre günümüzde yapılan MEB Şuraları'nın temelini atmıştır.

SAKARYA MEYDAN MUHAREBESİ (SUBAYLAR SAVAŞI) (23 AĞUSTOS - 13 EYLÜL 1921) (MELHAME-İ KÜBRA)

Nedenleri

- Yunanlıların Ankara'yı alarak Milli Mücadele'yi sona erdirmek istemesi.

Savaşın Sonuçları

- Mustafa Kemal'e gazilik unvanı ile Mareşallik rütbesi verildi.
- İngiltere ile **Esir Mübadelesi Antlaşması** imzalandı.
- İngiltere TBMM'ye ve Yunanistan'a ateşkes teklifinde bulundu.
- Ukrayna ile **Dostluk Antlaşması** imzalandı.
- Fransa ile **Ankara Antlaşması** imzalandı. Bu antlaşmaya göre;
  - Hatay Fransız mandasındaki Suriye'ye bırakıldı. Böylece Misak-ı Milli'den **ikinci** kez taviz verildi.
  - Süleyman Şah'ın mezarının bulunduğu Caber Kalesi Türk mülkü sayılacak.
- İtalya Anadolu'dan tamamen çekildi.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

NOT

Anadolu'dan çekilen ilk İtilaf Devleti **"İtalya"**dır.

- Sovyet Rusya'ya bağlı Azerbaycan, Ermenistan ve Gürcistan ile Doğu sınırımızı kesinleştiren **Kars Antlaşması** imzalandı.

BÜYÜK TAARRUZ (BAŞKOMUTANLIK MEYDAN MUHAREBESİ) (RUM SINDIĞI SAVAŞI) (DUMLUPINAR MEYDAN MUHAREBESİ) (26 AĞUSTOS - 9 EYLÜL 1922)

Savaş Öncesi Yapılan Hazırlıklar

- Savaş yapılmaması için dış işleri bakanı Yusuf Kemal Tengirşenk temaslarda bulunması için Avrupa'ya gönderildi.
- Ordu karargah merkezi Polatlı'dan, Akşehir'e taşındı.
- Tekalif-i Milliye emirlerinden gelen yardımlar ile İtalya ve Fransa'nın bıraktığı silahlar cepheye taşındı.
- Ankara'da altı aylığına subay okulları açıldı.
- Orduya taarruz eğitimi verildi.
- Başkomutanlık yetkisi süresiz uzatıldı.

Büyük Taarruz'un Sonuçları

- Batı Anadolu Yunanlılar'dan temizlendi.
- Türk-Yunan Savaşı sona erdi, diplomatik dönem başladı.
- Anadolu Yunanlılar tarafından tahrip edildi.

PDF Eraser Free

- Uşak'ta bulunan General Trikopis, Fevzi Çakmak tarafından esir alındı.

NOT

Bu gelişme üzerine TBMM Mustafa Kemal'in de isteği ile Fevzi Çakmak'a Mareşallik rütbesi verildi.

NOT

Mustafa Kemal bu savaş sırasında **"Ordular ilk hedefiniz Akdeniz'dir. İleri!"** emrini vermiştir.

MUDANYA ATEŞKES ANTLAŞMASI (3 - 11 EKİM 1922)

Maddeleri

- Bu antlaşmada Türkiye'yi İsmet İnönü temsil etmiştir.

NOT

İsmet İnönü'nün buradaki başarısı ilerde Lozan Barış Konferansı'na da gönderilmesini sağlamıştır.

- Türk-Yunan Savaşı sona erecek.
- Yunanlılar Doğu Trakya'dan çekilecek.

NOT

Refet Bele **"Trakya Yüksek Komiseri"** sıfatıyla Doğu Trakya'yı Yunanlılardan geri almıştır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

- Boğazlar ve İstanbul TBMM'ye bırakılacak. (Ancak barış antlaşmasına kadar)

NOT

Osmanlı Devleti;
- Mondros ve Sevr Antlaşmaları ile fiilen,
- Mudanya Ateşkes Antlaşması ile hukuken,
- Saltanatın kaldırılması ile de resmen sona ermiştir.

SALTANATIN KALDIRILMASI (1 KASIM 1922)

Nedenleri

- Lozan'a hem Osmanlı Devleti'nin hem de TBMM'nin birlikte çağrılması.
- Ulusal egemenliğin önünde bir engel teşkil etmesi.
- Anadolu'nun içinde iki devletin bulunmasının ulusal çıkarlara aykırı olması.

Sonuçları

- I. TBMM'nin yapmış olduğu ilk ve son inkılap hareketidir.
- TBMM Lozan Konferansı'na tek gitmiştir.
- Laiklik yolunda ilk büyük adım atılmıştır.
- Devlet başkanlığı ve rejim sorunu ortaya çıkmıştır.

LOZAN BARIŞ ANTLAŞMASI (23 TEMMUZ 1923)

- Baş delegeler, İsmet İnönü, Hasan Saka ve Dr. Rıza Nur'dur.

PDF Eraser Free

- Mustafa Kemal'in taviz verilmemesini istediği konular:
  - Ermenilerin yurt istekleri
  - Kapitülasyonların kaldırılması.

Lozan'da Alınan Kararlar

A) Sınırlar

a) **Batı:** Yunanistan ile Mudanya, Bulgaristan ile de İstanbul Antlaşması esas alındı.

b) Doğu: Kars Antlaşması esas alındı.

c) Güney: Ankara Antlaşması esas alındı.

d) Irak: Bu sorun gündeme gelmesine rağmen çözümü sonraya bırakıldı.

B) Kapitülasyonlar

- Tamamen kaldırıldı. Düyun-u Umumiye İdaresi'nin Türkiye'deki görevi sona erdi.

C) Azınlıklar

- Hepsi Türk vatandaşı sayıldı.

D) İstanbul'un Boşaltılması

- 45 gün içerisinde boşaltılması kararı alındı.

E) Patrikhane

- Tüm ısrarlara rağmen İstanbul dışına çıkarılamadı. Ancak Lozan'da her iki taraf arasında uzlaşıp yazıya geçirilen ilk konudur.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

F) Adalar

- Kıbrıs İngiltere'ye, Onikiada İtalya'ya, Ege Adaları Yunanistan'a, Bozcaada ve Gökçeada ise Türkiye'ye bırakıldı.

G) Savaş Tazminatı

- Bosnaköy ve Karaağaç savaş tazminatı olarak Türkiye'ye bırakıldı.

H) Boğazlar

- Boğazlar bir komisyon tarafından yönetilmeye devam edecek. Komisyon başkanı ise Türk olacak.

I) Yabancı Okullar

- Türk tarafının çıkaracağı kanunlara uyulması şartı getirildi.

İ) Dış Borçlar

Osmanlı Devleti'nden ayrılan devletlere yüzölçümleri alınarak borçlar paylaştırıldı. Türkiye bu borcu Lira ya da Frank ile ödemek istedi. Borcun vadesi, tutarı, taksidi için Düyun-u Umumiye İdaresi görevlendirildi. Türkiye'nin dış borcu ödeme kararı alması Sovyet Rusya'yı emsal teşkil edeceği endişesiyle tedirgin etmiştir.

Nüfus Mübadelesi: Batı Trakya'da oturan Türkler ile İstanbul'da oturan Rumlar yerleşik (etabli) sayılacak, diğerleri ise yer değiştirilecek.

PDF Eraser Free

ATATÜRK'ÜN HAYATI

A) Öğretim Hayatı

- Mahalle Mektebi
- Şemsi Efendi Okulu
- Mülkiye Rüştiyesi
- Selanik Askeri Rüştiyesi (Kemal adı verildi.)

NOT

Mustafa Kemal Selanik Askeri Rüştiyesi'nde okurken matematik öğretmeni Yüzbaşı Mustafa Efendi kendisine **bilgi ve erdem bakımından olgunluk ve eksiksizlik** anlamına gelen **Kemal** adını verdi.

- Manastır Askeri idadisi
- Harp Okulu
- Harp Akademisi (Kurmay Yüzbaşı)

B) Askerlik Hayatı

- Şamda V. Ordu 39. Süvari alayına staj yapmak için gitti.
- Şam'da Vatan ve Hürriyet Cemiyeti'ni kurdu.
- Kıdemli yüzbaşı olarak V. Ordu Kurmay Başkanlığı'na atandı.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

- Makedonya'da bulunan III. orduya atandı. Ancak kendisi Selanik'te kaldı.
- 31 Mart İsyanı'nı bastırmak için İstanbul'a geldi.
- Trablusgarp Savaşı'nda binbaşı oldu.
- 1913'te Sofya Askeri Ataşesi oldu.
- 1915'te Çanakkale'de Arıburnu Grup Komutanlığı'nı üstlendi. Rütbesi Albay oldu.
- Kafkas Cephesi'ne sevk edildi. (Diyarbakır) (General oldu.)
- Adana'da Yıldırım Orduları Grup komutanı oldu. XVII. ordu komutanlığı yaptı.
- Veliaht Vahdettin ile Almanya gezisine katıldı. Tedavi için Viyana'ya gitti.
- VII. Ordu Komutanlığı'na tekrar atandı. Suriye'ye gitti. Yıldırım orduları grup komutanı oldu.
- 30 Nisan 1919'da 9. Ordu müfettişliğine atandı.

PDF Eraser Free

C) Kişisel Özellikleri

- Vatan ve millet sevgisi
- Mantıklı ve gerçekçi oluşu
- Yaratıcı düşünmesi
- İdealistliği
- İleri görüşlülüğü
- Önder oluşu
- İnkılapçılığı
- Birleştirme ve bütünleştirme gücü
- İleri görüşlülüğü
- Önder oluşu
- İnkılapçı

D) Atatürk'ün Manevi Evlatları

- Nebile
- Afet İnan
- Ülkü Adatepe
- Sabiha Gökçen
- Zeynep
- Rukiye
- Zehra

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

- Abdurrahim Tunçak
- Sığırtmaç Mustafa

E) Hayatını Etkileyen Dört Şehir

- Selanik
- Manastır
- Sofya
- İstanbul

F) Düşünce Yapısını Etkileyen Yazar ve Düşünürler

- Mehmet Emin Yurdakul (Cenge Giderken) (Atatürk Cenge Giderken şiiri için **"Bu dizelerde ulusal benliğimin gururunu tattıran ilk anlatımı buldum."** demiştir.)
- Tevfik Fikret (Sis-Ferda-Rucu) (Atatürk Tevfik Fikret için **"Hangi Türk şairi böyle inkılapçı şiirler yazmıştır."** demiştir.)
- Descartes
- J. J. Rousseav
- Ziya Gökalp
- Montesquieu
- Namık Kemal (Atatürk Namık Kemal için **"Türk milletinin yüzyıllardan beri beklediği ses."** demiştir.)

G) Atatürk'ün Yazdığı veya Tercüme Yaptığı Eserler

- Geometri (Ortaöğretim'de ders kitabı olarak okutulmuştur.)

PDF Eraser Free

- Liseler için Tarih Notları
- Vatandaş için Medeni Bilgiler (Afet İnan ile birlikte hazırlanmıştır.)
- Bölüğün Muherebe Eğitimi (Tercüme Edildi)
- Cumalı Ordugahı (3. süvari tümeninin manevraları anlatılmıştır.)
- Zabit ve kumandan ile Hasbihal

- Taktik ve Tatbikat Gezisi (1911'de 5. Kolordu Hareket Şube Müdürüyken yazmıştır.)

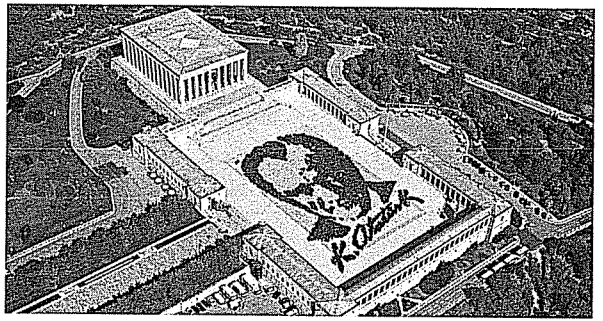
NUTUK

- 1919 - 1927 yıllarını anlatır.
- CHP'nin 2. kongresinde günde 6 saatte, 6 günde okundu. (15 - 21 Ekim 1927)
- **"Samsun'a çıktım."** ifadesi ile başlar. Gençliğe Hitabe ile sona erer.
- Geliri THK'na bırakılır.
- Yahya Kaptan'ın ismi çokça geçmektedir.
- Arapça yazılmıştır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

Mustafa Kemal'in Vefatı

- İlk defa 1937'de Yalova'da Dr. Nihat Reşat Belger hastalığına ilk teşhisi koydu.
- Kesin teşhisi Ömer İrdelp koydu.
- Vefat etmeden önceki okuduğu son eser **Belleten** dergisi oldu.
- Naaşı önce Etnografya Müzesi'ne daha sonra 1953'te Anıtkabir'e nakledildi.
- Atatürk vefat ettiğinde Meclis başkanı Abdülhalik Renda Başbakan ise Celal Bayar'dır.

Atatürk'ün Mirasını Bıraktığı Kurumlar

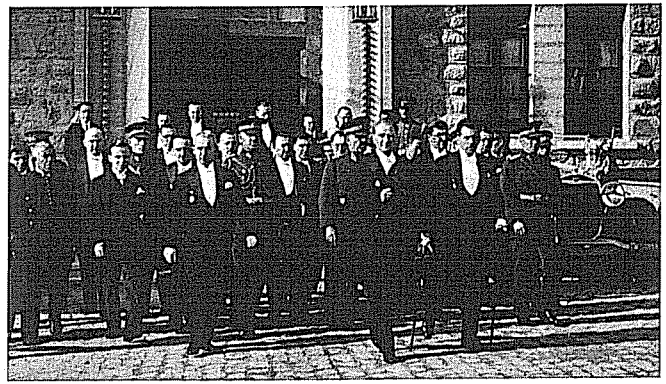
- Türk Tarih Kurumu ve Türk Dil Kurumu
- İsmet İnönü çocuklarının öğrenimi
- Ankara ve Bursa Belediyeleri
- Makbule Atadan ve manevi kızlarına ayırdı.

PDF Eraser Free

ATATÜRK DÖNEMİ İÇ POLİTİKA

1) II. TBMM'nin Açılması (1923-27)

- İnkılâp meclisidir.
- Lozan'ı onaylamıştır.
- Mustafa Kemal Ankara ve daha sonra ise Gaziantep milletvekili olarak görev yapmıştır.

Atatürk ve meclis üyeleri II. TBMM Binası'ndan çıkarken

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

2) CHP'nin Kurulması

- İlk kurultayı Sivas Kongresi'dir. Çünkü bu kongrede Anadolu Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti kuruldu. Bu cemiyet daha sonra Halk Fırkası'na dönüştürüldü.
- Atatürk ilkelerinin tümünü savunmuştur.
- İlk genel başkanı Mustafa Kemal'dir.
- Ekonomide devletçiliği savunmuştur.
- Çift dereceli seçim sistemini savunmuştur.

NOT

1946 seçimlerinde Türk siyasi tarihinde ilk defa tek dereceli seçim sistemi uygulanmıştır.

- En uzun süre iktidarda kalan partidir.
- Parti 9 Umde kararlarına göre kurulmuştur.

3) Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası (1924)

- Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk muhalefet partisidir.
- Kurucusu Kazım Karabekir'dir. Adnan Adıvar, Refet Bele, Ali Fuat Cebesoy, Rauf Orbay diğer kurucularıdır.

PDF Eraser Free

- Ekonomide **Liberalizm**'i ve tek dereceli seçim sistemini savunmuşlardır.
- Her türlü itikade (dini görüşe) saygı gösterilmesini savunmuşlardır. Laiklik ilkesinin kötüye kullanıldığı gerekçesiyle Şeyh Sait İsyanı'ndan sonra kapatılmıştır.

4) Nasturi Ayaklanması (1924)

- İngiltere'nin kışkırtması ile Hakkâri'de çıkmıştır.

5) Şeyh Sait Ayaklanması (1925)

- Cumhuriyet rejimine yıkmaya yönelik **ilk** isyandır.

- İngiltere, Türkiye ile Musul arasında tampon bir devlet kurdurarak, Türkiye'nin Musul'a ulaşmasını engellemeye çalıştığı için isyana destek vermiştir.
- İsyanı bastıramayan Ali Fethi Okyar istifa edip yerine İsmet İnönü gelmiştir.
- İsyan bastırıldı ve bölgedeki asayişi sağlamak amacıyla **Takrir-i Sükun Kanunu** çıkarıldı. Ankara ve Diyarbakır'da İstiklal Mahkemeleri kuruldu.
- İsyana destek veren Terakkiperver Cumhuriyeti Fırkası laiklik ilkesini kötüye kullandığı gerekçesiyle kapatılmıştır.

6) İzmir Suikastı (1926)

Eski ittihatçılar tarafından düzenlenmek istendi. Giritli Şevki sayesinde suikastçılar yakalandı. Son kez İstiklal Mahkemeleri görev yaptı. Kazım Karabekir'de bu davada yargılananlar arasında yer almıştır.

7) Bozkurt-Lotus Olayı (1926)

Midilli yakınlarında Lotus adında Fransız gemisi Bozkurt adındaki Türk gemisini batırması olayıdır. Konu Lahey Adalet Divanı'na götürülmüştür. Türkiye'yi Mahmut Esat (Bozkurt) bey savunmuştur. Türkiye bu davayı kazanmıştır.

8) Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın Kurulması (1930)

Ali Fethi Okyar kurmuştur. Makbule Atadan'da partide görev almıştır. Ekonomide **Liberalizmi** ve tek dereceli seçim sistemini savunmuştur. Partinin içine gericilerin girdiğini gören Ali Fethi Okyar partiyi feshetmiştir. Türkiye Cumhuriyeti'nin ikinci muhalefet partisidir.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

PDF Eraser Free

9) Menemen (Kubilay) Olayı (1930)

Derviş Mehmet ve adamlarının **"şeriat isteriz"** diyerek önce iki bekçiyi sonra da olaya müdahale eden Mustafa Fehmi Kubilay'ı şehit etme olayıdır. İsyan bastırılmış ve sanıklar Divan-ı Harpte yargılanmıştır.

Şehit Mustafa Fehmi Kubilay

Bu olay Cumhuriyet rejimini değiştirmeye yönelik çıkan **ikinci** isyandır. Bu olay sonrasında Atatürk zamanında çok partili hayata geçilmemiştir.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

10) Bursa Olayı

Ezanın Türkçe okunmasına yönelik tepkidir. Türkçe ezan ilk olarak Fatih Cami'nde Hafız Rıfat bey tarafından okunmuştur. Mustafa Kemal Bursa'daki olaylar hakkında **"Bu bir din meselesi değil dil meselesidir."** demiştir. Adnan Menderes döneminde ezan aslına geri çevrilmiştir.

11) Razgrad Olayı

Bulgarların Türk mezarlıklarını tahrip etmesi olayıdır.

12) Wagon Lits (Vagon Li) Olayı

Bir Fransız demiryolu şirketinde çalışan Naci Bey'in Türkçe konuştuğu için işten çıkarılması olayıdır.

13) Dersim Olayı (1936-39)

Pir Seyit Rıza ve adamlarının başlattığı isyandır. Kara harekatına verilen isim "Tunçeli Operasyonu'dur."

Bu operasyonu Abdullah Bozdoğan yönetmiştir. Havadan ise Sabiha Gökçen harekata destek vermiştir. İsyan üç sene sürdükten sonra Pir Seyit Rıza'nın yakalanmasıyla sona ermiştir.

PDF Eraser Free

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAPLARI

Cumhuriyetçilik	Laiklik	Halkçılık	Milliyetçilik	Devletçilik	İnkılapçılık
○ TBMM açıldı. ○ Saltanat kaldırıldı. ○ Cumhuriyet ilan edildi. ○ Halifelik kaldırıldı . ○ Seçmen olmak için aranan vergi verir olma şartı kaldırıldı. ○ Erkan-ı Harbiye Vekaleti kapatıldı. ○ Subay-vekil uygulamasına son verildi. ○ 1921 ve 1924 Anayasaları kabul edildi . ○ Ordu siyasetten ayrıldı.	○ Saltanat kaldırıldı. ○ Halifelik kaldırıldı. ○ Tevhid-i Tedrisat Kanunu kabul edildi. ○ Şeriye ve Evkaf Vekâleti kaldırıldı. ○ Şeriat Mahkemeleri kapatıldı. ○ Medreseler kapatıldı. ○ Şeyhülislamlık makamı kaldırıldı. ○ Tekke,zaviye ve türbeler kapatıldı. ○ Maarif Teşkilatı Hakkında kanun çıkarıldı. ○ Türk Medeni Kanunu kabul edildi. ○ Anayasadan "Devletin dini İslam'dır." maddesi çıkarıldı. ○ Yemin metinlerinden "Vallahi" sözcüğü çıkarıldı.	○ Aşar vergisi kaldırıldı. ○ Türk Medeni Kanunu kabul edildi. ○ Kılık-Kıyafet Kanunu kabul edildi. ○ Kadınlara seçme ve seçilme hakkı tanındı. ○ Soyadı Kanunu kabul edildi . ○ Ayrıcalık içeren unvanlar kaldırıldı. ○ Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nu kabul edildi. ○ Seçmenlikte aranan vergi verir olma şartı kaldırıldı. ○ Patrikhane ve konsoloslukların nikah kıyma, mahkeme kurma gibi yetkileri sona erdirildi.	○ Kurtuluş Savaşı yapıldı. ○ TBMM açıldı. ○ İzmir İktisat Kongresi'nin toplanarak Misak-ı İktisadi kararları alındı. ○ Türk Tarih Kurumu kuruldu. ○ Türk Dil Kurumu kuruldu. ○ Kabotaj Kanunu kabul edilerek denizler ulusallaştırıldı. ○ Türk Parası'nı Koruma Kanunu çıkarıldı.	○ I. Beş Yıllık Sanayi Planı hazırlandı ve uygulandı. ○ II. Beş Yıllık Sanayi Planı hazırlandı ancak savaş nedeniyle uygulanamadı. ○ Sümerbank kuruldu. ○ Etibank kuruldu. ○ Çubuk Barajı inşa edildi. ○ Elektrik İşleri Etüt İdaresi kuruldu. ○ Merkez Bankası kuruldu.	○ Ölçü – tartı birimleri değiştirildi (Metrik sisteme geçildi). ○ Miladi takvim kabul edildi. ○ Kılık-Kıyafet kanunu kabul edildi. ○ Hafta tatili pazara alındı. ○ Uluslar arası saat sistemine geçildi. ○ Uluslar arası rakamlar kullanılmaya başladı.

PDF Eraser Free

Cumhuriyetçilik	Laiklik	Halkçılık	Milliyetçilik	Devletçilik	İnkılapçılık
○ Kadınlara seçme ve seçilme hakkı tanındı. ○ Çok partili hayat denemeleri gerçekleşti.	○ Kılık-Kıyafet Kanunu kabul edildi. ○ Laiklik ilkesi anayasaya girdi. ○ Şeyhlik, seyyitlik, üfürükçülük, dervişlik, emirlik, falcılık, büyücülük, muskacılık gibi san ve sıfatların kullanılması ve bunlara ait özel kıyafetlerin giyilmesi yasaklandı.	○ Osmanlı Devleti'nde alınan nişan,rütbe ve madalyaların kullanımı yasaklandı. ○ Halk sağlığını ilgilendiren kurumlar açıldı. ○ İlköğretim zorunlu ve ücretsiz hale getirildi. ○ Halk dilinden oluşan kelimelerle sözlük hazırlandı. ○ Millet Mektepleri açıldı.	○ Koruyucu Gümrük Yasası kabul edildi. ○ Reji idaresi millileştirildi. ○ Demiryolları ulusallaştırıldı. ○ Yeni harfler kabul edildi. ○ Türkçe sözlük hazırlandı. ○ Kapitülasyonlar kaldırıldı. ○ Merkez Bankası kuruldu.	○ Karabük Demir Çelik Fabrikası'nın temelleri atıldı.	
Anahtar Kelimeler	**Anahtar Kelimeler**	**Anahtar Kelimeler**	**Anahtar Kelimeler**	**Anahtar Kelimeler**	**Anahtar Kelimeler**
○ Millet iradesi ○ Seçme ve seçilme hakkı ○ Ulusal Egemenlik ○ Millet Meclisi ○ Oy verme	○ Akıl ○ Bilim ○ Din, vicdan ve mezhep özgürlüğü ○ Tutucu olmama ○ İrticaya karşı olma	○ Eşitlik ○ Sosyal Adalet ○ Kanun üstünlüğü ○ Halkın refah ve huzuru ○ Toplumsal dayanışma ○ Sosyal Devlet olgusu	○ Ulusal bağımsızlık ○ Birlik ve beraberlik ○ Biz ○ Dil birliği ○ Kültür birliği	○ Devlet planlaması ○ Devlet yatırımları ○ Milli kalkınma ○ Ekonomik refah seviyesi ○ Milli bankacılık ○ Sermaye	○ Sürekli değişim ○ İlerleme ○ Geriye hiç bakmama ○ Modernizm ○ Muaasırlaşma ○ "Yerine" kelimesi ○ Çağdaşlaşma

PDF Eraser Free

TÜRK İNKILABI

ÖZELLİKLERİ	HEDEFLERİ
○ Birbirini tamamlar niteliğe sahiptir. ○ Türk milletinin ihtiyaçlarından doğmuştur. ○ Evrensel yönü ile diğer uluslara da örnek teşkil etmiştir. ○ Toplumda kargaşa oluşturan ikili uygulamalara son vermiştir. ○ Savaş ortamından dolayı fikri hazırlık aşaması çok kısa sürmüştür. ○ Laik, ulusal, demokratik özelliklere sahiptir. ○ Fikri ortaya koyanlar ile süreci yürütenler aynı kadrolardır. ○ Tavandan tabana doğru bir süreç yaşanmıştır. ○ Belli bir ideolojinin ürünü değildir.	○ Batı medeniyetleri ile bütünleşmeyi sağlamak. ○ Ulus devlet anlayışını güçlendirmek. ○ Laik anlayışı yönetim, sosyal, kültürel, eğitim, hukuk alanlarında etkin kılmak. ○ İkili uygulamalara son vererek ülke içi birliği sağlamak. ○ Akılcı düşünmeyi etkin kılmak. ○ Kaynaşmış, ayrıcalıklı sınıfları olmayan bir toplum oluşturmak. ○ Milli egemenliğe dayalı, demokratik bir yönetim oluşturmak. ○ Milli bağımsızlığı korumak.

PDF Eraser Free

1) SİYASİ İNKILAPLAR VE İÇ POLİTİKA GELİŞMELERİ

a) SALTANATIN KALDIRILMASI (1 Kasım 1922)

Nedenleri

- Osmanlı Devleti'nin Lozan Görüşmelerine davet edilmesinden dolayı ortaya çıkabilecek bir kargaşayı önleme ve böylece Lozan Konferansı'na tek ve güçlü gitme isteği
- Yönetimde iki başlılığa son verme isteği
- Devlet idaresinin laikleşmesini sağlama isteği
- Ulus egemenliği ilkesini hayata geçirme isteği
- Cumhuriyet idaresine ortam hazırlama isteği
- Monarşi ve aile idaresi anlayışına son verme isteği

Gelişmeler

- Lozan Konferansı öncesinde görüşmelerle ilgili davet alan Tevfik Paşa Hükümeti'nin hazırlıklara başlaması Mustafa Kemal'i harekete geçirmiştir.
- Meclis genel kuruluna getirilen saltanatın varlığına son verilmesi konusu Meclis içinde tartışmalar yol açmıştır. Fakat birçok vekilin oyu ile saltanatın kaldırılmasına karar verilmiştir.
- Saltanat idaresine son verilmesi üzerine **son Osmanlı Padişahı Vahdettin yurt dışına çıkarılmış** ve **Tevfik Paşa Hükümeti'ne son verilmiş**tir.
- Ancak bir sorun vardı ki İngilizlerin denetimine giren Vahdettin halen elinde İslam dünyasının liderliği sanı olan Halifeliği bulundurmaktaydı.
- İngiltere'nin **Halife'nin kendilerine sığındığı, Müslümanların koruyucusunun bundan böyle İngiltere olduğu** şeklinde propaganda yapmasını, halifelik makamını kullanmasını engellemek amacıyla Osmanlı ailesinden gelen **Abdülmecit Efendi** TBMM tarafından halife seçilmiş ve böylece İngiltere'nin oyunu da bozulmuştur.

Sonuçlar

- Devletin laikleşmesi yolunda ilk ciddi adım atılmıştır.
- Osmanlı Devleti'nin resmi olarak varlığı son bulmuştur.
- Türk milletinin tek temsilcisinin TBMM olduğu ortaya konmuştur.
- Ulusal egemenliğin gerçekleştirilmesi yolunda önemli bir adım atılmıştır.
- Rejim ve devlet başkanlığı sorunları ortaya çıkmış bu durum Cumhuriyet'in ilanını hızlandırmıştır.

b) ANKARA'NIN BAŞKENT OLMASI (13 Ekim 1923)

- Lozan Barış Antlaşması'nın II. TBMM tarafından onaylanmasından sonra, Osmanlı başkenti İstanbul'un 6 Ekim 1923'de İtilaf kuvvetleri tarafından boşaltılması tamamlanmıştır.
- İtilaf Devletleri'nin İstanbul'dan ayrılması, gündeme hükümet merkezi sorununu getirmiştir.
- İsmet Paşa, Ankara'nın başkent oluşunu öngören önergeyi 9 Ekim 1923'te on dört arkadaşı ile birlikte TBMM'ye vermiştir.
- 13 Ekim 1923'te TBMM'de kabul edilen tek maddelik bir yasa ile Ankara, yeni devletin başkenti olmuş ve böylece devlet mer-

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

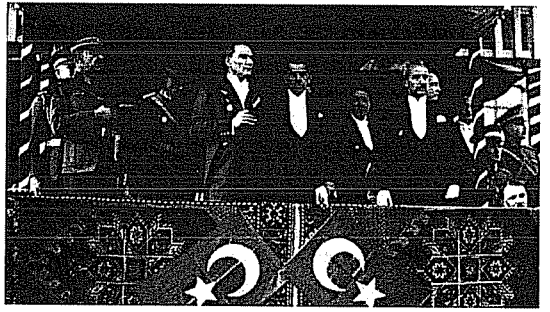
PDF Eraser Free

kezinin İstanbul olacağı yolundaki çekişmelere son verildiği gibi, Cumhuriyetin ilanı için de bir adım atılmıştır.

C) CUMHURİYET'İN İLANI (29 EKİM 1923)

Nedenleri

- Ulusu tek egemen güç haline getirmek
- Devlet başkanlığı ve rejim tartışmalarına son vermek
- Ekim bunalımı olarak da bilinen Hükümet bunalımını atlatmak

Hükümet Bunalımı Meselesi

- Bu konuda sıkıntı yaşanmasında en temel neden mevcut hükümet oluşturma sistemidir.I.TBMM'de hükümet oluşturmak için uygulanan sistem Meclis Hükümeti Sistemi'ydi.
- Bu sistemde bakanlar meclis içinden ve meclis tarafından tek tek oylanarak belirlenirdi.Bu uygulamanın en sıkıntılı yanı oylamanın uzun ve sancılı işlemesinden dolayı hükümetin kurulmasının geç olmasıdır.
- **Ali Fethi Okyar Hükümeti'nin istifası** üzerine yeni bir hükümet kurulamaması Cumhuriyet'in kurulmasını gündeme getirmiştir.

Meclis Hükümeti Sistemi	Kabine Sistemi
• Bu sistemde icra vekilleri heyeti, Meclis içinden ve Meclis tarafından seçilen bakanlardan oluşmaktadır. • Bu sistemde, hükümetin kurulması uzun sürer ve farklı görüşler yer aldığı için hükümetin uyum içinde yaşaması zordur.	• Bu sistemde hükümet üyesi bakanlar, başbakan olarak belirlenen kişi tarafından seçilir ve sunduğu listeyi cumhurbaşkanı onaylar. • Bu sistemde hükümet kurulması işlemi kısa sürer ve hükümet üyeleri arasında uyum problemi çok yaşanmaz. • Ayrıca bu sistemde yürütme işleri daha hızlı olur.

Sonuçlar

- Cumhuriyet'in ilanı ile **devletin rejimi belirlenmiş** ve **devlet başkanlığı sorununa çözüm bulunmuş**tur.
- Milli egemenlik anlayışı güçlenmiştir.
- Mustafa Kemal cumhurbaşkanı seçilmiştir.
- Meclis Hükümeti Sistemi'nden **Kabine Sistemi'ne geçilmiş** böylece yürütme işlerinin hızlanması sağlanmıştır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

PDF Eraser Free

- İsmet İnönü Başbakan seçilerek ilk kabineyi kurmuş ve **Ali Fethi Okyar da Meclis Başkanı seçilmiştir.**
- Halifeliğin kaldırılmasına ve diğer İnkılapların gerçekleştirilmesine ortam hazırlanmıştır.
- 1921 Teşkilat-ı Esasiyesi'nde bazı değişiklikler yapılmıştır.

ÖNEMLİ

- Türkiye Devleti'nin **ilk cumhurbaşkanı Mustafa Kemal**'dir.
- Türkiye Cumhuriyeti'nin **ilk başbakanı İsmet Paşa**'dır.
- Türkiye Cumhuriyeti'nin **ilk meclis başkanı Ali Fethi Okyar**'dır.

Cumhuriyet Döneminin İlk Hükümeti

- **Cumhurbaşkanı:** Mustafa Kemal ATATÜRK
- **TBMM Başkanı:** Fethi OKYAR
- **Başbakan ve Dışişleri Bakanı:** İsmet İNÖNÜ
- **Genelkurmay Başkanı:** Fevzi ÇAKMAK
- **Şeriye Bakanı:** Mustafa Fevzi Efendi
- **İçişleri Bakanı:** A. Ferit TEK
- **Maliye Bakanı:** Hasan Fehmi ATAÇ
- **Adliye Bakanı:** Seyit Bey
- **Millî Savunma Bakanı:** Kâzım ÖZALP
- **Millî Eğitim Bakanı:** İsmail Safa ÖZLER
- **Nafia (Bayındırlık) Bakanı:** A. Muhtar ÇİLLİ
- **Sıhhiye Bakanı:** Dr. Refik SAYDAM
- **Mübadele, İmar ve İskan Bakanı:** Mustafa Necati Bey
- **İktisat Bakanı:** Hasan SAKA

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

d) HALİFELİĞİN KALDIRILMASI (3 Mart 1924)

Nedenleri

- Halifelik makamının yapılacak inkılapların önündeki en büyük engel olması
- Halifelik makamının Cumhuriyet rejimi ve ulus devlet anlayışı ile bağdaşmaması
- Devletin laikleşmesinin sağlanmak istenmesi
- Halifeliğin, saltanat yanlılarının güç aldığı bir makam durumuna gelmesi ve bunun sonucu olarak, Halife Abdülmecit Efendi'nin, padişah gibi davranarak yetkilerini aşması
- TBMM içerisinde bazı vekillerin Halife taraftarlığı yapması ve bunun siyasi ahengi bozması
- İngilizlerin kadrolarında görevli olan **Seyyid Emir Ali ve Ağa Han**'ın, Türkiye'nin içişlerine karışıldığını ortaya koyan mektubunun muhalif gazetelerden Tanin adlı gazetede yayımlanması

Gelişmeleri

- Mustafa Kemal yukarıda belirtilen nedenlerden dolayı halifeliğin kaldırılmasına karar vermiş, 3 Mart 1924 tarihinde yaptığı Meclis konuşmasında, bu düşüncesini açıklamıştır.
- 3 Mart 1924'te TBMM'de kabul edilen bir kanunla tartışmalar arasında halifelik kaldırılmıştır.

PDF Eraser Free

Sonuçları

- İnkılaplar ve milli egemenliğin önündeki en büyük engel ortadan kalkmıştır.
- Bu kurum aracılığıyla yabancı devletlerin iç işlerimize karışma girişimleri önlenmiştir.
- Devletin rejimi konusunda tartışmaya yol açabilecek bir kurum kaldırılmıştır.
- Ümmetçilik anlayışı zayıflatılmış, yerine Ulus toplum anlayışı güçlendirilmiştir.
- İki başlı görüntü yok edilmiştir.
- Milli egemenlik anlayışı güçlendirilmiştir.
- Laikleşme yolunda en önemli adım atılmıştır.
- Şeyhülislamlık makamı (Bab-ı Meşihat Dairesi) sona erdirilmiştir.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

3 Mart 1924 Tarihinde Yaşanan Diğer Gelişmeler	
Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun kabul edilmesi	○ Manisa Mebusu Vasıf Bey ve 50 vekilin verdiği önerge doğrultusunda **Tevhid-i Tedrisat Kanunu kabul edilmiş**tir.
Şeriye ve Evkaf Vekaleti kaldırılması	○ Siirt Mebusu Şeyh Saffet Efendi ve 50 vekilin verdiği önerge doğrultusunda kabul edilen kanun ile **Şeriye ve Evkaf Vekaleti kaldırılarak yerine Diyanet İşleri Başkanlığı ile Vakıflar Genel Müdürlüğü** kurulmuştur. ○ **Şeriye Mahkemeleri kapatılmış**tır.
Erkan-ı Harbiye-i Umumiye Vekaleti kapatılması	○ Yine aynı kanun ile **Erkan-ı Harbiye-i Umumiye Vekaleti yerine, Genelkurmay Başkanlığı** kurulmuştur.
Osmanlı hanedan üyelerinin yurtdışına çıkarılması ile ilgili kanun çıkarılması	○ Siirt Mebusu Şeyh Saffet Efendi ve 53 vekilin verdiği önerge doğrultusunda **Osmanlı Hanedanına mensup kişiler vatandaşlıktan çıkarılmış** ve **yurt dışına sürgün edilmesine karar verilmiş**tir. ○ Hanedan üyeleri üzerindeki bu yasak bayanlar için Adnan Menderes Dönemi'nde (1952), erkekler için ise Bülent Ecevit Dönemi'nde (1974) kaldırılmıştır.

PDF Eraser Free

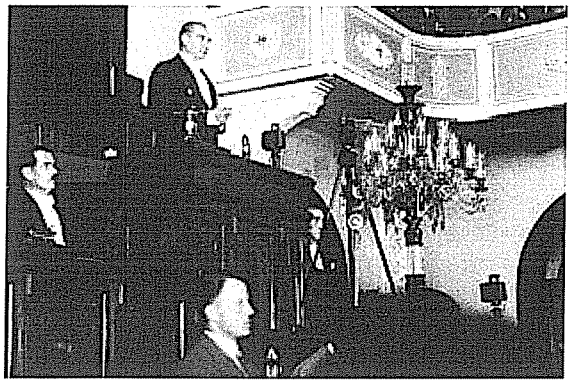
NOT

Atatürk tarafından Elmalılı Hamdi Yazır'a yaptırılan **Hak Dini Kuran Dili** adlı tefsir halka ücretsiz dağıtılmıştır.

2) HUKUK ALANINDA YAPILAN İNKILAPLAR

a) 1924 ANAYASASI (20 Nisan 1924)

- Bu anayasanın kabulünde en önemli etken 1921 Anayasası'nın savaş ortamından dolayı kısa sürede ve yetersiz hazırlanmış olmasıdır.

- Türk Devrimi'nin kurumsal boyutunun tamamlanabilmesi için bu anayasa gerek duyulmuştur.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

- 1924 Anayasası 6 Bölüm ve 105 maddeden oluşmuştur.
- Parlamenter sisteme geçişte bu anayasa ile önemli bir adım atılmıştır.
- En uzun süre yürürlükte kalan Anayasa olmuştur.

PDF Eraser Free

BAZI MADDELER	DEĞİŞİKLİKLER
○ Türkiye Devleti Bir Cumhuriyettir. ○ Türkiye Devletinin dini, dini İslam'dır; Resmi dili Türkçedir; makkarı (başkenti) Ankara şehridir. ○ Egemenlik kayıtsız şartsız Milletindir. ○ Türk milletini ancak TBMM temsil eder ve Millet adına egemenlik hakkını yalnız o kullanır. ○ Yasama yetkisi ve yürütme erki TBMM'de belirir ve onda toplanır. ○ Meclis, yasama yetkisini kendi kullanır. ○ Meclis, yürütme yetkisini kendi seçtiği Cumhurbaşkanı ve onun tayin edeceği Bakanlar Kurulu eliyle kullanır. Meclis, Hükümeti her vakit denetleyebilir ve düşürebilir. ○ Yargı hakkı, millet adına usul ve kanuna göre bağımsız mahkemeler tarafından kullanılır. ○ Milletvekili seçmek, 18 yaşını bitiren kadın, erkek her Türk'ün hakkıdır. ○ Otuz yaşını bitiren erkek her Türk milletvekili seçilebilir. ○ TBMM seçimleri dört yılda bir yapılır.	○ 1928 yılında, Devletin dini İslam'dır. maddesi çıkarılmıştır. ○ 1928 yılında, Cumhurbaşkanı yemin biçiminden "Vallahi" şeklinde başlayan dini tanımlar kaldırılmıştır. ○ 1930, 1933, 1934 yıllarında yapılan düzenlemelerle, kadınlara siyasi hakların verilmesine dair maddeler eklenmiştir. ○ 1934 yılında, seçme yaşı 18'den 22'ye çıkarılmıştır. ○ 1937 yılında, Atatürk İlkeleri Anayasa'da yer almıştır. ○ 1945 yılında, anayasanın dili Türkçeleştirilmiştir. ○ 1946 yılında, tek dereceli seçim sitemine dair değişiklik yapılmıştır. ○ 1952 yılında, anayasa dili yeniden eski haline dönüştürülmüştür.

PDF Eraser Free

b) TÜRK KADINI VE SİYASİ HAKLARI

Belediyeler	○ 3 Nisan 1930 tarihinde kabul edilen yasa ile kadınlara belediye seçimlerinde seçme ve seçilme hakkı verilmiştir. ○ Kadınlara verilen ilk siyasi hak bu olmuştur.	○ **Sadiye Hanım** ○ 1930 yılında, Artvin ili Yusufeli ilçesine bağlı Kılıçkaya beldesinde Belediye Başkanı seçilerek, **Türkiye'nin İlk kadın belediye başkanı olmuş**tur. ○ **Müfide İlhan** ○ 1950 yılında Mersin'den Belediye Başkanı seçilmiştir.
Muhtarlık	○ 26 Ekim 1933 tarihinde kabul edilen yasa ile kadınlara muhtar seçme ve seçilme hakkı verilmiştir.	○ **Gül Esin** ○ Aydın Çine'nin Karpuzlu Köyü'nde **ilk kadın muhtar olarak seçilmiş**tir.
Milletvekilliği	○ 5 Aralık 1934 tarihinde kabul edilen yasa ile kadınlara vekil seçme ve seçilme hakkı verilmiştir. ○ 1935 seçimlerinde 17, 1936 Ara seçiminde 1 olmak üzere Meclis'e 18 kadın vekil olarak girmiştir.	

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

NOT

- Dünya'da ilk kadın kongresi 1935 yılında Türkiye'de yapılmıştır.
- 1935'deki Kadınlar Kongresi'ne katılan Mısır delegesi Sitti Şaravi, Atatürk için **Siz ona Atatürk dersiniz. Biz ise onu Ataşark diye anarız.** demiştir.
- 1936 yılında kadınlara yönelik İş Kanunu kabul edilmiştir.

Kanun	Tarih	Alındığı Ülke
Medeni	1926	İsviçre
Borçlar	1926	İsviçre
Ceza	1926	İtalya
Ticaret	1926	Almanya
Ceza Muhakemeleri Usulü	1929	Almanya
Deniz Ticaret	1929	Almanya
İdare	1929	Fransa
İcra - İflas	1932	İsviçre

c) TÜRK MEDENİ KANUNU (17 ŞUBAT 1926)

- Medeni Kanun olarak kullanılan Mecelle toplumun yalnızca Müslüman kesimine uygulanabildiği için azınlıklar da kendi sistemlerine sahip olmuştur.

PDF Eraser Free

- Ayrıca Mecelle dini esaslara göre düzenlenmiş bu nedenle hem laikliğe hem de kadın erkek eşitliğine ters durumdaydı.
- Bu konuda birliği, eşitliği ve laikliği sağlayabilmek amacıyla **İsviçre Medeni Kanunu** örnek alınarak Türk Medeni Kanunu hazırlanmıştır.

NOT

Medeni Kanun,
- Şahıs
- Eşya
- Miras
- Aile
- konularını içermektedir.

Medeni Kanun Düzenlemeleri

- Mecelle yürürlükten kaldırılmıştır.
- Etnik ve dini kökenine bakılmaksızın vatandaşlar eşit sayılmış ve hukuk alanında birlik sağlanmıştır.
- Tek eşlilik ve resmi nikah zorunluluğu kabul edilmiştir.
- Kadına da boşanma hakkı tanınmıştır.
- Mirasta kadın-erkek eşitliği sağlanmıştır.
- Kadınlara mesleklerini özgürce seçme hakkı tanınmıştır.
- Mahkeme tanıklığında kadın-erkek eşitliği sağlanmıştır.
- Evlat edinme ve velayet işleri düzenlenmiştir.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

- Rüştüne ermiş kişiye din seçme özgürlüğü getirilmiştir.
- Patrikhane ve konsoloslukların mahkeme kurma yetkileri kaldırılmıştır. Azınlıklar, kendi istekleriyle Türk kanunlarına tabi olmuşlardır. Böylece patrikhanenin dünyevi işlerle uğraşmasına son verilmiştir.

3) TOPLUMSAL ALANDA YAPILAN İNKILAPLAR

- Çağdaş ve laik bir toplumsal düzen için değişimlerin halkın yaşamının bir parçası haline gelmesi gerektiğinden toplumsal alanda inkılaplar yapılmıştır.

a) ŞAPKA KANUNU (25 Kasım 1925)

Nedenleri

- Sosyal yaşamda topluma modern bir görünüm kazandırmak
- Muasır milletler seviyesine ulaşılmak ve Batı ile bütünleşmek
- Toplumsal birlikteliği sağlanmak
- Ayrıma yol açacak unsurları ortadan kaldırmak

Gelişmeleri

- Atatürk, 23 Ağustos 1925'te Eskişehir ve Mahmudiye'ye yaptığı seyahatlerde şapkayı halka göstererek giysi devriminin ilk işaretini vermiştir.
- 25 Ağustos 1925'te **Kastamonu-İnebolu**'ya yaptığı bir gezide başına şapka giyip, **"Buna şapka derler."** diye halkı şapka giymeye özendirmesinden sonra, 25 Kasım 1925'te

PDF Eraser Free

Şapka Giyilmesi Hakkındaki Kanun (Şapka İktibasına Dair Kanun) çıkarılmıştır.

- Kurtuluş Savaşı'nın ve Kuvayımilliyecilerin simge kıyafeti ise **Kalpak**tır.

b) TEKKE, ZAVİYE VE TÜRBELERİN KAPATILMASI (30 Kasım 1925)

Nedenleri

- Din istismarını önlemek
- Toplumun laikleşmesini sağlamak
- Halk arasında eşitliği sağlamak
- Bu mekanları rejim karşıtı eylemlerin odağı olmaktan çıkarmak

Gelişmeleri

- **Refik Koraltan** ve bazı vekillerin önergesi ile sunulan kanun 30 Kasım 1925 tarihinde kabul edilmiştir.

Kanunun Maddeleri
○ Şeyh Said İsyanı'nda en önemli rolü üstlenen bu merkezler çıkarılan kanun ile kapatılmıştır.
○ Dervişlik, mollalık, şeyhlik, çelebilik, türbedarlık, babalık, falcılık, üfürükçülük gibi unvanlar ve faaliyetler yasaklanmıştır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

NOT

- Eyüp Sultan, Mevlana, Yavuz Sultan Selim ve Fatih Sultan Mehmet vb. kişilerin milli tarih ve kültüre mal olmuş kişiler olmasından dolayı türbelerine dokunulmamıştır.

Tekke ve Zaviyelerin Kapatılması

PDF Eraser Free

c) ÖLÇÜ, RAKAM VE TAKVİMDEKİ DEĞİŞİKLİKLER

Takvim Değişikliği	25 Aralık 1925	○ Osmanlı Devleti'nde Hicri, Rumi gibi takvimler kullanılmıştır. Bu durum toplum içinde ve Batı ile olan ticari ilişkilerde sorun oluşturmuştur. ○ Bu nedenle 1 Ocak 1926 tarihinden itibaren Miladi Takvim kullanılmaya başlamıştır.
Saat Sistemi Değişikliği	26 Aralık 1925	○ 1 Ocak 1926 tarihinden itibaren Alaturka Saat Sistemi'nden Alafranga Saat Sistemi'ne geçilmiştir.
Uluslararası Rakamlara Geçilmesi	20 Mayıs 1928	○ Osmanlı Devleti'nde beri kullanılan Arap rakamlarının, Batı ile özellikle ekonomik ilişkilerde sorunlara yol açmasını önlemek amacı ile Latin rakamlarına geçilmiştir. (Beynelmilel Erkam'ın Kabulü)
Ölçü ve Tartı Birimlerinde Değişiklik	1 Nisan 1931	○ Arşın, endaze, okka vb. Osmanlı ölçü-tartı birimleri, hem Batı ile olan ticari ilişkileri düzenlemek hem de toplum içinde uygulamalarda birlik sağlamak amacı ile değiştirilmiş ve Metrik Sisteme geçilmiştir.
Milli Bayramlar ve Genel Tatiller Kanunu	27 Mayıs 1935	○ Bu kanun ile resmi bayram ve tatillerde düzenlemeye gidilmiştir.
Hafta Tatilinde Değişiklik	1 Haziran 1935	○ Osmanlı toplumunda insanlar inançlarına göre tatil yapmaktaydı ve bu toplumda kargaşaya yol açmaktaydı. ○ Mustafa Kemal 1924 yılında tüm tatil günlerini Cuma'da birleştirerek uygulamalarda birliği sağlamıştır. ○ 1935 yılında ise Cuma'dan Pazar'a alınarak Batı ile olan ticari ilişkiler geliştirilmek istenmiştir.

PDF Eraser Free

d) SOYADI KANUNU (21 Haziran 1934)

Nedenleri

- Toplumsal eşitliği sağlamak
- Resmi ve sosyal ilişkilerde yaşanan kargaşaya son vermek (Nüfus kaydı ve sayımı, miras, askerlik, eğitim)
- Kullanılan dini, sosyal, ailevi ve asalet kaynaklı lakaplardan dolayı ortaya çıkan ayrıma son vermek
- Topluma modern, eşitlikçi ve milli bir yapı kazandırmak

NÜFUS KÂĞIDI

Gelişmeleri

- Yukarıda belirtilen nedenler bağlı olarak **21 Haziran 1934'te Soyadı Kanunu** kabul edilmiştir.
- Her ailenin ön adı dışında bir soy adı alması zorunlu hale getirilmiştir.
- Alınacak soyadlarının genel ahlaka aykırı olmaması, gülünç olmaması, yabancı ad olmaması kararlaştırılmıştır.
- Soyadı seçme vazifesi kocaya verilmiştir.
- Mustafa Kemal'e, TBMM'nin kabul ettiği 24 Kasım 1934 tarihli özel bir kanunla **Atatürk soyadı verilmiş**tir. Bu soyadının başkası tarafından kullanımı yasaklanmıştır.
- Atatürk'ün ailesine **Atadan** soyadı verilmiştir.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

e) UNVAN VE LAKAPLARIN KULLANIMINI YASAKLAYAN KANUN (26 Kasım 1934)

- Bu kanun ile **Ağa, hacı, efendi, hanım, hazret, zade** gibi ayrıcalık belirten unvanların kullanımı yasaklanmıştır.
- Osmanlı Devleti'nin verdiği harp madalyaları hariç; **nişan, madalya ve rütbelerin kullanımı yasaklanmış**tır.
- Ayrıca General, Mareşal gibi askeri unvanların kullanımı Hükümet ve Yüksek Askeri Şûra iznine bağlanmıştır.

f) KILIK - KIYAFET KANUNU (3 ARALIK 1934)

- 3 Aralık 1934 tarihinde kabul edilen kanun ile din adamları dışında kimsenin dini kıyafet ile sokakta dolaşamayacağına karar verilmiştir. Din adamlarının da sadece ibadethanelerde kullanabileceği de belirtilmiştir.

PDF Eraser Free

- Ancak bu düzenlemeden Diyanet İşleri Başkanı, Hahambaşı ve Patrik muaf tutulmuştur.
- Bu kanun ile ayrıca yabancı devletlere özel askeri ve resmi kıyafetlerin giyilmesi de yasaklanmıştır.

4) EĞİTİM VE KÜLTÜR ALANINDA YAPILAN İNKILAPLARI

a) TELİF VE TERCÜME HEYETİ (1921-1926)

- Kurtuluş Savaşı döneminde oluşturulan önemli kurumlardan birisi olmuştur.
- Bakanlık Merkezi Teşkilatı bünyesinde 1921 yılında kurulan Telif ve Tercüme Heyeti çalışmalarını 1926 yılına kadar sürdürmüştür.
- 1926 yılında toplanan Üçüncü Heyet-i İlmiye Kararları sonucunda Telif ve Tercüme Heyeti, yerini **Milli Talim ve Terbiye Dairesi**'ne bırakmıştır.

b) I. MAARİF KONGRESİ (15 – 16 Temmuz 1921)

- Milli Mücadele'nin **Eskişehir – Kütahya Muharebeleri sırasında Ankara'da toplanmış**tır.
- **Muallimler Birliği**'nin topladığı Kongre'de açılış konuşmasını Mustafa Kemal yapmıştır.
- Çoğunlukla ilk ve orta öğretim kademelerinin hedefi ve programı ile ilgili tartışmaların yapıldığı, okul ve öğrenci sayılarının tespit edilmeye çalışıldığı, eğitime milli bir yön kazandırılmaya çalışıldığı büyük bir eğitim kongresidir.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

c) HEYET-İ İLMİYELER (1923- 1926)

- Heyet-i İlmiyeler Yeni Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin eğitim politikalarının belirlendiği, eğitim meselelerinin tanınmış eğitimcilerin fikir, düşünce ve tecrübelerinden yararlanarak tartışılıp karara bağlandığı ve belli bir uygulama gücü olan ilmi toplantılar olmuştur.
- Heyet-i İlmiye'de;
  - İlköğretimin 6 yıl olması,
  - Köy Mekteplerinin kurulması,
  - Kadınlarında Heyet'e girebilmesi ve müfettiş olabilmesi,
  - Sultani yerine Lise tabirinin kullanılması

  gibi kararlar alınmıştır.
- Heyet-i İlmiye, Cumhuriyetin ilanından bir kaç ay öncesinden başlamak üzere 1926 yılına kadar üç defa toplanmıştır.

d) TEVHİD-İ TEDRİSAT KANUNU (3 Mart 1924)

Nedenleri

- Eğitim-öğretimde birlik ve beraberliği sağlamak
- Eğitim de laikleşmeyi, modernleşmeyi, eşitliği ve ulusallığı sağlamak
- Ulusal eğitim ile milli bilinci geliştirmek

Gelişmeleri

- Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile ilgili öneriyi meclise dönemin **Maarif Nazırı Vasıf Çınar** sunmuştur.

PDF Eraser Free

- Türkiye Cumhuriyeti sınırları içindeki tüm eğitim-öğretim kurumları Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlanmıştır.
- Şeriye ve Evkaf Vekaleti ve tüm özel vakıfların denetimindeki okullar Maarif Vekaleti'ne bağlanmıştır.
- Osmanlı Devleti zamanında din eğitimi veren kurumlar kapatılarak yerlerine İlahiyat Fakültesi ve İmam Hatip gibi okullar açılmıştır.
- Milli Savunma ve Sağlık (Sıhhiye) bakanlıklarına bağlı okullar bütçeleri ile beraber Maarif Vekaleti'ne bağlanmıştır.

NOT

- Eğitim - öğretim alanında birlik sağlanmıştır.
- Eğitim - öğretim millileştirilmiştir.
- Medreseler kapatılmasına ortam hazırlanmıştır.
- Yabancı okullar üzerindeki devlet denetimi artmıştır.
- Tüm okulların devlet denetimine alınması **Fransa, Papalık** ve bir çok okulu olan devletin itiraz ederek yabancı okullar konusunu yeniden gündeme taşımasına neden olmuştur.

e) MEDRESELERİN KAPATILMASI (11 Mart 1924)

- Tevhid-i Tedrisat Kanunu çerçevesinde Milli Eğitim Bakanı Vasıf Çınar Bey'in talimatı ile medreseler kapatılmaya başlamıştır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

- Son medreseler Şeyh Said İsyanı sonrasında kapatılmıştır.
- Böylece,
  - Eğitimde ikilik ortadan kaldırılmıştır.
  - Özgür düşüncenin hakim olması sağlanmıştır.
  - Eğitimin laik ve ulusal olması yolunda önemli adım atılmıştır.
  - İnkılap karşıtı düşüncelerin gücü kırılmıştır.

NOT

1925 yılında Yabancı Okullarla ilgili yapılan bir düzenleme ile,

- Eğitimlerinde milli çıkarlara ters olan müfredatların sona erdirilmesi
- Yabancı okullarda Türkçe, Tarih ve Coğrafya derslerinin okutulmasının zorunlu olması ve bu dersleri Milli Eğitim Bakanlığı'nın atadığı öğretmenlerin anlatması
- Yabancı okulları Türk Müfettişlerin denetlemesi
- Sınavların, ödül verme işleminin elçiliklerde değil okullarda veya Milli Eğitim Bakanlığı'nda yapılması
- Başarılı öğrencilere verilecek ödüllerin üzerinde yabancı devlet bayrak ve işaretlerinin olmaması

kararları alınmıştır.

PDF Eraser Free

f) MAARİF TEŞKİLATI KANUNU (2 Mart 1926)

- Mustafa Necati Bey'in katkıları ile ilk ve orta öğretimin esaslarını belirleyen **Maarif Teşkilatı Hakkında Kanun** çıkarılmıştır.
- Eğitim-öğretim dinin etkisinden kurtarılmış eğitimin laikleşmesi konusunda önemli bir adım atılmıştır.
- Tevhid-i Tedrisat (Öğretimin Birleştirilmesi) Kanunu'nun ilkelerinin ışığı altında eğitim hizmetlerini düzenlemiştir.
- Bu kanun çerçevesinde **Talim ve Terbiye Kurulu** açılmıştır.
- Okul açılması devlet iznine bağlanmıştır.
- **İlköğrenimin zorunlu** ve **ücretsiz** olması sağlanmıştır.
- **Karma eğitim modeli**ne geçilmiştir.
- Müfredatların modern bir yapıya kavuşması sağlanmıştır.

NOT

Türk eğitim kurumlarında müfredatlarını şekillendirilmesinde **John Devey**'den yararlanılmıştır.

1926 Teşkilat Kanunu'na Göre Kurumlar			
Orta Mektep	Lise	İlk Muallim Mektebi	Köy Muallim Mektebi

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

g) HARF DEVRİMİ (1 Kasım 1928)

Nedenleri

- Arap harflerinin öğreniminin zor olmasından kaynaklanan düşük olan okur-yazar oranını artırmak
- Batı ile olan kültürel ilişkileri geliştirmek
- Konuşma ve yazı dili arasındaki farkı gidermek
- Türk dilinin gelişimine hizmet etmek
- Ulus bilincini geliştirmek
- Arap harflerinin Türkçe'nin yapısına uymamasından kaynaklanan sıkıntıları gidermek

PDF Eraser Free

Gelişmeleri

- Harf konusunda Cumhuriyet öncesinde İttihatçiler bazı çalışmalar yürüttülerse de başarı sağlanamamıştır.
- İzmir İktisat Kongresi'ne dönemin Eğitim Bakanı Vasıf Çınar ve işçi temsilcisi Ali Nazmi harf konusunun konuşulmasını teklif etmişse de kongre başkanı Kazım Karabekir, birliği bozar düşüncesi ile gündem dışı diyerek reddetmiştir.
- 29 Mayıs 1928 tarihinde **Maarif Vekaleti** tarafından, kurulan **Dil Encümeni** tarafından **Elifba Raporu** hazırlanmıştır.
- 1923'te Mebus Tunalı Hilmi Meclis Başkanlığına **Türkçe Kanunu** adı ile kanun teklif etmiştir. Ancak birliği bozar düşüncesi ile reddedilmiştir.
- Mustafa Kemal bu konuda başarıyı tesadüflere bırakmamak için öncelikle pilot uygulamalara gitmiştir. Mesela 1927 tarihinde yüksekokulların bazı kitaplarında ve imzalarda yeni harfler tatbik edilmiştir.
- Mustafa Kemal **yeni harflerin tanıtımını Sarayburnu Parkı'nda yapmıştır**.
- 1928 yılında İstanbul'da yapılan Halk Fırkası Şurası'nda Mustafa Kemal harfleri açıklamıştır.
- 1 Kasım 1928 tarihinde de kanun kabul edilmiştir.

Sonuçlar

- Okur-yazar oranında ciddi artış gözlemlenmiştir.
- Basılan kitap sayısı artmıştır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

- Batı'daki teknik gelişmelerin takibi kolaylaşmıştır.
- Batı eserlerinin tercümesi kolaylaşmıştır.

NOT

- Yeni harflerle ilk basılan gazete **Mardin Ekspres Gazetesi**'dir.

h) MİLLET MEKTEPLERİ TALİMATNAMESİ
(24 Kasım 1928)

- Millet Mektepleri, örgün eğitim yaşı geçmiş olan vatandaşlara (14-45 arası yaş) yeni harfleri öğretmek amacı ile açılmıştır.

PDF Eraser Free

- Başbakan İsmet İnönü, bu mekteplerdeki eğitim süresinin iki, dört ya da altı ay devam edeceğini belirli yerlere gelemeyecek durumda olan vatandaşlar için, gezici Millet Mektepleri açılacağını, en büyüğünden en küçüğüne kadar bütün bürokratların buralarda görev alacaklarını belirtmiştir.
- Başbakan, bu mekteplerin Genel Başkanlığı'nı ve Başöğretmenliği'ni de Mustafa Kemal'in kabul ettiğini duyurmuştur.
- Bakanlar Kurulu, 11 Kasım 1928 tarihinde Millet Mektepleri Talimatnamesi'ni onaylamış ve 24 Kasım 1928 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

NOT

- İlk Millet Mektebi 1929 yılında açılmıştır.
- Mustafa Kemal bu talimatname ile **Başöğretmen seçilmiştir.**
- Millet Mektepleri sabit, gezici ve özel olmak üzere üçe ayrılmıştır.
- 1929'da ek yönetmelikle, **Köy Yatı Dershaneleri ve Halk Okuma Odaları**nın açılması öngörülmüştür.
- Halkın Millet Mektepleri'ne katılımı zorunlu tutulmuştur.
- Bu mektepleri ile ilgili olarak **Halk Mecmuası** adı ile bir yayın organı çıkarılmıştır.

DİKKAT

24 Kasım'ın Öğretmenler Günü olarak kutlanması 1981 yılından itibaren başlamıştır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

I) TÜRK TARİHİ TETKİK CEMİYETİ (TÜRK TARİH KURUMU) (15 Nisan 1931)

Nedenleri

- Türklerin kökenlerini araştırmak
- Türklerin Dünya ve İslam tarihine katkılarını ortaya koymak
- Türklerin sarı ırktan (barbar ırk) olduğu iddialarını çürütmek
- Türklerden önceki Anadolu tarihini aydınlatmak
- Türklerin ilişki kurdukları devletler üzerindeki etkilerini ortaya koymak
- Ümmetçi ve hanedancı bir tarih anlayışından milli temeller üzerine kurulmuş bir tarih anlayışına geçmek
- Vatandaşlar arasında ortak kültür ve milli bilinç oluşturmak

Gelişmeleri

- Öncelikle bir bilim kurulu ve kütüphane kurulmuş ve Türkler ile ilgili çalışma yapmış olan yabancı yayınlar incelenmiştir.
- 1930 yılında **Türk Tarihinin Ana Hatları ismi ile eser yayımlanmıştır**.
- 15 Nisan 1931 tarihinde **Türk Tarih Tetkik Cemiyeti kurulmuştur**.
- 1931 yılında **Türk Tarih Tetkik Heyet Serisi hazırlanmıştır**.
- 1931 yılında 4 ciltten oluşan **Ortaöğretim Tarih Serisi hazırlanmıştır**.
- 1932 yılında **Birinci Tarih Kongresi toplanmış** ve **Türk Tarih Tezi ortaya atılmıştır**.

PDF Eraser Free

- 1933 yılında ilk arkeolojik kazı **Ahlatlıbel Kazısı yapılmıştır.**
- 1935 yılında **Ankara Dil, Tarih ve Coğrafya Enstitüsü kurulmuştur.**
- 1937 yılında **İkinci Tarih Kongresi toplanmış** ve yabancı bilim insanları da davet edilmiştir.
- 1937 yılından itibaren **Belleten adı verilen süreli yayın çıkarılmıştır.**

Etnografya Müzesi	Belleten Dergisi
• 1925 tarihinde temeli atılmıştır. • Macar Türkolog Prof. J. Meszaroş'un hazırladığı rapor doğrultusunda yapı 1927 yılında Etnografya Müzesi şeklinde düzenlenmiştir. • İlk devlet müzesidir. • Müze 1930'da halka açılmıştır.	• Belleten, Türk Tarih Kurumu tarafından, Ocak 1937'den bu yana dört ayda bir Türkçe olarak yayımlanmakta olan, dil ve tarih konulu makalelere yer veren bir dergidir. • 1931'de Türk Tarih Encümeni Mecmuası olarak çıkarılan dergi, 1937'de **Belleten** adını almıştır. • Türkiye'nin en eski dergilerden biri olan Belleten, Latin alfabesi ile yayınlanan ilk tarih dergisidir.

i) HALKEVLERİ (19 ŞUBAT 1932)

- Halkevleri, Cumhuriyet ilkeleri ve inkılaplarını halka aktarmak amacı ile kurulmuştur.
- Halkevleri aracılığı ile halkın kültürel yönden gelişimi sağlanmak istenmiştir.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

- Halkevleri'nin temelini, 1912 yılında kurulan ancak siyasi merkez haline geldiği düşüncesi ile 1931 yılında kapatılan **Türk Ocakları** oluşturmuştur.
- Halkevleri'nin yayın organı **Ülkü Dergisi**'dir.
- 1942 yılında tek yurtdışı şubesi Londra'da açılmıştır.
- 1951 yılında Adnan Menderes tarafından kapatılmıştır.

Halkevleri'nin Çalışmaları	Halkevleri'nin Şubeleri
• Biçki, dikiş kursları düzenlenmiştir. • Yöresel değerleri ön plana çıkarmaya yönelik sergiler açılmıştır. • Okuma yazma kursları verilmiştir. • Genel sağlık kuralları öğretilmiştir. • Ailelere soyadı bulma çalışmaları yapılmıştır.	• Dil, Edebiyat, Tarih • Güzel Sanatlar • Spor • Temsil • Kütüphane ve Neşriyat • Sosyal Yardım • Halk Dershaneleri • Köycülük • Müze ve Sergi

j) TÜRK DİLİ TETKİK CEMİYETİ (TÜRK DİL KURUMU) (12 Temmuz 1932)

Nedenleri

- Türk dilini yabancı kelimelerin boyunduruğundan kurtarmak
- Türkçe'nin zenginliğini ortaya koymak ve bilim dili haline gelmesini sağlamak

PDF Eraser Free

- Türk dilinin kökenlerini araştırmak
- Konuşma dili ile yazı dili arasındaki farklılığı gidermek ve teknik kavramlara Türkçe karşılık bulmak
- Türk diline yeni kelimeler kazandırmak

Gelişmeleri

- 1928 yılında **Dil Encümeni kurularak araştırmalar başlatılmış** ve **İmla Kılavuzu hazırlanmış**tır.
- 1930'lu yıllarda **Güneş Dil Teorisi ortaya atılmış**tır.
- 1932 yılında **Birinci Dil Kurultayı toplanmış**tır.
- 1932 yılından itibaren **Dil Bayramı kabul edilmiş ve kutlanmış**tır.
- 1935 yılında **Tarama Sözlüğü'nün çalışmaları başlatılmış**tır.
- **Göktürk yazılı metinleri yayımlanmış**tır.

NOT

- Türk Dil Kurumu'nun **ilk başkanı, Samih Rıfat Horozcu**'dur.
- 1936 yılında Türk Dili Tetkik Cemiyeti adı **Türk Dil Kurumu olarak değiştirilmiş**tir.

k) ÜNİVERSİTE REFORMU (1933)

- Modernleşmenin bir parçası olarak görülen üniversitelerle ilgili çalışmalar yapılması amacı ile Mustafa Kemal'in talimatı ile Maarif Vekili Reşit Galip tarafından **İsviçreli Profesör Albert Malche** Türkiye'ye davet edilmiş ve rapor hazırlatılmıştır.
- Raporda,
  - Fen branşlarının öğretilme oranının artırılması,
  - Eskiyen ders verme tekniklerinin değişmesi,
  - Türkçe bilim yayınlarının artırılması,
  - İlmi düşüncenin etkin kılınması
  - konularına değinilmiştir.

- Albert Malche'nin raporuna bağlı olarak Üniversite Reformu gerçekleştirilmiş ve **Darülfünun kapatılarak yerine İstanbul Üniversitesi açılmış**tır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

PDF Eraser Free

- Reformun hayat bulmasında en önemli etken Nazi baskısından kaçan Musevi bilim insanları olmuştur.

NOT

Atatürk Dönemi Önemli Eğitim Kurumları

- 1924 Zonguldak Yüksek Maden ve Sanayi Mühendis Mektebi
- 1925 Ankara Hukuk Mektebi
- 1927 Köy Öğretmen Okulu
- 1926 Gazi Eğitim Enstitüsü
- 1933 İstanbul Üniversitesi
- 1933 Yüksek Ziraat Enstitüsü
- 1935 Ankara Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi
- 1936 Ankara Siyasal Bilgiler Okulu
- 1937 Köy Eğitim Yurtları

NOT

- **John Dewey,** köy okullarının kurulması hakkında rapor hazırlamıştır.
- **Alexander Kühne,** meslek okullarının nasıl oluşturulacağına dair rapor hazırlamıştır.
- **Einsten,** Mustafa Kemal'e yazdığı mektupla bilim adamlarına sahip çıkılmasını rica etmiştir.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

5) EKONOMİ ALANINDA YAPILAN İNKILAPLAR

- Ekonomik çalışmalara daha Milli Mücadele sürerken başlanmış, I.TBMM, 1 Mart 1922'de ekonominin hedeflerini belirlemeye çalışmıştır.
- Ekonomide yabancı sermaye işletmeciliğine karşı çıkılmış ve kamu yararını doğrudan ilgilendiren işletmelerin millileştirilmesi birinci hedef olarak seçilmiştir.
- Mustafa Kemal'in ekonomi ilkeleri arasında,
  - Milli sermayeye dayalı bağımsız yapı oluşturma
  - Bütçe denkliğini koruma
  - Dışa bağımlı olmama
  - Milli parayı her şekilde koruma
  - Özel sektörde gelişmeyi sağlama
  - Devleti hala destek veriri hale getirme
  - yer almaktadır.

a) İZMİR İKTİSAT KONGRESİ (17 Şubat – 4 Mart 1923)

- Lozan Görüşmeleri'nin kesildiği bir sırada İzmir'de çeşitli meslek gruplarından katılımcıların oluşturduğu Türkiye İktisat Kongresi toplanmıştır.
- Kongre'ye katılım **Mesleki Temsil** esası ile sağlanmıştır. Farklı meslek gruplarından 1135 delege katılmıştır.
- Kongre **başkanlığını Kazım Karabekir** yapmıştır.

PDF Eraser Free

- Kongrede ekonomik kalkınmanın kendi çabamızla gerçekleşmesi gerektiği ön görülmüş ve **Misak-ı İktisadi kabul edilmiş**tir.

Kongre Kararları

- Anonim şirketlerin kurulması kolaylaştırılacaktır.
- Milli bankalar ve kredi kurumları oluşturulacaktır.
- Köylü işletmelerinden (küçük işletmelerden) büyük üretim ünitelerine geçilecektir. Vergi sisteminde reform yapılacaktır.

İzmir İktisat Kongresi

- Devletin temel yatırımları yapması sağlanacaktır.
- Topraksız çiftçiye toprak verilmesi sağlanacaktır.
- Yatırımcılara kredi sağlayacak bankalar kurulacaktır.
- Önemli kuruluşlar millileştirilecektir.
- Yerli mallar karada ve denizde ucuz tarife ile taşınacaktır.
- Yeraltı zenginliklerinin saptanması sağlanacaktır.
- Üretimde temel tüketim mallarına öncelik verilecektir.
- Teknik eğitim geliştirilecektir.
- Demiryolları inşaası bir programa bağlanacaktır.
- Yerli malı kullanımı sağlanacaktır.
- Sanayiyi teşvik edici yasaların çıkarılması sağlanacak özellikle gümrük tarifeleri milli sanayinin kalkınma ihtiyaçlarına göre değiştirilecektir.
- Ham maddesi yurt içinde olan endüstri kolları kurulacaktır. Yabancı tekellerden kaçınılacaktır.
- İşçilere sendika kurma ve grev hakkı verilecektir.
- İşçilerin çalışma koşulları düzeltilecektir.

NOT

- Kongre'de **Okuma Bayramı** kabul edilmiştir.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

PDF Eraser Free

b) TARIM ALANINDA GELİŞMELER

1924 yılında Tütüncüler Bankası kurulmuştur.	○ Banka Manisa'da kurulmuştur.
1924 yılında Ziraat Bankası anonim şirkete dönüştürülmüştür.	○ Bankanın sermaye ve şube miktarı artırılmıştır.
1925 yılında Aşar vergisi kaldırılmıştır.	○ Aşar Vergisi'nin kaldırılmasıyla çiftçinin rahatlaması ve üretimin devamlılığı sağlanmış ve bu durum çiftçiyi teşvik edici bir rol oynamıştır.
1925 yılında yabancılardan Tütün İdaresi satın alınmıştır.	○ Bu sayede tütün işletme hakkı Türklere geçmiştir.
1925 yılında Atatürk Orman Çiftliği açılmıştır.	○ Modern tarım usullerinin öğretilmesi amaçlanmıştır.
1925 yılında ilk tohum ve gübre ıslah istasyonu açılmıştır.	○ Eskişehir'de açılan bu istasyon ile çiftçinin tohum ve gübre ihtiyacı karşılanmak istenmiştir.
1929 yılında köylüye toprak dağıtılması kararı alınmıştır.	○ Ancak başarı sağlanamamıştır. Bunda temel neden yeterli sulama, makine ve sermaye imkanının olmamasıdır.
1931 yılında I. Ziraat Kongresi toplanmıştır.	○ Ziraai yaşamın geliştirilmesi amaçlanmıştır.
1932 yılında Ziraai Donatım Kurumu açılmıştır.	○ Çiftçinin her tür ihtiyacının giderilmesine yönelik açılmıştır.
1933 yılında Yüksek Ziraat Enstitüsü kurulmuştur.	○ Tarımda gelişme bilimsel yöntemlerle sağlanmak istenmiştir.
1936 yılında Tarım Kredi Kooperatifleri kurulmuştur.	○ İlk kooperatif İçel'in Tekir Köyü'nde kurulmuştur.
1937 yılında Ziraat Kombinaları kurulmuştur.	○ Bu çalışma ile Tarım İşletmeleri Müdürlüğü'nün temeli atılmıştır.
1938 yılında Fiskobirlik açılmıştır.	○ Giresun'da açılan bu kuruluş ile fındık üretim ve dağıtımı düzene sokulmak istenmiştir.
1938 yılında Toprak Mahsülleri Ofisi açılmıştır.	○ Ürün piyasasını düzenleme görevini üstlenmiştir.

PDF Eraser Free

c) TİCARET ALANINDA GELİŞMELER

1924 yılında İş Bankası kurulmuştur.	○ İş Bankası ilk özel bankadır. ○ Özel sektör desteklenmek istenmiştir. ○ İlk genel müdürü **Celal Bayar**'dır. ○ Daha sonra İtibar-ı Milli Bankası ile birleşmiştir. ○ 1932 yılında ilk kez yurt dışında şube açmıştır.
1924 yılında Anadolu Sigorta kurulmuştur.	○ İlk milli sigorta kuruluşudur.
1924 yılında ilk madeni para basılmıştır.	○ Bu parayı aynı zamanda İstiklal Madalyasınıda tasarlayan Mesrur İzzet Bey yapmıştır.
1924 yılında Gölcük Tersanesi kurulmuştur.	○ Yavuz Zırhlısı'nın bakımı için kurulmuştur.
1925 yılında Sanayi ve Ticaret Odaları Yasası çıkarılmıştır.	○ Ticaret ve sanayiyle uğraşanların odalara üye olması zorunlu tutulmuştur.
1925 yılında Liman İşletmeleri kurulmuştur.	○ Limanların idaresi ve her türlü teknik ihtiyacının karşılanması için kurulmuştur.
1926 yılında Kabotaj Kanunu kabul edilmiştir.	○ Tüm karasuları millileştirilmiştir.
1927 yılında Eskişehir Bankası kurulmuştur.	○ Özel bankadır.
1927-1933 yılında İller Bankası kurulmuştur.	○ Belediyeler Bankası olarak kurulmuştur. Günümüzde ismi **"İlbank"** olarak değiştirilmiştir.
1927 yılında ilk kağıt banknot basılmıştır.	○ İlk banknotlar İngiliz firması tarafından basılan Osmanlıca banknotlardır.
1928 yılında Egebank kurulmuştur.	○ Banka İzmir'de kurulmuştur.
1929 yılında Menkul Kıymetler ve Borsalar Kanunu kabul edilmiştir.	○ İMKB'nin temelini oluşturmuştur.
1929 yılında Türk Parası'nı Koruma Kanunu kabul edilmiştir.	○ Milli para politikası benimsendiğine kanıttır. ○ Dünya Mali Krizi'ne karşı tedbirdir.
1929 yılında Koruyucu Gümrük Yasası kabul edilmiştir.	○ Gümrük vergileri yükseltilmiştir. ○ Dünya Mali Krizi'ne karşı tedbirdir.
1929 yılında Deniz Ticaret Kanunu kabul edilmiştir.	○ Denizciliğin gelişmesi amaçlanmıştır.

PDF Eraser Free

1930 yılında Merkez Bankası kurulmuştur.	○ Milli para politikası izlenmiştir.
1933 yılında Halkbank kurulmuştur.	○ Bu banka kamu bankasıdır. Ancak 1938'de faaliyete geçmiştir.
1933 yılında Zonguldak Yatırım Bankası kurulmuştur.	○ Özel bankadır.
1933 yılında Kayseri Milli İktisat Bankası kurulmuştur.	○ Özel bankadır.
1936 yılında İzmir Uluslararası Fuarı açılmıştır.	○ Dış ticaretin canlandırılması amaçlanmıştır.
1937 yılında Deniz Bank kurulmuştur.	○ Denizcilikle uğraşanlara kredi imkanı sağlanmıştır.

d) SANAYİ ALANINDA GELİŞMELER

1924 yılında **Taş Kömürü Kurumu** açılmıştır.	Türk madenciliğinde katkı sağlanmıştır.
1925 yılında **Sanayi ve Maadin Bankası** kurulmuştur.	Liberalizmin etkinlikleri çerçevesinde açılmış devlet bankasıdır.
1926 yılında **Emlak ve Eytam Bankası** kurulmuştur.	Gayrimenkul ipoteği karşısında borç para vermiş bir kamu bankasıdır.
1927 yılında **Teşvik-i Sanayi Kanunu** kabul edilmiştir.	Özel sektörün canlandırılması amaçlanmıştır.
1930 yılında **Sanayi Kongresi** toplanmıştır.	Sanayi alanında düzen sağlanması amaçlanmıştır.
1932 yılında **Türkiye Sanayi Kredi Bankası** kurulmuştur.	Sanayi alanına düşük faizli kredilerle destek vermiştir.
1933 yılında **Devletçilik** uygulamasına geçilmiştir.	Liberalizmin fayda sağlayamaması üzerine geçilmiştir.
1933 yılında **I. Beş Yıllık Sanayi Planı** hazırlanmıştır.	Rusya'dan yararlanılmıştır. 1934'de uygulanmasına başlanmıştır.
1933 yılında **Sümerbank** kurulmuştur.	İlk kamu yatırımı bankasıdır.
1935 yılında **Etibank** açılmıştır.	MTA'nın bulduğu madenleri işletmiştir.
1935 yılında **Maden Tetkik Arama Enstitüsü** kurulmuştur.	Madenlerin araştırılıp kalite tespitinin yapılması için çalışmıştır.
1936 yılında **Çubuk Barajı** açılmıştır.	Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk barajıdır. Ayrıca Elektrik İşleri Etüt İdaresi kurulmuştur.
1938 yılında **II. Beş Yıllık Sanayi Planı** hazırlanmıştır.	II. Dünya Savaşı'ndan dolayı uygulanamamıştır.

PDF Eraser Free

e) TEŞVİK-İ SANAYİ KANUNU (28 MAYIS 1927)

- Bu kanunla, özel sektörü sanayi alanına çekerek ülke sanayisini geliştirmek amaçlanmıştır.

Teşvik-i Sanayi Kanunu kapsamında sanayi alanına yönelenlere;

- Ucuz arazi ve bina tahsis etme
- Belli bir süre vergiden muaf tutma
- Ulaşım ve depolama imkanları sağlama gibi kolaylıklar getirilmiştir.

NOT

- Fakat bu kanun, özel sektörün yeterli sermayeye sahip olmaması, teknik bilgi ve eleman yetersizliği gibi nedenlerle istenilen sonucu vermemiştir.

f) ATATÜRK DÖNEMİ BANKALAR

- İş Bankası
- Tütüncüler Bankası
- Sanayi ve Maadin Bankası
- Emlak ve Eytam Bankası
- Eskişehir Bankası
- Merkez Bankası
- Zonguldak Yatırım Bankası
- Kayseri İktisat Bankası
- İller Bankası
- Sümerbank
- Etibank
- Denizbank
- Halk Bankası

DİKKAT

Merkez Bankası'nın kurulmasında;

- Ulusal para politikası izleme,
- Hükümetlere mali ajanlık yapma,
- Para (banknot) basma

amaçları etkili olmuştur.

- Osmanlı Bankası para basma yetkisini Merkez Bankası'na devretmiştir.
- Merkez Bankası Milliyetçilik ilkesinin bir uygulamasıdır.
- Merkez Bankası ayrıca; hazine işlemlerini yapmış, iskonto fiyatını düzenlemiştir.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

PDF Eraser Free

g) ULAŞIM VE BAYINDIRLIK ÇALIŞMALARI

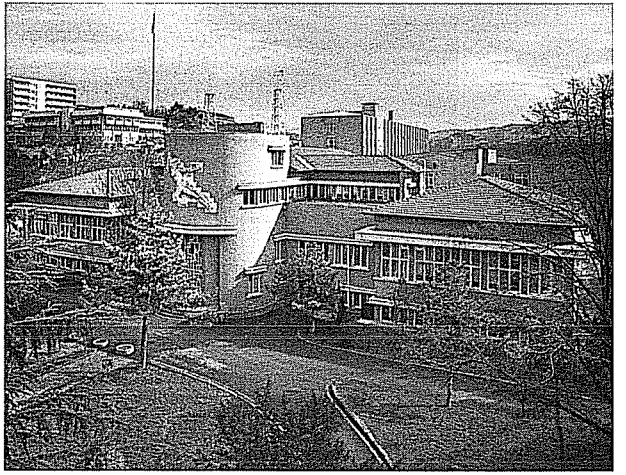
DEMİRYOLLARI	○ 1924'te Devlet Demiryolları Genel Müdürlüğü kuruldu. Bu kurum ülkemizin **ilk kamu işletmesi**dir. ○ 1928'de Demiryollarının ulusallaştırılmasına başlandı. ○ Osmanlı Devleti'nden kalan hatlara ek olarak; ▫ Ankara – Kayseri – Sivas – Erzurum hattı ▫ Zonguldak – Ankara hattı ▫ Sivas – Samsun – Çarşamba hattı ▫ Sivas – Malatya – Fevzi Paşa hattı ▫ Malatya – Diyarbakır hattı ▫ Balıkesir – Kütahya – Kuzey Batı Hattı açıldı.
HAVAYOLLARI	○ 1925'te **Tayyare Cemiyeti** kuruldu. ○ 1926'da **Tayyare Makinist Okulu** kuruldu. ○ 1926'da **Kayseri Uçak ve Motor Fabrikası** kuruldu. ○ 1932'de **Vecihi Hürkuş, ilk sivil havacılık okulunu açtı.** ○ 1933'de **Hava Yolları Devlet İşletme İdaresi** açıldı. 1938'de Hava Yolları Genel Müdürlüğü oldu. ○ 1935'te **Türk Kuşu** kuruldu. (İlk müdürü **Abdurrahman Türkkuşu**'dur.) ○ 1936'da **Eribe Hanım ilk hava şehidi kadın** oldu.
DENİZYOLLARI	○ 1926'da **Kabotaj Kanunu** kabul edildi. ○ **Türkiye Seyriseferain İdaresi** düzenlendi. ○ **Deniz Bankası** kuruldu. ○ **Devlet Deniz Yolları Genel Müdürlüğü** kuruldu.

PDF Eraser Free

6) SAĞLIK VE SOSYAL ALANDA YAPILAN İNKILAPLAR

- 1920'de **Sıhhiye Nazırlığı kurulmuş**tur.
- 1920'de **Yeşilay kurulmuş**tur.
- 1921'de **Çocuk Esirgeme Kurumu açılmış**tır. (Himaye-i Etfal)
- 1923'de **Hilal-i Ahmer, Kızılay'a dönüştürülmüş**tür. (Tam resmiyet 1935)
- 1929 ilk kez **Hilal-i Ahmer Günü olarak kutlanmış**tır.
- **Beden Terbiyesi Kanunu kabul edilmiş**tir.
- 1923'de **Hekimler Mecburi Hizmet Kanunu kabul edilmiş**tir.
- **Verem Savaş Dernekleri kurulmuş**tur.
- **Heybeliada Sanatoryumu** ve **Numune Hastaneleri** (Ankara, İstanbul, Sivas, Trabzon, Erzurum ve Diyarbakır) açılmıştır.
- **Sağlık Memuru Okulları açılmış**tır.
- Ebe ve Hemşire Okulları açılmıştır. (İlk hemşire okulu Ankara Kızılay Hemşire Okulu)
- **Genel Hıfzısıhha Kanunu kabul edilmiş** ve **Hıfzısıhha Enstitüsü açılmış**tır.
- Bulaşıcı hastalıklarla mücadele edilmiştir.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

Merkez Hıfzısıhha Enstitüsü

PDF Eraser Free

ATATÜRK DÖNEMİ TÜRK DIŞ POLİTİKASI

A) 1923-32 Arası

Lozan'da kalan sorunlar çözülmeye çalışıldı.

Dış Politikanın esasları:

- Tam bağımsızlık
- Gerçekçilik
- Akılcılık
- Barışçılık

1) Musul Meselesi

- Lozan'da gündeme gelmesine rağmen çözümü sonraya bırakıldı.
- 1924'te bu sorunu çözmek için **Haliç Konferansı** toplandı.
- Bu konferansta Türkiye'yi **Ali Fethi Okyar** temsil etti.
- Doğu'da Suriyelilerin İngilizler tarafından silahlandırılması, Süleymaniye kentinin vurulması ve Doğu'da Şeyh Sait İsyanı'nın çıkması Türkiye'nin Musul üzerindeki etkinliği azalttı.
- 1926 **Ankara Antlaşması** ile bu sorun çözüldü.
- Buna göre Musul İngiliz mandaterliğindeki Irak'a bırakılacak ve Musul petrollerinin % 10'u 25 seneyle Türkiye'ye verilecek gibi kararlar alındı.

NOT

Bu sorun Misak-ı Milli'ye uygun **çözülmemiştir.**

2. Yabancı Okullar

- 1924'te çıkarılan Tevhid-i Tedrisat Kanunu sonrası özellikle Fransa ile sorun yaşandı. Türkiye'nin kararlı tutumu sonucu yabancı okullar Türk Hükümeti'nin isteklerini yapmak zorunda kaldı.

3. Patrikhane

Tüm ısrarlarına rağmen İstanbul dışına çıkarılamadı. Medeni Kanun ile yetkileri sınırlandırıldı.

4) Nüfus Mübadelesi

Yunanlıların İstanbul'da daha fazla Rum bırakma isteği yüzünden bu sorun ortaya çıktı. Sorunu derinleştiren olay ise Yunanlıların Batı Trakya'da Türklerin mallarına el koymasıdır. Konu

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

PDF Eraser Free

Milletler Cemiyeti'ne götürülse de bir sonuç alınamamıştır. Yunan Başbakanı Eleffiros Venizilos 1930'da Türkiye'ye yaptığı ziyaret sonucu **"Ankara (Ahali) Antlaşması"** imzalandı. Buna göre İstanbul'a yerleşme tarihine bakılmaksızın herkes **"İstanbul Rumu"** sayılarak mübadele dışında tutuldu. Yunanlılarla dostane ilişkiler 1954 senesine kadar (Kıbrıs Sorunu) devam etti.

B) 1932-1939 Arası

Dış Politikanın Esasları

- Sınırlarımızı korumak
- Barışa katkıda bulunmak

1) Milletler Cemiyeti'ne Giriş (1932)

- Milletler Cemiyeti kendi kuruluş ilkelerinden vazgeçerek ilk defa bir devleti kuruluşa üye olması için davet etti.
- Türkiye **İspanya'nın daveti** ve Yunanistan'ın desteği ile cemiyete üye oldu.

NOT

Türkiye'nin Milletler Cemiyeti'ndeki ilk temsilcisi **Cemal Hüsnü Taray**'dır.

2) Balkan Antantı (1934)

- Temeli 1933'te Yunanistan ile yapılan Samimi Antlaşması ile atılmıştır.
- 1934'te **İtalya, Almanya, Bulgaristan**'ın tehditleri üzerine Atina'da bir araya gelen Türkiye, Yunanistan, Yugoslavya ve Romanya arasında batı sınırlarımızı güvence altına alan Balkan Antantı (Pakt) kurulmuştur. Bu pakta Balkan ülkesi olmasına rağmen Bulgaristan (Ege Denizi'ne inme isteği) ve Arnavutluk (İtalyan'ın tehdidi) katılmamıştır.
- Balkan Antantı;
  - Boğazların Montrö'de Türkiye'ye verilmesinde etkili olmuştur.
  - II. Dünya Savaşı'nın çıkması ile önemini yitirmiştir.

3) Montro Boğazlar Sözleşmesi (1936)

- Lozon'da komisyonun devam etmesi ve başkanın Türk olması kararlaştırılmıştır. Komisyon başkanı ise **Vasıf Cemal Paşa** olmuştur.
- 1931'de Japonya Marçurya'yı işgal etti.
- 1932'de Avrupalı devletler ile ABD arasında herkesin güvenliğini sağlayacak kadar eşit şekilde silahlanması planı olan "Mac Donald" kabul edildi.
- **1933'te Londra Silahsızlanma Konferansı'nda Türkiye boğazlar konusunu ilk defa dile getirildi.**
- 1936'da Almanya Ren'i İtalya ve Habesiştan'ı işgal edince Fransa ve İngiltere boğazlardaki askerlerini geri çekti. Bunun üzerine Türkiye ilgili devletlere bir nota çekerek **"Şartların değiştiğini"** (Rebus Sic Stanbibus) söyleyerek **İsviçre**'nin

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

PDF Eraser Free

Montrö kentinde toplanılmasını teklif etti. Görüşmeler sonunda Montrö Boğazlar Sözleşmesi 20 yıllığına imzalandı.

Bu sözleşmeye göre:

- Boğazlardaki komisyon kaldırıldı.
- Boğazın her iki tarafına Türk askerlerinin yerleşmesine karar verildi.

NOT

Bu sözleşmeyi en geç **İtalya** imzaladı. Ayrıca bu sorunun çözümü Türk-Sovyet ilişkilerini olumsuz etkiledi.

4) Akdeniz Paktı (1936)

- İtalya'nın yayılmacı politikasına karşılık İngiltere'nin himayesinde kuruldu. Bu parkta Türkiye'de üye olmuştur.

5) Sadabad Paktı (1937)

İtalya ve Almanya'nın yayılmacı politikasına karşılık Türkiye, İran, Irak, Afganistan arasında kurulmuştur. II. Dünya Savaşı'nın çıkmasıyla önemini yitirmiştir. Paktın devamı sayılan Bağdat Paktı 1955'te kurulurken bu paktta önemini İran-Irak Savaşı (1980-88) sonucu tamamen yitirmiştir.

6) Hatay (Sancak Sorunu) (1936-39)

- 1936'da Almanya Fransa'ya ait Ren'i işgal edince, Fransa'da Suriye üzerindeki mandasını kaldırarak buradaki askerlerini ülkesine çağırdı ve Hatay'ı da Suriye'ye bıraktı.
- Durumu kabullenmeyen Türkiye Milletler Cemiyeti'ne başvurdu. Cemiyet bölgeyi araştırması için **"Sandler"**i görevlendirdi. Sandler yayınladığı raporunda Hatay'ın Türkiye'ye katılmasını talep etti.
- 1937'de Hatay'a Türk vali atandı.
- 1938'te ise Fransa ile yapılan antlaşma ile "Hatay Bağımsız Cumhuriyeti" kuruldu. Bu devletin ilk ve son Cumhurbaşkanı **"Tayfur Sökmen"** olurken ilk Başbakanı **"Abdurrrahman Melek"** olmuştur.
- Hatay Meclisi'nin kararıyla 1939'da (İsmet İnönü) anavatana katıldı.

NOT

Mustafa Kemal Adana'da yapmış olduğu bir konuşmasında Hatay için **"40 yıllık Türk yurdu ecnebi eline bırakılamaz."** demiştir.

NOT

Hatay meselesi için Mustafa Kemal Prof. Dr. Afet İnan ile mektuplaşmıştır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

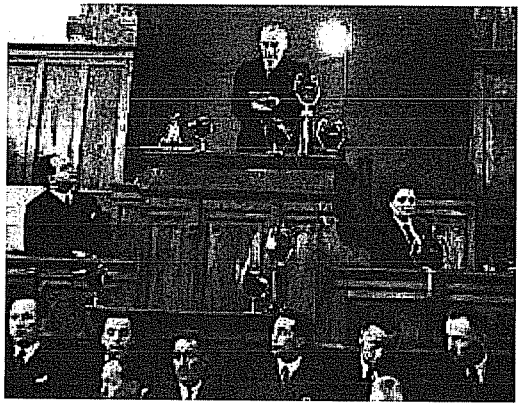
PDF Eraser Free

CUMHURİYET DÖNEMİ KÜLTÜR VE MEDENİYETİ

A) Devlet Yönetimi

Mustafa Kemal genelge ve kongrelerde:

- Demokratik meşrutiyet,
- Demokratik temsil,
- Hukuki kurallara saygılı olmaya dikkat etmiştir.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

Mustafa Kemal'e göre vatandaşlığın tanımı:

- Kalkınma yolunda birlikte ilerleyen,
- Hür bakış açısına sahip olan,
- Çağa uygun davranışlar gösterendir.

Atatürk bir çiftçiyi dinlerken

NOT

İlk defa vatandaşlığın tanımı 1924'te Anayasa'sında yapılmıştır.

PDF Eraser Free

Meslekler	Kadınlar
Belediye Başkanı	Sadiye Hanım (Artvin'in Yusufeli ilçesinin Ersis Kılıçkaya Kasabası)
Muhtar	Gül Esin (Aydın'ın Çine ilçesi Karpuzlu Köyü)
Köylü Mebus Kadın	Satı Kadın (Ankara'nın Kazan ilçesi)
Mühendis	Sabiha Rıfat
İnşaat Mühendisi	Sabiha Güreyman
Savaş Pilotu	Sabiha Gökçen
Tiyatrocu	Afife Jale
Dünya Güzeli	Keriman Halis Ece
Bir erkek okuluna atanan ilk kadın Öğretmen	Tezer Taşkıran (Ağaoğlu)
Operatör Doktor	Rahime Batu
Rallici	Azize Hanım
Milli Sporcu	Leyla Asım Turgut (Milli Yüzücü)
Avukat	Beyhan Hanım
Kadın Doğum Uzmanı	Pakize İzzet Tarzi
Başbakan	Tansu Çiller

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

B) Hukuk

- 1921 Anayasası (Teşkilat-i Esasiye) - Kişi Hak ve ödevlerine yer verilmez.
- Bu anayasayla egemenlik ilk defa millete verilmiştir. Savaş zamanında yapıldığı için kısa ve özdür. Ayrıca tek yumuşak anayasadır.

NOT

1921 Anayasası'nda yapılan ilk değişiklik **"Devletin rejimi Cumhuriyettir."** maddesinin eklenmesidir.

C) Sosyal Hayat

- İlk nüfus sayımı **1927**'de yapıldı.
- **Atatürk nüfusu arttırmak için;**
  - Doğumu engelleyici ilaç ve araçları yasaklandı.
  - Çok çocuklu aileler vergiden muaf tutuldu.
  - 6 çocuk ve üzerine bedelsiz tarla verildi.
  - Yurt dışında yaşayan Türklerin geri gelmesi için vize muafiyeti sağlandı.

NOT

1985'te ilk defa şehirli nüfusu köy nüfusunu geçmiştir.

PDF Eraser Free

NOT

Atatürk bir çok defa yurt içi gezisi yaptı. Ancak Cumhurbaşkanlığı döneminde (1923-1938) Hatay'a hiç gidemedi.

D) Mimari

Mimar Kemaleddin: Gazi Eğitim Enstitüsü

Vedat Tek: II. TBMM Binası ve Ankara Palas

Prof. Dr. Emin Halid Onat ve Doç. Dr. Orhan Ada: 1953 (Anıtkabir)

Ali Talat Bey: Beşiktaş ve Kuzguncuk İskeleleri

E) Resim

- İbrahim Çallı (Zeybekler Tablosu / Hatay'ın Anavatan'a Özlemi)
- Ruhi Arel

F) Heykel

- Osmanlı Devleti'nde ilk heykelini yaptıran padişah Sultan Abdülaziz'dir.
- İlk Atatürk Heykeli ise İstanbul Sarayburnu'nda açılmıştır.
- **Heinrich Krippel** Ulus Zafer Anıtı ve Samsun Atatürk Anıtı'nı yapmıştır.
- Pietro Konanica ise Taksim Cumhuriyet Anıtı'nı yapmıştır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

G) Ordu

- Ordu gençleştirilmeye çalışıldı.
- Hazar Projesi ve Konuş Projeleri yaşlı askerler emekliye sevk edildi.

H) Müzik

Darülelhan: Konservatuar

Darülbedayi: İstanbul Şehir Tiyatroları'na dönüştürülmüştür. 1927'de Muhsin Ertuğrul Türk tiyatrolarının genel müdürü olmuştur.

Müzik: Prof. Paul Hindemint'in yazdığı rapor doğrultusunda Musiki Muallim Mektebi açıldı. Daha sonra bu mektep Milli Musiki ve Temsil Akademisi'ne sonra da Ankara Devlet Konservatuarı'na dönüşmüştür.

Türk Besteci:

- Cemal Reşit Rey (10. Yıl Marşı'nın Bestecisi)
- Adnan Saygun (Özsoy Operası adıyla ilk operayı açtı.)
- Necil Kazım Akses
- Ulvi Cemal Erkin
- Hasan Ferit Alnar

I) Müzecilik

1924: Topkapı Sarayı'nın bir bölümü açıldı.

1925: Ankara Etnografya Müzesi açıldı.

1927: Konya Mevlana Müzesi açıldı.

PDF Eraser Free

1934: Ayasofya, Cami'den Müzeye çevrildi.

1937: İstanbul Resim ve Heykel Müzesi açıldı.

İ) Eğitim

Türkiye eğitimde **Fransa**'yı kendine örnek almıştır.

1924: Tevhid-i Tedrisat Kanunu kabul edildi.

1925: Ankara Hukuk Mektebi açıldı. 1925 Medreseler kapatıldı.

1926: Maarif Teşkilatı Hakkındaki Kanun çıkarıldı.

1928: Latin Harfleri kabul edildi. 1928 Millet Mektebileri açıldı.

1931: Türk Tarih Kurumu açıldı. İlk başkan Tevfik Bıyıklıoğlu'dur.

1932: Türk Dil Kurumu açıldı. İlk başkanı Semih Rıfat Yalnızgil'dir.

1932: Halkevleri açıldı.

1933: Prof. Dr. Albert Malche'nin yazdığı rapor doğrultusunda Darülfünun kapatılarak yerine İstanbul Üniversitesi açıldı.

1936: Öğretmen ihtiyacını karşılamak amacıyla Milli Eğitim Bakanı **Saffet Arıkan** döneminde **"Eğitmen Kursları"** açıldı.

NOT

Gazi Üniversitesi resim öğretmeni yetiştirmek amaçlı kurulmuştur.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

j) Edebiyat

Yakup Kadri Karaosmanoğlu: Kadro Dergisi (Türk İnkılâbının ideolojisinin sistemleştirilmeye çalışıldığı yayındır.)

Kadir Arıburnu: Atatürk'ten Anılar

Halide Edip Adıvar: Ateşten Gömlek (Milli Mücadele üzerine yazılan ilk romandır.)

Halide Edip Adıvar: Türk'ün Ateşle İmtihanı. (Halide Edip Adıvar'ın orduda geçirdiği yılları anlattığı eserdir.)

Falih Rıfkı Atay: Zeytindağı ve Çankaya (1961'de yayınladı. Cumhuriyet dönemini anlatıldı.)

Kazım Karabekir: İstiklal Harbimiz

Kazım Karabekir: Şarkılı İbret (Şehit çocuklarına oynattığı müzikal tiyatro.)

Samim Kocagöz: Karakalpaklılar

Fahrettin Paşa: Medine Müdafaası

Kemal Tahir: Yorgun Savaşçı

Ali Fuat Cebesoy: Sınıf Arkadaşım Atatürk

Tarık Buğra: Küçük Ağa ve Osmancık

PDF Eraser Free

ÇAĞDAŞ TÜRK VE DÜNYA TARİHİ

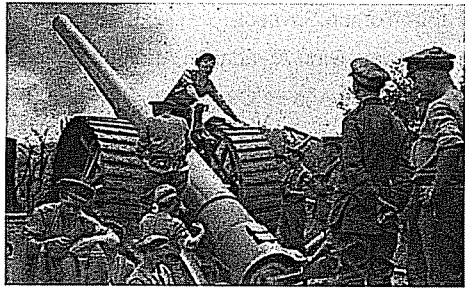
XX. YÜZYILIN BAŞLARINDA DÜNYA

1) I. DÜNYA SAVAŞI VE SONUÇLARI

a) I. Dünya Savaşı

28 Haziran 1914'te Avusturya - Macaristan'ın Sırbistan'a savaş ilan etmesi ile başlamıştır. Savaşın nedenleri şunlardır;

- Devletlerarası sömürgecilik ve pazar arayışı
- Almanya'nın ve İtalya'nın siyasi birliklerini geç tamamlayıp sömürgecilik yarışında İngiltere'ye ve Fransa'ya rakip olması
- Devletlerarası silahlanma yarışı

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

- Fransa ile Almanya arasındaki Alsace-Lorraine (Alsas Loren) sorunu
- Fransız İhtilali'nden yayılan Ulusçuluk akımı
- Balkan topraklarında Rusya ve Avusturya Macaristan İmparatorluğu'nun nüfuzunu artırmak istemeleri
- Rusya'nın Panslavizm politikası
- Rusya'nın sıcak denizlere inmek istemesi

2) Savaşın Sonuçları

- Avrupa'nın siyasi haritası değişti. Alman-Rus-Osmanlı ve Avusturya – Macaristan İmparatorlukları yıkıldı.
- Polonya, Türkiye, SSCB, Ermenistan, Yugoslavya, Çekoslovakya, Avusturya, Macaristan gibi yeni devletler ortaya çıktı.
- **Milletler Cemiyeti** kuruldu.
- Dünyada milliyetçilik düşüncesi güç kazandı. Yeni milli devletler ortaya çıktı.
- **10 milyona** yakın insan öldü.
- Sömürgecilik isim değiştirerek **manda yönetimi** adıyla daha da yaygınlaştı.
- Savaş sonunda yapılan antlaşmalarda etnik yapıya dikkat edilmediği için **azınlıklar sorunu** ortaya çıktı.

PDF Eraser Free

3) Paris Barış Konferansı

Barış antlaşmalarının esaslarının belirlemek ve bozulan uluslararası siyasi dengeleri yeniden kurmak amacıyla 32 devletin katılımı ile **18 Ocak 1919**'da Paris'te düzenlendi. Konferansta İngiltere ve Fransa diğer katılan ülkelere göre daha etkili olmuştur. ABD'nin isteği üzerine dünya barışını korumak için Milletler Cemiyeti kurulmuştur. **İstediğini elde eden ABD yalnızlık politikasına geri dönmüştür**. İngiltere ve Fransa Amerika'nın kıtasına geri dönmesiyle Wilson Prensipleri'ni dikkate almadan kendi çıkarlarına göre hareket etmiştir. Bu konferansta ilk olarak **Almanya ile barış antlaşması imzalanmıştır**.

Monreo Doktrini: 1823 yılında ABD başkanı **James Monreo** tarafından orta konulan ABD'nin dış politika esaslarıdır. Buna göre ABD; Avrupa devletlerinin Amerika kıtasında yeniden sömürgecilik yapımlarına izin vermeyecek, Avrupalı devletler arasında oluşan sorunlara ise karışmayacaktır. ABD'nin bu siyasetine **yalnızlık** (İnfirat) politikası ismi verilmiştir. Bu politikasından ilk defa I.Dünya Savaşı'na dâhil olarak çıkmış ancak savaş sonunda yine bu politika gereği kıtasına geri dönmüştür.

2) SOVYET SOSYALİST CUMHURİYETLER BİRLİĞİ'NİN KURULMASI (SSCB)

a) Çarlık Rusyası'nın Yıkılışı ve Bolşevik İhtilali

I. Dünya Savaşı'nda hayat şartlarının ağırlaşması, yolsuzlukların artması üzerine kadın işçilerin başlattığı grev daha sonra toplumsal bir harekete dönüştü.1917 Martında yaşanan bu gelişmeler sonucunda zor durumda kalan Çar II. Nikola tahttan çekildiğini açıkladı. **Duma** adı verilen meclis tarafından ise geçici bir hükümet kuruldu. Ancak sürgündeki lider İlyiç Lenin'in "**Barış, toprak ve ekmek**" vaatleriyle Petersburg'a gelmesiyle Bolşevikler geçici hükümeti devirerek Ekim 1917'de '**Bolşevik İhtilali**'ni gerçekleştirdiler. Bunun üzerine Çar yanlılardan oluşan Beyaz Ordu yeni yönetime karşı saldırıya geçti. Üç yıl süren iç savaşı Bolşevikler kazandı. Bu iç savaşta 13 milyon insan hayatını kaybederken ülkede kıtlık baş gösterdi. Bunun üzerine devlet başkanı Lenin ekonominin güçlenmesi amacıyla **Novaya ekonomiçeskaya politika (N.E.P)** adı verilen yeni ekonomik politikasını ilan etti. Buna göre;

- Tarım ürünlerine el konulmaktan vazgeçildi. Çitçiye, esnafa ve tüccara kolaylıklar sağlandı.
- Küçük sanayiciye destek verildi.
- Yabancı sermayenin ülkeye girişi sağlandı.

1923'te ülke federasyona dönüştürülerek SSCB adını aldı.1924 yılında İlyiç Lenin'in ölmesiyle devlet başkanlığına Joseph Stalin geldi. Stalin, birinci beş yıllık kalkınma planını hazırlayarak Rusya'nın öz kaynaklarıyla büyümesi gerektiğine inandı. Bunun için köylünün elindeki küçük toprakları birleştirerek '**Kollektifleştirme Politikası**' izledi. Köylülerin çok sert muhalefeti ile karşılaşılan bu politika sonucu yaklaşık dört milyon civarında köylü öldü ve tarımsal üretim düştü. Yine bu dönemde eski fabrikalar modernleştirilerek traktör imalatı ve demir-çelik alanlarında yeni fabrikalar kuruldu.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

PDF Eraser Free

b) Rusların Orta Asya'yı İstilası

20.yüzyılın başlarından itibaren Çarlık yönetimin baskılarına maruz kalan Türkler ve diğer uluslar 1905 yılında Rusya'ya karşı ayaklandılar. Özellikle Yusuf Akçura ve İsmail Gaspıralı önderliğinde 1905 yılında **'Rusya Müslümanları I.Kongresi'** düzenlendi. Çalışmalar sonucunda Rus Meclisi Duma'ya temsilciler gönderildi. Bu temsilciler arasında yaptığı çalışmalarla ün kazanan **Ufa Müslümanlarının** temsilcisi olarak gönderilen **A.Zeki Velidi Togan** yer aldı. Ancak siyasi ve kültürel hakları verilmeyen Türkler 1916 senesinde Türkistan'da **"Milli İstiklal Ayaklanması"**nı başlattılar. Bu gelişmelerden rahatsız olan Rusya harekete geçerek 1920 yılından itibaren Türk devletleri üzerindeki baskıyı artırdı. Bağımsız olan Türk devletlerine teker teker son veren Ruslar bölgede asimilasyon politikasını hayata geçirmeye başladı. **Bunun içinde**;

- Bölgedeki Türkler **Hristiyanlaştırılmaya** çalışıldı.
- Bölgede **Rus okulları** açıldı. Ancak Türkler bu okullara rağbet etmedi.
- Rus harita ve kitaplarında **Türkistan ismi silindi** ve kullanılması yasaklandı.
- Türkler arasında birlik ve beraberliğin bozulması amacıyla **farklı lehçelerin** kullanılmasını yaygınlaştırdı. Türkler arasında **boy** (asabiyet) duygusunu ortaya çıkarıldı.
- Tarih kitaplarında Türklerin **milli ruhunu konu alan eserlere yer verilmedi**.
- **Cami** ve **mescitle**r çeşitli bahanelerle yıkıldı. Buraların mal ve mülkleri devleştirildi.
- Din adamı yetiştiren **medreseler kapatıldı**. Din adamları **sürgün** edildi.
- Yüz binlerce Türk işçi sıfatıyla Rusya'nın uzak bölgelerine gönderildi.
- **Rus Kiril** harfleriyle karışık Latin harf sistemine geçerek Türklerin öz dillerini unutmasını sağladılar.

c) Basmacı Hareketi

Baskın yapan, hücum eden manasına gelir.1918 yılında Rusların Milli Hokand Hükümetini devirmesiyle ortaya çıkan ve amaçları Türkistan'ı Ruslardan kurtarmak olan hareketin genel ismidir. **Hokand** kentinde başlayan bu hareket zamanla tüm Türkistan'a yayıldı.

1921 yılında **Enver Paşa**'nın Basmacı Hareketi'ne katılmasıyla mücadeleler şiddetlendi. Bu tarihlerde Ruslarda genel bir saldırıya geçince **Korbaşı** adı verilen Basmacı Liderleri birbirlerinden ayrıldılar.1922 yılında Enver Paşa şehit oldu.1936 yılına kadar süren bu hareket **Basmacı liderlerinin kendi aralarındaki liderlik mücadeleleri**, Ruslar karşısında yeteri kadar **askeri teçhizatın olmaması**

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

PDF Eraser Free

gibi nedenlerden dolayı sona erdi. II. Dünya Savaşı'nda ise bölge Türkleri zorla savaş meydanlarında ölüme sürüklenirken aynı zamanda düşmanla işbirliği yaptığı gerekçesiyle de **Kırım**, **Karaçay**, **Balkar**, **Ahıska**, **Çeçen** ve **İnguş** Türklerini Orta Asya'ya ve Sibirya'ya sürgün ettiler.

3) ORTA DOĞU'DA MANDA YÖNETİMLERİN KURULMASI

İngiltere ve Fransa San Remo Konferansı'nda Ortadoğu ülkelerini paylaştılar. Buna göre Fransa, **Suriye** ve **Lübnan**'da; İngiltere ise **Irak**, **Filistin** ve **Ürdün**'de manda yönetimler kurdu.

a) İngiltere ve Orta Doğu

Arabistan Yarımadası

Mekke Emiri Şerif Hüseyin savaş bittikten kısa bir süre sonra kendini Arap ülkelerinin kralı ilan ederken, oğullarını da Ürdün ve Irak'a kral tayin etti.1924 yılında da halifeliğini ilan ederek bölgedeki konumunu güçlendirdi. Bunun üzerine Necd Emiri **Abdülaziz İbni Suud** Şerif Hüseyin'e savaş ilan etti. Yapılan mücadeleyi kazanan İbni Suud kendini Hicaz ve Necd Kralı ilan etti.1932 yılından itibaren ise **Suudi Arabistan Krallığı** ismini aldı.1936 yılında **Aramco** adlı şirkete petrol ayrıcalığı vererek bölgesindeki ABD'nin etkisini artırdı.

b) Irak

San Remo Konferansı sonucu İngiltere Irak'ta kendi politikalarına uygun bir yönetim oluşturmak için Mekke Emiri Şerif Hüseyin'in oğullarından biri olan Faysalı Irak krallığına getirdi. Ancak bu durumu kabul etmeyen Iraklılar bağımsızlık mücadelesine girişti.1930 senesinde yapılan antlaşma sonucunda Irak bağımsızlığını kazandı ancak İngiltere II. Dünya Savaşı öncesine kadar yönetime kendi adamlarını getirmek suretiyle Irak'taki egemenliğini sürdürdü.

c) Fransa ve Orta Doğu

San Remo Konferansı'yla kendisine Suriye ve Lübnan verilen Fransa 1920 yılında merkezi Şam olmak üzere Lübnan ve Filistin topraklarını da içine alan Suriye Krallığı'nı kurdu.Ancak bu zamanlarda Anadolu'da işgal ettiği yerlerde tutunamayan Fransa TBMM ile Ankara Antlaşması'nı imzalayarak Güney'den çekildi ve tüm dikkatini Suriye'ye yöneltti. Askeri baskılarla buraları elinde tutamayacağını anlayan Fransa 1926 yılında Lübnan'a, 1930 yılında da Suriye'ye bağımsızlık verdi. Bölgeden ise tamamen II. Dünya Savaşı'ndan sonra çekildi.

4) UZAKDOĞU'DA YENİ BİR GÜÇ: JAPONYA

Japonya 1850'li yıllara kadar derebeylik ile yönetiliyordu ve dış dünyaya da kapalı bir ülke konumundaydı. **Şogun** adı verilen ordu komutanları bu derebeyler arasında en güçlü olanından seçilirdi.1867 yılında tahta geçen **İmparator Mutsuhito** ülkedeki tüm derebeylikleri kaldırarak merkezi bir devlet kurdu. Aydınlarında desteğiyle Batı tarzı yenilikler içeren '**Meiji Restorasyonu**' diye adlandırılan reform sürecini başlattı. Bu süreçte Meiji "**Güçlü ordusu olan zengin bir ülke**" hedefiyle;

- Batı tarzı bir hükümet kurdu. Prusya-Alman modeli tarzında bir anayasa yaptı.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

PDF Eraser Free

- Avrupa'ya öğrenciler gönderdi.
- Kılık Kıyafet inkılâbını gerçekleştirerek gelenekselleşen Japon giyim tarzını tasfiye etti.
- Çağdaş bir bankacılık sistemini kurdu.
- İngiltere donanmasını örnek alarak Japon donanmasını kurdu.
- Dışarıdan modern silahlar getirtti. Ordunun modernize edilmesi için de Prusya'dan uzmanlar getirtti.
- Ağır sanayi, demir-çelik ve gemi yapımcılığını geliştirdi.
- Geleneksel Japon takvimi **Şinto** yerine **Miladi Takvim'e** geçildi.

5) 1929 DÜNYA EKONOMİK KRİZİ

Nedenleri

- I. Dünya Savaşı'nın getirdiği ekonomik zorluklar
- ABD'nin savaş sırasında devletlere verdiği kredileri geri alamaması
- ABD ekonomisinin 200 holding tarafından idare edilmesi
- I. Dünya Savaşı'ndan sonra oluşan iyimser havanın ABD borsasını suni (yapay) olarak yükseltmesi
- İngiltere'nin para birimi poundun aşırı değer kazanması, bununda ihracatta düşüşe yol açması
- Almanya'nın savaş tazminatını ödemek için karşılıksız para basması bununda aşırı enflasyona (hiperenflasyon) neden olması

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

- ABD yönetiminin krizin çıkmasını engelleyici tedbirler almaması
- 3 Ekim 1929 yılında ABD borsasında yer alan şirketlerin hisse senetlerinin düşmesiyle başladı.24 Ekim **1929** Perşembe günü ise borsa dibe vurdu. Tarihe **"Kara Perşembe"** olarak geçecek bu olay **sonucunda;**
  - 4,2 milyar dolar ABD borsasında yok oldu.
  - Çok sayıda banka batarken, binlerce insanın malvarlığı yok oldu.
  - Ülkelerde açlık ve kıtlık başladı. İnsanlar takas usulü ticarete geri döndü.
  - İnsanların ruh sağlıkları bozuldu.
  - Dünyadaki inşaat ve madencilik faaliyetleri durdu.
  - Dünya genelinde 50 milyona yakın insan işsiz kaldı.
  - Dünya ticaret hacmi % 65 oranında azaldı.

Bu kriz en çok sanayileşmiş toplumları vururken, **Sovyet Rusya** komünizmden dolayı bu krizden en az etkilenen devletlerden biri olmuştur. Türkiye ise bu krize karşı şu önlemleri almıştır;

- Devlet korumacı-iktisatçı politikalara yönelmiştir.
- İthalata kısıtlamalar getirilirken, gümrük vergileri yükseltilmiştir.
- Ülkede yerli malı kullanılması için devlet tarafından propagandalar yapılmıştır.

PDF Eraser Free

- Milli iktisat ve Tasarruf Cemiyeti kurulmuştur.
- Malımı sattığım devletten mal alırım prensibi hayata geçirilmiştir. (Kliring Sistemi)

6) İKİ SAVAŞ ARASINDA AVRUPA

a) Barışın Sürekliliğini Sağlama Çabaları

I.Dünya Savaşı'nın sona ermesiyle barış çabaları ABD önderliğinde başlatıldı.32 devletin katılımı ile toplanan **Paris Barış Konferansı**'nda uluslararası bir teşkilatın kuruması kabul edildi. Bunun üzerine **10 Ocak 1920** tarihinde merkezi **Cenevre** olmak üzere **Milletler Cemiyeti** kuruldu.

Uluslararası barışı korumak amacıyla bir araya gelen Almanya, İtalya, İngiltere, Belçika, Polonya, Fransa ve Çekoslovakya arasında ise 1925 tarihinde **Locarno Antlaşması** imzalandı. Böylece Almanya uluslararası işbirliğine tekrar dâhil oldu. Bu antlaşmadan kısa bir süre sonra ise Almanya Milletler Cemiyeti'ne de üye oldu. Barışın sürmesi yolundaki çabaların en önemlilerinden biriside **1928** yılında **Paris**'te ABD, İngiltere, Fransa, İtalya, Japonya, Çekoslovakya, Belçika, Almanya ve Polonya tarafından imzalanan **Briand-Kellogg Paktı** oldu. Bu akta aynı yıl **SSCB** ve **Türkiye**'de dâhil oldu. Buna göre **savunmaya dayanmayan savaş, kanun dışı sayılmıştır.**

b) Totaliter Rejimlerin Kuruluşu

1) İtalya'da Faşizm

I. Dünya Savaşı'ndan umduğunu bulamayan İtalya'da ekonomisi de felce uğramıştı. Özellikle asker kaçakları, aydınların maddi ve manevi beklentileri, işsizlik iç politikadaki istikrarı bozdu. Bu durum Benito Mussolini'nin liderliğini yaptığı Faşist Parti'nin işine yaradı. Zamanla taraftar sayısında artış yaşanan bu parti 1919 yılında girdiği seçimlerde meclise giremedi.1922 yılında ülke genelinde yapılan işçi grevlerine destek veren bu partinin sempatizanları yani **"Kara Gömlekliler"** Napoli'den Roma'ya yürüyüş gerçekleştirdiler. Ülkede bir darbe olabileceğini düşünen mevcut hükümet istifa etti ve başbakanlığa Mussolini getirildi.1924 yılından itibaren bu seferde Mussolini'ye karşı muhalefet arttı. Bunun üzerine Mussolini mevcut anayasayı kaldırarak yeni bir anayasa ilan etti. Ceza kanununda değişiklik yaparak kendi partisi haricindeki diğer partileri kapattı. Böylece İtalya'da diktatörlük dönemi de başlamış oldu. Mussolini **" Sürekli barış mümkün ne de faydalıdır. Sadece savaş insan enerjisini en yüksek gerilimde tutar."** diyerek dış politikasının ne üzerine kuracağını da göstermiştir.

2) Almanya'da Nazizm

I. Dünya Savaşı'ndan sonra Alman İmparatorluğu yıkıldı ve yerine Cumhuriyet ilan edildi. Ancak Versay Antlaşması'nın imzalanmasıyla Almanya'da iç istikrasızlıklar arttı. Bunun üzerine **"Weimar Anayasası"** yürürlüğe konularak demokrasiye geçildi ve partiler kuruldu. Bu partilerden bir olan Nazi Partisi 1924 yılındaki seçimler sonucunda parlamentoya girdi.1932 seçimlerinde ise en güçlü parti olarak çıktı.1933 yılında Hitler başbakan oldu ve meclisten dört yıllığına olağanüstü yetkiler alarak diktatörlüğünü ilan etti. **Gestapo** adı verilen gizli bir örgüt kurarak muhalefet ve toplu üzerinde baskı kurdu. Sanatçılar, bilim adamlarına yasaklar getirildi. Kütüphanelerdeki kitaplar okunur

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

PDF Eraser Free

okunmaz ibaresi konuldu. Nazi ideolojisiyle uyuşmayan herşey ders kitaplarında çıkarıldı. Naziler bu rejime "**Halk Toplumu**" dediler. Hitler " **Nasyonal-Sosyalist akım onu bugünkü dar yurdundan çıkarıp yeni topraklara doğru yürütmek cesaretini göstermek zorundadır.**" diyerek dış politika hedeflerini ortaya koydu.

3) İspanya'da Franco Dönemi

İspanya'da 1923'te asker darbe yaparak yönetimi ele geçirdi. **1936** yılında İspanya iç savaşı başladı. **Cumhuriyetçiler** ile **Milliyetçiler** arasında süren üç yıllık savaşı Almanya ve İtalya'nın desteklediği General Franco kazandı.

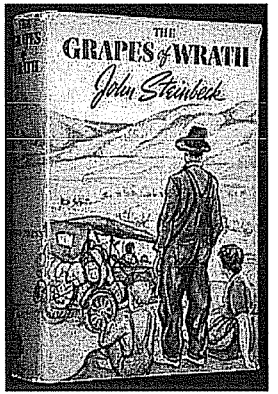
7) İKİ SAVAŞ ARASINDA DÜNYA

I. Dünya Savaşı'ndan sonra siyasi, ekonomik, kültürel, teknolojik ve bilimsel birçok gelişme yaşandı. **Bu gelişmeleri şöyle sıralayabiliriz**;

- Sanayide kullanılan **petrol** ve **elektrik** evlere girdi.
- Taşıt üretimi arttı. Uluslararası yolcu uçakları faaliyete geçti.
- Şehircilik ve mimari gelişti. Mimari bir akım olan **Bauhaus** şehir planlamasında öne çıktı.
- ABD'de "**Empire State Building**" yapıldı ve gökdelen sayısında artışlar yaşandı.
- **Radyo** kullanımı yaygınlaştı. Radyonun kullanılmasıyla "**Konuşan Basın**" denilen dönem başladı.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

- Çizgi Film endüstrisi oluştu. Sinema sektörü gelişti.
- Albert Einstein **İzafiyet Teorisi** ile bilim dünyasında çığır açtı.
- Bazı hastalıkların tedavisi için aşılar ve ilaçlar bulundu. Organ nakline başlandı. Tüberküloz tedavisi için **BCG** aşısı bulundu.
- **Alexander Fleming penisilini** keşfetti.
- Psikoloji önem kazandı. **Varoluşçuluk** ve **Fenomenoloji** gibi yeni akımlar ortaya çıktı.
- Tarih yazcılığı değişti. Gelenekselleşen tarih yerine yerel, sosyal, ekonomik ve medeniyet konuları ön plana çıktı.
- 1929 yılında iki savaş arası Avrupa ve Dünya'yı özetleyen **John Steinbeck**'in **"Gazap Üzümleri"** eseri büyük ilgi gördü.

- Salvador Dali'nin yaptığı **"Sürrealizm"**(Gerçeküstücülük) ve **'Ekspresyonizm"** (Dışa vurumculuk) akımları ortaya çıktı.
- ABD'de başlayan **"Caz"** tüm Avrupa ülkelerinde yayıldı.

PDF Eraser Free

8) ATATÜRK DÖNEMİ TÜRK DIŞ POLİTİKASI

Lozan Barış Antlaşmasıyla uluslar arası alanda bağımsızlığını kazanan Türkiye,1923 -30 yılları arasında Lozan'dan kalan sorunları çözmeye uğraşırken,1930-38 arasında ise uluslararası barışa katkı sağlamak ve yaklaşan II. Dünya Savaşı tehlikesine karşı sınırlarını güvence altına almak istemiştir. Dış politikada Atatürk'ün "**yurtta barış, dünyada barış**" sözünü ilke edinen Türkiye barışçı bir politika izlemeye çalışmıştır.

Dış Politikadaki Gelişmeler

1) Türkiye'nin Milletler Cemiyeti'ne Girişi (18 Temmuz 1932)

1930'lardan itibaren Avrupa'da gruplaşmaların belirli bir durum alması uluslararası barış ve güvenliği tehdit etmeye başladı. Türkiye'nin bölgede yükselen bir güç olduğunu gören Batılı ülkeler, Türkiye'yi Milletler Cemiyeti bünyesine katmak istedi. Bunun üzerine Milletler Cemiyeti Türkiye'yi üyeliğe resmen davet etti.9 Temmuz 1932 yılında Büyük Millet Meclisi Cemiyet'e katılma kararı aldı.

2) Balkan Antantı (9 Şubat 1934)

I. Dünya Savaşı'ndan sonra İtalya'nın Balkanlar'da ve Doğu Akdeniz'de yayılmacı bir politika izlemesi Balkan devletlerini tedirgin etti. Kendi aralarında da sorunları bulunun Balkan ülkeleri kendilerine yönelen tehlike karşısında ortak hareket etme kararı aldı. Özellikle Yunanistan ile devam eden sorunlarımızın çözülmesi iki taraf arasında dostane ilişkilerin başlamasına zemin hazırladı. Hatta Yunan başbakanı **Venizilos Atatürk**'ü 12 Ocak 1934'te **Nobel Barış Ödülü**'ne aday gösterdi. Bu gelişmeler üzerine bir araya gelen **Türkiye, Romanya, Yunanistan** ve **Yugoslavya** arasında 9 Şubat 1934'te Balkan Paktı kuruldu. Buna göre; imzacı devletler Balkanlardaki sınırlarını korumak ve bölgede yayılmacı siyaset izleyen devletlere karşı ortak hareket etme kararı aldılar. Bu antant ilerde Türkiye'nin Montrö Konferansı'nda ortak bir tavır belirleyerek Türkiye'yi desteklemiş ve Boğazlar statüsünün Türkiye lehine değişmesine katkı sağlamıştır.1936 yılından itibaren yayılmacı devletlerin politikaları karşısında başarılı olmayan antant II. Dünya Savaşı'nın başlamasıyla önemini yitirmiştir.

3) Montreux (Montrö) Boğazlar Sözleşmesi (20 Temmuz 1936)

Lozan Antlaşması ile "**Uluslararası Boğazlar Komisyonu**"na bırakılmasını kabul eden Türkiye,1930'lardan itibaren yayılmacı bir politika izleyen İtalya'ya karşı bu sorunu **ilk defa** 1933 yılında toplanan "**Londra Silahsızlanma Konferansı**"nda dile getirdi. İtalya'nın 1935'te **Habeşistan**'a saldırması, Almanya'nın da **Ren** Bölgesi'ne asker sevk etmesi üzerine Türkiye Boğazlar Sözleşmesi'nin değiştirilmesi konusunda harekete geçti. Bu süreçte de SSCB, Balkan Antantı'na üye olan devletler Türkiye'ye destek verdi. İngiltere ise İtalya'nın amaçlarını bildiği için bu girişimi desteklediğini bildirdi. Türkiye sorunun çözülmesi amacıyla bir konferans yapılmasını istedi. Bunun üzerine 22 Haziran 1936'da İsviçre'nin Montrö kentinde konferans toplandı. **Türkiye**, **Avustralya**, **İngiltere**, **Yunanistan**, **Japonya**, **Romanya**, **SSCB**, **Fransa** ve **Yugoslavya** arasında

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

PDF Eraser Free

Montrö Boğazlar Sözleşmesi imzalandı. Buna göre; Boğazlar Komisyonu kaldırılarak Türkiye'ye Boğazlar ve çevresinde asker bulundurma hakkı verildi. Savaş gemilerinin geçişi de Türkiye'nin iznine bırakıldı. Türkiye'nin girmediği bir savaşta ise savaş gemilerinin boğazlardan geçmesi yasaklandı.

4) Sadabat Paktı (8 Temmuz 1937)

İtalya'nın ve Almanya'nın yayılmacı politikaları karşısında **Türkiye**, **İran**, **Irak** ve **Afganistan** arasında Tahran'da Şah'ın yazlık **Sadabat Sarayı**'nda karşılıklı imzalar atılarak bu pakt kuruldu. Buna göre pakta üye devletler birbirlerine saldırmayacak ve bölgede barış ve istikrarın korunması amacıyla çalışacaklardır. Yapılan bu girişim İslam dünyasında da olumlu karşılandı.1939 tarihinde II. Dünya Savaşı'nın çıkmasıyla pakt önemini yitirdi. Savaştan sonra durum normalleşince İran paktın canlandırılması için tekrar görüşmelere başladı. 1955 yılında Bağdat Paktı'nın kurulmasıyla, Sadabat Paktı önemini iyice yitirdi.1980'de İran-Irak Savaşı'nın çıkmasıyla pakt ömrünü tamamladı.

5) Hatay Meselesi ve Hatay'ın Anavatana Katılması (30 Haziran 1939)

1935'te Fransa, Suriye ve Lübnan üzerindeki mandasını kaldırdı ve İskenderun Sancağı'nı da Suriye'ye bıraktı. Bu durum Türkiye tarafından tepkiyle karşılandı. İtalya ve Almanya'nın yayılmacı politikalarını 1936 tarihinde artırmasıyla Fransa Türkiye ile ilişkilerini yumuşatma eğilimine gitti. Fransa sorunu **Milletler Cemiyeti**'ne götürme teklifinde bulundu. Cemiyet ise İskenderun ve Antakya'nın içişlerinde serbest, dış işlerinde ise Suriye'ye bağlı olması kararını aldı. Daha sonra Fransa ile yapılan müzakereler soncu Hatay'ın toprak bütünlüğünün her iki ülke tarafından korunması kararı alındı ve Türk askeri Hatay'a girdi.

1938 yılında ise her iki ülkenin gözetiminde yapılan seçimler sonucu **'Hatay Cumhuriyeti'** kuruldu. İlk Cumhurbaşkanı **Tayfun Sökmen** olurken, Başbakanlığına da **Abdurrahman Melek** getirildi. Hatay devleti yöneticilerin Türkiye'ye katılma talebi ile toplanan Hatay Millet Meclisi 1939 yılında yaptığı toplantı sonucu Hatay'ın anavatana katılması kararı aldı. **23 Temmuz 1939** günü yapılan bir törenle ise Hatay Türkiye'ye katıldı.

II. DÜNYA SAVAŞI (1939-1945)

1) SAVAŞ ÖNCESİNDEKİ GELİŞMELER

a) Japonya

Japonya, 1920'li ve 1930'lu yıllarda Uzak Doğu'nun en güçlü devleti oldu. Japonya, 1931'de **Mançurya**'yı işgal ederek Çin'e yöneldi. Asya'daki faaliyetlerinde serbest kalmak amacıyla, 1933'de **Milletler Cemiyetinden**; 1934'te **Washington Antlaşması**'ndan çekildi. Aynı zamanda 1934'te, **"Asya, Asyalılarındır."** diyerek Batılıların Çin'le olan münasebetlerini kesmelerini istedi. Japonya'nın yayılmacı politikası, Uzak Doğu'da güçler dengesini bozdu. Bu bölgede çıkarları olan İngiltere ve ABD gibi devletler, önce Japonya'nın bu tutumuna tepkisiz kaldı. Ancak Japonya'nın 1937'de Çin'e saldırması üzerine bu devletler Çin'e yardıma başladı. 1938'de **Japonya** doğu ve orta **Çin**'in topraklarını ele geçirdi. Batılıların doğu

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

PDF Eraser Free

Asya'dan atılmasını öngören **"Yeni Düzen"**i ilan etti. Japonya'nın emperyalist tutumu nedeniyle Uzak Doğu, II. Dünya Savaşı'nın cephelerinden biri oldu.

b) İtalya

İtalya'nın uzun süreden beri gerçekleştirmek istediği sömürgecilik emelleri, Mussolini ile birlikte **"Roma İmparatorluğunun yeniden kuruluşu"** adı ile milli bir ideal hale geldi. İtalya'nın bu dış politikası rahatsızlık kaynağı oldu. İlk problem Yugoslavya ile yaşandı. **"Serbest Şehir"** olarak bağımsızlık statüsüne kavuşturulan **Fiume**, Mussolini'nin Yugoslavya'ya baskısı sonucunda 1924'te **İtalya**'ya katıldı.

Milletlerarası bir komisyonda görevli İtalya temsilcisinin Yunanistan'da öldürülmesi üzerine İtalya, Yunanistan'a ait **Korfu Adası**'nı işgal etti.

1924 yılı sonunda İtalya, Arnavutluk'taki bir iç meseleyi fırsat bilerek ekonomik ve siyasi desteği ile **Arnavutluk**'u nüfuzu altına aldı.

Ayrıca 1931'de Japonya'nın Mançurya'ya saldırması, Almanya'nın Versay şartlarından kurtulma girişimlerine İngiltere ve Fransa'nın tepkisiz kalması İtalya'yı **Habeşistan**'ın işgali konusunda harekete geçirdi. İtalya'nın **1934**'te başlattığı Habeşistan saldırısı **1936**'da işgalle sonuçlandı. İtalya'nın **Habeşistan**'a saldırısı ile Almanya, **Locarno Antlaşması**'nı feshetti. Avrupa'daki mevcut durum bozuldu.

c) Almanya

Hitler'le birlikte Alman dış politikası yeniden şekillendi. Bu politikanın ilk hedefi Versay Antlaşması'nın maddelerinden kurtulmaktı. İkinci hedefi Almanya dışında **Almanların yaşadıkları toprakları almak ve topraklarını sınır tanımadan genişletmekti**.

1 Mart 1935'te Versay Antlaşması'yla Fransa'ya bırakılan **Saar Bölgesi**, halk oylaması sonucunda Alman yönetimine geçti. Versay'ın getirdiği askeri kısıtlamalardan kurtulmak isteyen Almanya, gizlice silahlanmaya başlayarak **Ekim 1933**'te **Silahsızlanma Konferansı** ve **Milletler Cemiyetinden çekildi**. 1934'ten itibaren kara, deniz ve hava kuvvetlerini güçlendirme çalışmalarını başlattı. Modern silah, araç ve gereç yapımına önem vererek asker sayısını **300 bine** çıkardı. Daha sonrada askerliği zorunlu hale getirip asker sayısını **550 bine** çıkardı.

Versay Barış Antlaşması'nı tamamen ortadan kaldırmaya kararlı olan Almanya, 7 Mart 1936'da, askerden arındırılan **Ren Bölgesi**'ne asker gönderdi. Fransa bu durumu kabul etmek zorunda kaldı. Almanya, **13 Mart 1938**'de de **Avusturya** ile birleştiğini ilan ederek burayı ilhak etti.

Çekoslovakya'nın **Südetler** bölgesinde 3,5 milyon Alman yaşamaktaydı. Burayı ilhak etmek isteyen Hitler'in bu ülkedeki Nazilerin çıkardıkları karışıklıklardan yararlanmak istemesi, iki ülke ilişkilerini bir bunalıma dönüştürdü. Hitler, 28 Mayıs 1938'de **Çekoslovakya**'yı işgal etme kararı aldı. Ara buluculuk faaliyetlerinin sonuç vermemesi Avrupa'da genel bir savaş ihtimalini ortaya çıkardı. İngiltere'nin önerisi üzerine Almanya, Fransa, İtalya ve İngiltere arasında 29 Eylülde **Münih Konferansı** toplandı. Bu konferansta **Südet**, Almanya'ya verilirken Çekoslovakya toprakları İngiltere ve Fransa'nın garantisi altına alındı. Münih Konferansı'na davet edilmeyen ve Çekoslovakya

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

PDF Eraser Free

ile ilgili kararlarda kendisine danışılmayan **SSCB**, Batılı devletlerden uzaklaşıp **Almanya**'ya yakınlaştı.

Münih Konferansı'nın ardından 2 Ekimde Polonya, Çekoslovakya'nın **Teschen** Bölgesi'ni işgal etti.

d) Savaş Yılı: 1939

Münih Konferansı'yla Çekoslovakya'dan **Südet** bölgesini alan Almanya, **15 Mart 1939**'da **Prag**'a girerek **Çekoslovakya**'yı işgal etti. Tamamı Almanlardan oluşmayan Çekoslovakya'nın işgaliyle, **"Hayat Sahası"** politikası uygulamaya koyuldu. Hitler **Memel**'i de **Litvanya**'dan istedi ve imzalanan bir antlaşma ile **Memel** Alman yönetimine geçti.

Almanya'nın işgallerinden cesaret alan **İtalya**, 7 Nisanda, 1926'dan beri nüfuzu altında **Arnavutluk**'u işgal etti. Bu işgal Almanya tarafından desteklenirken İngiltere ve Fransa tarafından sert tepkiyle karşılandı. Alman ve İtalyan ittifakı 22 Mayısta **"Çelik Pakt"** ile pekiştirildi.

Almanya'nın ticari bir antlaşmayla **Romanya**'yı da nüfuzu altına alması, İngiltere'nin yatıştırma politikasından vazgeçmesinde etkili oldu. Almaya, Versay'la serbest şehir statüsüne geçirilen **Danzig**'i **Polonya**'dan istedi. Bu istek kabul edilmeyince Almanya Polonya'yı işgal etmeye karar verdi. Ancak İtalya'nın 1942 yılı sonuna kadar savaşa girmeyeceğini bildirmesi üzerine Almaya **SSCB**'ye yaklaştı. 23 Ağustosta **"SSCB – Almanya Saldırmazlık Paktı"** imzalandı. Almanya'nın 1 Eylülde **Polonya**'ya saldırması üzerine İngiltere ve Fransa 3 Eylülde Almanya'ya savaş açtı.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

II. Dünya Savaşı'nın başlamasından sonra **SSCB**'nin de katılmasıyla Polonya'nın işgali hız kazandı. Daha sonra SSCB, **Estonya**, **Letonya ve Litvanya**'yı işgal etti. **Finlandiya** bütün çabalarına rağmen bazı sınır bölgelerini **SSCB**'ye vermek zorunda kaldı. **(1940)**

A) SAVAŞ YILLARI

3 Eylül'de Almanya'ya karşı savaş ilan eden Fransa ve İngiltere hemen savaşa girebilecek güçte değildi. Bu yüzden Mihver Devletler savaşın ilk üç yılı içerisinde müttefiklere karşı üstünlük sağladı. Savaş, **Avrupa**, **Pasifik** ve **Kuzey Afrika** olmak üzere üç cephede cereyan etti.

1) Avrupa'da Savaş

İngiltere ve Fransa, Alman ekonomisini zayıflatarak savaşın süresini kısaltmak istedi. Bu iki devlet, İsveç'ten Norveç yoluyla Almanya'ya gelen kömür cevherinin gelişini durdurmak için Norveç kıyılarını mayınladı. Bunun üzerine Fransa'ya saldırmayı planlayan Almanya, **Danimarka** ile **Norveç**'i ele geçirdi. 10 Mayıs 1940'ta **Hollanda** ve **Belçika'yı** kısa sürede ele geçirdi. Ardından Almanya **Fransa'nın kendileri için oluşturduğu savunma hattını (Maginot Hattı) aşarak Fransa'yı ele geçirdi.** 22 Haziranda Almanya ile Fransa ateşkes kararı aldı. Yapılan antlaşma ile Fransa topraklarının büyük bir bölümünü işgal eden Almanya, kalan bölümde de kendi kontrolünde **Vichy hükümetini** kurdu. Ağustos sonlarında Hitler, İngiltere'ye karşı hava saldırısı **(Kartal Hücumu)** başlattıysa da başarılı olamadı. Hitler, hava ve deniz kuvvetleri açısından üstün olan İngiltere'ye karşı başarı kazan-

PDF Eraser Free

manın zor olduğunu anladı. Hayat sahası için gerekli zenginlikleri doğuda aramaya karar vererek **SSCB**'yi hedef seçti. Aynı zamanda SSCB'nin Alman hayat sahası içindeki Balkanlar ve Boğazlara doğru genişlemesi ve silahlanması, Almanya'nın çıkarlarına uygun değildi. Finlandiya'nın işgalinde SSCB ordusunun zorlanması Hitler'i saldırı için cesaretlendirdi.

Almanya, SSCB işgalinden önce Balkanlar'a yönelerek Romanya ve Bulgaristan ile ittifak antlaşmaları yaptı. Kısa sürede **Yugoslavya** ve **Yunanistan**'ı ele geçirdi. Daha sonra 22 Haziran 1941'de SSCB'ye saldırarak "**Barbarossa**" harekâtını başlattı. Bu harekâtla 6 ay içinde SSCB'yi teslim almak isteyen Almanya, iklim şartlarından dolayı hedefine ulaşamadı. Buna karşılık iklime alışık Ruslar, Alman hatlarının en ileri uzantılarını durdurarak sınırlı da olsa onları geriletti.

Almanya, 1942 ilkbaharında ikinci saldırıya geçti ise de Moskova düşmedi. Aynı zamanda Almanya güneye doğru yöneldi. Amacı **Kafkaslar üzerinden İran'a geçerek petrol kaynaklarını ele geçirmek, Batılıların İran yolu ile SSCB'ye yardımını engellemek ve Hindistan'a ulaşarak Japonya ile birleşmekti**. Alman ordusu Mayıs ayında **Kırım**'ı alarak Kafkaslara girdi ve "**Maikop petroller bölgesi**" düştü. Böylece SSCB'nin kömür ve elektrik kaynaklarının yarısı ele geçirildi. SSCB'nin orduları **Stalingrad**'a çekildi. 22 Ağustosta **Stalingrad**'da başlayan ve üç ay süren mücadele, Almanların yenilgisiyle sonuçlandı. Bu yenilgi Mihver Devletler için bir dönüm noktası oldu.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

2) Kuzey Afrika'da Savaş

1940'ta Fransa savaş dışı kalırken **İtalya**'nın savaşa girmesi Akdeniz ve Doğu Afrika'da İngiltere'yi zor durumda bıraktı. Savaşın ilk haftalarında İtalya, **Cebelitarık**, **Malta**, **İskenderiye** ve **Süveyş**'i; İngiltere ise **Rodos**'u ve İtalya'nın **endüstri bölgelerini** bombaladı.

Akdeniz'e kesin hâkim olmak isteyen İtalyanlar bu kolay başarıdan sonra İngilizleri tüm Afrika'dan çıkarabileceklerini düşünüp **Süveyş harekatına** karar verdiler. 1940 Eylülü'nde İtalyanlar, Trablusgarp üzerinden saldırıya geçerek bir haftada 150 km batısına kadar geldiler. Bu noktada karşı saldırıya geçen İngilizler, beş gün içinde İtalyanlar'ı Mısır'dan çıkardığı gibi Mart 1941'de İtalyan işgalinde olan Bingazi'yi de ele geçirdiler.

İtalya, **31 Mart 1941**'de Almanya'nın müdahalesi ile Kuzey Afrika'da yeni bir harekât başlattı. Almanya, bu harekâta büyük önem veriyordu. Plana göre İtalya güneyden; **Almanya Kafkaslar ve İran üzerinden Mısır'a gelip Orta Doğu Bölgesi'ni kıskaç içine alacaktı. Japonya'nın, Birmanya ve Hindistan üzerinden İran'a gelmesiyle savaş sona erecekti**. Bu yüzden Almanya, bu harekâta hem kara hem de hava kuvvetleri ile destek verdi.

Bingazi, **Derne**, **Tobruk** ve **Sallum** ortak **Almanya – İtalya** saldırısı ile **İngiltere**'den alındı. Bu durum üzerine İngilizler karşı saldırıya geçerek Alman - İtalyan kuvvetlerini Mısır ve Libya'dan attıkları gibi Bingazi'ye kadar ilerleyişini de sürdürdü. Bu harekâtla **İngiltere** İtalya'nın sömürgelerini elinden alırken **Kuzey Afrika**'nın büyük bir bölümünü ele geçirdi.**1943 Mayısına gelindiğinde tüm Alman ve İtalyan birlikleri teslim oldu**. Müttefikler 250.000 kadar

PDF Eraser Free

Mihver askerini tutsak aldılar. Bundan sonra müttefikler Avrupa'ya yöneldi.

3) Asya ve Pasifik'te Savaş

a) Savaş Öncesi ABD

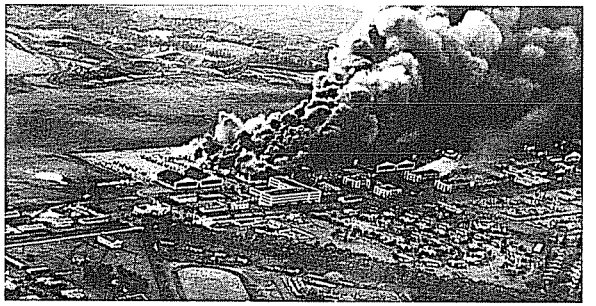
II. Dünya Savaşı çıktığı zaman Amerikan kamuoyu, Hitlerin diktatör (totaliter) rejimi, saldırgan politikası, Yahudilere karşı tutumu, demokratik rejimlere karşı bakışı ve antlaşmaları çiğnemesi sebebiyle Almanya'ya karşıydı. Ancak tarafsızlık politikası gereği ABD başkanı Roosevelt, savaş sırasında bir demeç vererek Amerikan halkından düşüncelerinde bile tarafsız kalmalarını istedi. Alman ilerleyişi durdurulamayınca 1940'da İngiltere'ye para ve silah yardımı yaptı. 1941'de Amerika **"Ödünç Verme ve Kiralama Yasası"**nı çıkardı. Buna göre her ülke yiyecek ve savaş malzemesini dâhil her türlü yardımı **"bedeli savaş sonunda ödenmek şartıyla"** alabilecekti.

9 - 10 Ağustos 1941'de **ABD** ve **İngiltere** bir araya gelerek **Atlantik Bildirisi**'ni yayınladı.

b) Pearl Harlbour Baskını ve ABD'nin Savaşa Girişi

Japonya, I. Dünya Savaşı'ndan sonra Pasifik bölgesinde ABD ve İngiltere'nin baskısı altında kalmıştı. Japon yöneticiler II. Dünya Savaşı ile bu baskıdan kurtulmak istedi. İlk adım olarak da **Hainan Adası**'nı ele geçirdi. 1940'ta da Fransa, Almanya'ya yenilince Almanya'nın Vichy hükümetine baskısı sonucu Japonya, Fransa'ya ait **Çinhindi**'nden stratejik üsler aldı.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

Roosevelt, Japonya'ya petrol ambargosu koyarak Japon ekonomisini yıprattı. Bu meseleyi diplomatik yollarla çözemeyen Japonya, 7 Aralık 1941'de ABD'nin Pasifik üstünlüğünü simgeleyen **Hawaii** takımadalarından **Honolulu**'daki deniz ve hava üssü **Pearl Harlbour**'a saldırdı. Kısa sürede ABD'nin Pasifik Donanması'yla hava filosunun büyük bölümü etkisiz hale getirildi. Bu saldırı üzerine **ABD savaşa girmiş oldu**. Ancak Japonya'nın ABD'nin Hawaii'deki petrol depolarını vurmaması ve askeri açıdan önemli bir üssü işgal etmemesi, harekâtın stratejik açıdan başarılı olmasını engelledi.

c) Pasifik Savaşları

1942'te gelindiğinde Almanya Avrupa'da; Japonya Uzak Doğu'da üstünlüğü elinde tutmaktaydı. Japonya, Pearl Harlbour saldırısından sonra güneye doğru yöneldi. ABD'nin **Manila**; İngiltere'nin ise **Singapur** ve **Hong Kong**'ta üslerini ele geçirdi. Nisan 1942'de Japonya, **Avustralya'da durduruldu**. Mayısta Amerikan ve Japon

PDF Eraser Free

filoları **Mercan Denizi**'nde karşılaştı ve Japonya burada yenildi. Savaş sırasında ABD donanmasının toparlandığını gören Japonya, vakit kaybetmeden ABD'nin **Midway** üssüne saldırı planladı. 4 Haziranda gerçekleştirilen Japonya'nın Midway saldırısı, başarısızlıkla sonuçlandı. Bu gelişme Pasifik'teki savaşın seyrini etkileyecek bir dönüm noktası oldu.

B) BARIŞA DOĞRU

1) Avrupa'da Savaşın Sona Ermesi

14 - 24 Ocak 1943'te **Roosevelt** ve **Churchill**, **Kazablanka Konferansı**'nda aldıkları kararla **"Mihver Devletlerin kayıtsız şartsız teslim alınması"** için harekete geçtiler.

İtalya'yı Kuzey Afrika'dan atan Müttefikler Avrupa'ya yöneldi. Saldırı için en uygun yer İtalya idi. İngiltere ve ABD'nin bu harekâtı Stalingrad ölçüsünde bir başarı olmamakla beraber **Mihver Devletlerin Avrupa'daki yenilmezliği sona erdi**. Müttefikler ancak Haziran 1944'te Roma'ya girip 1945 yılının başında Kuzey İtalya'yı ele geçirebildi.

6 Haziran 1944'te Alman işgali altındaki Fransa'ya İngiliz ve ABD birlikleri **Normandiya** kıyılarından girmeye başladılar. Almanların çok iyi tahkim ettikleri için hiç beklemedikleri Normandiya'dan Müttefik donanması büyük bir çıkartma yaptı. Müttefik birlikleri büyük kayıplara rağmen başarılı oldu ve Fransa'nın güneyinden gelen birliklerle birleşerek 26 Ağustosta **Paris**'e ulaştı.

II. Dünya Savaşı'nın sonlarına doğru gelecekteki barışın esaslarını saptamak amacıyla **Roosevelt**, **Churchill** ve **Stalin** arasında

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

4 - 11 Şubat 1945'te **Yalta Konferansı** yapıldı. Churchill, Balkanlardaki İngiliz etkisinin sona ermesinden, savaş sonunda ABD'nin Avrupa'dan çekilmesinden sonra güçlü bir SSCB ile tek başına kalmaktan çekiniyordu. Bu nedenle, Fransa'nın da Almanya ve Avusturya'nın işgaline katılmasını sağladı. SSCB, Doğu Avrupa'dan ordularını çekmek ve serbest seçimlerin yapılmasını sağlamak için söz verdi. Ancak çekilmenin şartları ile Polonya'nın gelecekteki sınırları konusunda açıklık getirmedi. Almanya'dan tazminat almayı da garantileyen SSCB, Japonya'ya karşı savaşa girmesine karşılık kurulacak **Birleşmiş Milletlerde üç sandalye (Sovyetler Birliği, Belarus** ve **Ukrayna**) aldı. **Böylece SSCB konferanstan en karlı çıkan devlet oldu**. Konferansta SSCB'nin Japonya'ya karşı savaşa girmesi karara bağlandı.

Daha sonra gerçekleşen **San Francisco Konferansı** sırasında 7 Mayıs 1945'te Almanya kayıtsız şartsız teslim olmuş ve Avrupa'da savaş sona ermişti. Bunun üzerine Müttefikler arasında Berlin yakınlarında **Potsdam**'da ABD, İngiltere ve SSCB arasında 17 Temmuz – 2 Ağustos tarihleri arasında yeni bir konferans toplandı. Bu konferansa SSCB adına **Stalin**, ABD adına **Truman** katıldı. İngiltere Başbakanı Churchill ise konferans sürerken ülkesindeki seçimlerde yenilgiye uğrayınca yerini rakibi **Attle**'ye devretti.

Potsdam Konferansı'nda, Almanya'nın teslim olmasından sonra ortaya çıkan sorunlar, yapılacak olan barış antlaşmalarının temel şartları ve yöntemleri belirlendi. Görüşmelerde Avrupa, Müttefiklerin istekleri doğrultusunda şekillendirildi. Almanya, **dört işgal bölgesine ayrılarak ABD, İngiltere, Fransa** ve **SSCB** yöneti-

PDF Eraser Free

mine bırakıldı. Ayrıca Almanya için ekonomik ve askeri kısıtlama ve yükümlülükler getirildi. Savaş suçlularının tutuklanmasına ve diğer ülkelerde bulunan Almanların Almanya'ya götürülmesine karar verildi. Avusturya ve başkenti Viyana'nın dört işgal bölgesine ayrılması, **İtalya ile koşulları ağır olmayan bir barış antlaşması imzalanması karara bağlandı.**

2. Pasifik'te Savaşın Sona Ermesi

6 Ağustosta **Hiroşima**'ya atılan ilk atom bombası ile **70.000** kişi, 9 Ağustosta **Nagazaki**'ye atılan ikinci bomba ile **80.000 kişi** öldü. ABD'nin Hiroşima üzerine atom bombası kullanmasının ardından SSCB, 8 Ağustosta Japonya'ya savaş ilan etti **ve Mançurya**'yı ve **38. enlemin** kuzeyindeki **Kore topraklarını** işgale başladı. Japonya, Nagazaki'nin bombalanması üzerine barış istemişti. **Japonya 14 Ağustos'ta kayıtsız şartsız teslim oldu**. 2 Eylül 1945'te ateşkes antlaşması imzalandı ve **II. Dünya Savaşı sona erdi.**

C) SAVAŞIN ETKİLERİ

a) Siyasi Sonuçlar

II. Dünya Savaşı'nın Müttefiklerce kazanılması ile **Faşizm** ve **Nazizm** gibi akımlar **tasfiye edildi**. Asya, Afrika ve Orta Doğu'da yaşayan halklar, II. Dünya Savaşı'nda, emperyalist devletlerin zayıflığını görerek bu devletlere karşı mücadeleye başladı. 1942'de **Hindistan**, **Endonezya** gibi ülkelerde milli kurtuluş hareketleri oluştu.

Savaşın mağlup devletleri **İtalya** ve **Almanya'nın toprakları işgal edildi**. Müttefik ordularının denetimi altında başkentleri Berlin ve Viyana da dâhil olmak üzere, Almanya ve **Avusturya toprakları dört işgal bölgesine ayrıldı. Savaşın diğer mağlup devletleri Japonya, ABD orduları tarafından işgal edildi.**. Avrupa kıtasının yarısına hâkim olan **SSCB, savaş sonunda büyük bir güç haline geldi.**

II. Dünya Savaşı'ndan en az etkilenen ABD, atom bombasına sahip olmakla önemli bir avantaj elde etti. **Birleşmiş Milletlerin New York**'u, **Uluslararası Para Fonunun** (IMF) **Washington**'u merkez olarak seçmesi ABD'nin gücünü artırdı.

II. Dünya Savaşı sırasında dünya barışını sağlamak amacıyla **ABD** ve **İngiltere**, **Atlantik Bildirisi**'ni yayınlayarak **Birleşmiş Milletler Teşkilatının** temelini attı. **Şubat 1945'te Yalta Konferansı'nda ABD, İngiltere ve SSCB, Mart 1945'e kadar Mihver Devletlere savaş ilan eden devletlerin Birleşmiş Milletler'e üye olarak kabul edilmesine karar verdi**. Aynı yıl Birleşmiş Milletleri resmen kurmak için **San Francisco Konferansı** toplandı. Bu konferans'ta **ABD**, **SSCB**, **İngiltere, Çin** ve daha sonra **Fransa**'nın katılımıyla oluşan büyük devletler teşkilat üzerinde kesin üstünlük kurmak ve bunu antlaşmaya eklemek istedi. Konferans sonunda Birleşmiş Milletler Antlaşması kabul edilerek Birleşmiş Milletler Teşkilatı kuruldu ve **Milletler Cemiyeti 19 Nisan 1946'da yetkilerini bu teşkilata devretti**.

b) Ekonomik Sonuçlar

Washington'da, 45 ülkenin imzasıyla **"Uluslararası Para Fonu" (IMF) kuruldu. Ayrıca "Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası"** oluşturularak üye devletlerin yeniden yapılanma ve kalkınma çabalarına maddi destek sağlanması amaçlandı.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

PDF Eraser Free

c) Toplumsal Sonuçlar

Hava saldırıları, karne uygulaması, işgal edilen ülkelerin talan edilmesi, sivil esirlerin öldürülmesi, **verem, tifüs** gibi hastalıkların yayılması ayrıca Nazilerin üstün ırk yaratma gayesiyle engellileri, Yahudileri, Romanları, Sintileri, ten rengi farklı olanları toplama kamplarında yok etmeleri neticesinde **60 milyona** yakın kişi hayatını kaybetti. Bunlardan yaklaşık **21 milyonu SSCB vatandaşı**, 13,5 milyonu Çinli, 7 milyonu Alman'dı.

İnsan Hakları İhlalleri

Kasım 1945'ten Ekim 1945'ya kadar **Nürnberg**'de, uluslararası bir mahkeme tarafından suçlu görülen Nazi Alman yöneticileri, Nazi Partisi siyasi liderleri ve diğer suçlular da mahkeme karşısına çıkarılarak yargılandı. II. Dünya Savaşı'nda yaşananlardan dolayı **"Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılmasına İlişkin Sözleşme"** 9 Aralık 1948'de **Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda** kabul edildi. Savaş sırasında işlenen insanlık suçları **"soykırım"** olarak adlandırıldı. Bu kapsama giren suçlar ve suçluların cezalandırılması ile ilgili kararlar alındı. **10 Aralık 1948**'de Birleşmiş Milletler Teşkilatı, **"İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi"**ni kabul etti.

E) SAVAŞ YILLARINDA TÜRKİYE

1) II. Dünya Savaşı'nda Türk Dış Politikası

İngiltere, Türkiye'nin kendi yanında savaşa katılması durumunda her türlü yardımı yapmaya hazır olduğunu belirtti. Yunanistan'ın Almanlarca işgali ve Bulgaristan'ın Mihver Devletler safında savaşa girmesi, Türkiye sınırına kadar dayandırdı. Bu gelişmelerden sonra Almanya, Türkiye ile İngiltere'nin yakınlaşmasını önlemeye çalıştı. 18 Haziran 1941'de **Almanya** ile **Türkiye** arasında bir saldırmazlık paktı imzalandı. 22 Haziranda Alman ordularının SSCB üzerine saldırıya geçmesiyle Türkiye üzerindeki baskı azaldı.

Almanların Kasım 1942'de Stalingrad yenilgisinden sonra Müttefiklerin Türkiye üzerindeki beklentilerinin artmasıyla İngiltere ve Türkiye **30 Ocak 1943'te Adana Konferansı**'nda bir araya geldi. Yapılan Görüşmelerde, Türkiye'nin savaşa katılmak için hazırlıksız olduğu ve özellikle SSCB'nin savaştan galip çıkması halinde duyduğu ciddi endişeler dile getirildi. Bunun üzerine İngiltere ve Türkiye dışişleri bakanları 5-6 Kasım tarihlerinde **Kahire**'de bir araya geldi. Türkiye Müttefiklerin savaşa girmesi konusundaki teklifleri reddederek savaş dışı kalmayı sürdürdü.

Müttefiklerin isteği üzerine Türkiye'yi savaşa katılma konusunda ikna etmek isteyen **Roosevelt** ve **Churchill**, **İnönü**'yü **Kahire**'ye davet etti. Böylelikle 4-6 Aralık gerçekleşen Kahire görüşmelerinde İnönü Türkiye'nin ihtiyacı olan silah ve malzemenin sağlanması şartıyla savaşa katılmayı ilke olarak kabul etti. Ancak 1944 yılı başlarında Türk ve İngiliz askeri yetkililerinin Türkiye'nin ihtiyaçlarının tespiti konusundaki çalışmaları sonucu ulaşamamıştır.

Türkiye 23 Şubat 1945'te savaş sonrası düzenin oluşturulacağı San Francisco Konferansı'na katılabilmek ve Yalta Konferansı kararları uyarınca Birleşmiş Milletler Teşkilatının asil üyeleri arasında yer alabilmek için Almanya'ya savaş açtı.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

PDF Eraser Free

2) II. Dünya Savaşı'nın Türkiye'ye Etkileri

Türkiye II. Dünya Savaşı'na fiilen katılmamasına rağmen, savaşın getirdiği ağır ekonomik şartları tümüyle yaşadı.

Savaş yıllarında Türkiye'de izlenen ekonomik politika, büyümeyi ve gelişmeyi hızlandırmak hedefinden ziyade **mal darlığını hafifletmek**, **fiyat artışlarını frenlemek**, **karaborsa ile mücadele etmek** ve **sosyal adaleti sağlamak** gibi hedeflere yönelmiştir. Bu malların yüksek kar elde edilerek satılması mevcut hükümetleri bazı kararlar almak zorunda bıraktı. Yersiz fiyat yükselmelerine engel olmak amacıyla fiyatları yükseltilen maddelere **"narh koyma"** bu kararlardan bir tanesiydi. 18 Ocak 1940'ta çıkan ve 1942'de değişikliğe uğrayan **"Milli Korunma Kanunu"** alınan tedbirlerin dayanak noktası oldu. Bu kanun ile üretim, dağıtım ve tüketim ilişkileri tümüyle devlet kontrolü altına alındı. Milli Korunma Kanunu'nun 6. Maddesine dayanarak **Petrol Ofisi**, **Et ve Balık Kurumu** gibi bazı kurumlar oluşturuldu.

1942'de büyük kentlerde **karne uygulamasına** geçildi. **Ticaret Ofisi ve İaşe Müsteşarlığı** gibi yeni kurumlar oluşturuldu. Her ülke savaş zamanlarında az çok görülen karaborsa ve fiyat artışları kent nüfusunu etkiledi.Aşırı ve vergilendirilemeyen kazançlar ile yüksek enflasyon da dikkate alınarak **Varlık Vergisi** ve **Toprak Mahsulleri Vergisi** olmak üzere iki **olağanüstü vergi** uygulaması getirildi.

Varlık Vergisi Kanunu, 11 Kasım 1942'de kabul edildi. Verginin amacı **savaşı fırsata dönüştüren işletmelerin haksız kazançlarının önüne geçmekti**. Fakat varlık vergisi uygulamada sermaye sahibi bazı gayrimüslim yurttaşların aleyhine bir takım sonuçlar doğurdu. Yurt içinde ve yurt dışında tartışmalara yol açan vergi uygulaması **15 Mart 1944**'te kaldırıldı. Varlık vergisi alınmayan çiftçilerden de 1944'te ayni olarak alınan **Toprak Mahsulleri Vergisi** de **1946**'da kaldırıldı.

Türkiye'de yaşanan ekonomik sıkıntılar sonucunda 1940 ve 1945 yıllarında nüfus artışında azalma görüldü. Ayrıca **"II. Beş Yıllık Sanayi Planı"** ise **uygulanamadı**.

Bu dönemde savaş şartlarına rağmen devlet harcamalarının bir kısmı eğitim ve kültüre ayrıldı. Bir yandan **ilkokul yapımına** hız verilirken diğer taraftan 1940'ta çıkarılan bir kanunla köylülerin kendi yörelerinde ve pratik bilgilerle eğitilmesini öngören **Köy Enstitüleri** kuruldu.

Şiirde **serbest nazımı savunan Orhan Veli Kanık**, **Oktay Rıfat Horozcu, Melih Cevdet Anday**'ın öncülüğünü yaptığı **"Garip Akımı"** bu dönemde ortaya çıktı**. Peyami Safa**, **Ahmet Hamdi Tanpınar**, **Bedri Rahmi Eyüboğlu**, **Behçet Necatigil** ve **Sait Faik Abasıyanık** bu dönemin önemli şair ve yazarlarındadır.

Ankara Radyosu deneme yayınlarından sonra 1943'te sürekli yayına geçti. Bu dönemde halk müziği derleme çalışmalarının dinleyenlere sunulduğu **"Yurttan Sesler"** programları yapıldı. **Sadettin Kaynak** başta olmak üzere bazı bestekârlar ise halk türküsü tarzında şarkılar besteledi**ler. Safiye Ayla**, **Müzeyyen Senar**, **Hamiyet Yüceses**, **Perihan Altındağ Sözeri** gibi dönemin önemli sanatçıları radyo programları ve taş plaklarla kendilerini halka tanıttılar.

II. Dünya Savaşı'nda sonra dünyada bir kere daha güçler dengesi değişti.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

PDF Eraser Free

SOĞUK SAVAŞ DÖNEMİ

Dünya tekrar iki kutba ayrılarak uzun yıllar her alanda birbirlerine üstünlük sağlamak isteyen **SSCB** ile **ABD** arasında yaşanacak **"Soğuk Savaş"** dönemini başlattı. Bu sürecin içinde yer almak istemeyen ve yeni bağımsızlığını kazanan devletler ise Üçüncü Dünya'ya da **"Bağlantısızlar"** adı verilen bir blokta yer almayı tercih ettiler.

A) BLOKLARIN KURULUŞU

1) Doğu Blok'unun Kurulması

SSCB savaş sonunda ise işgal ettiği bölgelerden çekilmeyerek kendi rejimini yaymaya başladı. Özellikle Bulgaristan, Polonya, Çekoslovakya, Macaristan ve Romanya'da muhaliflerin tasfiye edilmesini sağlayarak kendine yakın uydu devletler kurdu. Savaş sırasında işgal ettiği Berlin'den ise diğer işgal eden devletler olan İngiltere, Fransa ve ABD'nin baskılarına rağmen çıkmadı. Buda **"Berlin Buhranı"**nın çıkmasına neden oldu. Berlin aylarca SSCB tarafından abluka altına alındı. Bunun üzerine işgalci devletler ise işgal ettikleri bölgeleri birleştirerek **Federal Alman Cumhuriyeti**'ni kurdu. SSCB ise bu gelişmeler üzerine kendi işgal bölgelerinde kendine bağlı **Demokratik Alman Cumhuriyeti**'ni kurdu. Çok sayıda kişinin Federal Almanya tarafına geçmesi üzerine SSCB tarafından **Berlin Duvarı** inşa edildi ve böylece gerginlik sona erdirildi.

a) Doğu Bloğu İçerisindeki Gelişmeler

Sovyet Rusya'nın destek verdiği **Mao Zedong** 1949 yılında **Çin Halk Cumhuriyeti**'ni kurdu.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

Kore ise Yalta Konferansı'nda alınan bir kararla **38.** Enlem sınır olmak kaydıyla Güney ve Kuzey olarak ikiye ayrıldı. 1948'de ABD destekli Güney Kore'de cumhuriyet, SSCB destekli Kuzey Kore'de ise komünist rejim kuruldu.

Küba'da ise **Fidel Castro** Batista'ya karşı verdiği uzun mücadelelerden sonra kendi hükümetini kurdu. Ancak ABD Fidel Castro hükümetini desteklemedi.

Sovyet Modeline Göre Ekonomik ve Sosyal Düzenin Kurulması

SSCB, Yugoslavya, Romanya, Macaristan, Polonya, Bulgaristan, Çekoslovakya, Fransa ve **İtalya** komünist partilerin liderleriyle işbirliği yaparak 1947'de **Cominform**'u (Kominform) kurdular.

Yine komünist ülkeler 1949 yılında ekonomik işbirliği ve dayanışma amacıyla **Comecon**'u (Komekon) kurdular. Bu kuruluşa **SSCB, Romanya, Macaristan, Polonya, Bulgaristan, Çekoslovakya** öncülük ederken daha sonra **Arnavutluk, Demokratik Almanya, Moğolistan** ve **Küba**'da katıldı. 1949 yılında ise NATO'nun askeri etkinliklerini artırması sonucu 1955'te **SSCB, Arnavutluk, Romanya, Macaristan, Polonya, Bulgaristan, Çekoslovakya** ve **Demokratik Almanya** tarafından **Varşova Paktı** kuruldu.

b) Sosyalist Blokta Sarsıntılar

- **SSCB - Yugoslavya İlişkileri**

Moskova'nın tam denetimine girmek istemeyen Yugoslavya **Tito**'nun önderliğinde SSCB'ye karşı çıkmaya başladı. Bunun üzerine Yugoslavya 1948 yılında Cominform'dan çıkartıldı.

PDF Eraser Free

SSCB - Macaristan İlişkileri

Ekonomik sıkıntılar yaşayan Macar işçileri 1953'te **İmre Nagi** önderliğinde ayaklandılar. Mecbur kalan SSCB İmre Nagi'yi ülkenin başbakanı olarak atadı. SSCB İmre Nagi'yi başbakan yapmasına rağmen ayaklanmayı durduramayınca **Budapeşte**'yi işgal etti.

SSCB - Çekoslovakya İlişkileri

1967'de ise **Aleksander Dubcek** liderliğinde **"insancıl komünizm"** hareketi başladı. Bu hareketin amacı, **komünist sistemin baskıcı değil insan haklarını esas alarak uygulanmasıydı.** Bu hareketi çıkarlarına aykırı bulan SSCB,1968 yılında Çekoslovakya'yı işgal ederek **"insancıl komünizm"** hareketine son verdi.

2) Batı Blokunun Kurulması

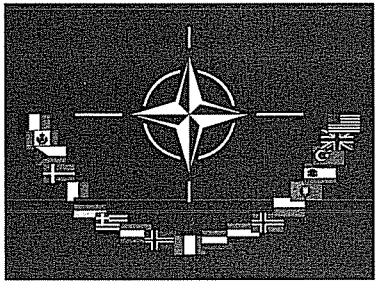
a) Truman Doktrini (1947)

ABD başkanı **Harry Truman** SSCB'nin yayılmacı politikasına karşı ortaya konulan ABD dış politikasında değişikliktir. Buna göre Truman, **dünyanın iki bloğa ayrıldığını, SSCB – ABD** mücadelesinin başladığını, Avrupa'da eskiden etkin bir devlet olan **İngiltere'nin yerini ABD'ye bıraktığını** söylemiştir.

b) Marshall Planı (1948)

II. Dünya Savaşı'ndan zarar gören ve SSCB tehditlerine maruz kalan 16 Avrupa devletine yapılan **"Dış Yardım Kanunu"**nun bilinen ismidir. Bu yardımları alan ülkeler arasında **Türkiye** ve **Yunanistan**'da bulunmaktadır. Marshall Planı doğrultusunda **16 Avrupa ülkesi** kendi aralarında **"Avrupa Ekonomik ve İşbirliği Antlaşması"**nı imzalamıştır.

c) NATO'nun Kuruluşu (1949)

SSCB'nin Avrupa'da yayılmacı politikasına karşı **İngiltere, Fransa, Hollanda, Belçika** ve **Lüksemburg** bir araya gelerek **"Batı Avrupa Birliği"**ni kurdular. Ancak SSCB'ye güçleri yetmeyen bu devletler ABD'nin bu savunma paktını desteklemesini istediler. Bunun üzerine **ABD, İngiltere, Fransa, Belçika, Hollanda, Lüksemburg, Danimarka, İzlanda, Norveç, Portekiz, Kanada** ve **İtalya** bir araya gelerek **'Kuzey Atlantik Savunma Örgütü'**nü (NATO) kurdular. Kuruluşa **Türkiye** ve **Yunanistan 1952** senesinde üye olmuşlardır.

d) Avrupa Konseyi'nin Kuruluşu (1949)

İngiltere, Fransa, Belçika, Hollanda, Lüksemburg, Danimarka, Norveç, İsveç, İrlanda ve **İtalya** tarafından **5 Mayıs 1949**'da kurulmuştur. Konseyin amacı, üye ülkeler arasında başta ekonomi olmak üzere insan hakları, hukuk, medya, sağlık, eğitim, kültür, spor ve benzeri birçok konuda işbirliği yapmaktır. Konseye **Türkiye**'de 1949'da üye olmuştur.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

PDF Eraser Free

e) Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET) (1951)

Avrupa ülkeleri arasında birlik oluşturmasını amaçlayan bu girişimin öncülüğünü Fransız Dış İşleri bakanı **Schuman** tarafından 1950'de ortaya atıldı. Schuman Fransız ve Alman kömür ve çelik üretimini denetleyecek bir örgütün kurulmasını istedi. Bunun üzerine **Almanya, Fransa, Belçika, Hollanda, İtalya** ve **Federal Almanya** bir araya gelerek 1951'de **"Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu"**nu kurdular. Girişimin başarıya ulaşmasıyla daha geniş bir ekonomik birleşmeyi hedefleyen Avrupa ülkeleri bu seferde **1957** yılında yaptıkları **Roma Antlaşması** ile de **"Avrupa Ekonomik Topluluğu"**nu kurdular.

B) PAYLAŞILAMAYAN ORTA DOĞU

1) İsrail'in Kuruluşu (1948)

Filistin Sorunu'nun başlaması İngiltere Dışişleri Bakanı **Balfour**'un 2 Kasım 1917'de Siyonist Federasyonu Başkanı'na gönderdiği mektupla Filistin'de bir Yahudi Devleti'nin kurulduğunu kabul etmesi ve bölgeye Yahudi göçüne izin veren tarihi **"Balfour Deklarasyonu"**ydu. Bu tarihten sonra Filistin'e yüz binlerce Yahudi göç etti. II. Dünya Savaşı'nda bu sorun 1947 yılında Birleşmiş Milletler'e götürüldü. Birleşmiş Milletler ise yaptığı toplantı sonrasında Filistin topraklarında iki devletli bir yapının oluşturulmasını ve Kudüsün de tarafsız bir şehir olması kararını verdi. İngiltere'nin **1948**'de Filistin üzerindeki mandasını kaldırmasıyla Yahudiler **İsrail Devleti**'nin kurulduğunu ilan ettiler. Bu devleti ilk tanıyan devlet ise **ABD** oldu.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

NOT

İsrail Devleti'nin ilk tanıyan devlet **ABD**, ilk tanıyan Müslüman ülke **Türkiye**, ilk tanıyan Arap devleti ise **Mısır** olmuştur.

2) Eisenhower Doktrini

Mısır devlet başkanı **Nasır**'ın Süveyş Kanalı'nı millileştirdiğini açıklamasıyla **Süveyş Krizi** ortaya çıktı. Bölgenin SSCB'nin kontrolüne girmesini istemeyen ABD başkanı Eisenhower **5 Ocak 1957** yılında Amerikan Kongresi'nde tarihe **"Eisenhower Doktrini"** diye geçecek olan isteklerini kabul ettirdi. Buna göre doktrinin amacı; Orta Doğu ülkelerine **ekonomik** ve **askeri yardım yapma**, bölgeye olası bir saldırı SSCB saldırısına karşı **ABD askerlerini bölgeye göndermekti**. Bu doktrini kabul eden ve yararlanan ülkeler ise; **Türkiye, Lübnan, Afganistan, Irak, Mısır, Tunus, Fas, Pakistan** ve **İsrail** olurken, **Suudi Arabistan, Mısır, Suriye, Ürdün** ise doktrine tepki gösterdi.

C) UZAKDOĞU'DA ÇATIŞMA

1) Uzak Doğu'da Hâkimiyet Mücadeleleri

a) Kore Savaşı (1950-1953)

II. Dünya Savaşı'nın sonucunda **38.enlem** sınır kabul edilerek kuzeyde SSCB kontrolünde **Kore Halk Cumhuriyeti**,. Moskova'nın talimatıyla Güney Kore'ye saldırdı. Bunun üzerine ABD Birleşmiş Milletlerin yardımıyla askeri bir kuvvet hazırlayıp bölgeye gönderdi. Türkiye'de bölgeye barış gücü adı altında **Tuğgeneral Tahsin**

PDF Eraser Free

Yazıcı önderliğinde **5090** kişiyle katıldı. (Şimal Yıldızları) Türkiye bu savaştan **741 şehit,2147 yaralı** ile çıkmıştır. **Türkiye'nin barışa yönelik bu hareketi ABD tarafından büyük bir memnuniyetle karşılanmış ve Türkiye'nin NATO'ya girişi hızlanmıştır.**

b) SEATO'nun Kuruluşu (1954)

ABD Uzakdoğu'da etkinliğini artırabilmek amacıyla **Tayland, Filipinler, Pakistan, ABD, Fransa, İngiltere, Yeni Zelanda, Avustralya** ile birlikte **Güney Doğu Asya Antlaşma Teşkilatı**'nı (**SEATO**) kurdu.

D) ASYA VE AFRİKA'NIN KURTULUŞU

1) Güney Asya'daki Gelişmeler

XIX. yüzyıldan beri İngiltere'nin sömürgesinde olan Hindistan'daki ilk bağımsızlık ayaklanmaları 1917'de **Mahatma Gandhi**'nin önderliğinde başladı. Bu durum Hindistan'daki Müslümanları da cesaretlendirdi ve 23 Mart 1940'ta toplanan **"Müslümanlar Birliği Cemiyeti Kongresi"** sonucunda **Muhammed Ali Cinnah**'ın önderliğinde Hindistan'dan ayrı **Pakistan** Devleti'nin kurulması kararı alındı. Bunun üzerine İngiltere 1946'da Hint Yarımadası'nda Hindistan ve Pakistan adıyla yeni iki dominyon devlet kurulduğunu açıkladı.**1947** yılında da İngilizlerin bölgeden askerlerini çekmesiyle Hint Yarımadası'nda bağımsız bir **Hindistan** ve **Pakistan** devletleri kuruldu.

Bölge ülkeleri Soğuk Savaş döneminde **ekonomik** ve **ticari** alanda işbirliği yapmak için **ASEAN**'ı (**Güneydoğu Asya Milletleri Birliği**) kurdular. **1967** yılında kurulan bu teşkilatın kurucu üyeleri; **Filipinler, Tayland, Malezya, Endonezya** ve **Singapur**'dur.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

E) SOĞUK SAVAŞ DÖNEMİNDE TÜRKİYE

1) Soğuk Savaş Döneminde Türk Dış Politikası

a) Türkiye'nin NATO'ya Girişi (1952)

Türkiye'nin BM'nin oluşturduğu **Kore Savaşı**'na asker göndermesi, **savaşta Türk askerlerinin üstün cesareti**, Türkiye'nin **stratejik konumu**, NATO'nun SSCB'ye yakın olan Türkiye'de **üs kurma düşüncesi** sonucunda **15 Eylül 1951**'de NATO **Türkiye** ve **Yunanistan**'ın NATO'ya girmesine karar verdi. TBMM'de **18 Şubat 1952** tarihinde NATO'ya girişini onayladı.

b) Balkan Paktı'nın Kurulması (1953)

Türkiye, Yugoslavya ve **Yunanistan**'ın **2 Şubat 1953**'te **"Dostluk** ve **İşbirliği Antlaşması"**nı imzalamasıyla Balkan Paktı kuruldu. Paktın amacı ise; üye ülkeler arasında **ekonomik** ve **kültürel işbirliğini geliştirmek, sorunları barışçıl yollarla çözmek, ortak savunma konusunda işbirliği** yapmaktı.

c) Bağdat Paktı'nın Kurulması (1955)

24 Şubat 1955'te **Türkiye - Irak** arasında imzalanarak bu pakt kuruldu. Paktın amacı; Orta Doğu'da yaşanan istikrarsız ortamda **savunma** ve **güvenliği** sağlamaktı. Daha sonra bu Pakta **İngiltere, İran** ve **Pakistan**'da katıldı.1958'de Irak'ta krallık rejiminin yıkılması sonucu, **Irak** Pakt'tan ayrıldı. Irak'ın ayrılmasıyla Paktın merkezi **Ankara**'ya taşındı. **1959**'da ise adı **"Merkezi Antlaşma Örgütü"** (**CENTO**) olarak değiştirildi. 20 yıl devam eden bu örgütten **İran** ve **Pakistan**'ın **ayrılması sonucu** Pakt **fiilen** sona erdi

PDF Eraser Free

2) Türkiye'de Hayat

a) Siyaset

II. Dünya Savaşı'ndan sonra Batı'nın demokrasi fikirleri ülkemiz aydınlarını da etkilemişti. Özellikle aydınların yazıları ve halkın demokrasi talepleri çok partili hayata geçişte etkili oldu. İsmet İnönü'nün de çok partili hayata geçilmesini isteyen demeçlerde bulunmasından hemen sonra **Nuri Demirağ** tarafından **"Milli Kalkınma Partisi"** kuruldu. **(1945) Milli Kalkınma Partisi**'nin kurulmasından sonra CHP milletvekilleri **Celal Bayar, Adnan Menderes, Refik Koraltan** ve **Fuat Köprülü**'nün parti kanunlarında değişiklik yapılmasını istediği kanunun CHP yönetimi tarafından reddedilmesi üzerine **"Dörtlü Takrir"** diye nitelendirilen bu milletvekilleri CHP'den ayrılarak **1946** yılında **Demokrat Parti**'yi **(DP)** kurdular. Bu gelişmeler sonucunda aynı yıl **13 parti** daha kuruldu ve ilk defa **1946** seçimlerinde **birden fazla siyasi parti seçimlere girdi**. Seçimleri **CHP** kazanırken **DP** 69 milletvekili ile Meclis'e girdi. Ancak DP'nin Meclis içinde CHP'ye karşı yeteri derecede muhalefet yapamadığını düşünen bir grup milletvekili DP'den ayrılarak **"Millet Partisi"** ni kurdu. Böylece **Meclis'te 3 parti yer aldı**. 1950 seçimlerinde ise **DP % 55,2** oy alarak **birinci parti** oldu. Böylece **27 yıllık CHP iktidarı sona ererken Demokrat Parti iktidarı başlamış oldu**.

22 Mayıs 1950'de Demokrat Parti Genel Başkanı **Celal Bayar Cumhurbaşkanı** seçildi. **Başbakan** ise **Adnan Menderes** oldu. Bu dönemde memurlara hafta sonu tatilleri ücretli hale getirilmesi, işçilere sendikalaşma hakkının verilmesi, genel af çıkarılması, Marshall yardımlarının alınması, NATO'ya üye olunması ve ekonomik büyümenin gerçekleşmesi sonucunda Demokrat Parti **1954**'te yapılan seçimlerden **% 58,4** oy alarak yeniden **birinci parti** olarak çıktı.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

b) Ekonomi

1950'de Demokrat Parti'nin iktidara gelişiyle ekonomide;

- Marshall yardımlarından gelen **tarım aletleri sonucu üretim arttı.**
- Dışarıdan krediler alınarak ithal **makineler satın alındı. Traktör** sayısı artırıldı.
- 1950 – 1953 arasında Türkiye **%11** oranında büyüdü.
- **17 Kamu İktisadi Teşekkülü** kuruldu. (Devletçilik politikası doğrultusunda)
- **Karayollarına** önem verildi. İthal **otomobil** ve **kamyon** sayıları arttı. **Demiryolu üretimi durdu.**

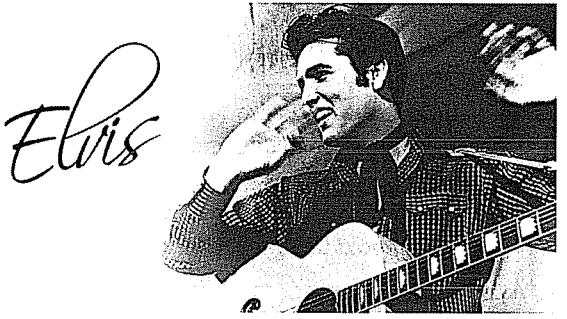
c) Sosyal ve Kültürel Hayat

- İnsanların refah seviyesini yükseltmesiyle **tüketim arttı. Köyden kente göçler başladı.**
- **Caz, Rock and Roll** Türkiye'de yayıldı. **Radyo** ve **plaklar** önem kazandı.
- **Zeki Müren, Neşet Ertaş** ve **Müzeyyen Senar** dönemin ünlü sanatçıları oldu.
- **Garip, Hisarcılar** ve **İkinci Yeniciler** edebiyat alanında yeni akımlar olarak ortaya çıktı.
- **Verem Savaş Dispanserleri** ile **Ankara Ebe** ve **Hemşire Okulu** hizmete açıldı.

PDF Eraser Free

F) SOĞUK SAVAŞ DÖNEMİNDE DÜNYA

- Sanayi ülkeleri büyük bir **ekonomik büyüme yaşadı**. İşsizlik azaldı, nüfus artışı hızlandı.
- **Televizyon** günlük hayatın bir parçası oldu. **Rock and Roll** sanatçısı **Elvis Presley** ünlendi.

- **"ENİAC"** adlı ilk **bilgisayar** üretildi. İlk uydu **"SPUTNİK-1"** **SSCB** tarafından **uzaya** gönderildi.
- **Uçak ve telefon** kullanımı yaygınlaştı. Birçok ressam, şair ve bilim adamı Paris'ten **New York**'a göç etti. **New York "Batı'nın başkenti"** unvanını Paris'ten aldı.
- **Akdeniz Oyunları** ilk defa **Mısır**'ın **İskenderiye** kentinde yapılmaya başlandı.
- **UEFA Kupası** ilk defa düzenlendi. **(1955 – 1956)** İlk kupayı **Real Madrid** kazandı.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

YUMUŞAMA DÖNEMİ

A) ULUSLARARASI İLİŞKİLERDE DEĞİŞİM SÜRECİ

Doğu ve Batı bloklarının gerginliğini azaltmak amacıyla karşılıklı görüşmelerin başladığı döneme **"Yumuşama** (Detant)" denir. Yumuşama Dönemi'ne geçilmesinin en önemli nedeni SSCB ve ABD'nin nükleer silahlanma yarışında eşit hale gelmesi ve dünyanın olası bir nükleer saldırıya hedef hale gelmesidir. Bu sebeple ABD Başkanı **John Kennedy** ile SSCB Başkanı **Nikita Kruşçev** 1961 senesinde bir araya gelerek **"Yumuşama Dönemi"**ni başlattılar.

1) Yumuşama Dönemi Politikaları

1 Japonya'da yapılan Dünya Şampiyonası'nda ABD'li masa tenisçileri (**ping-pong**) Çin'in davet etmesi ve ardından da ABD'nin Çin'e uyguladığı ticari ambargoyu kaldırması iki devlet arasındaki ilişkileri geliştirdi. Bunun üzerine Çin daha önce ayrıldığı BM'ye tekrar üye oldu.

2) Nükleer Silahların Sınırlandırılması Görüşmeleri

1969 yılında ABD ile SSCB Helsinki'de bir araya gelerek **"Stratejik Silahları Azaltma Görüşmeleri"** (SALT – I)'ni başlattılar. Sadece savunma füzelerinin sınırlandırılması için yapılan görüşmeler sonucu 1972'de Moskova'da **"SALT-I Antlaşması"** imzalandı. 1979'da Viyana'da imzalan **"SALT-II Antlaşması"** ise **SSCB'nin Afganistan'ı işgali nedeniyle uygulanamadı.**

PDF Eraser Free

3) Helsinki Konferansı

Her iki blok arasında başlayan yumuşama dönemini fırsat bilen diğer Avrupa ülkeleri iki blok arasındaki sorunların çözümü için Helsinki'de bir araya geldiler. Yapılan görüşmeler sonucu **"Helsinki Nihai Senedi"** imzalandı. **Buna göre;**

- Konferansa katılan devletler birbirlerinin toprak bütünlüğüne ve egemenliğine saygı duyacak.
- Devletler sorunları tehdit ve kuvvet kullanarak değil, barışçıl yollardan çözmek için uğraşacak.
- Katılan devletler birbirlerinin iç ya da dış politikalarına müdahalede bulunmayacak.
- Her devlet ırk, cinsiyet, dil ve din ayrımı yapmadan temel özgürlüklere ve insan haklarına saygı gösterecek.

B) YUMUŞAMA DÖNEMİ ÇATIŞMALARI

1) Küba Buhranı

SSCB 1962 yılında Küba'ya füzelerini yerleştirmeye başladı. Bunun üzerine her iki taraf arasında yapılan görüşmelerden bir sonuç alınamayınca **ABD Küba kıyılarına savaş gemilerini gönderdi.** Ancak nükleer savaş ihtimaline karşı her iki ülkede geri adım atmak zorunda kaldı. Bunun üzerine **SSCB Küba'daki** füzelerini, **ABD** ise **Türkiye'de** bulunan **Jüpiter** füzelerini sökme kararı aldı.

2) Vietnam Savaşı

SSCB'nin kontrolündeki Kuzey Vietnam, Güney Vietnam'a saldırdı. Bunun üzerine Güney Vietnam ABD'den yardım istedi. ABD'de **1965**'te **Kuzey Vietnam'ı bombalayarak savaşı başlattı.** Vietnamlılar karşısında büyük kayıplar verilmesi ABD'de büyük tartışmalara ve protestolara neden oldu. Protesto edenler arasında Vietnam Savaşı sırasında askere çağrılan **Dünya Ağır Siklet Boks Şampiyonu Muhammed Ali**'de bulunmaktaydı. Muhammed Ali **"Vietnamlılar bana hiçbir kötülük yapmadılar ki onlarla savaşayım."** diyerek askere gitmeyi reddetti.

Kamuoyu baskıları karşısında zor durumda kalan ABD 1968 yılında Paris'te Kuzey Vietnam ile barış görüşmelerine başladı. Yeni başkan olan **Nixon** ABD askerlerini Vietnam'dan çıkarma kararı aldı. **1973**'te **"Vietnam Barışı"** imzalanarak savaş sona erdi. **1975**'te ise

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

PDF Eraser Free

Kuzey Vietnam, Güney Vietnam'ı ele geçirerek birleşik **"Vietnam Sosyalist Cumhuriyeti"**ni kurdular.

3) Keşmir Meselesi

Hindistan ile **Pakistan**'ın kuruldukları andan itibaren birbirleriyle yaşadıkları **en önemli sorundur**. Çoğunluğu Müslüman olan bu bölgenin yönetimini elinde tutan Keşmir Mihracesi burayı Hindistan'a verince **1948 yılında iki ülke ilk kez savaştı**. 1966'da SSCB'nin aracılığında **"Taşkent Deklarasyonu"** imzalanarak her iki devlet savaş öncesi sınırlarına geri döndü.

4) Afganistan'ın SSCB Tarafından İşgali

1973 yılında Afganistan'da Cumhuriyet ilan edildi. SSCB'nin de destek vermesiyle ülkede sosyalist bir hükümet kuruldu. Bunun üzerine SSCB 1979'da Afganistan'ı, mevcut hükümeti koruma adına işgal etti. Bu olay tüm dünyada kınandı. **ABD bu gelişme üzerine SALT-II Antlaşması'nı onaylamaktan vazgeçti.** 1988'de Cenevre'de yapılan görüşmeler sonucu SSCB,1989'da Afganistan'dan askerlerini geri çekti.

C) BARIŞ İÇİNDE BİR ARADA YAŞAMA

Doğu ve Batı Bloklarının dışında kalan ülkeler kendilerini **"Bağlantısızlar"**, **"Üçüncü Dünya Ülkeleri"** veya **"Tarafsızlar"** olarak ifade etti. Bu hareketin liderliğini **Hindistan**, **Mısır** ve **Yugoslavya** üstlendi. Bunun üzerine 1955'te yeni kurulan ve sömürgeciliğe karşı başarı elde eden 24 ülke Endonezya'nın **Bandung** kentinde bir araya geldiler. Amaçları **her iki blokun dışında kalmayı sürdürerek bu iki süper gücün karşısında varlıklarını korumaktı.** Yapılan konferans sonucu **"barış içinde bir arada yaşamanın beş ilkesi"** belirlendi. Buna ilkeler; **siyasi bağımsızlık, askeri ittifaklara katılmama, kendi topraklarında başka devletlere askeri üs kurma izni vermeme, ikili ittifaklara girmeme** ve **sömürgeciliğe karşı başlatılan milli kurtuluş savaşlarına destek vermedir.**

D) ARAP İSRAİL SAVAŞI

1948 – 49 (Arap – İsrail Savaşı): Mısır, Ürdün, Suriye, Lübnan, Irak birleşerek yeni kurulan İsrail'e saldırdı. **Savaşı İsrail kazandı. "Mülteci Sorunu"** ortaya çıktı. İsrail'i ABD, SSCB ve İngiltere destekledi.

1956 (Mısır – İsrail Savaşı): Mısır'ın **Süveyş Kanalı'nı millileştirmesi sonucu ortaya çıktı.** İngilizlerin ve Fransızların kışkırtması sonucu İsrail Mısır'a saldırdı. İngiltere ve Fransa durumdan faydalanıp Süveyşi işgal edince ABD ve SSCB'nin tepkisiyle geri adım atmak zorunda kaldı. **Savaşı İsrail kazandı. SSCB bu süreçte Mısır'ın yanında yer aldı. Ortadoğu**'da **SSCB – ABD** mücadelesi başladı.

1967 (Arap – İsrail (6 Gün) Savaşı): Mısır'ın **Akabe Körfezini İsrail'e kapatması** ve **Filistin Kurtuluş Örgütü**'ne **yardım etmesi sonucu ortaya çıktı. Mısır, Ürdün** ve **Suriye** İsrail'e yenildi. İsrail bu savaş sonucunda **Suriye**'ye ait **Golan Tepelerini, Doğu Kudüs**'ü, **Sina Yarımadası**'nı ve **Gazze**'yi ele geçirdi. SSCB bu süreçte Arap ülkelerini destekleyerek bölgedeki gücünü artırırken ABD'ye giderek tepkiler artmaya başladı.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

PDF Eraser Free

1973 (Yom Kippur Savaşı): Mısır ve **Suriye 1967 yılında kaybettikleri toprakları geri almak için İsrail'e saldırdı**. Savaşı yine **İsrail kazandı**. Ancak buna rağmen Mısır, ABD'nin de İsrail'e baskı yapması sonucu Sina Yarımadası'nın bir kısmını İsrail'den geri aldı ve Süveyş Kanalı'nda tek hâkim devlet oldu. Bu süreçte ABD'ni yine İsrail'in yanında tavır takınması üzerine Arap ülkeleri Batılı devletlere petrol ambargosu koyarak **"1973 Petrol Krizi"**ni ortaya çıkardılar.

1973'te Arap – İsrail savaşlarına son vermek ve bölgedeki eski itibarını kazanmak isteyen ABD, Dış işleri Bakanı **Henry Kissinger**'i bölge barışını sağlamak için görevlendirdi. Kissinger barışın sağlanabilmesi için defalarca İsrail ve Arap ülkelerini ziyaret etti. **"Mekik Diplomasi"** adı verilen bu süreç sonucun Mısır ile İsrail arasında savaş sona erdirilerek **17 Eylül 1978**'de Mısır Devlet Başkanı **Enver Sedat** ile İsrail Devlet Başkanı **Menahem Begin** arasında **"Camp David Antlaşması"** imzalandı. Böylece **Mısır, İsrail'i tanıyan ilk Arap ülkesi oldu.**

2) İslam Konferansı Örgütü

1969 senesinde İsrail'in işgalinde bulunan Kudüs'teki El - Aksa Camisi'nin kundaklanması ve caminin yakılmak istenmesi üzerine Ürdün Kralı Hüseyin'in önerisi ile Arap devletlerinin dışişleri bakanları Kahire'de toplanarak **"İslam Zirvesi"** yapılmasına karar verdiler. Bu karar doğrultusunda Fas'ın başkenti Rabat'ta aralarında Türkiye'nin de bulunduğu 24 ülkenin katılımıyla **"İslam Zirvesi"** toplandı. Kuruluşun ismi 2012 yılında **"İslam İşbirliği Teşkilatı"** (İİT) olarak değiştirildi. Örgütün Genel Sekreterliğini 2005'ten 2014 kadar Türk kökenli **Ekmeleddin İhsanoğlu** yapmıştır

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

E) ULUSLARASI POLİTİKADA PETROLÜN YERİ

II. Dünya Savaşı'ndan sonra petrolü Batılı ülkelere ucuz vermek istemeyen Suudi Arabistan, Irak, Kuveyt, İran ve Venezüella bir araya gelerek 1960 yılında **"Petrol İhraç Eden Ülkeler Teşkilatı (OPEC)"**nı kurdular. Kuruluşun amacı; **petrol fiyatlarını yüksek seviyelere çıkarmaktı**. Bu amaçlarına da 1970 senelerinde ulaştılar. Yine bu dönemlerde ortaya çıkan 1967 Arap- İsrail Savaşı'ndan sonra da petrolü İsrail'e karşı siyasi bir silah olarak kullanmak isteyen Arap ülkeleri de bir araya gelerek **"Petrol İhraç Eden Arap Ülkeleri Teşkilatı (OAPEC)** "nı kurdular. Ancak OAPEC başarılı olamadı.

F) İRAN-IRAK SAVAŞI (1980-1988)

1) Irak'ta Rejim Değişikliği

1958'de yapılan bir askeri müdahale sonucu ülkede monarşi rejimi yıkılarak cumhuriyet ilan edildi. Sosyalist bir sistemle birleşik bir laik bir Arap toplumu hedefleyen **Baas Partisi** 1968'de Irak'ta yönetimde söz sahibi oldu.

2) İran'da Rejim Değişikliği

1928'ten itibaren İran'ı yöneten **Pehlevi Hanedanlığının** uygulamaları halk tarafından benimsenmemişti. Batı İran'ın amacı ise Basra Körfezi'ne ve su yollarına egemen olmaktı. Halkın uygulamalara karşı başlattığı protestoların yönetim tarafından dikkate alınmaması ayaklanmaya sebep oldu. **1978**'de sürgündeki lider **Ayetullah Humeyni**'nin ülkeye dönmesiyle **İran İslam Cumhuriyeti** kuruldu.

PDF Eraser Free

3) Savaş ve Sonuçlar

İran-Irak Savaşı'nda **Suriye** ve **Libya** İran'ı; diğer Arap devletleri ise **Irak**'ı **destekledi**ler.

BM'nin kararı ile 6 Ağustos 1988'de ateşkes gerçekleşti ve savaş sona erdi. **Irak**'ın **1990**'da **Kuveyt'i işgal etmesi** ve ABD'nin bu işgale müdahale ihtimalinin ortaya çıkması üzerine Irak işgal ettiği İran topraklarından çekildi. Böylece **İran kaybettiği toprakları geri aldı.**

Sekiz yıl gibi uzun süren bir savaş sonucunda iki ülkeden yaklaşık **bir milyon insan hayatını kaybetti.**

NOT

Bu savaşta Irak'ı destekleyen ABD'nin savaş sırasında çıkarı için İran'a da silah sattığı ortaya çıktı. Tarihe "**İrangate Olayı**" olarak geçen bu olay sonucunda Ulusal Güvenlik Konseyi üyesi Yarbay **Oliver North** suçlu bulunurken, dönemin ABD Başkanı **Reagan**'ın suçunun olmadığı sonucuna varıldı.

G) YUMUŞAMA DÖNEMİNDE DÜNYA

1) Ekonomi

Dünya ekonomisindeki büyümeye bağlı olarak talep fazlası ürünlerin pazarlama ihtiyacı **reklam sektörünün** önemini artırdı. Uydu teknolojisi sayesinde de televizyon programları uluslararası bir boyut kazandı. İlk kez "**1964 Tokyo Olimpiyatları" canlı televizyon yayını** ile tüm dünyaya ulaştırıldı.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

2) Bilimsel ve Teknolojik Gelişmeler

Neil Armstrong

SSCB'nin **1957**'de **ilk uzay aracı** olan **Sputnik**'i uzaya fırlatmasından bir yıl sonra ABD, **Ulusal Havacılık** ve **Uzay Dairesini** (**NASA**) kurarak ilk uydusunu uzaya gönderdi. **1961**'de **Rus** kozmonot **Yuri Gagarin**, **Vostok-1** uzay aracı ile **ilk kez uzaya giden insan oldu**. 1962'de ABD aynı şekilde karşılık vererek uzayda rekabet hızlandırdı. **1969**'da ise **Amerikalı astronot Neil Armstrong**'un **aya** inmesi ile ABD uzay yarışında liderliği ele geçirdi.

Savaş yıllarında yapılan bilgisayar geliştirilerek **1970**'te **kişisel bilgisayar üretildi**. **1978**'de üretilen **APPLE**'ın fabrikalarda kullanılmasıyla bilgisayar, sanayi alanına girmiş oldu. 1969 yılında ilk olarak ABD'de bilim adamları arasındaki iletişimi sağlamak maksadı ile deneme niteliğinde olan "**ARPANET**" ABD'deki bütün üniversitelerin araştırma kuruluşlarının bilgisayarlarını bünyesinde toplayarak büyüdü.

3) Kültürel Hayat

Müzik alanında 1950'lerde ortaya çıkan "**Rock And Roll**" tarzı bu dönemde de etkisini sürdürmüştür. **Heavy Metal** müzik türü ve bu türün temsilcisi olan **Rolling Stones** grubu döneme damgasını vur-

PDF Eraser Free

muştur.1951 yılından itibaren yapılan Akdeniz Oyunları'nın tamamına katılan Türkiye, **1974**'de düzenlenen altıncı Akdeniz Oyunları'na **İzmir**'de ev sahipliği yaptı.

H) TÜRK DIŞ POLİTİKASI

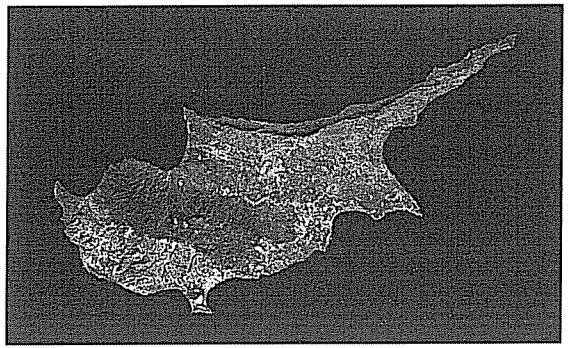
Türkiye'nin Soğuk Savaş Dönemi'nde Batı ittifakına dâhil olarak bu doğrultuda dış politika izlediği belirtilmiştir. Bu dönemde **Kıbrıs, Ege sorunları**, Orta Doğu'da **Arap-İsrail Savaşları** ve **Ermeni terörü** Türk dış politikasının belirlenmesinde etkili olmuştur.

1) Türk – Yunan İlişkileri

a) Kıbrıs Meselesi

Kıbrıs'taki **Rumlar, İngiliz yönetimi altındayken Adayı Yunanistan'a katma idealleri (Enosis)** doğrultusunda faaliyetlerde bulundular. Yunanistan ise, 1951'de Kıbrıs'ın kendisine verilmesi için İngiltere'ye resmen başvurdu. Bu girişimi olumsuz karşılanan Yunanistan, 1954'te Kıbrıs sorununu BM'ye taşıyarak meseleyi uluslararası bir konu haline getirdi. Bu gelişmeler, Türkiye'nin Kıbrıs konusunda harekete geçmesinde önemli rol oynadı. Böylece Kıbrıs sorunu, Türk dış politikasının en önemli konularından birisi haline geldi.

1960'tan önce Yunanistan'ın Kıbrıs konusundaki isteklerinin BM tarafından reddedilmesi üzerine **Rumlar, Kıbrıs**'ta **EOKA** yer altı örgütünü kurarak önce İngilizler, sonra da Türklere yönelik tedhiş hareketlerine başladılar. **Bu örgütün amacı: İngiltere**'yi **Kıbrıs**'tan **atmak, Türkleri imha etmek** ve **Enosis**'i **gerçekleştirmekti**. 1959'da Türkiye ve Yunanistan başbakanları Zürih'te bir araya gelerek Kıbrıs anlaşmazlığını çözümlemek için görüşmelere başladılar. **11 Şubat 1959**'da Kıbrıs'ta bağımsız bir cumhuriyet kurulması kararı alınarak **Zürih Antlaşması** yapıldı. Daha sonra Türkiye, Yunanistan ve İngiltere Londra'da bağımsız bir **Kıbrıs Devleti**'nin kurulmasına karar verildi ve **Londra Antlaşması** imzalandı.

Zürih ve Londra Antlaşmaları doğrultusunda 16 Ağustos 1960'ta bağımsız Kıbrıs Cumhuriyeti ilan edildi. **Cumhurbaşkanlığına Rum lider Makarios**, yardımcılığına da **Türk lider Dr. Fazıl Küçük** getirildi.

Kıbrıs'ta sağlanan barış ortamı uzun sürmedi. Yunanistan'ın asker ve silah göndererek desteklediği **EOKA, Türklere karşı tedhiş hareketlerine devam etti**. Kıbrıs Türkleri de bu faaliyetlere 1955'te kurulan **Türk Mukavemet Teşkilatı (TMT)** vasıtasıy-

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

PDF Eraser Free

la karşı koymaya çalıştı. 24 Aralıkta **"Kanlı Noel"** denilen ve **24 Türk**'ün şehit edildiği olay üzerine Türk savaş uçakları Lefkoşa üzerinde ilk uyarı uçuşunu yaptı.

1964'te Yunanistan'ın Ada'ya daha çok asker ve silah göndermesi Rum çetelerinin saldırıya geçmesi Türkiye'nin Kıbrıs'a müdahale kararı almasına yol açtı. Ancak bu kararın uygulanmasını istemeyen **ABD Başkanı Johnson**, yazdığı **mektupla Türkiye**'yi **kararından vazgeçirmeye çalıştı.**

1966 yılında ise **Patris Gazetesi**'nde yayınlanan bir habere göre; Türk halkının ani bir şekilde yok edilerek ve Ada'nın Kıbrıs'a bağlanacağı **Akritas Planı** planı ortaya çıktı.

Ancak Enosis'in hemen gerçekleşmesini isteyen EOKA üyeleri Yunanistan'dan aldıkları destekle 15 Temmuz 1974'te Makarios'a karşı bir darbe gerçekleştirdi. EOKA üyeleri Nikos Sampson'u Cumhurbaşkanlığına getirirken "Kıbrıs Elen Cumhuriyeti" ilan ettiler.

Türkiye oluşan bu ani gelişme sonrası darbenin Yunan müdahalesi olduğunu belirterek garanti antlaşmasının kendisine tanıdığı yetkiye dayanarak **Enosis**'e **engel olmak**, adada **barışı yeniden kurmak** ve bölgedeki **Türklerin güvenliğini sağlamak** amacıyla **20 Temmuz 1974**'te **"Kıbrıs Barış Harekâtı"nı** başlattı. ABD ise bu harekâtı gerekçe göstererek Türkiye'ye yapmakta olduğu ekonomik yardımları kesti ve Türkiye'ye silah ambargosu uygulamaya başladı. Bunun üzerine Türkiye **1969**'da ABD ile yapılan **"Savunma ve İşbirliği Antlaşması"**nı fesh etti ve **ülkede bulunan tüm ABD üs ve tesislerine el koydu**.1978'de ABD ambargoyu kaldırınca ilişkiler tekrar normalleşti.

Harekât sonunda Türkler adanın kuzeyinde, Rumlar ise adanın güneyine yerleşti. Yapılan görüşmelerden de bir sonuç alınamayınca 1975'te Rauf Denktaş'ın liderliğinde **"Kıbrıs Türk Federe Devleti"** kuruldu. Ancak **BM Genel Kurulu** 1983 yılında yaptıkları bir toplantı sonrasından Kıbrıs Rumlarını **"Kıbrıs Hükümeti"** olarak tanıma kararı aldı. Bu gelişmeler üzerine Türkiye 15 Kasım **1983**'te **"Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti"**ni kurdu.

Ege Adaları Meselesi

Yunanistan II.Dünya Savaşı'nda sonra Ege'de bulunan tüm adalara sahip olup Ege Denizi'ne tamamen sahip olmak istemesi sonucu bu sorun ortaya çıktı.Bu sorunlar **Ege adalarını silahlandırıl-**

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

PDF Eraser Free

ması, kıta sahanlığı, karasularının 12 mile çıkarılması ve **Fır hattı (Ege Hava Sahası)** 'dır.

○ Ege Adalarının Silahlandırılması

Yunanistan Ege Adaları'nı NATO tatbikatları kapsamın aldırarak silahlandırma faaliyetlerine yasal dayanak aramıştır. Özellikle Limni Adası'nın bu tatbikatlarda kullanılmasını NATO'dan istemesine Türkiye tepki göstermiş ve Limni'nin statüsünün değiştirilemeyeceğini belirtmiştir.

○ Kıta Sahanlığı Sorunu

Kıta Sahanlığı; karasularının bittiği yerden başlayan ve denizaltından devam eden ve kıyıya sahip olan her devletin 200 deniz milini aşmayacak şekilde belirlenmiş kara devamına denir. Yunanistan'ın bölgede petrol arama çalışmalarına başlaması ve bu petrol çalışması yapılacak bölgenin Türkiye karasularına kadar gelmesi ilişkileri gerginleştirdi. 1976'da Türkiye'nin **Sismik-I** adlı araştırma gemisi ile Ege Denizi'nde bir araştırma yapması üzerine Yunanistan konuyu BM Güvenlik Konseyi ve Lahey Uluslararası Adalet Divanı'na götürdü. Bunun üzerine her iki ülke temsilcilerinin katılımıyla **"Bern Deklarasyonu"** imzalandı. Buna göre her iki devlet kıta sahanlığı ile ilgili hiçbir girişimde bulunmamayı kabul etti.

○ Kara Sularının 12 Mile Çıkarılması Kanunu

Lozan Barış Antlaşması'nda 3 mil olarak kabul edilen kara suları genişliği 1936 senesinde Yunanistan tarafından 6 mile çıkarılmıştır. Ancak Yunanistan'ın 6 milden 12 mile çıkarma isteğini ise Türkiye ise savaş nedeni saymıştır. **Çünkü bu sayede uluslararası sularında bir kısmı Yunanistan'ın olacak böylece Boğazlar ve Batı Anadolu Yunan tehdidine açık hale gelecekti.**

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

○ Ege Hava Sahası (FIR Hattı-Uçuş Bilgi Bölgesi) Sorunu

1974 yılında yapılan Kıbrıs Barış Harekâtı sonrasında bu sorun ortaya çıkmıştır. Türkiye bu harekât sırasında **NOTAM** (Havacılara İhbar Bildirimi) sonucunda kendine ait yeni bir FIR hattı oluşturdu. Buna göre Türkiye yönüne uçan her uçak Türk kıyılarına **50 mil** kala durumunu ve uçuş planını Türk yetkililerine bildirmek zorundaydı. Yunanistan ise Kıbrıs Barış Harekâtı sırasında Ege Denizi'ni **"tehlikeli bölge"** ilan ederek hava sahasını tüm uçuşlara kapattığını açıkladı. Ancak bu karardan her iki ülkede zarar görünce **1977**'te yapılan görüşmelere sonucu her iki ülkenin daha önce aldığı kararlar geçersiz sayıldı ve Ege hava sahası trafiğe tekrar açıldı.

2) Ermeni İddiaları

Türkiye içinde azınlık statüsünü kabul etmeyen Ermeniler, Ermeni diasporası ve bazı politik çevreler sözde soykırımı dünyaya tanıtmak ve bunu Türkiye'ye kabul ettirmek, Türkiye'den tazminat ve toprak almak ve en sonunda da büyük Ermenistan hedeflerine ulaşabilmek için **"ASALA"** adı verilen **"Ermenistan Kurtuluşu için Ermeni Gizli Ordusu"**nu kurdular. Bu örgüt ilk eylemini 1973'te Los Angeles Başkonsolosu **Mehmet Bayder** ve yardımcısı **Bahadır Demir**'i şehit ederek yaptı. Bu olaydan sonra örgüt Türkiye'nin dış temsilcilerini ve diplomatlarını şehit etmeye devam etti. 1994'e kadar 35 diplomatımız **ASALA** tarafından şehit edildi.

PDF Eraser Free

NOT

Ermeniler 4T olarak adlandırılan bir plan doğrultusunda hareket ettiler. Buna göre sözde Ermeni soykırımı dünya devletleri tarafından **tanınacak,** bu iddiaları daha sonra Türkiye'nin de **tanınması** sağlanacak, sonra sözde soykırımda ölenler için Türkiye'den **tazminat** alınacak ve en sonunda da bölgeden göç eden Ermenilerin **toprakları** kendilerine iade edilecek.

I) TÜRKİYE'DE BUNALIMLI YILLAR (1960 – 1983)

1) Siyaset

1950 yılında iktidara gelen Demokrat Parti'ye karşı bir takım subaylar 27 Mayıs 1960 yılında hükümete karşı askeri müdahalede bulundu. Bu müdahale sonucu Meclis kapandı, siyasi partilerin faaliyetleri askıya alındı. Birçok milletvekili, bakan, başbakan ve cumhurbaşkanı yargılandı. Bu yargılama sonucunda **Başbakan Adnan Menderes, Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu ve Maliye Bakanı Hasan Polatkan idam edildi.**

Bu darbeyi yapan **Milli Birlik Komitesi** ülkede tekrar anayasa yapmak için ülkenin farklı kesimlerinden ve Sivil Toplum Kuruluşları'nın da yardımıyla yeni bir anayasa hazırlandı. Kurucu Meclis tarafından hazırlanan bu anayasa 1961de yapılan halk oylaması sonucu kabul edildi.

Anayasa'nın yürürlüğe girmesiyle siyasi parti faaliyetleri de tekrar başladı. 15 Ekim 1961'de darbe sonucu yapılan ilk seçimlere **CHP** (Cumhuriyet Halk Partisi), **AP** (Adalet Partisi), **CKMP** (Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi) ve **YTP** (Yeni Türkiye Partisi) katıldı. Seçimleri çok az bir oy farkı ile Adalet Partisi önünde **CHP kazandı.** Ancak CHP daha önceki yıllar gibi tek başına iktidar olamadı.

1965 seçimlerini ise **Adalet Partisi** kazandı. **Süleyman Demirel**'in Başbakanlığı başladı. Ancak DP iktidarının önü bu seferde 12 Mart 1971 Askeri Muhtırası'na kadar devam etti. Askerin siyasete müdahalesi sonucu Başbakan Süleyman Demirel istifa etti. Bunun üzerine **Nihat Erim** başbakanlığında geniş tabanlı bir hükümet kuruldu. 1973 yılında yapılan seçimlerde ise hiçbir parti tek başına iktidar olacak çoğunluğu sağlayamadı. **25 Aralık 1973'te ise İsmet İnönü vefat etti ve devlet töreniyle Anıtkabir'e defnedildi.**Türk Silahlı Kuvvetleri 12 Eylül 1980'de ülke yönetimine el koydu.

Genelkurmay Başkanı Org. Kenan Evren kendi başkanlığında üst düzey komutanlardan oluşan **Milli Güvenlik Konseyi**'ni (MGK) oluşturdu. Bülent Ulusu'nun başkanlığında ise bir hükümet (Bakanlar Kurulu) kuruldu. **Prof. Orhan Aldıkaçtı** başkanlığında ise hazırlanan anayasa 7 Kasım 1982'de halkoyuna sunularak kabul edildi. **6 Kasım 1983**'te **Anavatan Partisi** (ANAP), **Halkçı Parti** (HP) ve **Milliyetçi Demokrasi Partisi** (MDP)'nin katıldığı seçimlerden **ANAP birinci parti çıktı ve Turgut Özal başkanlığında tek başına iktidar ANAP oldu**.

2) Ekonomi

1960'tan itibaren planlı ve kalkınmayı hedef alan bir ekonomi modeli benimsendi. Bu planların hazırlanması ve hükümete danışmanlık yapılaması amacıyla da **Devlet Planlama Teşkilatı** (DPT)

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

PDF Eraser Free

kuruldu.1970'lerden itibaren ise enflasyonun yükselmesi ve alınan dış borçlarının ödenememesi, siyasi iktidarsızlıklar, 1973 petrol krizi, 1974 Amerikan ambargosu ve yurtdışında yaşayan işçi vatandaşlarımızdan gelen döviz miktarının azalması ekonomik gerilemeye neden oldu. Birçok tüketim malı karaborsaya düştü. Türk lirası değerini kaybetti. Bunun üzerine serbest piyasa ekonomisine geçişi sağlamak amacıyla **24 Ocak kararları** ilan edildi.

3) Sosyal ve Kültürel Hayat

- 1960 – 80 arası köyden kente göçler devam etti. Bunun sonucunda **gecekondulaşma** (çarpık kentleşme) altyapı ve üstyapı sorunları ortaya çıktı.
- 1960'lardan itibaren "**Toplumculuk**" adı verilen edebi akım ortaya çıktı. (Nazım Hikmet ve Ahmet Arif temsilcileri arasındadır.)
- Necip Fazıl Kısakürek tüm şiirlerini "**Çile**" adlı kitabında topladı.
- Ülkenin sorunları ise **Adalet Ağaoğlu** ve **Vedat Türkali**'nin romanlarında yer aldı.
- Gezi, hatıra türünde **Yusuf Ziya Ortaç**, deneme türünde **Nurullah Ataç**, **Mahmut Kaplan** ve **Cemil Meriç** öne çıktı.
- **Dormen**, **Birleşik Sanatçılar Topluluğu** ve **Devekuşu Kabare Tiyatrosu** günlük konuları eleştirel bir biçimde eğlenceli olarak ele aldı.
- Sinemada **Zeki Alasya**, **Metin Akpınar**, **Adile Naşit**, **Şener Şen**, **Kemal Sunal**, **Münir Özkul**, **Tarık Akan**, **Kartal Tibet**, **Ediz Hun**, **Filiz Akın**, **Türkan Şoray** ve **Fatma Girik** ön plana çıkan erkek ve kadın oyuncular oldu.
- **Metin Erksan**'ın yönetmenliğindeki "**Susuz Yaz**" filmi, Berlin Film Festivali'nde "**Altın Ayı**" ödülünü kazandı.
- 1964'te **Antalya Film Festivali** düzenlenmeye başladı.
- "**Arabesk**" adı verilen yeni bir anlayış ortaya çıktı.
- 1965'te **Altın Mikrofon Yarışması** düzenlenmeye başladı. Türk müziğine yeni sesler kazandırmak için yapılan bu yarışmanın ilkini "**Gençliğe Veda**" şarkısıyla **Yıldırım Gürses** kazandı. Yine bu yarışma ile **Cem Karaca** ve **Erkin Koray** isimleri de Türk Müziğine kazandırıldı.

- **Barış Manço** önderliğinde **Anadolu-Rock** adı altında yeni bir müzik türü **Moğollar Grubu** ile ortaya çıktı.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

PDF Eraser Free

KÜRESELLEŞEN DÜNYA

A) SSCB'DE DEĞİŞİM VE SONUÇLARI

1) SSCB'de Politika Değişiklikleri ve Nedenleri

Ocak 1987'de açıklık ve yeniden yapılanma programlarıyla, komünist iktidarın tepki çeken baskıcılığını, demokratik bazı uygulamalarla halk egemenliğine yaklaştırmak için **glasnostu**, kasım ayında ise ekonomik yapıda radikal değişikliklerle ülke ekonomisini canlandırmayı, ekonomiye yeni bir dinamizm kazandırmak için **perestroikayı** açıkladı.

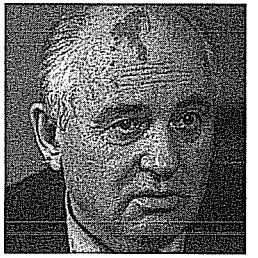
NOT

26 Kasım 1983'te ABD ile SSCB nükleer savaşın eşiğinden döndü. Moskova yakınlarında bulunan **Serpukhov-15** istasyonunda Rus füze erken uyarı sistemi ABD tarafından beş adet kıtalararası balistik füze gönderildiğini tespit etti. Ancak bu uyarının hata olduğunu anlayan **Stanislav Petrov** adındaki komutan herhangi bir girişimde bulunmadı. İlerleyen saatlerde bu olayın güneş ışığı yansımasından kaynaklandığı anlaşıldı. Petrov dünyayı olası bir nükleer savaşın eşiğinden döndürdüğü için **2004** yılında kendisine "**Dünya Vatandaşı**" ödülü verildi.

2) SSCB'nin Dağılması

Gorbaçov, SSCB içindeki Letonya, Estonya ve Litvanya'da başlayan bağımsızlık hareketlerine çözüm bulmak için Aralık 1990'da "**Egemen Devletler Birliği Antlaşması**" fikrini ortaya attı. Buna göre SSCB'ye bağlı cumhuriyetlerdeki bağımsızlık ilanlarına karşı Gorbaçov'un gerekli tedbirleri almadığını düşünen ve bu antlaşmaya karşı olan ordu içindeki bazı komutanlar, bakanlar ve KGB liderinin aralarında bulunduğu bir grup, 18 Ağustos 1991 günü Gorbaçov'a karşı bir darbe yaptı.

Ortaya çıkan bu karışıklıklardan yararlanan SSCB'ye bağlı cumhuriyetlerin tamamına yakını bağımsızlıklarını ilan etti ve **SSCB yıkıldı**. Devlet Başkanlığı görevine bir süre daha devam eden Gorbaçov, 25 Aralık 1991'de bu görevinden de istifa etti ve yerine **Boris Yeltsin** geçti.

Gorbaçov

3) SSCB'nin Dağılmasının Doğu Avrupa'ya Etkileri

ABD ile SSCB arasında var olan "**Dehşet Dengesi**" sona erdi. Bu devletlerden Çekoslovakya hiçbir çatışma olmadan "**Kadife Devrim**" adı verilen bir gelişmeyle **Çek Cumhuriyeti** ve **Slovakya** olarak ikiye ayrıldı.

4) SSCB'nin Dağılmasının Dünya Güçler Dengesi Üzerine Etkileri

1996'da **Çin**, **Rusya**, **Kazakistan**, **Kırgızistan** ve **Tacikistan**'ın "**Şanghay Beşlisi**" adı ile kurdukları iş birliği yapılanması 2001'de **Özbekistan**'ın da katılımıyla Şanghay Beşlisi "**Şanghay iş Birliği Örgütü**" adını aldı.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

PDF Eraser Free

B) TÜRK CUMHURİYETLERİ BAĞIMSIZ OLUYOR

1) Azerbaycan

Azerbaycan 1918'de **Mehmet Emin Resulzade** önderliğinde bağımsızlığını ilan etmelerine rağmen kısa bir süre sonra SSCB yönetimine girmiştir. **Ebulfeyz Elçibey**'in önderliğinde **"Halk Cephesi"** adıyla bir teşkilat kuruldu. SSCB'nin dağılmasından sonra 1991'de yeniden bağımsızlığını ilan eden Azerbaycan'ı ilk tanıyan ülke **Türkiye** oldu. 1993'te cumhurbaşkanı olan **Haydar Aliyev**'in **"Biz bir millet, iki devletiz."** sözleri Türk-Azeri ilişkilerine egemen olmuştur. **Mehmet Emin Resulzade, Bahtiyar Vahapzade** gibi birçok ünlü şair ve yazar yetişmiştir.

- **Dağlık Karabağ Sorunu**

1985'ten sonra SSCB'deki iç gelişmelerinden faydalanan Ermenistan, Karabağ'ı kendisine bağlamak istemiştir. Azerilerden silahlar toplanırken Ermenistan Meclisi bu kararnameyi kendi topraklarında uygulamamıştır. Azerilerin tamamen silahsız kalması üzerine **Karabağ, Ermenistan tarafından işgal edildi. Hocalı** başta olmak üzere birçok kentte çok sayıda sivil öldürülmüş veya göçe zorlanmıştır.

2) Kazakistan

Gorbaçov tarafından Kazakistan'ın başına getirilen **Nursultan Nazarbayev**, SSCB'nin dağılmasından sonra **1991**'de **bağımsızlığını ilan etti**. Kazakistan'ı **tanıyan ilk devlet Türkiye** oldu. Kazakistan, 1991'de **Semey Nükleer Deneme Alanı**'nı kapatarak dünya tarihinde **ilk defa gönüllü olarak kendi nükleer silah deposundan vazgeçen ülke olmuştur.**

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

3) Kırgızistan

1990 sonbaharında yapılan seçimlerde **Askar Akayev** cumhurbaşkanı seçildi. Şubat 1991'de başkent **Frunze**'nin adı **Bişkek** (devrim öncesi adı) olarak değiştirildi. SSCB'nin dağılması üzerine 31 Ağustos 1991'de bağımsızlığını ilan etti. **Türkiye**, Kırgızistan'ı **bağımsızlığını tanıyan ilk ülkedir**. Kırgızistan'ın yetiştirdiği ve bütün dünyada tanınan önemli bir yazar olan **Cengiz Aytmatov**'un romanları ülkemizde de büyük ilgi görmektedir.

NOT

Kırgızistan'da 2005 senesinde başlayan **"Lale Devrimi"** sonucunda Askar Akayev görevini bırakmak zorunda kalmıştır. 2011 yılından itibaren ise Kırgızistan'daki Cumhurbaşkanlığı görevini **"Almazbek Atambayev"** yürütmektedir.

4) Özbekistan

SSCB'nin dağılması üzerine, **31 Ağustos 1991**'de Özbekistan bağımsızlığını ilan etti ve Kerimov, cumhurbaşkanı seçildi. 2013 yılı itibari ile de **Cumhurbaşkanlığı** görevini **İslam Kerimov** sürdürmektedir.

5) Türkmenistan

1985'te ise Türkmenistan Komünist Partisi Başkanlığına **Saparmurad Niyazov** getirildi. Türkmenler arasındaki kabileciliği ortadan

PDF Eraser Free

kaldırıp birliği sağlayan Niyazov, Türkmen dilinin resmi dil olmasını sağladı. Türkmenistan **1991**'de **bağımsızlığını ilan etti.** Türkmenistan'ın **bağımsızlığını tanıyan ilk ülke ise Türkiye oldu.**

NOT

Saparmurad Niyazov'un **2006** yılında vefat etmesinden sonra yapılan Cumhurbaşkanlığı seçimlerini **Gurbangulı Berdimuhammedov** kazanmıştır ve **2015** yılı itibariyle de bu görevini sürdürmektedir.

2) Bağımsız Devletler Topluluğu (BDT)

Bağımsız Devletler Topluluğu (BDT), SSCB'nin dağılmasının ardından 21 Aralık 1991'de **"Almatı Zirvesi"** sonucu **Azerbaycan, Ermenistan, Belarus, Kazakistan, Moldova, Kırgızistan, Rusya, Tacikistan, Türkmenistan, Özbekistan, Ukrayna'nın** katılımı ile kurulmuştur. Daha sonra ise Aralık 1993'te **Gürcistan katılmıştır.** Ancak Gürcistan, 2008 **Güney Osetya Savaşı** sonrasında Meclis kararı ile 15 Ağustos 2008'de BDT'den ayrılmıştır.

TİKA (Türk İş Birliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı)

TİKA, 24 Ocak 1992'de başta **Türk dilinin konuşulduğu ülkeler** ve Türkiye'ye komşu ülkeler olmak üzere; gelişmekte olan ülkelerin kalkınmalarına yardımcı olmak, bu ülkelerle ekonomik, teknik, sosyo-kültürel ve eğitim alanlarında iş birliğini geliştirmek, ülkelerin kalkınma ihtiyaç ve hedeflerini, yapılabilecek iş birliği ve yardım konularını belirlemek, gerekli program ve projeleri hazırlamak için kurulmuştur. Pazar ekonomisine geçiş çabalarını desteklemek, TİKA'nın görev ve sorumluluklarındandır.

C) DOĞU BLOKUNDAN SONRA AVRUPA'DA YENİ ARAYIŞLAR

1) İki Almanya'dan Tek Devlete

1989'da Demokratik Almanya'nın kendi vatandaşlarına ülkeden çıkış vizesi vermesi üzerine on binlerce kişinin Batılı ülkelerin büyükelçiliklerine sığındı. Demokratik Almanya'daki özgürlük isteyen halk hareketleri sonunda 9 Kasımda Berlin Duvarı geçişlere açıldı ve **14 Ocak 1990**'dan sonra da yıkılmaya başlandı. **3 Ekim 1990**'da **iki Almanya resmen birleşti.**

Avrupa Ekonomik Topluluğundan (AET) Avrupa Birliğine (AB)

1957'de imzalanan **Roma Antlaşması** ile **"Avrupa Ekonomik Topluluğu"** adını alan birliğin politikalarının başarıya ulaşması sonucunda 1972'de üye sayısı altıdan dokuza çıktı.

7 Şubat 1992'de imzalanan ve Kasım 1993'te yürürlüğe giren **Maastricht Antlaşması** ile Avrupa Topluluğu, **"Avrupa Birliği"** adını aldı. Avrupa Birliği **1 Temmuz 2013** itibariyle **Hırvatistan**'ın da birliğe katılması ile üye sayısını yirmi sekize yükseltmiştir.

a) Maastricht Kriterleri

Hollanda'nın Maastricht kentinde imzalanan Avrupa Birliği Antlaşması'nda (Maastricht Antlaşması), Ekonomik ve Parasal Birliğin (EPB) aşamaları, bu aşamalarda izlenecek ekonomik ve parasal politikalarla bu politikaların uygulanması için gerekli kurumsal değ-

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

PDF Eraser Free

şiklikler ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Bu düzenlemeler çerçevesinde, üye ülke ekonomileri arasındaki farklılıkların giderilebilmesi için, **"Maastricht Kriterleri"** olarak adlandırılan yakınlaşma kriterleri tespit edilmiş ve bunlara uyulmaması durumunda uygulanacak yaptırımlar belirlenmiştir. Bu kriterler şunlardır:

- Üyelerin yıllık ortalama enflasyon oranı, en düşük yıllık enflasyona sahip üç üye devletin enflasyon ortalamasını en fazla 1,5 puan geçebilir.
- Üye devletlerin bütçe açığı oranı gayri safi yurt içi hâsılasının (bir ülke sınırları içerisinde belli bir zaman içinde, üretilen tüm mal ve hizmetlerin para birimi cinsinden değeri) % 3'ünü aşmaması gerekir.
- Üye devletlerin kamu borcunun, gayri safi yurt içi hâsılalarının % 60'ını geçmemesi gerekir.
- Her üye devletin uzun vadeli faiz oranı, en düşük orana sahip üç üye devletin faiz oranını en fazla 2 puan aşabilir.
- Üye devletlerin ulusal paraları, Avrupa Döviz Kuru mekanizmasının izin verdiği normal dalgalanma sınırları içinde kalmalıdır.

b. Kopenhag Kriterleri

22 Haziran 1993 tarihinde yapılan Kopenhag Zirvesi'nde da adaylık için başvuruda bulunan ülkelerin tam üyeliğe kabul edilmeden önce aday ülkeler; demokrasi, hukukun üstünlüğü, insan hakları, azınlık hakları ve işleyen bir piyasa ekonomisi alanlarında belirli bir seviyeye gelmiş olmalıdırlar. AB, bu kriterlere uygun gördüğü birçok Doğu Avrupa ülkesini özellikle 2004 yılından sonra tam üyeliğe almıştır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

C) AB VE DÜNYA

NATO'nun Avrupa'da Genişlemesi

Doğu Blokunun yıkılmasından sonra şan Doğu Avrupa ülkeleri NATO'ya girerek güvenlik sorunlarını çözmekle beraber ABD ve Batılı ülkelerle siyasi ve ekonomik bağlarını güçlendirmeyi amaçlamışlardır. Bu amaçla Ocak 1999'da ilan edilen **"Barış İçin Ortaklık (BİO)"** adıyla bir ortaklık programı uygulamaya konularak NATO ile yakınlaşmaları ve farklı tarihlerde üye olma imkânı sağlanmıştır. Ancak **Makedonya**'nın üyeliği **Yunanistan** tarafından, **Kıbrıs Rum Yönetimi**'nin de **üyeliği Türkiye tarafından veto edilmiştir**.

D) TÜRKİYE VE AVRUPA BİRLİĞİ

1) Türkiye'nin AB Serüveni

a) Ankara Antlaşması ve Katma Protokol

Türkiye, **Temmuz 1959**'da Topluluğa tam üyelik için başvurmuştur. AET tarafından verilen cevapta, Türkiye'nin kalkınma düzeyinin tam üyeliğin gereklerini yerine getirmeye yeterli olmadığı bildirilmiş ve tam üyelik şartları gerçekleşinceye kadar geçerli olacak bir ortaklık antlaşması imzalanması önerilmişti. Bu gelişmeler sonucunda **12 Eylül 1963**'te **"Ankara Antlaşması"** imzalanmıştır. Ancak Ankara Antlaşması, geçiş dönemi hükümleri ve tarafların üstleneceği yükümlülükleri belirten **Katma Protokol (1973)** öngörüldüğü şekilde uygulanamamıştır.

PDF Eraser Free

AB ile başlangıçta sadece ekonomik olan sorunlar, **Yunanistan**'ın **1980**'de Topluluğa **tam üye olması** ile siyasi boyut da kazanmıştır. Çünkü AB'ye üyeliğin kabulü için **oybirliği şartı** aranmaktadır. Türkiye ile arasındaki sorunların kendi politikasına uygun şekilde çözümü için Yunanistan'ın veto hakkını bir koz olarak kullanması sonucu Topluluk ile Türkiye arasındaki ilişkiler dondurularak **mali iş birliğine son verilmiştir**.

b) Türkiye'nin Gümrük Birliğine Girişi

Türkiye, **14 Nisan 1987**'de tekrar AB'ye **tam üyelik müracaatında bulunmuştur**. AB Komisyonu tarafından 1989'da verilen cevapta, Türkiye'nin AB'ye üyelik konusundaki ehliyeti kabul edilmekle birlikte, gelecekteki genişleme sürecine kadar beklenmesi ve Gümrük Birliği sürecinin tamamlanması önerilmiştir. Yapılan müzakereler sonunda Türkiye ile AB arasındaki Gümrük Birliği, **1 Ocak 1996** tarihinde yürürlüğe girmiştir.

c) Avrupa Birliğinin Genişleme Süreci ve Türkiye

Avrupa Birliği, 1993 Kopenhag Zirve Toplantısı'nda 12-13 Aralık 1997 tarihlerinde Lüksemburg'da yapılan Avrupa Birliği Zirvesi'nde Türkiye'nin tam üyeliğe ehliyeti bir kez daha teyit edilmiştir. 15-16 Haziran **1998** tarihinde gerçekleşen AB **"Cardiff Zirvesi"** Sonuç Belgesi'nin genişleme ile ilgili bölümünde, adayların tam üyeliğe hazırlanma durumunu incelemek üzere kurulmuş olan gözden geçirme mekanizmasına Türkiye de dâhil edilmiştir. Belgede ayrıca, Komisyon tarafından Türkiye'yi tam üyeliğe hazırlamak için sunulan **"Avrupa Stratejisi"** onaylanmıştır. AB Komisyonunun **1999**'da açıkladığı raporda, Türkiye tam üyeliğe aday gösterilmiş ve ülkemize de somut bir **"Katılma Ortaklığı Stratejisi"** önerilmiştir.**10-11 Aralık 1999** tarihlerinde **Helsinki**'de yapılan **AB Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesi**'nde Türkiye, oy birliği ile Avrupa Birliğine **aday ülke** olarak kabul edilmiştir. Bu süreçte Türkiye AB fonları tarafından finansı sağlanan **Socrates**(Genel Eğitim),**Leonardo da Vinci** (Mesleki Eğitim), **Hayat Boyu Öğrenme** (LLP) ve **Gençlik** (Youthbin Action) Programlarına **tam üye** olarak katılarak ülkemizde bununla ilgili **"Ulusal Ajans"** adı verilen bir yapılanmayı gerçekleştirmiştir.

E) YENİ OLUŞUM SÜRECİNDE BALKANLAR

1) Yugoslavya Sosyalist Federal Cumhuriyeti'nin Dağılması

1945'te yapılan seçimleri kazanan **Tito**, **Yugoslavya Federal Halk Cumhuriyeti**'ni kurarak ülkedeki krallık yönetimine son verdi. Yugoslavya; **Slovenya**, **Hırvatistan**, **Bosna-Hersek**, **Karadağ**, **Sırbistan**, **Makedonya** Federal Cumhuriyetleri ile **Voyvodina** ve **Kosova** özerk bölgelerinden oluşturuldu. 1974 Anayasası ile Tito ömür boyu devlet başkanı seçildi. Tito'nun 1980'de ölümünden sonra Aralık 1987'de Slobodan Miloşeviç'in bir darbeyle Sırp Komünist Partisinin başına geçmesi ile Avrupa'nın 4. büyük ordusu olan Yugoslavya Federal Ordusu (JNA), Sırpların kontrolüne geçti. Buna karşılık Slovenya Cumhuriyeti Parlamentosu 7 Haziran 1989'da Slovenya halkının kendi geleceğini kendisinin belirlemesi yönünde karar alarak 2 Temmuz 1990'da da bağımsızlığını ilan etti. Bunu Hırvatistan Parlamentosu'nun bağımsızlık kararı takip etti. Böylece Yugoslavya'da parçalanma süreci başlamış oldu.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

PDF Eraser Free

Aynı yıl içinde Makedonya ve Bosna-Hersek de bağımsızlıklarını ilan edince Yugoslavya'ya oluşturan altı devletten dördü; Slovenya, Hırvatistan, Makedonya ve Bosna-Hersek Yugoslavya'dan ayrılmış oldu.

Bosna-Hersek'in bağımsızlık kararı 29 Şubat 1992'de, Bosnalı Sırpların seçimi boykot etmelerine rağmen referandumla onaylandı. 6 Nisan'da da AT Bosna-Hersek'in bağımsızlığını tanıdı. Bu durumu kabul etmeyen Sırbistan, "**Büyük Sırbistan**" hayalini gerçekleştirebilmek için yanındaki milis grupları da silahlandırarak silahsız Boşnaklara karşı savaş başlattı. Temmuz 1995'te **General Ratko Mladiç** komutasındaki Sırp güçleri, daha önce BM Güvenlik Konseyi tarafından "**güvenli bölge**" ilan edilmiş olan Serebrenika'yı işgal etti ve binlerce sivili topluca katletti. Bu gelişme üzerine NATO harekete geçerek 30 Ağustos 1995'te Sırp hedeflerine yönelik kapsamlı hava operasyonları başlattı. Üç hafta süren bu harekât sonucunda Sırplar ateşkes yapmayı kabul etti. 14 Aralık 1995'te Yugoslavya Federal Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı **Slobodan Miloşeviç** ve Hırvatistan Cumhurbaşkanı **Franyo Tucman** ve eski Bosna-Hersek Cumhurbaşkanı "**Bilge Lider**" lakaplı **Aliya İzzetbegoviç** tarafından "**Dayton Antlaşması**" imzalanarak **Bosna Savaşı sona erdi**.

2) Arnavutluk'ta Demokratikleşme Süreci

II. Dünya Savaşı'nda İtalyanlar tarafından işgal edilen Arnavutluk **Enver Hoca** liderliğinde, İtalyan ve Almanlara karşı mücadele verdi ve savaş sonunda Komünist Partisinin yönetimine girdi. Enver Hoca döneminde bütün kilise ve camiler kapatılmış ve Arnavutluk, 1967 yılında resmi olarak dünyadaki **ilk ateist devlet** olmuştur. Nisan 1985'te Enver Hoca'nın ölümünden sonra **Ramiz Alia**, Arnavutluk Komünist Partisi liderliğine ve devlet başkanlığına getirildi.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

F) ORTA DOĞU VE AFGANİSTAN'DAKİ GELİŞMELER

1) Körfez Savaşları

Irak, borçlarını ödeyebilmek, sanayileşmesini sürdürmek ve askeri yönden yeniden güçlenebilmek için, Kuveyt'in günlük limitten fazla petrol çıkararak kendisini zarara uğrattığı iddiasını öne sürerek bu devletten 24 milyar dolar istedi. Bu isteklerin kabul edilmemesi üzerine Irak birlikleri, **2 Ağustos 1990** günü Basra Körfezi'nin doğusunu ve Kuveyt'teki zengin petrol yataklarını ele geçirerek bölgede daha etkili olma amacıyla Kuveyt'i işgal etti.

Kuveyt'in işgali Irak'ı kendileri için bir tehdit unsuru olarak gören İran, Suudi Arabistan ve Birleşik Arap Emirlikleri başta olmak üzere bölge ülkelerinin politikalarıyla da uyuşmuyordu. Bu nedenlerle Irak'ın Kuveyt'i işgaliyle başlayan "**Körfez Krizi**", aynı zamanda bir dünya sorunu hâline geldi.Irak'ın Kuveyt'ten çekilmesini sağlamak amacıyla Güvenlik Konseyi kararıyla oluşturulan koalisyon güçlerine **ABD** ve Avrupa devletlerinin yanında **Mısır**, **Bahreyn**, **Suudi Arabistan**, **Birleşik Arap Emirlikleri** ve **Suriye** gibi Arap ülkeleri de destek verdi. BM Güvenlik Konseyi kararına göre koalisyon güçleri 17 Ocak'ta hava saldırısına başladı. Bu saldırılar sonucu Irak, askeri gücünün büyük bölümünü kaybetti.

Mayıs 1991'de, 36. paralelin kuzeyini kontrol altında tutmak ve Irak'ın ateşkes koşullarına uyup uymadığını kontrol etmek için ulus-

PDF Eraser Free

lararası **"Çekiç Güç"** kuruldu. Merkezi Türkiye'deki **İncirlik Üssü** olan bu güç; **Amerikan**, **İngiliz**, **Fransız** ve **Türk** hava birliklerinden oluşuyordu. 20 Mart 2003'te ABD ve İngiltere Irak'a saldırı başlattı. ABD ve İngiliz kuvvetleri 9-10 Nisan'da Bağdat'a girdi. Devlet Başkanı **Saddam Hüseyin**, **30 Aralık 2006**'da idam edildi. Yapılan uzun çalışmalar sonucunda 13 Temmuz 2003'te **"Geçici Irak Yönetim Konseyi"** oluşturuldu ve seçimler 30 Ocak 2005'te yapıldı. **Celal Talabani** cumhurbaşkanlığına seçildi. Hükümetin kurulmasının ardından Ekim ayında anayasa referanduma sunuldu ve kabul edildi. Koalisyon askerleri ise 2003'ten beri işgal ettikleri Irak'tan **31 Aralık 2011** tarihinde geri çekildi ve **Körfez Savaşı resmen sona erdi**.

2) Filistin Sorunu ve Orta Doğu Barış Görüşmeleri

Filistin'deki örgütler İsrail'e karşı **1964**'te **Yaser Arafat** önderliğinde ve **Filistin Kurtuluş Örgütü** (**FKÖ**) çatısı atında birleştiler. BM, 1974'te FKÖ'yü Filistin'in tek temsilcisi olarak tanıdı. Filistin topraklarında FKÖ'nün yönlendirmesiyle İsrail'e karşı **"ayaklanma"** (**intifada**) başladı. Ancak İsrail'in insan hakları ihlalleri dünyada yankı uyandırdı ve İsrail'i uluslar arası kamuoyunda zor durumda bıraktı. **14 Kasım 1988**'de **Filistin Ulusal Konseyi** tarafından **"Bağımsız Filistin Devleti"** ilan edildi. 1989'da **Yaser Arafat** FKÖ merkez konseyi tarafından **Filistin Devlet Başkanlığına** seçildi. **1993**'te **"Oslo Görüşmeleri"** sonunda ise FKÖ İsrail'i, İsrail'de FKÖ'yü Filistin halkının temsilcisi olarak tanıdı.

İsrail'in BM Güvenlik Konseyi kararlarını ve dünya kamuoyunun tepkisini dikkate almayarak, 2004'te Gazze'ye saldırılarını yeniden başlattı.**"Refah Operasyonu"** adı verilen saldırılar Yaser Arafat'ın ölümü sonrasında Filistin Devlet Başkanı olan **Mahmut Abbas** tarafından İsrail'le ateşkes imzalanması ile son buldu. Yapılan antlaşmaya göre İsrail 2005'te Gazze'deki 21 ve Batı Şeria'da ki dört yerleşim yerinden çekilmeyi tamamladı.

2007 sonlarında İsrail ile Filistin arasında iki devletli çözüm esasına dayanan **"Anna Polis"** toplantısı yapıldıysa da sonuç alınamadı. 2008 sonlarında İsrail'in muhalif Filistinli örgütleri gerekçe göstererek Gazze üzerine başlattığı saldırılarda çoğunluğu sivil, yüzlerce insan hayatını kaybetti. İsrail son olarak **31 Mayıs 2011** tarihinde Gazze'ye yardım malzemesi götüren **"Mavi Marmara"** adlı bir gemiye uluslar arası sularda askeri operasyon yaparak **9** Türk vatandaşını şehit etti. Tüm dünya tarafından kınanan bu olay sonrası İsrail ile Türkiye ilişkileri koptu. İsrail bu olaydan iki yıl sonra (**22.03.2013**) Türkiye'den **resmen özür diledi** ve şehit olanların yakınlarına da tazminat ödemeyi kabul etti.

3) Afganistan'daki Gelişmeler

Afganistan'da Şubat 1989'da SSCB birliklerinin çekilmesinden sonra bu durumdan yararlanan **Molla Muhammet Ömer** liderliğindeki **Taliban** (öğrenciler) grubu, 1996'da Kâbil merkez olmak üzere ülkenin yaklaşık % 70'ini kontrolü altına alarak İslam Devleti'ni kurdu. Taliban yönetimine karşı olanlar da **Ahmet Şah Mesut** liderliğinde ülkenin kuzeyinde toplanarak **"Kuzey İttifakı"** adı altında örgütlendi.

11 Eylül 2001'de ABD'nin **Newyork** şehrindeki **"Dünya Ticaret Merkezi"**ne (**İkiz Kuleler**) ve ABD Savunma Bakanlığı'na (**Pentagon**)

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

PDF Eraser Free

terör saldırısında bulunuldu. ABD bu saldırılardan sorumlu tuttuğu terör örgütü liderinin Afganistan'da bulunduğunu iddia ederek **7 Ekim 2001** tarihinde Afganistan'a hava taarruzu başlattı. Hava operasyonları karşısında çaresiz kalan Taliban yönetimi Kasım 2001'de yönetimden uzaklaştırıldı. Afganistan'da Taliban yönetimi yıkılarak yerine **Hamid Karzai** liderliğindeki hükümet, 22 Aralık 2001'de göreve başladı. Bu hükümetin ülkede güvenliği sağlamasına destek olarak BM Güvenlik Konseyi tarafından Türkiye'nin de aktif rol aldığı **"Uluslararası Güvenlik Destek Gücü"** (**ISAF**) kuruldu.

4) Orta Doğu'da Su Sorunu

Orta Doğu'nun başlıca su kaynakları: **Dicle**, **Fırat**, **Asi**, **Şeria** ve **Nil** nehirleridir.

1970'li yılların başlarından itibaren Türkiye'nin **GAP** (**Güneydoğu Anadolu Projesi**)'ı uygulamak üzere çalışmalara başlaması, Dicle ve Fırat nehirlerinden yararlanan **Suriye** ve **Irak** tarafından tepkiyle karşılandı. Bu gelişme Suriye ve Irak başta olmak üzere Arap devletlerinin sert tepkisi ile karşılandı. Böylece Dicle ve Fırat'ın sularının kullanımı ve paylaşılmasından doğan **"su sorunu"** ortaya çıktı. Türkiye ise, Fırat Nehri'nden, Suriye'ye saniyede 500 metreküp su bırakmayı kabul etti. Ayrıca Fırat ve Dicle'nin suyunu Arap Yarımadası'na kadar akıtacak **"Barış Suyu Projesi"**ni ortaya attı. Türkiye'nin su sorununu aşmaya yönelik çalışmaları Suriye'nin paylaşım stratejisi nedeniyle bir sonuç vermedi. Ayrıca Fırat Nehri üzerinde **"Birecik Barajı"**nın yapılmaya başlanması **Suriye**'nin, Dicle üzerinde **"Ilısu Barajı"**nın yapılması **Suriye** ve **Irak**'ın tepkilerine sebep oldu.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

G) DÜNYADAKİ GELİŞMELER

1) Bilimsel ve Teknolojik Gelişmelerin Etkileri

Günümüzde insanları etkileyen, bilimsel alanda devrim niteliğindeki en önemli gelişme **"nanoteknoloji"**dir. Bu çalışmalar sonucunda ise 1996'da **"Dolly"** adı verilen koyun kopyalandı. Ülkemizde de 2007 yılında **"Oyalı "** adı verilen ilk koyun kopyalandı.

1986'daki **Çernobil kazası** çevre sorunlarına duyarlılığı arttırmıştır.

H) DEĞİŞEN DÜNYA VE TÜRK DIŞ POLİTİKASI

1) TÜRK DIŞ POLİTİKASININ GENEL ÖZELLİKLERİ

a) Rusya Federasyonu

2000'li yıllara girilirken Türkiye-Rusya ilişkileri hızlı bir şekilde gelişmeye başlamıştır. Şu anda Rusya, Rus doğal gazını Karadeniz'in altından döşenen bir boru hattıyla Samsun'a ulaştıran **"Mavi Akım Projesi"nden dolayı** Türkiye'nin **en fazla ihracat yaptığı ülke** hâline gelmiştir.

b) Kafkasya

Bu süreçte Türkiye ve Azerbaycan'ın siyasi, ekonomik ve stratejik açıdan ortak menfaatlere sahip olması iki ülkeyi yakınlaştırmıştır. Bakü-Tiflis-Ceyhan (BTC) Petrol Boru Hattı, 2005'te tamamlanarak faaliyete geçmiştir.

c) Orta Doğu

Arap Baharı diye adlandırılan ve ilk olarak **Tunus**'ta başlayıp sonra tüm Arap dünyasına yayılan isyan ve gösteriler Suriye'ye de

PDF Eraser Free

sıçradı. Özellikle Suriye devlet başkanı **Beşar Esad**'ın halkın demokratik taleplerine karşı bir girişimde bulunmaması nedeniyle ülkede 2011 yılından itibaren iç savaş ortaya çıktı. Yüz binlerce Suriyeli bu iç savaştan kaçarak Türkiye'ye sığındı. Bu gelişme **2013 yılı itibariyle Suriye ile aramızdaki en önemli sorunu oluşturmaktadır.**

Türkiye, İsrail'in kuruluşundan itibaren ilişkilerini Arap ülkelerini de dikkate alarak sınırlı bir düzeyde tutmuştu. 2000'li yıllarda İsrail'in Filistin'e yönelik saldırılarını Türkiye'nin **"devlet terörü"** olarak nitelendirmesi, İsrail'in Kuzey Irak'taki oluşumu desteklemesi ve **30 Ocak 2009** tarihinde Davos'ta yapılan **Dünya Ekonomik Forumu** toplantısında Başbakan **Recep Tayyip Erdoğan** ile İsrail Cumhurbaşkanı **Şimon Peres** arasında yaşanan söz düellosu (**One Minute Olayı**) ve **31 Mayıs 2011** tarihinde Gazze'ye yardım malzemesi götüren **"Mavi Marmara"** adlı insani yardım gemisine açık sularda askeri operasyon yapılması Türkiye-İsrail ilişkilerini bozmuştur.

d) Balkanlar

17 Şubat 2008'de bağımsızlığını ilan eden **Kosova'yı ilk tanıyan ülkelerden birisi Türkiye**'dir. 1980-1990 arasında Bulgaristan'da sayıları 1,5 milyonu bulan ve ülke nüfusunun % 15'ini teşkil eden Türk azınlığın, isimlerini zorla değiştirmek yoluyla Bulgarlaştırılmaya (asimilasyon) tabi tutulması Bulgaristan'la ilişkilerimizde önemli bir sorun olmuştur. 1985 Şubatında, Türkiye'nin yapılanlara tepki göstermesi 1989 Haziranında Türkiye soydaşlarımızı kabule hazır olduğunu açıklayınca 300 bin soydaşımız Türkiye'ye göç etti. Türkiye ile Yunanistan arasında Ege Denizi'yle ilgili sorunlar, azınlıklar ve Kıbrıs sorunu uzun yıllardan beri devam etmekteydi. Buna ek olarak **Ocak 1996'da** Ege Denizi'ndeki **Kardak Kayalıkları** yüzünden Türkiye ve Yunanistan savaşın eşiğine kadar gelmiştir. Türkiye ile Yunanistan arasında uzun yıllardır devam eden Batı Trakya sorunu bu dönemde de devam etmiştir. Yunanistan Batı Trakya'da yaşayanlar **"Türk değil Müslüman azınlıktır."** tezini savunmaya devam etmiş ve Türklerin eğitim, kültür, siyaset, ibadet vb. alanlardaki sorunları çözülememiştir. 26 Ocak 1990'da Batı Trakya Türkleri liderlerinden **Dr. Sadık Ahmet**'in **"Türk"** kelimesini kullanması yüzünden yargılanıp cezalandırılması Türkler tarafından protesto edilmiştir.

Kıbrıs sorununun çözümü için **BM Genel Sekreteri Kofi Annan'ın taraflara sunduğu plana göre:** Kurulacak Birleşik Kıbrıs Cumhuriyeti'ndeki bakanlıkların en az üçte biri Türklerden oluşacak, devlet başkanlığı ve başbakanlık makamları on ayda bir Türkler ve Rumlar arasında değişecekti. Annan Planı uzun müzakerelerden sonra taraflarca kabul edilerek **Nisan 2004**'te referanduma sunulmuştur. Bu plana Türkler (% 65) evet derken, Rumlar (% 76) hayır oyu kullandılar. Buna rağmen Mart 2008'de alınan bir kararla iki tarafı birbirinden ayıran **Lokmacı Sınır Kapısı** açılmıştır.

e) Türk Ordusu ve Dünya Barışı

Türkiye Kore (ilk), Somali, Bosna-Hersek, Adriyatik Denizi, Arnavutluk, Kosova, Afganistan ve Lübnan'a asker göndermiştir.

I) 1980 SONRASI TÜRKİYE

1) Siyasi Gelişmeler

1987'de yapılan referandum ile 12 Eylül askerî müdahalesi sonucunda siyaset yasağı konan **Süleyman Demirel**, **Bülent Ecevit**,

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

PDF Eraser Free

Necmettin Erbakan ve **Alparslan Türkeş**'in siyasi yasakları kalktı. Kasım 1987 seçimlerinden ANAP yine birinci parti olarak çıktı.31 Ekim **1989**'da TBMM kararıyla cumhurbaşkanı olan Turgut Özal'ın yerine **Yıldırım Akbulut başbakan oldu**. Turgut Özal'ın 1993 yılında ölümü ile **Süleyman Demirel cumhurbaşkanı oldu**. Süleyman Demirel'in yerine **Tansu Çiller** DYP genel başkanı ve **Türkiye'nin ilk kadın başbakanı oldu**. AB ile **"Gümrük Birliği Antlaşması"** imzalandı.1995 ile 2001 yılları arasında Türkiye'yi Necmettin Erbakan, Mesut Yılmaz ve Bülent Ecevit başbakanlığındaki koalisyon hükümetleri yönetti. Bu dönemde Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne tam üyeliğini sağlamak için önemli çalışmalar yapılırken hazırlanan "Ulusal Program" çerçevesinde AB'ye uyum yasaları çıkarıldı. Mayıs **2000'de Ahmet Necdet Sezer cumhurbaşkanı seçildi**. 2002, 2007 ve 2011'de yapılan seçimlerde tek başına iktidara gelen **Adalet ve Kalkınma Partisi** (AKP)'nin kurduğu hükümet ülkeyi yönetmektedir.

2) Kültürel Gelişmeler ve Sosyal Hayat

1980'li yıllarda arabesk müziğin de etkisiyle nispeten durgun bir dönem geçiren Türk Pop Müziği, Sezen Aksu, Erol Evgin ve Barış Manço gibi isimlerle birlikte 1990'dan sonra özellikle gençler tarafından ilgiyle takip edilmiştir. **Tarkan** ile daha geniş kitlelere ulaşan Türk Pop Müziği, **Sertab Erener**'in 2003 yılında **Eurovision Şarkı Yarışması**'nı kazanmasıyla uluslararası alanda da önemli bir başarı kazanmıştır. Mazhar-Fuat-Özkan (MFÖ) müzik grubu da halkın yoğun ilgisini çekmiştir.

Türkiye'de ilk renkli televizyon yayını 1984'te başladı. 1990'da ilk özel televizyon kanalının açıldı. Bu dönemde çekilen birçok yerli film, beğeni ile izlendi ve uluslararası film festivallerinde ödüller aldı. **Nuri Bilge Ceylan "Üç Maymun"** adlı filmiyle **Cannes Film Festivali'nde en iyi yönetmen ödülünü** aldı.

Yönetmen Nuri Bilge Ceylan Cannes Film Festivalinde ödül aldığı "Üç Maymun" filmi oyuncularıyla

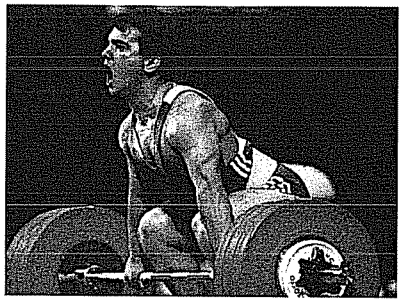
Orhan Pamuk'un **Nobel Edebiyat Ödülü**'nü alması edebiyat alanında en önemli uluslararası başarı olmuştur. Bu dönemde ülkemizde görülen toplumsal gelişmelerin en önemlilerinden biri de eğitim alanında olmuştur. Millî Eğitim Bakanlığının başlattığı **"Haydi kızlar okula"**, **"Ana-kız okuldayız"** ve sivil toplum kuruluşlarının başlattığı kampanyalar sayesinde kız çocukların ve kadınların eğitime daha fazla katılmaları sağlanmıştır.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

PDF Eraser Free

Bu Dönemde Diğer Önemli Gelişmeler

1993 yılında Türkiye'de ODTÜ'den ilk internet bağlantısının kurulması ve bilgisayar kullanıcılarının sayısının hızla artması, özellikle genç nüfus üzerinde çok etkili oldu. Türk sporu 1980'lerin sonlarından itibaren uluslararası alanda büyük başarılar elde etmiştir. **Naim Süleymanoğlu**'nun **1988 Seul Olimpiyatları'nda altın madalya kazanmasıyla** başlayan süreç, birçok branşta olimpiyat madalyaları kazanılmasıyla devam etmiştir.

Naim Süleymanoğlu

En çok altın madalya **Naim Süleymanoğlu** ve **Halil Mutlu** başta olmak üzere halterci sporcular tarafından kazanılmıştır.1992 Barselona Olimpiyat Oyunlarında **Mehmet Akif Pirim** grekoromen güreşte 24 yıl aradan sonra şampiyon olmuştur. **1996 Atlanta Olimpiyatları**'nda Türkiye son 36 yılın en başarılı sonucunu elde ederek, oyunları 4 altın, 1 gümüş ve 1 bronz madalyayla kapadı.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

Türk Millî Futbol Takımının 2002 Dünya Şampiyonası'nda ve 2008 Avrupa Futbol Şampiyonası'nda 3. olması millî takım düzeyinde en önemli başarılardır.

I) KÜRESEL SORUNLAR

1) Küresel Isınma

Kyoto Protokolü

Küresel ısınma sorunun çözümü için **"BM iklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi"**ne (BMYDÇS) bir ek niteliğindeki **"Kyoto Protokolü"** hazırlanmıştır. Aralık **1997**'de Japonya'nın Kyoto şehrinde görüşülmeye başlayan Protokol, Şubat 2005 tarihinde yürürlüğe girmiştir.2012 yılında yapılan bir toplantı ile de protokolün süresi **2020**'ye kadar uzatılmıştır. Türkiye ise bu protokolü **13.05.2009** imzalamıştır.

2) Çevre Kirliliği

Çevre kirliliğini genel olarak hava, su, toprak ve gürültü kirliliği olarak sınıflandırabiliriz. Yeryüzündeki su kaynaklarının ancak % 1'i kullanılabilir tatlı su kaynağıdır. Son yıllarda küresel ısınmanın etkisiyle dünyada meydana gelen kuraklık, su kaynaklarının çok daha fazla önem kazanmasını sağladı.

3) Nüfus Artışı ve İşsizlik

4) Yetersiz Beslenme ve Açlık

5) Uluslararası Terör

6) Salgın Hastalıklar

PDF Eraser Free

a) AIDS

1981'de ABD'de keşfedilen, cinsel ilişki ve kan yoluyla bulaşan bir hastalık olan AIDS için hâlen kesin olarak bilinen bir tedavi yöntemi yoktur.

b) Kırım Kongo Kanamalı Ateşi Hastalığı

İlk olarak 1944'te Kırım'da tanımlandığı için Kırım Kanamalı Ateşi adı verilen hastalık, 1956'da Kongo'da da ortaya çıkınca **"Kırım-Kongo Kanamalı Ateşi"** adını aldı. Kenelerden bulaşan **Nairovirüs** adı verilen bu virüsün sebep olduğu hastalık 2002'den itibaren Türkiye'de de görülmeye başlandı.

BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM BENİM BAŞARIM BENİM HOCAM

c) Kuş Gribi

Kanatlı hayvanlarda toplu ölümlere yol açan ve **H5N1** virüsünün insanlarda meydana getirdiği hastalığa **"kuş gribi"** adı verilmiştir.

d) SARS (Akut Solunum Yolu Yetmezliği Sendromu)

İlk defa 2003'te Asya, Kuzey Amerika ve Avrupa'da saptanan SARS'ın nedeni henüz bilinmemektedir. Hastalığın temel yayılma yolu öksürüktür.

e) Hepatit

Karaciğerde meydana gelen iltihabi reaksiyon Türkiye'de yaygın olarak sarılık olarak tanımlanır. Ancak ülkemizde de hepatit denilince yaygın olarak hepatit B anlaşılır.

f) Sıtma

Hastalığa sebep olan parazitin dişi anofel sivrisinekleriyle insanlara bulaşmasıyla yayılan ateşli bir hastalıktır.

g) A(H1N1) Virüsü (Domuz Gribi)

A(H1N1) adı verilen virüsün neden olduğu hastalık domuz gribi olarak adlandırılmaktadır. Bu şekilde adlandırılmasının sebebi, hastalığa sebep olan virüsün domuzlarda görülen grip virüslerine çok benzemesidir.

PDF Eraser Free

NOTLAR

PDF Eraser Free

NOTLAR

PDF Eraser Free

NOTLAR